

**සුවිසි පටිඨාන ප්‍රත්‍ය
නය සංග්‍රහ නම් වූ
සංකෛප පටිඨාන සන්නය**

සම්පාදක
ත්‍රිපිටකාචාර්ය මහා කම්මට්ඨානාචාර්ය
අතිපූජ්‍ය නාඋයනේ අරියධම්මාභිධාන
මාහිමිපාණන් වහන්සේ

සුවිසි පරිධාන ක්‍රනය
නය සංග්‍රහ නම් වූ
සංකෛප පරිධාන සන්නය

සම්පාදනය

ත්‍රිපිටකාචාර්ය මහා කම්මරිධානාචාර්ය
අතිපූජ්‍ය නාඋයනේ අරියධම්ම ස්ථවිර

“සබ්බ චූනං ධම්ම චූනං ජිනාති”

(සියලු චූනයන් අතරින් ධර්ම චූනය උතුමිය)

Lithira

**සුවිසි පරිධාන ප්‍රත්‍ය
හය සංග්‍රහ නම් වූ
සංකේෂ පරිධාන සන්නය**

සම්පාදනය

ත්‍රිපිටකාචාර්ය මහා කම්මට්ඨානාචාර්ය

අතිපූජ්‍ය නාඋයනේ අරියධම්ම ස්ථවිර

ප්‍රථම මුද්‍රණය

ශ්‍රී. බු. ව. 2553 ව්‍ය. ව. 2009

දෙවන මුද්‍රණය

ශ්‍රී. බු. ව. 2566 ව්‍ය. ව. 2022

මුද්‍රණය

ලිතිරා

Lithira Printing Industries

306, ඇඹුල්දෙණිය හංදිය,

නුගේගොඩ.

0718152131

0711348282

පෙරවදන

සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් දේශනා කරන ලද සුවාසු දහසක් වූ ධර්මස්කන්ධයම ධ්‍යානාභිඥා මාර්ගඵල ප්‍රතිලාභයත් සමඟ නිර්වාණාවබෝධය පිණිස හේතුවක් වන භාවනා මාර්ගයකි. ඒ වග මහා සතිපට්ඨාන සූත්‍රාර්ථකථාවෙහි මෙසේ දක්වා ඇත. “කමමටධාන විනිමුක්ඛා හි ධමමදෙසනා නාම නත්ථි” යනුවෙනි. එහි තේරුම මෙසේය. භාවනා කර්මස්ථානයකින් තොර ධර්ම දේශනාවක් නම් නොමැත යනුයි.

ශ්‍රී ලංකාවේ ගතිමිඛය විහාරවාසී තිස්සදත්ත නම් මහතෙරුණ් වහන්සේ බුද්ධගයාවේ ශ්‍රී මහා බෝධි වන්දනාව පිණිස මහ සයුරේ නැවකින් වඩින ගමනේ දී නැවේදීම අර්භත්වයට පත් වී වදාළේ අනන්ත නය සමන්ත පට්ඨාන මහා ප්‍රකරණයෙහි නය ක්‍රමය මෙනෙහි කිරීමෙනි. ත්‍රිපිටක ධර්මයෙහි ගැඹුරුම කොටස අභිධර්ම පිටකයය. එයින් අතිශයින් ගාමිහිරතම කොටස සුවිසි පටිඨාන නය ක්‍රමයය. එම ගාමිහිරතම සුවිසි පටිඨාන නය ක්‍රමය වුවද භාවිතා කිරීම නිවනට පත් කෙරෙන භාවනා මාර්ගයක් වග මෙයින් පැහැදිලි වෙයි.

ඇත අතීතයේ ශ්‍රී ලාංකික ගිහි පැවිදි බොහෝ දෙනා ත්‍රිපිටකය උගතුන් බැවින් මාර්ගඵල ලාභීන් බහුලව සිටියහ. තවමත් ථෙරවාද බුද්ධාගම බැබළෙන බුරුම රට හික්කුන් වහන්සේලා ත්‍රිපිටක බුද්ධ ධර්මය වාචොත්ගත කරති. එහෙයින් අධිගම ලාභීන් ද වැඩ සිටිති. ඒකායනා විදර්ශනා භාවනා මාර්ගයක් වන අභිධර්ම පිටකය විශේෂයෙන්ම උගනිති. එරට රජයෙන් ද ඒ සඳහා සම්මාන දෙමින් දිරි ගන්වනු ලැබේ.

බුරුම රට ත්‍රිපිටකධාරී මහ තෙරනුවන් වහන්සේ නමක් වූ “මජ්ඣිමනිකායෙ” නාහිමියන් විසින් සම්පාදිත වූ සුවිසි පටිඨාන සංකෂ්ප නය ක්‍රමය නමැති බුරුම බසින් රචිත ග්‍රන්ථය බුරුම ජාතික භදන්ත අග්ගමහා පණ්ඩිත ඤාණිඤ සෙයාධෝ මාහිමියන් වහන්සේ වෙතින් අප වෙත භාරදෙන ලද්දේ සිංහල බසට පරිවර්තනය කිරීම පිණිසය. අතිපූජනීය අග්ගමහා පණ්ඩිත බලන්ගොඩ ආනන්ද මෙත්‍රිය මහා නායක මාහිමියන් වහන්සේ ද එය අනුමත කරන ලද්දේ එහි අගය දන්නා බැවිනි.

ඉකුත් වූ වර්ෂ 1971 දී සිංහල බසට ලියන ලද එම ග්‍රන්ථයේ අගය තේරුම් ගත් පූජ්‍ය අගුල්ගමුවේ අරියනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ විසින් එය දහම් පොතක් වශයෙන් මුද්‍රණය කරවීමට සූදානම් වූ අතර එම කාර්යය, වර්ෂයක් පාසා අපගේ ජන්ම දින නිමිත්තෙන් දහම් පොතක් මුද්‍රණය කරවා පිරිනමන කල්‍යාණමිත්‍ර එච්. ජී. ආරියරත්න මහත්මයා සහ එම ව්‍යූහ ආරියරත්න මහත්මනී ද විසින් තවත් ධර්මකාමී පරිත්‍යාගීලී අයත් සමඟ මෙසේ මුද්‍රණය කරවා ධර්මදානය වශයෙන් පිරිනැමෙනුයේ මෙත්‍රී පූර්ණ ආශිර්වාද ප්‍රාර්ථනාවෙනි.

මෙම ධර්මදානය කුශලය අතිපූජ්‍ය භදන්ත අග්ගමහා පණ්ඩිත ඤාණිඤ සෙයාධෝ මාහිමියන් වහන්සේට ද අතිපූජ්‍ය අග්ගමහා පණ්ඩිත බලන්ගොඩ ආනන්ද මෙත්‍රී මහානායක මාහිමියන් වහන්සේට ද උතුම් බුදුබව පිණිසම හේතු වේවා! ශ්‍රී කල්‍යාණී යෝග්‍යාග්‍රම සංස්ථාවේ සමුත්පාදක ප්‍රධාන අනුශාසක අතිපූජනීය රාජකීය පණ්ඩිත කඩවැද්දුවේ ජනවංශාභිධාන අස්මදාවාර්ය මාහිමියන් වහන්සේට ද අතිපූජනීය මාතර සිරි ඥානාරාමාභිධාන මහෝපාධ්‍යාය මාහිමියන් වහන්සේට ද අතිකුත් ආචාර්යවර මාහිමියන් වහන්සේලාට ද මතු උතුම් බුදුබව පිණිසම හේතු වේවා! එසේම, එච්. ජී. ආරියරත්න මහත්මාණන්ගේ සහ ව්‍යූහ ආරියරත්න මහත්මනීන් ගේ ද මවුපිය සතරදෙනා ප්‍රධාන පරලෝ සැපත් සියලු ඥාතීන්ට ද ධර්මදානය සඳහා සහභාගී වූ සැමදෙනාගේ පරලෝසැපත් සියලු ඥාතීන්ට ද අමාමහ නිවන් සුව පිණිසම හේතු වේවා!

කල්‍යාණමිත්‍ර, එච්. ජී. ආර්යරත්න මහත්මාණන්ට ද, එම ව්‍යා ආර්යරත්න මහත්මනීට ද, අමිලා ගමගේ රණසිංහ අංසක ගමගේ දරුවන් දෙදෙනාට ද, ඒවින් තේනුක රණසිංහ අනුක් ඒනුක රණසිංහ මුණුබුරු දෙදෙනාටද, දෙපාර්ශවයේම සහෝදර සහෝදරීන් සහිත සැමට ද, සහභාගී වූ සැමට ද, පොත මුද්‍රණය කළ ලිතිර මුද්‍රණාලයාධිපති සත් ගුණවත් කමල් ඇඹුල්දෙණිය මැතිතුමා සහ එම මැතිණියට ද, ආයුරාචාර්ය සම්පත් සහ ධර්මඥාන භාවනාඥානයන් මුද්‍රන්පත් වී අග්‍ර අමා මහ නිවන් සුව පිණිස හේතු වේවා!

මෙය මුද්‍රණය කරවීමට විශේෂයෙන් අපේක්ෂා කළ පූජ්‍ය අගුල්ග මුවේ අරියනඤ්ඤ ස්වාමීන් වහන්සේටත් නිරතුරුව මාගේ සුවදුක් විමසමින් සෙවනැල්ලක්මෙන් මා පසුපසින් සිට සියලු කටයුතු සොයාබලමින් උපස්ථාන කටයුතු කරන පූජ්‍ය නාගපොකුණේ අරියසීල ස්වාමීන් වහන්සේටත් නිරෝගි සුව දීර්ඝායුෂ වර්ධනය වී ශාන්ත නිවන් සුව පිණිස හේතු වේවා! “සුවිසි පටිඨාන සංකෂ්ප නය ක්‍රමය” නම් වූ මේ දහම් පොත අභිධර්මය හදාරන අයට අත්වැලක් වේවා. මෙය කියවන අයටත් ලොවී ලොවුතුරා සම්පත් අත් වේවා!

“සබ්බ සත්තා භවනතු සුඛිතතතා”

මෙයට,
 මෙතැනි,
 නාඋයනේ අරියධම්ම සථවිර
 නාඋයන ආරණ්‍ය සේනාසනය
 පන්සියගම.

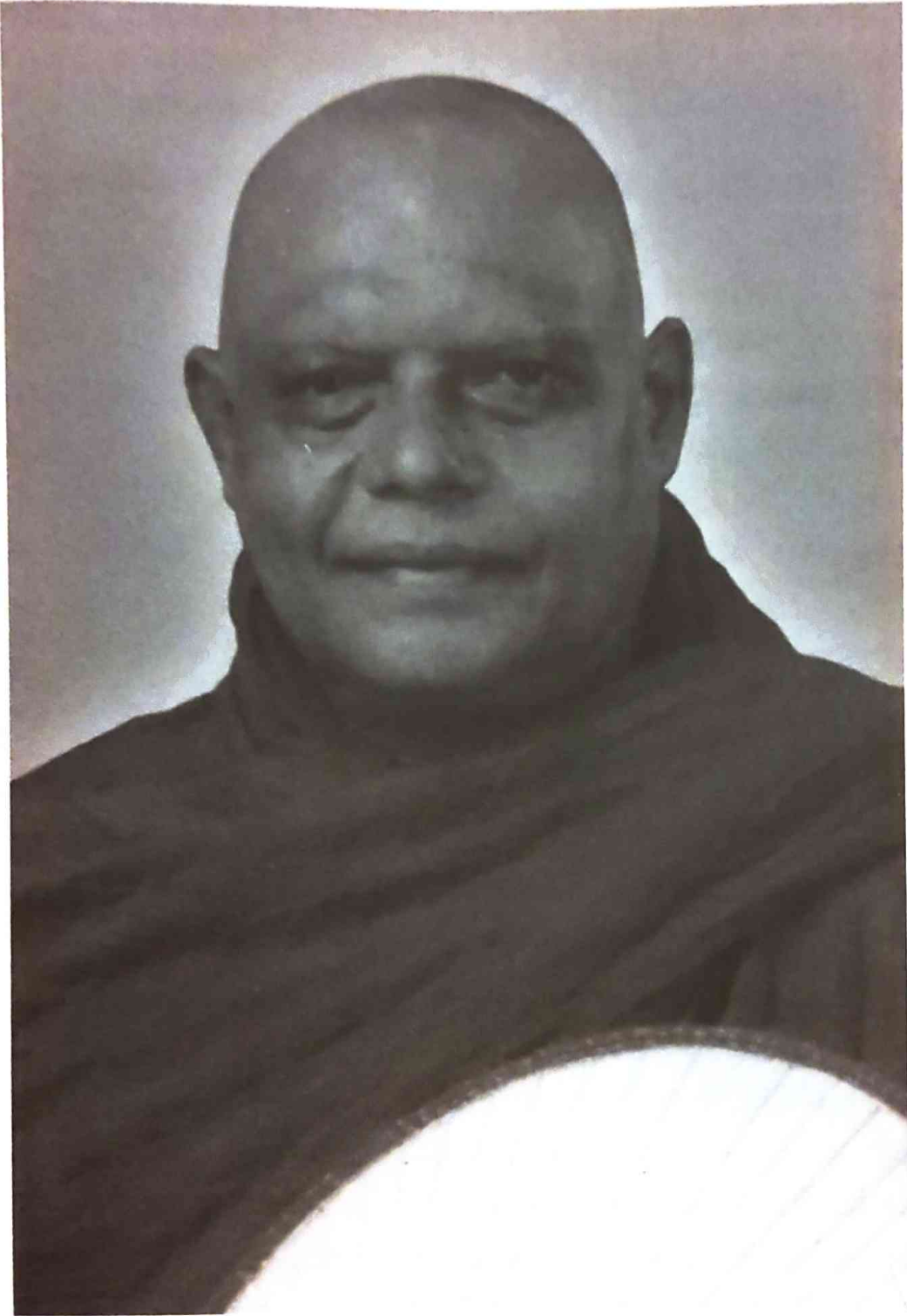
2553
 2009 අප්‍රේල් 16

පසුවදන

මහාකාරුණික බුදුරජාණන් වහන්සේගේ අනන්ත ඤාණමණ්ඩලයේ ප්‍රතිමූර්තිය සමන්ත මහා පටිඨානප්පකරණයයි. පටිභනනයකින් තොරව තථාගත ප්‍රඥාවට සංසරණ භූමිය වූයේද එම ධර්ම පර්යායයි. ධම්මසංගණි ආදී ප්‍රකරණ සතකින් සැදුම්ලත් අභිධර්ම දේශනාවේ ගම්භීරතම ධර්ම විවරණය වන පටිඨානප්‍රකරණයෙන් විවරණය වන්නේ හේතුඵල දහමයි. ද්වාදසාංග පටිච්චසමුප්පාදය සූත්‍රපිටකයේ විවරණය වේ. අභිධර්මපිටකයේ විස්තර වන්නේ හේතු ප්‍රත්‍යාදී සුවිසි ප්‍රත්‍යන්ගෙන් සැදුම්ලත් අනවශේෂ ප්‍රත්‍ය විභාගයයි. යමෙක් තථාගත ඤාණයේ සහ ප්‍රත්‍ය සමායෝජනයේ ගැඹුර ගැන සොයයි නම් එම සුවිසි ප්‍රත්‍ය විවරණය උගත යුත්තේමය. ඒ උදෙසා උපකාර වන මෙම ධර්ම ග්‍රන්ථය ගෞරවයෙන් පරිශීලනය කිරීමෙන් හා ගුරු ඇසුරේ හැදෑරීම මගින් සත්ත්ව පුද්ගල ප්‍රඥප්තිය ඉක්මවා ගොස් මාර්ගඵල ප්‍රතිවේදය දක්වාම පරමාර්ථ ඤාණය දියුණු කළ හැකිය. මෙම පිචිතුරු ධර්ම ග්‍රන්ථය නැවත මුද්‍රණය කර ධර්මදානය පිණිස බෙදා හැරීමෙන් සිදු කරනු ලබන ධර්මදානමය කුසල සම්භාරය පරමාර්ථ ධර්මාවබෝධය පිණිසම හේතු වේවා!

මේ වගට
බලංගොඩ රාධ හිඤ්ඤ

ශ්‍රී ලංකා රාමඤ්ඤ මහා නිකායේ ශ්‍රී කල්‍යාණී යෝගාග්‍රම සංස්ථාධිපති
ත්‍රිපිටක වාගීෂ්වරාචාර්ය සාසනධර්ම මහා කම්මට්ඨානාචාර්ය
අතිපූජ්‍ය නාලයනේ අරියධම්මාභිධාන මහෝපාධ්‍යාය
මහා තෙරුන් වහන්සේ

පුණ්‍යානුමෝදනාව

තුන් ලෝකාග්‍ර වූ භාග්‍යවත් වූ අරහත් වූ සමයක් සම්බුද්ධ දසබලධාරී ශාක්‍ය මුනින්ද්‍රයාණන් වහන්සේ සුවසිරි අසංඛ්‍ය කල්ප ලක්ෂයක් පුරා අපරිමිත විරියයකින් යුතුව පාරමිධර්ම සම්පාදනයෙන් රැස් කරගත්තා වූ අනන්ත පුණ්‍යානුභාවයෙන් අවබෝධ කොටගෙන ලෝ සතුන් වෙත පතළ මහා කරුණාවෙන්ම දේශනා කොට සත්ත්වයන් බොහෝ දෙනෙකු නිවන්පුර පැමිණවූවා වූ මූල මැද අග යහපත් වූ නෛරියාණික ශ්‍රී සද්ධර්මයේ පරම ගම්භිරතම ධර්ම කොට්ඨාශය විවරණය කොට සැකසුණු ග්‍රන්ථ රත්නයක පුනර් මුද්‍රණයක් මෙලෙසින් ඔබ අතට පත් කිරීමට අවකාශ සැලසීම අප සැමගේම මහා පුණ්‍ය විපාකයක ඉස්මතු විමසැයි සලකන්නෙමු.

ග්‍රන්ථකාරකයන් වහන්සේ වන අපවත් වී වදාළ ජර්ථසංගීති සංඝමහානායක, ජර්ථසංගීතිභාරනිත්ථාරකසංඝසභාපති ආදී පරමසම්භාවනීය ස්ථානාන්තර හෙබවූ අග්ගමහාපණ්ඩිත අභිධිප මහාරථිධගුරු හදුන්න සුරියාභිවංස මසෝයෙයිං සයාඛෝ මාහිමිපාණන් වහන්සේ හටද, සිංහල පරිවර්තනය සිදු කිරීමෙන් සම්මා සම්බුද්ධ ශාසනය වෙනුවෙන් අපරිමිත සේවයක් ඉටු කොට අපවත් වී වදාළ ශ්‍රී කලයාණි යෝගාශ්‍රම සංස්ථාධිපති හා ප්‍රධානානුශාසක මහා කම්මට්ඨානාචාර්ය ත්‍රිපිටකවාගීශ්වරාචාර්ය ත්‍රිපිටකධරාචාර්ය නාඋයනේ සිරි අරියධම්මාභිධාන ශ්‍රී ලංකා රාමඤ්ඤ මහානිකායේ අනුනායක මාහිමියන් වහන්සේ හටද, ත්‍රිවිධශාසනයේ උද්දීප්තිය වෙනුවෙන් උත්තරීතර මෙහෙයක් ඉටු කරන ශ්‍රී කලයාණි යෝගාශ්‍රම සංස්ථාව පිහිටුවා වදාළ අභිගරු පූජනීය කඩවැද්දුව ශ්‍රී පිනවංශාභිධාන මහෝපාධ්‍යාය මාහිමියන් වහන්සේ හටද, ඒ සඳහා උන්වහන්සේට බෙහෙවින් උපකාරී වූ පරම පූජනීය මාතර සිරි ඥාණාරාම මහෝපාධ්‍යාය මාහිමිපාණන්

වහන්සේ හටද, අපගේ ධර්මාවාර්යෝත්තම පරම පූජනීය මහාවාර්ය ථේරුකානේ චන්ද්‍රවිමල මහානායක මාහිමිපාණන් වහන්සේ හටද වැඳ නමස්කාරයෙන් පුණ්‍යානුමෝදනා කරන්නෙමු.

කිහිප විටක් සෝදුපත් බලමින් අවැසි සංශෝධන සිදු කරමින් බොහෝ සෙයින් උපකාරීව අනුශාසනා කළ පූජ්‍ය ත්‍රිපිටකාවාර්ය අභිධර්ම විශාරද ධර්මකීර්ති ශ්‍රී දිගන සුගතවංශ ස්වාමීන් වහන්සේ හටද, අගනා පෙරවදනක් සකසා දුන් විවිත්‍ර ධර්මකථික ත්‍රිපිටකාවාර්ය ත්‍රිපිටක විශාරද, අභිධර්ම කථිකාවාර්ය ශාස්ත්‍රපති රාජකීය පණ්ඩිත අරියධම්මවංසාභිධප සද්ධම්මකිත්තිස්සිරි විනයාලංකාර පූජනීය බලංගොඩ රාධ ස්වාමීන් වහන්සේ හටද, ග්‍රන්ථකාරක මසෝයෙයිං සයාඩෝ මාහිමිපාණන් වහන්සේ පිළිබඳව මහාර්ඝ සංක්ෂිප්ත වර්තාපදාන සටහනක් සම්පාදනය කර දුන් කරුවලගස්වැව අන්තර්ජාතික ථේරවාද ධර්මායතනයේ ආචාර්ය පූජනීය සාසනධප ධම්මාවරිය පැල්මඩුල්ලේ විජිතානන්ධාභිවංශ ස්වාමීන් වහන්සේ හටද, නමස්කාර පූර්වකව පුණ්‍යානුමෝදනා කරමු.

නිවන් මග භාවනා මධ්‍යස්ථාන අනුශාසක, නිවන් මග දාගැබ නිර්මාතෘ, පූජනීය පැල්මඩුල්ලේ චේතියධම්ම ස්වාමීන් වහන්සේ මෙම ග්‍රන්ථරත්නයේ පිටපත් දෙකක් අධ්‍යයන කටයුතු සඳහා සොයා දෙන මෙන් අප වෙත කළ ඉල්ලීම ඉටු කර ලන්නට නොහැකි වුවද, ඒ ඉල්ලීම නොවන්නට ග්‍රන්ථයේ දුර්ලභ භාවය අවබෝධ කොටගෙන පුනර් මුද්‍රණයකට යොමු වීමක් නොවනු ඇත. මෙවන් දුර්ලභ කුසලකර්මයක් සඳහා අප යොමු කරවූ උන්වහන්සේ වෙත කෘතඥතා පූර්වකව පුණ්‍යානුමෝදනා කරන්නෙමු. ඒ සමගම නන් අයුරින් උපකාර කළ නෙළුවේ ශාන්තමාලා මෙහෙණින් වහන්සේ හට අපගේ ගෞරව පූර්වාංගම නමස්කාරය වේවා!

ඡායාරූප සපයා දීමෙන්, ග්‍රන්ථකාරක මසෝයෙයිං සයාඩෝ මාහිමිපාණන් වහන්සේ පිළිබඳව වර්තාපදාන සටහන සඳහා සම්බන්ධීකරණය සිදු කර දීමෙන් සහ පුණ්‍යානුමෝදනාව සඳහා ඇවැසි උග්‍ර පුරුණයන් සිදු කිරීමෙන් මහත්ම උපකාර වූ කථිකාවාර්ය රවීන් කෝදාගොඩ මහතාටත් අපගේ කෘතචේදිත්වය පළ කරන්නෙමු. වසර ගණනාවකට පෙර නිකුත් වුණු මෙම මහගු පුස්තක රත්නය බොහෝ

වෙනෙස දුරා උත්සාහවත්ව නැවත සකසා දුන් ලිහිර ආයතනයේ කාර්ය මණ්ඩලය වෙතද අපගේ හෘදයාංගම ස්තූතිය පිරිනමන්නෙමු.

සම්මා සම්බුද්ධ ශාසනය තවත් බොහෝ කල් පැවතීමට මින් ජනිත වන්නා වූ සියලුම කුශල විත්තපරම්පරාවෝ හේතු වාසනා වෙන්වා! අප හැමට උතුම් වූ පරම ගම්හිර ධර්මය මනා කොට වැටහීම පිණිසද, උතුම් නිර්වාණාවබෝධය පිණිසද මෙම මහානීය පුණ්‍යකර්මය හේතු වාසනා වේවා!

මෙම ග්‍රන්ථරත්නය මුද්‍රණය සඳහා දායක වූ හිතවතුන් සැම දෙනාගේම සහයෝගය මහත්ම සවිසක් වූ බව මෙන් සිතින් සිහිපත් කරන්නෙමු. එම දායක පින්වතුන්ට මෙන්ම ඔවුන්ගේ පවුල් වල ජීවත්ව සිටින සියලු දෙනාහටද, මිය පරලොව ගිය සියලුම ශ්‍රද්ධා හිතවතුන්ටද මින් ජනිත වන සියලුම කුසල සම්භාරය නොඅඩුවම අනුමෝදන් වේවා!

අතිගරු පරම පූජනීය නාඋයනේ සිරි අරියධම්මාභිධාන මාහිමිපාණන් වහන්සේ විසින් නිතර සිදු කළ පැතුමකින් අපගේ පුණ්‍යානුමෝදනාව නිමා කරන්නෙමු.

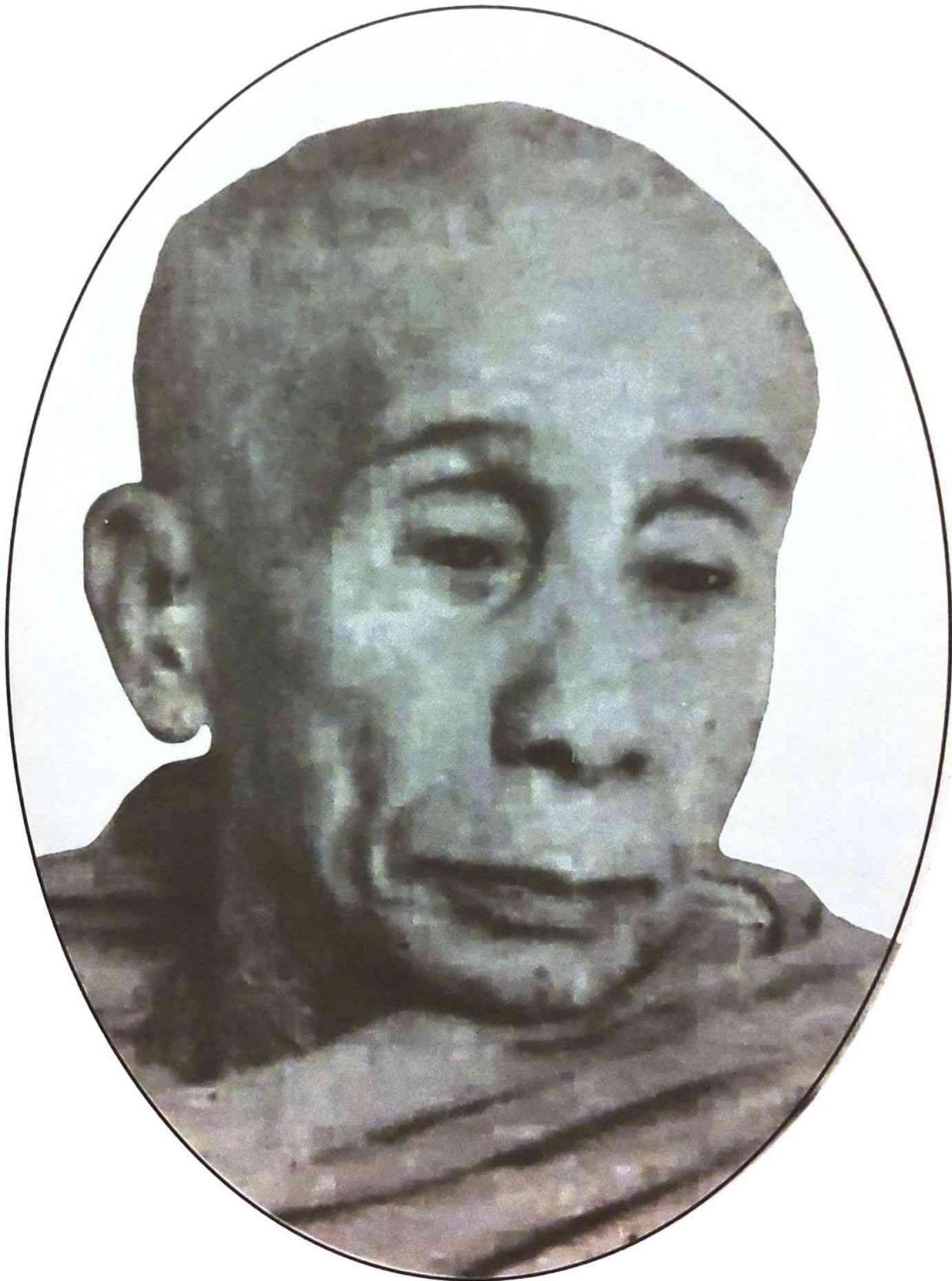
“අද අපි මේ සැනසීමෙන් යන නිවන් මගට උපකාරී වන බුද්ධශාසනය නොනැසී නොපිරිහී අඳුරු නොවී මොනම අන්‍ය ආගම් බලවේගයකින්වත් යටපත් නොවී ගගනතලයේ සඳහිරු මඬල මෙන් දිදුලමින් බබළමින් අපරාජිතව විරාජිතව තුන්ලෝකයට සඳහම් කිරණ විහිදුවමින් අවුරුදු පන්දහසකට වැඩි කලක් ශ්‍රී ලංකාදීප ධරණීතලයෙහි නිර්මලව පවතීවා කියා අප සැම විටම ප්‍රාර්ථනා කළ යුතු වෙනවා”

විරං තිට්ඨතු ලොකස්මිං.

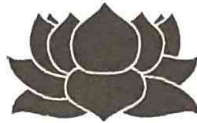
සම්මාසම්බුද්ධසාසනං!

මෙයට ශාසනාලයැති

තිලිණ සේනානායක

ජර්ධසංගීතිභාරනිත්ථාරක සංඝසභාපති ආදී පරමසම්භාවනීය
ස්ථානාන්තර හෙබවූ අග්ගමනාපණ්ඩිත අභිධප මහාරට්ඨගුරු
හදුන්ත සුරියා නිවංස මසෝයෙයීං සයාඛෝ මාහිමපාණන් වහන්සේ

නමො තසස හගචනො අරහනො සමමා සමබුද්ධසස ///

පටිඨාන 1 ද්වි රාශියෙහි මහා 2 සහජාන සතර

- (1) සහජාන - නිස්සය . අඤ්ඤා . අවිගත යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති සතරෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම් ඔවුනොවුන්ට උපකාර වන්නා වූ එක් අනු චිත්තය, දෙපණස් චෛතසිකය යන ප්‍රචාත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාම ස්කන්ධයෝ සතර දෙනය.
- (2) ඔවුනොවුන්ට උපකාරවන්නා වූ මහා භූතයෝ සතර දෙනය.
- (3) ඔවුනොවුන්ට උපකාරවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාම ස්කන්ධ සතර දෙනා සහ හෘදය වස්තු රූපයය.
- (4) චිත්තජ රූප ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයන්ට උපකාරවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි ලැබෙන්නා වූ, අරූප විපාක සිත් සතර, දෙපස් විඤ්ඤාණ දසය හා රහතුන් වහන්සේගේ වුති චිත්තය ද වර්ජිත වූ පන් සැත්තෑ චිත්තය, චෛතසික දෙපණසය, ප්‍රචාත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධ සතර දෙනය.
- (5) උපාදා රූපයන්ට උපකාරවන්නා වූ මහා භූත සතර දෙනද වෙති.

ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්:

- (1) ඔවුනොවුන්ගෙන් උපකාර ලබන්නා වූ එකුන් අනූ චිත්තය, වෛතසික දෙපණසය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ සතර දෙනය.
- (2) ඔවුනොවුන්ගේ උපකාර ලබන්නා වූ මහා භූත සතරය.
- (3) ඔවුනොවුන්ගේ උපකාර ලබන්නා වූ පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධ සතර හා හෘදය වස්තු රූපයය.
- (4) නාමස්කන්ධයන්ගෙන් උපකාර ලබන්නා වූ චිත්තජ රූප හා ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයෝය.
- (5) මහා භූතයන්ගෙන් උපකාර ලබන්නා වූ උපාදා රූපයෝ ද යන මොවුහු වෙති.

මජ්ඣිම සහජාත (4) සතර

- (1) අඤ්ඤමඤ්ඤ ප්‍රත්‍යයෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: සහජාත ප්‍රත්‍යයෙහි කියන ලද (1), (2), (3), යන තැන්හි අංකිත ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝම වෙති.
- (2) ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: සහජාත - ප්‍රත්‍යයෙහි කියන ලද (1), (2), (3), යන වාරයන්හි ප්‍රත්‍යෝධර්මයෝම වෙති.

විපාක ප්‍රත්‍යයෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්:

- (1) ඔවුනොවුන්ට උපකාරවන්නා වූ විපාක සිත් සතිසය, වෛතසික අටතිසය, යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ සතර දෙනය.
- (2) විපාක චිත්තජ රූපයෝය, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි ලැබෙන අරූප විපාක සිත් සතර දෙපස් විඤ්ඤාණ දශය හා රහතුන් වහන්සේගේ චුති චිත්තය ද වර්ජිත විපාක සිත් දෙවිස්සය. වෛතසික අටතිසය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ සතර දෙනය.

(3) හෘදය වස්තුවට උපකාර වන්නා වූ පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ සතර දෙනාය යන මේ ධර්මයෝ ලැබෙති.

ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්:

- (1) ඔවුනොවුන් කෙරෙන් උපකාර ලබන්නා වූ විපාක සිත් සතිසය, වෛතසික අටතිසය, යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයෝ සතර දෙනාය.
- (2) විපාක නාමස්කන්ධයන් කෙරෙන් උපකාර ලබන්නා වූ චිත්තජ රූප ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයෝය.
- (3) පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයන් කෙරෙන් උපකාර ලබන්නා වූ හෘදය වස්තුවය යන මේ ධර්මයෝ ලැබෙති. සම්ප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යයෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: සහජාත ප්‍රත්‍යයෙහි දක්වන ලද (1) වෙනි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝම වෙති.

ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: සහජාත ප්‍රත්‍යයෙහි දක්වන ලද

- (1) වෙනි ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝම වෙති.

විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යයෙහි ප්‍රත්‍යධර්මයෝ නම්: සහජාත ප්‍රත්‍යයෙහි (3),

- (4) යන තැන්හි අංකිත ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝම වෙති.

ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: සහජාත ප්‍රත්‍යයෙහි දක්වන ලද

- (3), (4) යන තැන්හි අංකිත ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝම වෙති.

මහා සහජාත, මජ්ඣිම සහජාත, ප්‍රත්‍ය සටනා පිළිබඳ ප්‍රශ්නෝත්තර

(1) ප්‍ර: සහජාත, නිසසය, අත්ථි, අවිගත (4) සතරක් වූ ප්‍රත්‍යය ශක්තින් එකට ගැටෙන්නා වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා දක්වන්න.

උ: සහජාත ප්‍රත්‍යයෙහි කියන ලද (1), (2), (3), (4), (5) යන වාරයන්හි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝම වෙති. "සහජාත, නිසසය, අත්ථි, අවිගතනනි නව"⁴ යනු සබ්බට්ඨානික සටනා යුක්තියි.

(2) ප්‍ර: සබ්බට්ඨානික ප්‍රත්‍ය සතර හා අඤ්ඤමඤ්ඤ ප්‍රත්‍ය ද යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති ධර්ම පස එකට ගැටෙන්නා වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා දක්වන්න.

(3) උ: සහජාත ප්‍රත්‍යයෙහි (1), (2), (3), යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝම වෙති. "සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ, නිසසය, අත්ථි, අවිගතනනි තිණි"⁵ යනු සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ සටනා යුක්තියි.

(4) ප්‍ර: සබ්බට්ඨානික සතරය, අඤ්ඤමඤ්ඤ සම්පයුත්තය යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති සය එකවර ගැටෙන්නාවූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා දක්වන්න.

උ: සහජාත ප්‍රත්‍යයෙහි (1), වෙනි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝම ලැබෙති. "සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ, නිසසය, සම්පයුත්ත අත්ථි, අවිගතනනි තිණි"⁵ යනු සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ සම්පයුත්ත සටනා යුක්තියි.

(5) ප්‍ර: සබ්බට්ඨානික සතරය, විජ්ජයුත්තය යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති පඤ්චකය එකවර ගැටෙන්නා වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා දක්වන්න.

උ: සහජාත ප්‍රත්‍යයෙහි කියන ලද (3), (4) යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝම ලැබෙති. "සහජාත, නිසසය, විජ්ජයුත්ත අත්ථි, අවිගතනනි තිණි"⁵ යනු සබ්බට්ඨානික විජ්ජයුත්ත සටනා යුක්තියි.

(6) ප්‍ර: සබ්බට්ඨානික සතරය, අඤ්ඤමඤ්ඤ විපයුත්තය යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති සය එකට ගැටෙන්නා වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා දක්වන්න.

උ: සහජාත ප්‍රත්‍යයෙහි (3) වෙනි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝම ලැබෙති.
 "සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසසය, විප්පයුත්ත අත්ථී, අවිගතනි ඵකං"⁶ යනු සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ විප්පයුත්ත සට්ඨාන යුක්තියි.

සවිපාක වාර (5)

(1) ප්‍ර: මහා සහජාත ප්‍රත්‍ය සතරය, විපාක ප්‍රත්‍ය යන පඤ්ච ප්‍රත්‍ය ශක්තීන් එකවර ගැටෙමින් ලැබෙන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් දක්වන්න.

උ: විපාක ප්‍රත්‍යයෙහි කියන ලද (1), (2), (3) යන වාරයන්හි ලැබෙන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝම වෙති. "සහජාත, විපාක, නිසසය, අත්ථී, අවිගතනි ඵකං"⁶ යනු සබ්බට්ඨානික විපාක සට්ඨාන යුක්තියි.

(2) ප්‍ර: සබ්බට්ඨානික⁷ ප්‍රත්‍ය පසය, අඤ්ඤමඤ්ඤ ප්‍රත්‍යය යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති ධර්ම සහ එකවර ගැටෙන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා දක්වන්න.

උ: විපාක ප්‍රත්‍යයෙහි කියන ලද (1), (3) යන වාරයන්හි ලැබෙන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝම වෙති. "සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ, නිසසය, විපාක අත්ථී, අවිගතනි ඵකං"⁶ යනු සබ්බට්ඨානික සට්ඨාන යුක්තියි.

(3) ප්‍ර: සබ්බට්ඨානික ප්‍රත්‍ය (5) පසය, අඤ්ඤමඤ්ඤ සම්ප්‍රයුත්තය යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති සත (7) එකවර ගැටෙන්නා වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා දක්වන්න.

උ: විපාක ප්‍රත්‍ය වාරයෙහි කියන ලද (1) වෙනි වාරයෙහි ලැබෙන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝමය "සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ, නිසසය, විපාක සම්ප්‍රයුත්තය අත්ථී, අවිගතනි ඵකං"⁶ යනු සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ සම්ප්‍රයුත්ත සට්ඨාන යුක්තියි.

(4) ප්‍ර: සබ්බට්ඨානික ප්‍රත්‍ය (5) පසය, විජ්ජයුත්ත ප්‍රත්‍ය යන ප්‍රත්‍ය ධර්ම ඡට්ඨකය එකවර ගැටෙමින් ලැබෙන්නා වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා දක්වන්න.

උ: විපාක ප්‍රත්‍යයෙහි කියන ලද (2), (3) යන ප්‍රත්‍ය වාරයන්හි ලැබෙන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝම වෙති. "සහජාත, නිසසය, විපාක විප්පයුක්ත අත්ථී, අවිගතනි ඒකං"⁶ යනු සබ්බට්ඨානික විප්පයුක්ත සටනා යුක්තියි.

(5) ප්‍ර: සබ්බට්ඨානික ප්‍රත්‍ය ශක්ති (5) පසය, අඤ්ඤමඤ්ඤය, විප්පයුක්තය, යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති සත එකවර ගැටෙමින් ලැබෙන්නා වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා දක්වන්න.

උ: විපාක ප්‍රත්‍යයෙහිදී කියන ලද (3) වෙනි ප්‍රත්‍ය වාරයෙහි ලැබෙන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝම වෙති. "සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ, නිසසය, විපාක විප්පයුක්ත අත්ථී, අවිගතනි ඒකං"⁶ යනු සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ විප්පයුක්ත සටනා යුක්තියි.

සහජාත ප්‍රත්‍ය ජාතීන්හි ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් පිළිවෙළින් හඳුන්වාදී, දැන් එහි එකවර ගැටෙන ප්‍රත්‍ය ශක්තීන් පිළිබඳ ප්‍රශ්නෝත්තර ක්‍රමය දක්වනු ලැබේ.

අවිපාක වාර (5) පඤ්චකය

(1) ප්‍ර: සහජාත ශක්තියෙහි කියන ලද (1-2-3-4-5) යන ප්‍රත්‍ය ධර්ම ලැබෙත් නම් කෙතෙක් පමණ ප්‍රත්‍ය ධර්ම එකවර ගැටෙනු ලැබෙත් ද?

උ: සහජාත, නිස්සය, අත්ථී, අවිගත යන සතරක් වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ එකවර ගැටෙනු ලැබෙත්. "සහජාත, නිසසය, අත්ථී, අවිගතනි නව"⁴ යනු සබ්බට්ඨානික සටනා යුක්තියි.

(2) ප්‍ර: සහජාත ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙහි කියන ලද (1-2-3) යන ප්‍රත්‍ය ධර්ම ලැබෙත් නම් කෙතෙක් ප්‍රත්‍ය ධර්ම එකවර ගැටෙනු ලැබෙත් ද?

උ: සබ්බට්ඨානික⁸ ප්‍රත්‍ය (4) සතරය අඤ්ඤමඤ්ඤ, ප්‍රත්‍යය යන ප්‍රත්‍ය ධර්ම (5) පස එකවර ගැටෙමින් ලැබෙත්. "සහජාත, නිසසය, අඤ්ඤමඤ්ඤ අත්ථී, අවිගතනි තීණ"⁵ යනු සටනා යුක්තියි.

(3) ප්‍ර: සහජාත ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙහි කියන ලද (1) වෙනි ප්‍රත්‍ය ධර්ම වෙන් නම් ප්‍රත්‍ය ධර්ම කොපමණ එකවර ගැටෙමින් ලැබෙත්ද?

උ: සබ්බට්ඨානික ප්‍රත්‍ය ධර්ම (4) සතරය, අඤ්ඤමඤ්ඤ, සම්පයුත්තය, යන ප්‍රත්‍ය ධර්ම ඡටිකය එකවර ගැටෙමින් ලැබෙත්. "සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ, නිසසය, සම්පයුත්තය, අත්ථි, අවිගතනි තීණී" යනු සටනා යුක්තියි.

(4) ප්‍ර: සහජාත ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙහි කියන ලද (3-4) යන ප්‍රත්‍ය ධර්ම වෙන් නම් ප්‍රත්‍ය ධර්ම කොපමණ එකවර ගැටෙනු ලැබෙත් ද?

උ: සබ්බට්ඨානික ප්‍රත්‍ය ධර්ම (4) සතර හා විජ්ජයුත්ත ප්‍රත්‍යය යන ප්‍රත්‍ය ධර්ම පඤ්චකය, "සහජාත, නිසසය, විජ්ජයුත්ත, අත්ථි, අවිගතනි තීණී" යනු සටනා යුක්තියි.

(5) ප්‍ර: සහජාත ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙහි කියන ලද (3) වෙනි ප්‍රත්‍ය ධර්ම වෙන් නම් කොපමණ ප්‍රත්‍ය ශක්ති එකවර ලැබෙත් ද?

උ: සබ්බට්ඨානික (4) සතරය, අඤ්ඤමඤ්ඤය, විජ්ජයුත්තය, යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති සය ලැබෙති. "සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ, නිසසය, විජ්ජයුත්ත, අත්ථි, අවිගතනි එකං" යනු සටනා පාඨයි.

(6) ප්‍ර: විපාක ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙහි කියන ලද (1,2,3) වෙනි ප්‍රත්‍ය ශක්ති ලැබෙත් නම් ප්‍රත්‍ය ශක්ති එකවර ලැබෙත් ද?

උ: මහා සහජාත විපාක ප්‍රත්‍ය ශක්ති (4) සතරය, විපාක ප්‍රත්‍ය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ එකවර ලැබෙත්. "සහජාත, නිසසය, විපාක, අත්ථි, අවිගතනි එකං" යනු සබ්බට්ඨානික පාඨයයි.

(7) ප්‍ර: විපාක ප්‍රත්‍යයෙහි කියන ලද (1-3) වෙනි ප්‍රත්‍ය ධර්ම වෙන් නම් කොපමණ ප්‍රත්‍ය ශක්ති එකවර ලැබෙත් ද?

උ: සබ්බට්ඨානික ප්‍රත්‍ය ශක්ති (5) පසය, අඤ්ඤමඤ්ඤ, ප්‍රත්‍ය යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති සය එකවර ලැබෙත්. "සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ විපාක නිසසය, අත්ථි, අවිගතනි එකං" යනු ප්‍රත්‍ය සටනා යුක්ති පාඨයයි.

(8) ප්‍ර: විපාක ප්‍රත්‍යයෙහි කියන ලද (1) වෙනි ප්‍රත්‍ය ධර්මවෙන් නම් කොපමණ ප්‍රත්‍ය ශක්ති එකවර ලැබෙත් ද?

උ: සබ්බට්ඨානික ප්‍රත්‍ය (5) පසය, අඤ්ඤමඤ්ඤය, සම්පයුත්තය, යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති (7) සත ලැබෙති. "සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසසය, විපාක සම්පයුත, අඤ්ඤ, අවිගතනි එකං"⁶ යනු සටනා පාඨයයි.

(9) ප්‍ර: විපාක ප්‍රත්‍යයෙහි කියන ලද (2-3) වෙනි ප්‍රත්‍ය ධර්ම වෙන් නම් කොපමණ ප්‍රත්‍ය ශක්ති එකවර ලැබෙත් ද?

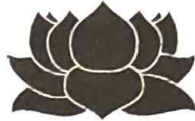
උ: සබ්බට්ඨානික ප්‍රත්‍ය (5) විජ්ජයුත්ත ප්‍රත්‍යය, යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති සය ලැබෙත්. "සහජාත, නිසසය, විපාක විජ්ජයුත, අඤ්ඤ, අවිගතනි එකං"⁶ යනු සටනා පාඨයයි.

(10) ප්‍ර: විපාක ප්‍රත්‍යයෙහි කියන ලද (3) වෙනි ප්‍රත්‍ය ධර්මවෙන් නම් කොපමණ ප්‍රත්‍ය ශක්ති එකවර ලැබෙත් ද?

උ: සබ්බට්ඨානික ප්‍රත්‍ය (5) පසය, අඤ්ඤමඤ්ඤය, විජ්ජයුත්තය, යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති සත ලැබෙති. "සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසසය, විපාක විජ්ජයුත, අඤ්ඤ, අවිගතනි එකං"⁶ යනු සටනා දෙසනා පාඨයයි.

මහා සහජාත මධ්‍යම සහජාත ප්‍රත්‍ය ශක්තීන්ගේ සටනා පිළිබඳ ප්‍රශ්නෝත්තර මාලාව නිමි.

9 කුඩා සහජාන වාර (7)

- (1) හේතු ප්‍රත්‍යයෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: ලෝභ, දෝස, මෝහ, අලෝභ, අදෝස, අමෝහ යන මොවුහු වෙති.

ප්‍රත්‍යෝක්ෂන්ත ධර්මයෝ නම් සහේතුක සිත් (71) එක් සැත්කැවය, මෝහ මූල ද්වයෙහි මෝහය හැර වෛතසික (52) දෙපණසය, සහේතුක චිත්තජ රූපයෝය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයෝය යන මොවුහු වෙති.

- (2) අධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: අධිපති කෘත්‍ය ඇත්තා වූ ක්ෂණයෙහි ඡන්ද, චිරිය, චිත්ත, චීමංස යන තුනක් වූ හෝ සතරක් වූ හෝ ධර්මයන් අතුරෙන් එක එකක් වෙති.

ප්‍රත්‍යෝක්ෂන්ත ධර්මයෝ නම් අධිපති ප්‍රත්‍යයාගේ උපකාර ලබන්නා වූ, මෝහ මූල ද්වය හා හසිතෝත්පාද ජවන ද වර්ජිත වූ සාධිපති ජවන (52) දෙපණසය, අධිපති ධර්ම හා විචිකිචිඡාව හැර වෛතසික (51) එක් පණසය, සාධිපති චිත්තජ රූපයෝය යන මේ ධර්මයෝ වෙති.

- (3) කර්ම ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: චේතනාව වේ. ප්‍රත්‍යෝක්ෂන්ත ධර්මයෝ නම්: සිත් (89) එකුන් අනු චිත්තය,

චේතනා වර්ජිත (51) එක්පණස් චෛතසිකය, චිත්තජ රූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයෝය යන මොවුහු වෙති.

- (4) ආහාර ප්‍රත්‍යයෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: එස්ස, චේතනා, විඤ්ඤාණ යන මොවුහු වෙති.

ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: (89) එකුන් අනුවක් චිත්තයෝය, (52) දෙපණස් චෛතසිකය, චිත්තජ රූපය, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපය යන මේ ධර්මයෝ වෙති.

- (5) ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: ජීවිතේන්ද්‍රිය, චිත්තය, චේදනාය, ශ්‍රද්ධාය, විරිය, සතිය, එකග්ගතාය, ප්‍රඥාය යන මේ ධර්මයෝ වෙති.

ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: (89) එකුන් අනුවක් චිත්තයෝය, (52) දෙපණස් චෛතසිකය, චිත්තජ රූපය, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපය යන මේ ධර්මයෝ වෙති.

- (6) ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යයෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: විතක්ක, විචාර, පීති, චේදනා, එකග්ගතා යන මේ ධර්මයෝ ය.

ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ නම් - දෙපස් විඤ්ඤාණ (10) දශය හැර සිත් (79) චෛතසික (52) දෙපණසය, චිත්තජ රූපයෝ ය, ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු වෙති.

- (7) මාග්ගී ප්‍රත්‍යයෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම් - පඤ්ඤා, විතක්ක, සමමා වාචා, සමමා කමමන්ත, සම්මා ආජීව, විරිය, සති, එකග්ගතා, දිට්ඨි යන මොවුහු වෙති.

ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ නම් - සහේතුක සිත් (71) එක් සැත්තෑවය, චෛතසික (52) දෙපණසය, සහේතුක චිත්තජ රූපයෝය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කම්ප රූපයෝ ය යන මොවුහු වෙති.

කුඩා සහජාත ප්‍රත්‍ය ශක්තීන්හි සටනා පිළිබඳ ප්‍රශ්නෝත්තර මාලාව

(1) ප්‍ර: මහා සහජාත ප්‍රත්‍ය (4) සතරය, හේතු ප්‍රත්‍යය යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති පඤ්චකය එකවර ගැටෙන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා දක්වන්න.

උ: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ විත්තජරූප හා ප්‍රතිසන්ධි කමීජ රූපයන්ට උපකාර වන්නා වූ හේතුහු සය දෙන යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙති. “හේතු සහජාත නිස්සය අත්ථි අවිගතන්ති සත්ත”¹⁰

(2) ප්‍ර: මහා සහජාත ප්‍රත්‍ය (4) සතරය, අධිපති ප්‍රත්‍යය යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති පඤ්චකය එකවර ගැටෙන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා දක්වන්න.

උ: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ හා සාධිපති විත්තජ රූපයන්ට උපකාර වන්නා වූ ඡන්ද අධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝමය. “අධිපති සහජාත නිස්සය අත්ථි අවිගතන්ති සත්ත”¹⁰

(3) ප්‍ර: මහා සහජාත (4) සතරය, අධිපති ඉන්ද්‍රිය මග්ග යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති සත එකවර ගැටෙන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා දක්වන්න.

උ: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා විත්තජ රූපයන්ට උපකාර වන්නා වූ විරියාධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්ම ලැබේ. “අධිපති සහජාත නිස්සය ඉන්ද්‍රිය මග්ග අත්ථි අවිගතන්ති සත්ත”¹⁰

(4) ප්‍ර: මහා සහජාත ප්‍රත්‍ය (4) සතරය, අධිපතිය, ආහාරය, ඉන්ද්‍රිය යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති සත එකවර ලැබෙන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා දක්වන්න.

උ: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා සාධිපති විත්තජ රූපයන්ට උපකාර වන්නා වූ විත්තාධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්ම ලැබේ. “අධිපති සහජාත නිස්සය ආහාර ඉන්ද්‍රිය මග්ග අත්ථි අවිගතන්ති සත්ත”¹⁰

(5) ප්‍ර: මහා සහජාත ප්‍රත්‍ය (4) සතරය, හේතු, අධිපති, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති අට එකවර ලැබෙන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා දක්වන්න.

උ: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා සාධිපති විත්තජ රූපයන්ට උපකාර වන්නා වූ විමංසාධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්ම ලැබේ. "අධිපති හේතු සහජාත නිසසය ඉන්ද්‍රිය මග්‍ය අත්ථි අවිගතනනි වන්තාරි"¹¹

(6) ප්‍ර: මහා සහජාත ප්‍රත්‍ය (4) සතරය, කර්ම ප්‍රත්‍ය යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති පඤ්චකය එකවර ගැටෙමින් ලැබෙන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ගෙනහැර දක්වන්න.

උ: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට විත්තජ රූප, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයන්ට උපකාර වන්නා වූ මෙත්තා ධර්මය ලැබේ. "කමම සහජාත නිසසය අත්ථි අවිගතනනි සත්ත."¹⁰

(7) ප්‍ර: මහා සහජාත (4) සතරය, ආහාර ප්‍රත්‍යය යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති (5) පස එකවර ගැටෙමින් ලැබෙන ප්‍රත්‍ය ධර්මය ලියා දක්වන්න.

උ: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට, විත්තජ රූප, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍ය වන එස්ස, වෙනතා, විඤ්ඤාණ යන ධර්මයෝ වෙති. "ආහාර සහජාත නිසසය අත්ථි අවිගතනනි සත්ත."¹⁰

(8) ප්‍ර: මහා සහජාත (4) සතරය, ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති පඤ්චකය එකවර ගැටෙනු ලැබෙන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා පෙන්වන්න.

උ: -සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ටද, විත්තජ රූපයන්ටද, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයන්ටද උපකාර වන්නා වූ නාම ඉන්ද්‍රිය ධර්ම අට දෙන ලැබෙති. "ඉන්ද්‍රිය සහජාත නිසසය අත්ථි අවිගතනනි සත්ත."¹⁰

(9) ප්‍ර: මහා සහජාත ප්‍රත්‍ය (4) සතරය, ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති පඤ්චකය එකවර ගැටෙනු ලැබෙන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා පෙන්වනු.

උ: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ විත්තජ රූප ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූප යන මොවුන්ට උපකාර වන්නා වූ ධ්‍යානාංග පඤ්චකය වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ වෙති. "කධාන සහජාත නිසසය අත්ථි අවිගතනනි සත්ත."¹⁰

(10) ප්‍ර: මහා සහජාත ප්‍රත්‍ය (4) සතරය, මාර්ග ප්‍රත්‍යය යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති පඤ්චකය එකවර ගැටෙනු ලබන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා දක්වනු.

උ: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ සහේතුක විත්තජ රූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූප යන මොවුන්ට උපකාර වන්නා වූ මාර්ගාංග ධර්ම (9) නවදෙන යන ප්‍රත්‍ය ධර්ම ලැබෙති. "මග්ග සහජාත නිසසය අත්ථි අවිගතනනි සත්ත."¹⁰ යනු සටනා පාඨයි.

කුඩා සහජාත ප්‍රත්‍යයෙහි ප්‍රත්‍ය සටනා පිළිබඳ ප්‍රශ්නෝත්තර මාලාව සමාප්තයි.

(1) ප්‍ර: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ, සහේතුක විත්තජ රූප, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූප යන මොවුන්ට උපකාර වන්නා වූ හේතු සය දෙන යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ වෙත් නම් කොපමණ ප්‍රත්‍ය ශක්ති ධර්ම ලැබෙත්ද?

උ: මහා සහජාත ප්‍රත්‍ය (4) සතරය හේතු ප්‍රත්‍යය යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති පඤ්චකය ලැබෙති. "හේතු සහජාත නිසසය අත්ථි අවිගතනනි සත්ත."¹⁰ යනු දෙසනා යුක්තියි.

(2) ප්‍ර: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ, සහේතුක විත්තජ රූප, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූප යන මොවුන්ට උපකාර වන්නා වූ මාර්ගාංග ධර්ම (9) නවය නම් වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ වෙත් නම් කොපමණ ප්‍රත්‍ය ශක්ති එකවර ගැටෙනු ලැබෙත්ද?

උ: මහා සහජාත ප්‍රත්‍ය (4) සතරය, මාර්ග ප්‍රත්‍යය යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති පඤ්චකය එකවර ගැටෙනු ලැබෙති. "මග්ග සහජාත නිසසය අත්ථි අවිගතනනි සත්ත."¹⁰ යනු සටනා දෙසනා යුක්තියි.

(මේ නය ක්‍රමයට අනුව ආරම්භණ ප්‍රත්‍ය ජාති ආදියෙහි ද ප්‍රත්‍ය ශක්ති පිළිවෙළ දැන ප්‍රත්‍ය සටනාව පිළිබඳ ප්‍රශ්න මතු කොට පිළිතුරු සැපයිය යුතුයි.)

ආරම්මණ ප්‍රත්‍ය ජාති (8) හෝ (11)

- (1) ආරම්මණ ශක්තියෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම් - ආරම්මණ සය දෙන වෙති. නොහොත් ප්‍රත්‍යුත්පන්න අතීත අනාගත වශයෙන් ලැබෙන (89) එකුත් අනු චිත්තය, චෛතසික (52) දෙපණසය, රූප (28) අටවිස්සය, කාල විමුක්ත වූ නිර්වාණය හා ප්‍රඥප්තීහු වෙති. ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම් - (89) එකුත් අනු චිත්තය, චෛතසික (52) දෙපණසය යන ධර්මයෝ වෙති.
- (2) ආරම්මණාධිපති, ආරම්මණුපනිස් සය ශක්තීන්හි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම් ගරු ලෙස අරමුණු වන්නා වූ අතීත අනාගත වර්තමාන වූ ඉෂ්ට වූ නිෂ්පන්න රූප අටලොසය,¹² දෝස මූල දෙසිත, මෝහ මූල දෙසිත හා දුක්ඛ සහගත කාය විඤ්ඤාණය ද, වර්ජිත සිත් (85) පස් අසුවය, දෝස ඉස්සා මච්ඡරිය කුක්කුච්ච විවිකිච්ඡා වර්ජිත චෛතසික (47) සත් සාලිසය, කාල විමුක්තවූ නිර්වාණය ද යන මේ ධර්මයෝ වෙති.

ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ නම් - ගරුකොට අරමුණු ගන්නා වූ ලෝභ මූල සිත් (8) අටය, මහා කුශල සිත් (8) අටය, මහා ක්‍රියා ඤාණ සම්ප්‍රයුක්ත සිත් (4) සතරය, ලෝකෝත්තර සිත් (8) අටය, දෝස ඉස්සා මච්ඡරිය කුක්කුච්ච විවිකිච්ඡා අප්පමඤ්ඤා වර්ජිත චෛතසික (45) පන්සාලිසය යන මේ ධර්මයෝ වෙත්.

- (3) වත්ථාරම්මණ පුරේජාත නිස්සය, වත්ථාරම්මණ පුරේජාත, වත්ථාරම්මණ පුරේජාත විප්‍රයුක්ත, වත්ථාරම්මණ පුරේජාත අවිගත ප්‍රත්‍ය ශක්තීන්හි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම් - මරණාසන්න කාලයෙහි වූ චුති චිත්තයට පූර්වයෙහි සතලොස්වන චිත්තක්‍ෂණය හා සමග එකට උපදනාවූ හෘදයවත්ථු රූපය වේ.

ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ නම් -පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි වත්ථාරම්මණ පුරේජාත නිස්සය ප්‍රත්‍යය ලැබෙන කාලයෙහි වූ මනෝද්වාරාවර්ජනය, කාමජවන (29) එකුත්තිස, තදාරමමණ (11) එකොළස, අභිඤ්ඤා යුගලය, ඉස්සා මච්ඡරිය, කුක්කුච්ච විරති

අප්පමඤ්ඤා හැර වෛතසික (44) සිවුසාලිය යන මේ ධර්මයෝ වෙති.

- (4) ආරම්මණ පුරේජාත, ආරම්මණ පුරේජාත අත්ථී, ආරම්මණ පුරේජාත අවිගත යන ප්‍රත්‍ය ශකතීන්හි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්- වර්තමාන නිෂ්පන්න රූප අටළොස වෙති. ප්‍රත්‍යයොත්පන්න ධර්මයෝ නම් -පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි ආරම්මණ පුරේජාත ප්‍රත්‍යය ලැබෙන ක්ෂණයෙහි වූ කාම සිත් සිවුපණසය, අභිඤ්ඤා යුගලය, අප්පමඤ්ඤා හැර වෛතසික සමපණස ද යන මේ ධර්මයෝ වෙති.

ආරම්මණා ජාතින්හි ප්‍රත්‍ය සටනාව පිළිබඳ ප්‍රශ්නාන්තර

- (1) ප්‍ර: ආරම්මණ, ආරම්මාණාධිපති, ආරම්මණුප නිසසය යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති (3) තුන එකවර ගැටෙමින් ලැබෙන ප්‍රත්‍ය ධර්ම ලියා දක්වන්න.

උ: ආරම්මණාධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ වෙති. "ආරම්මණ අධිපති උපනිසසයනති සත්ත"¹³ යනු සටනා පාඨයි.

- (2) ප්‍ර: ආරම්මණ, ආරම්මණ පුරේජාත, ආරම්මණ පුරේජාත අත්ථී, ආරම්මණ පුරේජාත අවිගත යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති (4) සතර එකවර ගැටෙනු ලබන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ගෙන හැර දක්වන්න.

උ: වර්තමාන නිෂ්පන්න රූප අටළොස වෙති. "ආරම්මණ පුරේජාත අත්ථී අවිගතනනති තීණ"¹⁴ යනු සටනා පාඨයි.

- (3) ප්‍ර: ආරම්මණ, ව්‍යාරම්මණ පුරේජාත නිසසය, ව්‍යාරම්මණ පුරේජාත, ව්‍යාරම්මණ පුරේජාත විපපයුතත, ව්‍යාරම්මණ පුරේජාත අත්ථී, ව්‍යාරම්මණ පුරේජාත අවිගත යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති (6) සය එකවර ගැටෙනු ලබන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා දක්වන්න.

උ: මරණාසන්න කාලයෙහි -පෙ- හෘදයව්‍යුථ රූපයයි. "ආරම්මණ නිසසය පුරෙජාති විපපයුක්ත අත්ථි අවිගතනති තීණි"¹⁴ යනු සටනා පාඨයි.

(4) ප: ආරම්මණ, ආරම්මණාධිපති, ආරම්මණුප නිස්සය, ආරම්මණ පුරේජාත, ආරම්මණ පුරේජාත අත්ථි, ආරම්මණ පුරේජාත අවිගත යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති (6) සය එකවර ගැටෙනු ලබන ප්‍රත්‍ය ධර්ම ලියා දක්වන්න.

උ: ගරුකොට අරමුණු ගන්නා වූ ලෝභ මූලික සිත් (8) අටට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ ගරු වශයෙන් අරමුණු වන්නා වූ වර්තමාන නිෂ්චිත්ත රූප අටළොස වෙති. "ආරම්මණ අධිපති උපනිසසය පුරෙජාත අත්ථි අවිගතනති ඒකං"¹⁵ යනු සටනා පාඨයි.

(5) ප:- ආරම්මණ, ආරම්මණාධිපති, වත්ථාරම්මණ පුරේජාත නිස්සය, ආරම්මණුප නිස්සය, වත්ථාරම්මණ පුරේජාත, වත්ථාරම්මණ පුරේජාත විපපයුක්ත, වත්ථාරම්මණ පුරේජාත අත්ථි, වත්ථාරම්මණ පුරේජාත අවිගත යන ශක්ති (8) අට එකවර ගැටෙනු ලබන ප්‍රත්‍ය ධර්ම ලියා දක්වන්න.

උ: ගරුකොට අරමුණු ගන්නා වූ මරණාසන්න ලෝභමූල ජවත් (5) පසට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ ගරු වශයෙන් අරමුණු වන්නා වූ මරණාසන්න කාලයෙහි .-පෙ.- හෘදය ව්‍යුථ රූපයයි, "ආරම්මණ අධිපති නිසසය පුරෙජාත විපපයුක්ත අත්ථි අවිගතනති ඒකං"¹⁵ යනු සටනා පාඨයි.

(ආරම්මණ ජාතියෙහි ප්‍රත්‍ය සටනා පිළිබඳ ප්‍රශ්නාත්තර මාලාව නිමි.)

අනන්තර ජාති (7) සහ

(1) අනන්තර, සමනන්තර, අනන්තරූප නිස්සය, නත්ථි, විගත යන ශක්තින්හි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම් -රහතන් වහන්සේගේ චුති චිත්තය හැර පූර්ව පූර්ව සිත් (89) එකුන් අනුවය, චෛතසික (52) දෙපණසය යන මේ ධර්මයෝ වෙති.

ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ නම් -අරහන්ත චුතියද සහිත පසු පසු සිත් (89) එකුන් අනුවය, චෛතසික (52) දෙපණස ද වෙති.

(2) ආසේවන ශක්තියෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම් -අන්තිම ජවන වර්ජිත පූර්ව පූර්ව වූ ලොකික ජවන් සිත් (47) සත් සාලිසය,16 චෛතසික (52) දෙපණසය යන ධර්මයෝ වෙති.

ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ නම් - ප්‍රථම ජවන හා එල ජවන වර්ජිත වූ පසු පසුව හටගන්නා වූ ජවන් (51) එක්පණසය, චෛතසික(52) දෙපණසය යන ධර්මයෝ වෙති.

(3) අනන්තර ප්‍රත්‍ය ජාති කර්ම ශක්තියෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම් -සතර මාර්ගයේ ඇත්තා වූ චේතනාවයි. ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ නම් මග්ගානන්තර -එල සතරය, චෛතසික (36) සතිසය යන මේ ධර්මයෝ වෙති.

අනන්තර ජාතියෙහි ප්‍රත්‍ය සටනා පිළිබඳ ප්‍රශ්නෝත්තර මාලාව

(1) ප්‍ර: අනන්තර සමනන්තර අනන්ත රූප නිස්සය නත්ථි විගත යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති පඤ්චකය එකවර ගැටෙනු ලබන ප්‍රත්‍ය ධර්ම ලියා දක්වන්න.

උ: අනන්තර ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝම වෙති. “අනන්තර සමනන්තර උපනිසසය නත්ථි, විගතනි සත.”¹⁷

(2) ප්‍ර: අනන්තර සමනන්තර අනන්ත රූප නිස්සය ආසේවන, නත්ථි, විගත, යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති (6) සය එකවර ගැටෙනු ලබන ප්‍රත්‍ය ධර්ම ලියා දක්වන්න.

උ: ආසේවන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝමය. "අනන්තර සමනන්තර උපනිසසය ආසේවන නත්ථී, විගතනනි තිණී"⁵ යන ප්‍රත්‍ය සටනා දෙසනා පාඨයි.

(3) ප්‍ර: අනන්තර සමනන්තර අනන්ත රූප නිස්සය, කම්ම, නත්ථී, විගත, යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති (6) සය එකවර ගැටෙනු ලබන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා දක්වන්න.

උ: මාර්ගානන්තර සතර එලයට උපකාර වන්නා වූ සතර මාර්ග යෙහි ඇත්තා වූ චේතනා ධර්මයයි. "අනන්තර සමනන්තර උපනිසසය කම්ම නත්ථී, විගතනනි එකං."¹⁸ යනු සටනා දෙසනා පාඨයි.

වස්තු ජාති (6) සය

(1) වත්ථු පුරේජාත නිස්සය, වත්ථු පුරේජාත, වත්ථු පුරේජාත විජ්ජයුත්ත, වත්ථු පුරේජාත අත්ථී, වත්ථු පුරේජාත අවිගත යන ශක්තින්හි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම් - ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි ලැබෙන ඡටි වස්තු ධර්මයෝය,

ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ නම් - පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කාලයෙහි අරූප විපාක සතර හැර (85) පස් අසු චිත්තය, චෛතසික දෙපණස යන ධර්මයෝය.

(2) වත්ථු පුරේජාත ඉන්ද්‍රිය ශක්තියෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම් - පූර්ව වූ අතීත භවාංගය සමඟ ඒක ක්ෂණයෙහි උපදනා වූ මජ්ඣිමායුෂ්ක වක්ඛු වස්තුවය, -පෙ- පූර්ව වූ අතීත භවාංගය සමඟ ඒක ක්ෂණයෙහි උපදනා වූ මජ්ඣිමායුෂ්ක කාය වත්ථුවය, යන මේ ධර්මයෝ වෙති.

ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ නම් - දෙපස් විඤ්ඤාණ (10) දශයය, සර්ව චිත්ත සාධාරණ චෛතසික (7) සතය යන ධර්මයෝ වෙත්.

වස්තු ජාතියෙහි ප්‍රත්‍ය සටනා පිළිබඳ ප්‍රශ්නෝත්තර

(1) ප්‍ර: වත්ථු පුරේජාත නිස්සය, වත්ථු පුරේජාත, වත්ථු පුරේජාත විජ්ජයුත්ත, වත්ථු පුරේජාත අත්ථී, අවිග්ග යන ශක්ති (5) පඤ්චකය එකවර ගැටෙනු ලබන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා දක්වන්න.

උ: පවත්ති කාලයෙහි වස්තු සය¹⁹ වෙති. “නිසසය පුරේජාත විජ්ජයුත්ත අත්ථී අවිග්ගනති තිණ්ණි”¹⁴ යනු ප්‍රත්‍ය සටනා දෙසනා යුක්ති පාඨයි.

(2) ප්‍ර: වත්ථු පුරේජාත නිස්සය, වත්ථු පුරේජාත, වත්ථු පුරේජාත ඉන්ද්‍රිය, වත්ථු පුරේජාත විජ්ජයුත්ත, වත්ථු පුරේජාත අත්ථී, වත්ථු පුරේජාත අවිග්ග යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති (6) සය එකවර ගැටෙනු ලබන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා දක්වන්න.

උ: වත්ථු පුරේජාත ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝමය. “නිසසය පුරේජාත ඉන්ද්‍රිය විජ්ජයුත්ත අත්ථී අවිග්ගනති එකං”

පච්ඡා ජාත වර්ග (4) සතර

(1) පච්ඡාජාත, පච්ඡාජාත විජ්ජයුත්ත, පච්ඡාජාත නත්ථී, පච්ඡාජාත අවිග්ග යන ශක්තීන්හි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම් - පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදිනා කල්හි අරූප විපාක සතර වර්ජිත ප්‍රථම භවංගය ආදි කොට පසු පසුව උපදනා වූ සිත් (85) පස් අසුවය, වෛතසික (52) දෙපණස ය යන ධර්මයෝ වෙති.

ප්‍රත්‍යයොත්පන්න ධර්මයෝ නම් -ප්‍රතිසන්ධිය ආදි කොට ඇත්තා වූ පූර්ව පූර්ව සිත් සමඟ එකට ඉපිද රූපයාගේ ධීනියට පැමිණියා වූ එකජකාය, ද්විජකාය, තිජකාය, චතුජකාය²⁰ යන මොහු වෙති.

පවිෂ්‍ය ජාත වර්ගයෙහි ප්‍රත්‍ය සටනා පිළිබඳ ප්‍රශ්නෝත්තර

- (1) ප්‍ර: පවිෂ්‍යජාත, පවිෂ්‍යජාත විප්පයුක්ත, පවිෂ්‍යජාතයී, පවිෂ්‍යජාත අවිගත යන ශක්ති (4) සතර එකවර ගැටෙන ලබන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා දක්වන්න.
- උ: පවිෂ්‍යජාත ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝමය. "පවිෂ්‍යජාත විප්පයුක්ත අයී අවිගතනති තීණී"21 යනු දෙසනා පාඨයි.

නානා ක්ෂණික කර්ම ජාති (6) සය

- (1) නානාක්ෂණික කර්මයෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම් - අතීත වූ කුසල කර්ම (21) එක්විස් සය, අකුසල කර්ම (12) දොළසය, යන ධර්මයෝ වෙති.
 ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ නම් - විපාක සිත් (36) සතිසය, චෛතසික (38) අටතිසය, ප්‍රතිසක්ඛි කර්මජ රූප, අසක්ඛික කර්මජ රූප, ප්‍රචාත්ති කර්මජ රූප, යන මේ ධර්මයෝ වෙති.
- (2) නානා ක්ෂණික කර්ම ජාතියෙහි අනන්තර, සමනන්තර, නයී, විගත යන ප්‍රත්‍ය ශක්තීන් හි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්-සතර මාර්ග චිත්තයෙහි ඇත්තා වූ චේතනා චෛතසික වේ.
 ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්-මාර්ගාන්තර එල ධර්ම (4) සතර හා චෛතසික (36) සතිසද වෙති.

නානා ක්ෂණික කර්ම ජාතියෙහි ප්‍රත්‍ය සටනා ප්‍රශ්නෝත්තර

- (1) ප්‍ර: නානා ක්ෂණික කර්ම, ප්‍රකාතෝපනිස්සය යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති දෙක එකවර ගැටෙනු ලබන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා දක්වන්න.
 උ: විපාක නාමස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යය වන්නාවූ කුසලකර්ම (21) එක්විස්සය, අකුසල කර්ම (12) දොළස වෙති. "කමම උපනිසසයනි ඥෙ" යනු ප්‍රත්‍ය සටනා දෙසනා පාඨයි.
- (2) ප්‍ර: කම්ම, අනන්තර, සමනන්තර, නයී, විගත, යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති (6) සය එකවර ගැටෙනු ලබන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා දක්වන්න.

උ: මාර්ගානන්තර එල සතරට උපකාර වන්නාවූ මාගී සිත් සතරෙහි ඇත්තා වූ චේතනා ධර්මයයි. "කමම අනන්තර සමන්තර උපනිසසය නඤ්චිගතනි එකං"¹⁸ යනු සටනා දෙසනා පාඨයි.

රූපාභාර ජාති (3) තුන

(1) රූපාභාර, රූපාභාර අඤ්චි, රූපාභාර අවිගත, යන ප්‍රත්‍ය ශක්තීන්හි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම් චතු සමුට්ඨානික ඕජා රූපයයි.

ප්‍රත්‍යෝක්තපන්න ධර්මයෝ නම් - කලාපයන් අතුරෙන් ඕජාරූපය හැර නානා කලාප වශයෙන් උපදනා වූ චතු සමුට්ඨානික රූපයෝය.

රූපාභාර ජාතියෙහි ප්‍රත්‍ය සටනා පිළිබඳ ප්‍රශ්නෝත්තර

(1) ප්‍ර: රූපාභාර, රූපාභාර අඤ්චි, රූපාභාර අවිගත යන ශක්ති (3) තුන එකවර ගැටෙනු ලබන ප්‍රත්‍ය ධර්ම ලියා දක්වන්න.

උ: චතු සමුට්ඨානික ඕජා රූපයයි. "ආභාර අඤ්චි අවිගතනි එකං"⁶

රූප ජීවිතිඤ්චය ජාති 3

(1) රූප ජීවිතිඤ්චය, රූප ජීවිතිඤ්චය අඤ්චි, රූප ජීවිතිඤ්චය අවිගත යනු ප්‍රත්‍ය ශක්ති තුනෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: රූප ජීවිතිඤ්චයයි. ප්‍රත්‍යෝක්තපන්න ධර්මයෝ නම්: රූප ජීවිතිඤ්චය වර්ජිත, කලාපාන්තර්ගත කර්මජ රූප (9) නවය හා (8) අටද වෙති.

රූප ජීවිතිඤ්චය ජාතියෙහි ප්‍රත්‍ය සටනා ප්‍රශ්නෝත්තර

(1) ප්‍ර: රූප ජීවිතිඤ්චය, රූප ජීවිතිඤ්චය අඤ්චි, රූප ජීවිතිඤ්චය අවිගත යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති තුන එකවර ගැටෙනු ලබන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් ලියා දක්වන්න.

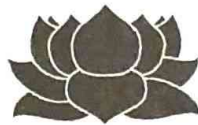
උ: රූප ජීවිතින්ද්‍රියයි. "ඉන්ද්‍රිය අත්ථි අවිගතනති එකං"⁶ යනු ප්‍රත්‍ය සටනා දෙසනා පාඨයි.

ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ශක්තියෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: බලවත් වූ සිත් (89) එකුත් අනුවය, චෛතසික (52) දෙපණසය, රූප (28) අටවිස්සය, (ප්‍රත්‍ය බවට පත්වන්නා වූ) ඇතැම් ප්‍රඥප්තීහු ද වෙති.

ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: සිත් (89) එකුත් අනුවය, චෛතසික (52) දෙපණසය යන මේ ධර්මයෝ වෙති.

පටිඨාන ද්විරාශිය සහිත ප්‍රත්‍ය සටනා පිළිබඳ ප්‍රශ්නෝත්තර සමාජනය.

කුඩා සහජාතයෙහි ප්‍රත්‍ය පිළිවෙළින් වදාළ සටනා නය ක්‍රමය

[චිත්ත, අන්‍යසමාන චෛතසික චේ නම් සක, තීණී, එකං කියාද; අකුශල චෛතසික චේ නම් තීණී, එකං, කියා ද; සෝභන චෛතසික චේ නම්; වකාරි, අව, එකං, කියා ද; සංග්‍රහ කොට කිය යුතු බව සිහි කටයුතු.]

(චිත්ත - අධිපති - ආහාර - ඉන්ද්‍රිය) චිත්තය චේ නම් - අධිපතියෙහි චිත්තාධිපතිය සමඟ සටනා සයකි. ආහාරයෙහි විඤ්ඤාණාහාර (89) එකුන් අනුව සමඟ සටනා නවයකි. අධිපති කෘත්‍ය ඇති කෙණෙහි විඤ්ඤාණාහාර (52) දෙපණස සමඟ සටනා සයකි. ඉන්ද්‍රියෙහි මනිඤ්ඤ (89) එකුන් අනුව සමඟ සටනා නවයකි. අධිපති කෘත්‍ය ඇති කල්හි මනිඤ්ඤ (52) දෙපණස සමඟ සටනා සයකි. සියල්ල (36) සතිසක් කොට වදාළ සේක.

කෙසේ වදාළ සේක්ද යත්: චිත්තාධිපතියෙහි සටනාව අවිපාක සටනය - සවිපාක සටනය කියා දෙපරිදි කොට වදාරා ඇත. ඒ

දෙක අතුරෙන් අවිපාක සටනාව වනාහි, සබ්බට්ඨානික සටනාය, සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ සම්ප්‍රයුක්ත සටනාය, සබ්බට්ඨානික විප්‍රයුක්ත සටනාය කියා තෙවදැරුම් කොට වදාරා ඇත.

ඒ සටනා තුන අතුරෙන්;

- (1) සබ්බට්ඨානික සටනාවෙහි සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්හට ද සාධිපති චිත්තජ රූපයන්ට ද උපකාර වන්නා වූ චිත්තාධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, මහා සහජාත (4) සතරය. අධිපති, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති (7) සත ලැබෙන බැවින්, ඒ ප්‍රත්‍ය ශක්ති ධර්මයන්, "අධිපති සහජාත නිසසය, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, අත්ථි, අවිගතනති සතත" යයි සංග්‍රහ කොට වදාරා ඇත්තාහ.
- (2) සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ සම්ප්‍රයුක්ත සටනාවෙහි, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට උපකාර වන්නා වූ චිත්තාධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, සබ්බට්ඨානික (7) සතය, අඤ්ඤමඤ්ඤය, සම්ප්‍රයුක්තය යන ප්‍රත්‍ය ධර්ම නවයක් වන බැවින්, ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් "අධිපති සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසසය, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, සම්ප්‍රයුක්ත අත්ථි, අවිගතනති තිණි" යයි සංග්‍රහ කොට දක්වා වදාරා ඇත්තාහ.
- (3) සබ්බට්ඨානික විප්‍රයුක්ත සටනාවෙහි, සාධිපති චිත්තජ රූපයන්ට උපකාර වන්නා වූ චිත්තාධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, සබ්බට්ඨානික (7) සතය, විප්‍රයුක්තය යන ප්‍රත්‍ය ධර්ම (8) අටක් වන බැවින්, ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් "අධිපති සහජාත නිසසය, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, විප්‍රයුක්ත අත්ථි, අවිගතනති තිණි"යි කියා සංග්‍රහ කොට වදාරණ ලද්දාහ. (අවිපාක සටනා රාශී (3) තුනයි)

සවිපාක සටනාව වනාහි සබ්බට්ඨානික සටනාය, සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ සම්ප්‍රයුක්ත සටනාය, සබ්බට්ඨානික විප්‍රයුක්ත සටනා යයි තුන් වැදැරුම් කොට දක්වා තිබේ.

- (1) ඒ තුන් වැදැරුම් සටනා අතුරෙන් සබ්බට්ඨානික සටනාවෙහි සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා සාධිපති චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ (ලොකොත්තර) ඵල සතර යයි කියන ලද චිත්තාධිපති

ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, මහා සහජාත (4) සතරය, විපාක, අධිපති, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, යන ප්‍රත්‍ය ධර්ම (8) අටක් වන බැවින් ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් "අධිපති සහජාත නිසසය, විපාක ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, අත්ථි, අවිගතනි එකං"යි කියා සංග්‍රහ කොට දක්වන ලදහ.

(2) සබ්බට්ඨානික අක්කමක්කම සම්ප්‍රයුක්ත සටනාවෙහි, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ සතර ඵලයයි කියන ලද විත්තාධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, සබ්බට්ඨානික (8) අටය, අක්කමක්කම සම්ප්‍රයුක්ත යන ප්‍රත්‍ය ධර්ම (10) දශයක් වන බැවින් ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් "අධිපති සහජාත අක්කමක්කම නිසසය, විපාක ආහාර, ඉන්ද්‍රිය සම්ප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අවිගතනි එකං"යි කියා සංග්‍රහ කොට වදාරණ ලදහ.

(3) සබ්බට්ඨානික විප්‍රයුක්ත සටනාවෙහි, සාධිපති විත්තජ රූපයන්ට උපකාර වන්නා වූ සතර ඵලයයි කියන ලද විත්තාධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, සබ්බට්ඨානික (8) අටය, විප්‍රයුක්තය යන ප්‍රත්‍ය (9) නවයක් වන බැවින් ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ "අධිපති සහජාත නිසසය, විපාක ආහාර, ඉන්ද්‍රිය විප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අවිගතනි එකං"යි කියා සංග්‍රහ කොට වදාරණ ලදහ. (සවිපාක රාශි තුන්ය)

වික්කදාණාහාර (89) එකුන් අනුවෙහි සටනාව වනාහි අවිපාක සටනාය - සවිපාක සටනායයි දෙවදැරුම් වේ. ඒ සවිපාක අවිපාක සටනා දෙක අතුරෙන් අවිපාක සටනාව සබ්බට්ඨානික සටනාවය, සබ්බට්ඨානික අක්කමක්කම සටනාය, සබ්බට්ඨානික අක්කමක්කම සම්ප්‍රයුක්ත සටනාවය, සබ්බට්ඨානික විප්‍රයුක්ත සටනාය කියා සිවු වැදැරුම් වේ.

ඒ සතර අතුරෙන්,

(1) සබ්බට්ඨානික සටනාවෙහි, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ, විත්තජ රූප ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ වික්කදාණාහාර (89) එකුන් අනුවක් වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, මහා සහජාත (4) සතරය, ආහාරය, ඉන්ද්‍රිය, යන ප්‍රත්‍ය සයක් වන බැවින් ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ "ආහාර

සහජාත නිසසය, ඉන්ද්‍රිය, අත්ථි, අවිගතනි සත්‍ත” යි කියා සංග්‍රහ කොට වදාරණ ලදහ.

- (2) සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ සටනාවෙහි, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා හෘදය වස්තුවට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ විඤ්ඤාණාභාර (89) එකුන් අනුවක් වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, සබ්බට්ඨානික (6) සයය, අඤ්ඤමඤ්ඤය, සම්ප්‍රයුක්තය යන ප්‍රත්‍ය ධර්ම (8) අටක් වන බැවින් ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ “ආභාර සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසසය, ඉන්ද්‍රිය, සම්ප්‍රයුක්ත අත්ථි, අවිගතනි තීණි” යි කියා සංග්‍රහ කොට වදාරණ ලදහ.
- (3) සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ සම්ප්‍රයුක්ත සටනාවෙහි, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ (89) එකුන් අනුවක් වූ විඤ්ඤාණාභාර ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, සබ්බට්ඨානික (6) සයය, අඤ්ඤමඤ්ඤය, සම්ප්‍රයුක්තය යන ප්‍රත්‍ය ධර්ම (8) අටක් වන බැවින් ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ “ආභාර සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසසය, ඉන්ද්‍රිය, සම්ප්‍රයුක්ත අත්ථි, අවිගතනි තීණි” යි කියා සංග්‍රහ කොට වදාරණ ලදහ.
- (4) සබ්බට්ඨානික විප්‍රයුක්ත සටනාවෙහි, චිත්තජ රූප, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ, අරූප විපාක (4) සතර - දෙපස් විඤ්ඤාණ(10) දශය, අරහන්ත චුති චිත්තය යන මොවුන් හැර (75) පන්සැත්තෑ චිත්තය යයි කියන ලද විඤ්ඤාණාභාර ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, සබ්බට්ඨානික (6) සයය, විප්‍රයුක්තය යන ප්‍රත්‍ය (7) සතක් වන බැවින් ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ “ආභාර සහජාත නිසසය, ඉන්ද්‍රිය විප්‍රයුක්ත අත්ථි, අවිගතනි තීණි” යි කියා සංග්‍රහ කොට දක්වන ලදහ. (අවිපාක රාශි (4) සතරය)

සවිපාක සටනාව වනාහි, සබ්බට්ඨානික සටනාය, සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ සටනාය, සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ සම්ප්‍රයුක්ත සටනාය, සබ්බට්ඨානික විප්‍රයුක්ත සටනාය, සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ විප්‍රයුක්ත සටනාය, කියා පස් වැදෑරුම් වේ.

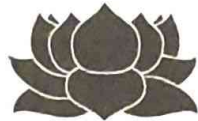
ඒ පස්වැදෑරුම් සටනා අතුරෙන්,

- (1) සබ්බට්ඨානික සටනාවෙහි, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ චිත්තජ රූප, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයනට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ, විපාක සිත් (36) සතිසය යි කියන ලද විඤ්ඤාණාභාර ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, මහාසහජාත (4) සතරය, විපාකය, ආභාරය, ඉන්ද්‍රිය, යන ප්‍රත්‍ය (7) සතක් වන බැවින්, ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ "ආභාර සහජාත නිසසය, විපාක ඉන්ද්‍රිය අත්ථී, අවිගතනි එකං" යි කියා සංග්‍රහ කොට දක්වන ලදහ.
- (2) සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ සටනාවෙහි, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයනට හා හෘදය වස්තුවට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ, විපාක සිත් (36) සතිසය යි කියන ලද විඤ්ඤාණාභාර ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, සබ්බට්ඨානික (7) සතය, අඤ්ඤමඤ්ඤය, යන ප්‍රත්‍ය (8) අටක් වන බැවින්, ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ "ආභාර සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසසය, විපාක ඉන්ද්‍රිය අත්ථී, අවිගතනි එකං" යි කියා සංග්‍රහ කොට වදාරණ ලදහ.
- (3) සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ සම්ප්‍රයුක්ත සටනාවෙහි, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්හට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ, විපාක සිත් (36) සතිසය යි කියන ලද විඤ්ඤාණාභාර ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, සබ්බට්ඨානික (7) සතය, අඤ්ඤමඤ්ඤය, සම්ප්‍රයුක්තය, යන ප්‍රත්‍ය (9) නවයක් වන හෙයින්, ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ "ආභාර සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසසය, විපාක ඉන්ද්‍රිය සම්ප්‍රයුක්ත අත්ථී අවිගතනි එකං" යි කියා සංග්‍රහ කොට වදාරණ ලදහ.
- (4) සබ්බට්ඨානික විප්‍රයුක්ත සටනාවෙහි, චිත්තජ රූප ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයනට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ, අරූප විපාක (4) සතරය, දෙපස විඤ්ඤාණ (10) ය, රහතුන්ගේ චුති චිත්තය හැර දෙවිසි විපාක සිත් (22) යයි කියන ලද විඤ්ඤාණාභාර ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, සබ්බට්ඨානික (7) සතය, විප්‍රයුක්තය යන ප්‍රත්‍ය ධර්ම (8) අටක් වන බැවින්, ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ "ආභාර සහජාත නිසසය, විපාක ඉන්ද්‍රිය විප්‍රයුක්ත අත්ථී අවිගතනි එකං" යි කියා සංග්‍රහ කොට වදාරණ ලදහ.

- (5) සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ විපපයුක්ත සටනාවෙහි නාදය වසතුවට උපකාර වන්නා වූ, පඤ්චවොකාර ප්‍රතිසන්ධි පසලොස යයි කියන ලද විඤ්ඤාණාහාර ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, සබ්බට්ඨානික (7) සත්‍ය, අඤ්ඤමඤ්ඤය, විපපයුක්තය යන ප්‍රත්‍ය (9) නවයක් වන බැවින්, ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ "ආහාර සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසසය, විපාක ඉන්ද්‍රිය විපපයුක්ත අත්ථි අවිගතනති එකං" යි සංග්‍රහ කොට වදාරණ ලදහ. (සවිපාක (5) රාශි පසයි)

අධිපති කෘත්‍ය ඇති කෙණහි විඤ්ඤාණාහාර (52) දෙපණසෙහි සටනා (6) සයය, ඉන්ද්‍රියෙහි අධිපති කෘත්‍ය ඇති කෙණෙහි මනිඤ්ඤ (52) දෙපණසෙහි සටනා සය වනාහි අධිපතියෙහි විත්තාධිපති සටනා සයට සමාන වෙති. ඉන්ද්‍රියයෙහි මනිඤ්ඤ (89) එකුත් අනුවෙහි සටනා 69) නවය වනාහි ආහාරයෙහි විඤ්ඤාණාහාර සටනා හා සමාන වෙත්. (ආහාර සටනාව කියන කල ආහාරය ආදිකොට ද කීමම විශේෂය)

අඤ්ඤාසමාන චෛතසික (13) නෙළෙසෙහි ප්‍රත්‍ය සටනා නය ක්‍රමය

(එස්ස-ආහාර) එස්සය පිළිබඳ ආහාර ප්‍රත්‍යයෙහි සටනා 9 වැදෑරුම් කොට වදාරණ ලදී. වදාළ ක්‍රමය=එස්සයෙහි සටනාව අවිපාක සටනාය-සවිපාක සටනා යයි දෙකක් ඇත. ඒ දෙක අතුරෙන් අවිපාක සටනාව සබ්බට්ඨානික සටනාය, සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤාමඤ්ඤා සටනා යනාදී වශයෙන් සිව්වැදෑරුම් වේ.

ඒ සතර අතුරෙන්,

- (1) සබ්බට්ඨානික සටනාවෙහි සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ, චිත්තජරූප හා ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයනට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ එස්ස ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, මහා සහජාත (4) සතරය, ආහාරය යන ප්‍රත්‍ය (5) පසක් ලැබෙන බැවින්, ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ "ආහාර සහජාත නිසසය අත්ථී අවිගතනනි සක" ¹⁰ යි සංග්‍රහ කොට වදාරණ ලදහ.
- (2) සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤාමඤ්ඤා සටනාවෙහි සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ, හෘදය වස්තුවට ප්‍රත්‍ය වන්නාවූ එස්ස ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, සබ්බට්ඨානික (5) පසය, අඤ්ඤාමඤ්ඤාය යන ප්‍රත්‍ය (6) සයක් වන බැවින්, ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ "ආහාර සහජාත අඤ්ඤාමඤ්ඤා

නිසසය සමපයුක්ත අත්ථි අවිගතනනි තිණි”⁵ යි සංග්‍රහ කොට වදාරණ ලදහ.

- (3) සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ සම්ප්‍රයුක්ත සටනාවෙහි සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට, ප්‍රත්‍ය වන්තා වූ එස්ස ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, සබ්බට්ඨානික (5) පසය, අඤ්ඤමඤ්ඤය - සම්ප්‍රයුක්තය යන ප්‍රත්‍ය (7) සතක් ලැබෙන බැවින්, ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ “ආහාර සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසසය සමපයුක්ත අත්ථි අවිගතනනි තිණි”⁵ යි සංග්‍රහ කොට වදාරණ ලදහ.
- (4) සබ්බට්ඨානික විප්‍රයුක්ත සටනාවෙහි චිත්තජරූප, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයනට ප්‍රත්‍ය වන්තා වූ එස්ස ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, සබ්බට්ඨානික (5) පසය, විප්‍රයුක්තය යන ප්‍රත්‍ය ධර්ම (6) සයක් වන බැවින්, ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ “ආහාර සහජාත නිසසය විප්‍රයුක්ත අත්ථි අවිගතනනි තිණි”⁵ යි සංග්‍රහ කොට වදාරණ ලදහ. (අවිපාක සටනා (4) සතරය)

සවිපාක සටනාව, (1) සබ්බට්ඨානික සටනාවය, (2) සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ සටනාය, (3) සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ සම්ප්‍රයුක්ත සටනාය, (4) සබ්බට්ඨානික විප්‍රයුක්ත සටනාය, (5) සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ විප්‍රයුක්ත සටනාය, කියා (5) පසක් ඇත.

ඒ පස අතුරෙන්,

- (1) සබ්බට්ඨානික සටනාවෙහි, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ, චිත්තජ රූප, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයනට උපකාර වන්තා වූ විපාකයෙහි ඇත්තා වූ එස්ස ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, මහා සහජාත (4) සතරය, විපාකය ආහාරය යන ප්‍රත්‍ය ධර්ම (6) සයක් ලැබෙන බැවින්, ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ “ආහාර සහජාත නිසසය විපාක අත්ථි අවිගතනනි එකං”⁶ යි සංග්‍රහ කොට වදාරණ ලදහ.
- (2) සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ සටනාවෙහි, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ, හෘදය වස්තුවට ප්‍රත්‍ය වන්තා වූ විපාකයෙහි ඇත්තා වූ එස්ස ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, සබ්බට්ඨානික (6) සයය, අඤ්ඤමඤ්ඤ යන ප්‍රත්‍ය (7) සතක් වන බැවින්, ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ “ආහාර සහජාත

අක්කුමක්කු නිසසය විපාක අත් අවිගතනි එකං”6 යි සංග්‍රහ කොට වදාරණ ලදහ.

(3) සබ්බට්ඨානික අක්කුමක්කු සම්ප්‍රයුක්ත සටනාවෙහි, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයනට, ප්‍රත්‍ය වන්තා වූ විපාකයෙහි ඇත්තා වූ එස්ස ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, සබ්බට්ඨානික (6) සයය, අක්කුමක්කු සම්ප්‍රයුක්තය යන ප්‍රත්‍ය (8) අටක් වන බැවින්, ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ “ආහාර සහජාත අක්කුමක්කු නිසසය විපාක සමපයුක්ත අත් අවිගතනි එකං”6 යි සංග්‍රහ කොට වදාරණ ලදහ.

(4) සබ්බට්ඨානික විප්‍රයුක්ත සටනාවෙහි විත්තජ රූප, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයනට ප්‍රත්‍ය වන්තා වූ විපාකයෙහි ඇත්තා වූ එස්ස ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, සබ්බට්ඨානික (6) සයය, විප්‍රයුක්තය යන ප්‍රත්‍ය (7) සතක් වන බැවින්, ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ “ආහාර සහජාත නිසසය විපාක විප්‍රයුක්ත අත් අවිගතනි එකං”6 යි සංග්‍රහ කොට වදාරණ ලදහ.

(5) සබ්බට්ඨානික අක්කුමක්කු විප්‍රයුක්ත සටනාවෙහි හෘදය වස්තුවට ප්‍රත්‍ය වන්තා වූ පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධ පසළොසෙහි ඇත්තා වූ එස්ස ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, සබ්බට්ඨානික (6) සයය, අක්කුමක්කු - විප්‍රයුක්තය යන ප්‍රත්‍ය (8) අටක් ලැබෙන බැවින්, ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ “ආහාර සහජාත අක්කුමක්කු නිසසය විපාක විප්‍රයුක්ත අත් අවිගතනි එකං”6 යි සංග්‍රහ කොට වදාරණ ලදහ. (සවිපාක (5) පසය)

(වේදනා - ඉන්ද්‍රිය, ධ්‍යාන) වේදනාව වේ නම් - ඉන්ද්‍රියයෙහි සටනා (9) නවයෙකි. ධ්‍යානයෙහි සටනා (9) නවයෙකි. සියල්ල (18) අටළොසක් වෙති.

සක්කුඤ්ඤාව වේ නම් - සටනා (9) නවයෙකි. (චේතනා - කම්ම, ආහාර) චේතනාව වේ නම් කර්මයෙහි සටනා (9) නවයෙකි. ආහාරයෙහි සටනා (9) නවයෙකි. සියල්ල (18) අටළොසකි.

(එකග්ගතා - ඉන්ද්‍රිය, ක්‍රියා-මග්ග) එකග්ගතාව වේ නම් - ඉන්ද්‍රියයෙහි සටනා (9) නවයෙකි.

ධ්‍යානයෙහි සටනා (9) නවයෙකි. මාර්ගයෙහි සටනා (9) නවයෙකි. සියල්ල (27) සත්විස්සකි.

(ජීවිතේන්ද්‍රිය - ඉන්ද්‍රිය) ජීවිතේන්ද්‍රිය වේ නම් - ඉන්ද්‍රියයෙහි සටනා (9) නව වාරයෙකි. මනසිකාරය වේ නම් සටනා (9) නව වාරයකි. (චිත්තර්ක-ධ්‍යාන, මාර්ග) චිත්තර්කය වේ නම් - ධ්‍යානයෙහි සටනා (9) නව වාරයෙකි. මාර්ගයෙහි සටනා (9) නව වාරයෙකි. සියල්ල (18) අටළොසකි. (විචාර-ධ්‍යාන) විචාරය වේ නම්-ධ්‍යානයෙහි සටනා (9) නව වාරයෙකි. අධිමොක්ඛය වේ නම් සටනා (9) නවයෙකි. (වීරිය - අධිපති, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග) වීරිය වේ නම් අධිපතියෙහි වීරියාධිපති (52) දෙපණසෙහි සටනා (6) සයෙකි. ඉන්ද්‍රියෙහි වීරියින්ද්‍රිය (73) තෙසැත්තැව ගැන සටනා (6) සයෙකි. මාර්ගයෙහි සහේතුක වීරියය (71) එක්සැත්තැව ගැන සටනා (9) නව වරෙකි. වීරියාධිපති (52) දෙපණසෙහි සටනා (6) සයෙකි. සියල්ල (36) සතිස් වැදෑරුම් වේ. (ජීනි - ධ්‍යාන) ජීනිය වේ නම් - ධ්‍යානයෙහි සටනා (9) වැදෑරුම්. (ඡන්ද - අධිපති) ඡන්දය වේ නම් - අධිපතියෙහි ඡන්දාධිපති (52) දෙපණසෙහි සටනා (6) සයෙකි.

අකුශල චෛතසික 14 හි සටනා නය

(ලෝභ-හේතු) ලෝභය වේ නම් - හේතු ප්‍රත්‍යයෙහි සටනා (3) තුන් වැදෑරුම් කොට වදාර ඇත. වදාළ ආකාරය: ලෝභයෙහි සටනාව (1) සබ්බට්ඨානික සටනාය, (2) සබ්බට්ඨානික අක්කමක්ක සම්ප්‍රයුක්ත සටනාය, (3) සබ්බට්ඨානික විප්‍රපයුක්ත සටනාය, කියා තෙවැදෑරුම් වේ. ඒ තුන අතුරෙන්,

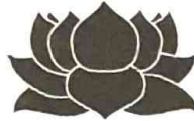
- (1) සබ්බට්ඨානික සටනාවෙහි සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ-ලෝභ මූල චිත්තජ රූපයනට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ ලෝභ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, මහා සහජාත (4) සතරය, හේතුය යන ප්‍රත්‍ය ධර්ම (5) පසක් වන බැවින්, එ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් "හේතු සහජාත නිසසය අතථි අවිගතනි තිණි" ය කියා සංග්‍රහ කොට වදාළහ. තිණි'යි කියන ලද්දේ අකුසලෝ අකුසලසස, අකුසලෝ අව්‍යාකතසස, අකුසලෝ අකුසලව්‍යකතසස යන්නය.

- (2) සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ සම්ප්‍රයුක්ත සටනා වෙහි, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍ය වන්තා වූ ලෝභ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, සබ්බට්ඨානික (5) පසය, අඤ්ඤමඤ්ඤය සම්ප්‍රයුක්තය යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති (7) සතක් වන බැවින්, ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් "හෙතු සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසසය සමප්‍රයුක්ත අත්ථි අවිගතනි එකං"යි කියා සංග්‍රහ කොට වදාළහ. එකං වනාහි අකුසලො අකුසලසස, යන්තය
- (3) සබ්බට්ඨානික විප්‍රයුක්ත සටනාවෙහි ලෝභ මූල චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍ය වන්තා වූ ලෝභ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, සබ්බට්ඨානික (5) පසය, විප්‍රයුක්තය යන ප්‍රත්‍ය (6) සයක් වන බැවින්, ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් "හෙතු සහජාත නිසසය විප්‍රයුක්ත අත්ථි අවිගතනි එකං"යි වදාළහ. එකං'යි කියනුයේ ලද්දේ අකුසලො අව්‍යාකතසස, යන්තය.

(දෝස-හේතු) දොසය වේ නම් හේතුවෙහි සටනා (3) තුනකි.

(මෝහ-හේතු) මෝහය නම්-හේතුවෙහි සටනා (3) තුනකි. (දිට්ඨි-මග්ග) දිට්ඨිය නම්-මග්ගයෙහි සටනා (3) තුනකි. සංග්‍රහ ක්‍රමය ලෝභ ප්‍රත්‍යය සංග්‍රහ කළ ක්‍රමයට කරනු.

සෝභන වෛතසික (25) පස්විස්සෙහි සටනා නය ක්‍රමය

(ශ්‍රද්ධා-ඉන්ද්‍රිය) ශ්‍රද්ධාව වේ නම් - ඉන්ද්‍රියෙහි සටනා නවය නව වැදෑරුම් කොට වදාළහ. වදාළ ආකාරය; ශ්‍රද්ධාවෙහි සටනාව අවිපාක සටනාය - සවිපාක සටනා යයි දෙපරිදි වේ. ඒ දෙක අතුරෙන් අවිපාක සටනාව සබ්බට්ඨානික සටනා ආදී වශයෙන් (3) තුන් වැදෑරුම් වේ. ඒ තුන අතුරෙන්;

- (1) සබ්බට්ඨානික සටනාවෙහි සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ සහේතුක චිත්තජ රූප සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයනට උපකාර වන්නා වූ ශ්‍රද්ධා ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, මහා සහජාත (4) සතරය, ඉන්ද්‍රිය යන ප්‍රත්‍ය (5) පසක් වන බැවින්, ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් "ඉන්ද්‍රිය සහජාත නිසසය අස්ථි අවිගතනි වතාරි"යි කියා සංග්‍රහ කොට වදාළහ. වතාරි'යි කියන තැන "කුසලො කුසලස්ස, කුසලො අව්‍යාකතස්ස, කුසලො කුසලව්‍යකතස්ස අව්‍යාකතො අව්‍යාකතස්ස යන සතරයි.
- (2) සබ්බට්ඨානික අඤ්ඤමඤ්ඤ සටනාවෙහි සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ, හෘදය වස්තුවට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ ශ්‍රද්ධා ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, සබ්බට්ඨානික (5) පසය, අඤ්ඤමඤ්ඤය යන ප්‍රත්‍ය ධර්ම (6) පසක් වන බැවින්,

ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් "ඉන්ද්‍රිය සහජාත අක්කංඝමක්කංඝ නිසස්ස සම්පයුතත අත්ථි අවිගතන්ති දෙව"යි වදාළහ. දෙව'යි කියනුයේ කුසලො කුසලස්ස, අව්‍යාකතො අව්‍යාකතස්ස යන දෙකයි.

(3) සබ්බට්ඨානික අක්කංඝමක්කංඝ සම්ප්‍රයුක්ත සට්ඨානවෙහි සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයනට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ ශ්‍රද්ධා ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, සබ්බට්ඨානික (5) පසය, අක්කංඝමක්කංඝ සම්ප්‍රයුක්තය යන ප්‍රත්‍ය (7) සතක් වන බැවින්, ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ "ඉන්ද්‍රිය සහජාත අක්කංඝමක්කංඝ නිසස්ස සම්පයුතත අත්ථි අවිගතන්ති දෙව"යි වදාළහ. දෙව යනු කුසලො කුසලස්ස, අව්‍යාකතො අව්‍යාකතස්ස යන දෙකයි.

(4) සබ්බට්ඨානික විප්‍රයුක්ත සට්ඨානවෙහි සහේතුක විත්තජ රූප, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයනට උපකාර වන්නා වූ ශ්‍රද්ධා ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ, සබ්බට්ඨානික (5) පසය, විප්‍රයුක්තය යන ප්‍රත්‍ය (6) සයක් වන බැවින්, ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ "ඉන්ද්‍රිය සහජාත නිසස්ස විපයුතත අත්ථි අවිගතන්ති දෙව"යි වදාළහ. දෙව යනු කුසලො කුසලස්ස, අව්‍යාකතො අව්‍යාකතස්ස යන දෙකයි. (අවිපාක සට්ඨා (3) තුනයි.)

සවිපාක සට්ඨා වාර පසෙහි නය, අවිපාක සට්ඨා නයානුකූල කොට කියනු. (විපාකයෙහි ඇත්තා වූ ශ්‍රද්ධා ප්‍රත්‍ය ධර්මය) යි කීම ම විශේෂයි.

සබ්බට්ඨානික අක්කංඝමක්කංඝ විප්‍රයුක්ත සට්ඨානවෙහි, හෘදය වස්තුවට උපකාර වන්නා වූ සහේතුක පක්ඛ වෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධ තෙලෙසෙහි ඇත්තා වූ ශ්‍රද්ධා ප්‍රත්‍ය ධර්මය කියනු. ප්‍රස්ථාරයෙහි එකං'යි කියනු. එකං'යනු අව්‍යාකතො අව්‍යාකතස්ස යන එකයි.

(සති-ඉන්ද්‍රිය, මග්ග) සතිය වේ නම් - ඉන්ද්‍රියෙහි සට්ඨා (9) නවයකි. මාර්ගයෙහි සට්ඨා (9) නවයෙකි. සියල්ල (18) අටළොසෙකි.

(අලෝභ-හේතු) අලෝභය වේ නම් - හේතුවෙහි සට්ඨා (69) නවයෙකි.

(අදෝස - හේතු) අදෝසය වේ නම් හේතුවෙහි සටනා (9) නවයෙකි.

(සම්මා වාචා - මග්ග) සම්මා වාචා වේ නම් - සටනා (6) සයෙකි.

(සම්මා කම්මන්ත - මග්ග) සම්මා කම්මන්ත නම් සටනා (6) සයයි.

(සම්මා ආජීව - මග්ග) සම්මා ආජීව වේ නම් - සටනා (6) සයෙකි.

(පඤ්ඤිඤිය - හේතු, අධිපති, ඉඤ්ඤිය, මග්ග) පඤ්ඤිඤිය වේ නම් - හේතුවෙහි අධිපති කෘත්‍යය නොලැබෙන - නොකිය යුතු කාලයෙහි අමෝහ (47) සත්සාලිසයෙහි සටනා (9) නවයකි. අධිපති කෘත්‍ය ලැබෙන කළ අමෝහ (34) සුතිස ගැන සටනා (6) සයෙකි.

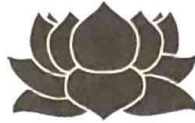
අධිපතියෙහි වීමංසාධිපතිය සම්බන්ධව සටනා (6) සයෙකි. ඉඤ්ඤියෙහි අධිපති කෘත්‍යය නොලැබෙන - නොකිය යුතු කාලයෙහි පඤ්ඤිඤිය (47) සත්සාලිසය පිළිබඳ සටනා (9) නවයෙකි. අධිපති කෘත්‍යය ලැබෙන කළ පඤ්ඤිඤිය (34) සුතිස පිළිබඳ සටනා (6) සයයෙකි.

මාර්ගයෙහි අධිපති කෘත්‍යය නොලැබෙන - නොකිය යුතු කාලයෙහි පඤ්ඤා (47) සත්සාලිසය පිළිබඳ සටනා (9) නවයෙකි. අධිපති කෘත්‍යය ලැබෙන කළ පඤ්ඤා (34) සුතිස පිළිබඳ සටනා (6) සයයෙකි. සියල්ල (51) එක් පනස් වැදෑරුම් වේ. විස්තර කරන ක්‍රමය විඤ්ඤාණාභාර, එස්ස, නයානුකුලව විස්තර කරනු. ඉතිරි සෝභන චෛතසිකයන්හි සටනා (9) නවය ද මේ අනුව විස්තර කරනු.

කුඩා සහජාතයෙහි ප්‍රත්‍ය පිළිවෙළින් සටනා දෙසනා ක්‍රමය නිමි.

*පටිඨාන ද්විරාශිය සහ ප්‍රත්‍ය පිළිබඳ සටනා ප්‍රශ්නෝත්තර සමාජනයයි.

සංකෘතප

පටිඨාන ස්වරූප නිදර්ශනය පච්චය නිද්දෙස

නමො තසස භගවතො අරහතො සමමා සමුද්ධසස ///

හෙතු ප්‍රත්‍යය

ප්‍රත්‍ය උද්දේශය වදාරා තදන්තරව ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය වදාළ සේක. ඒ ප්‍රත්‍ය නිර්දේශයෙහි ද හේතු ප්‍රත්‍යාගේ ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය ආරම්භණ ප්‍රත්‍යාගේ ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය යනාදී වශයෙන් සුවිසි වැදැරුම් වේ. ඒ සුවිසි ආකාරයන් අතුරෙන් හේතු ප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය පළමු කොට වදාළ සේක. ඒ හේතු ප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍ය නිර්දේශයෙහිද නිර්දේශිතව - නිදර්ශනාකාර වශයෙන් දෙවැදැරුම් වේ. ඒ දෙයාකාරයන් අතුරෙන් නිර්දේශිතව ධර්මයන් පළමුකොට වදාළසේක.

කෙසේ වදාළ සේක් ද යත්?

හේතු පච්චයො යනුවෙනි. තදන්තරව නිදර්ශනාකාරය වදාළ සේක. කෙසේ වදාළ සේක්ද යත් "හෙතු හෙතු සම්පයුතකානං ධම්මානං තං සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං හෙතුපච්චයෙන පච්චයො යනුවෙනි.

ප්‍රත්‍ය උදෙසායෙහි ප්‍රත්‍යයන් සංකෂ්පයෙන් දැක්වීමේදී, යො යාදිසො- යම් බඳු සවභාව ඇත්තාවූ; පච්චයො- ප්‍රත්‍යයක්; හෙතු පච්චයොති- හෙතු ප්‍රත්‍යයයි කියා; භගවතා- බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින්; උද්දිට්ඨො- සංකෂ්පයෙන් දක්වන ලද්ද; සො තාදිසො- ඒ එබඳු සවභාව ඇත්තා වූ; පච්චයො - ප්‍රත්‍යය; ප්‍රත්‍ය නිද්දිශයෙහි; ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් නාති විසතාර නාති සංකෂ්ප වශයෙන් දැක්වීමේදී; හෙතු හෙතු සම්පයුක්තකානං ධම්මානං තං සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං හෙතු පච්චයෙන පච්චයෙන පච්චයොති, හෙතු -පෙ- පච්චයො යි කියා; භගවතා - භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින්; නිද්දිට්ඨො නාති විසතාර නාති සංකෂ්ප වශයෙන් වදාරණ ලදී.

හෙතු - හෙතු සය නම් වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ; හෙතු සම්පයුක්තකානං - හේතූන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ; ධම්මානඤ්ච - සහේතුක සිත් එක් සැත්තෑවය, මෝහ මූල ද්වයෙහි මෝහය හැර වෛතසික දෙපණසට ද; තං සමුට්ඨානානං, ඒ හේතූන් හා හේතු සම්ප්‍රයුක්ත චිත්ත වෛතසිකයන් කරණ කොට ගෙන උපදනා වූ; රූපානඤ්ච - සහේතුක චිත්තජ රූප, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයන්ට ද; හෙතු පච්චයෙන - හෙතු ශක්තියෙන්; පච්චයො උපකාරකො - ප්‍රත්‍යය උපකාරක; හොති- වෙයි.

ඒ පාඨ සමූහයෙන් හෙතු පච්චයො යන පාඨයෙන් නිද්දිසිතව්‍ය ධර්මය දැක්වූහ. හෙතු හෙතු සම්පයුක්තකානඤ්ච ධම්මානං සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං හෙතු පච්චයෙන පච්චයො යන පාඨයෙන් නිදර්ශනාකාරය වදාළහ. ඒ නිදර්ශනාකාර පාඨ සමූහය අතුරෙන් හේතු යයි කියන ලද කතෘ පාඨයෙන් හෙතු (6) සය නම් වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් වදාළහ. හෙතු සම්පයුක්තකානං ධම්මානං - තං සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං යි කියන ලද සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් සහේතුක සිත් එක් සැත්තෑවය මෝහමූල ද්වයෙහි මෝහය හැර වෛතසික දෙපණසය, සහේතුක චිත්තජ රූප, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූප යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයන් දැක්වූහ. හෙතු පච්චයෙන, යන කරණ පාඨයෙන් සුදුසු පරිදි එක්වර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ (8) අටය, හේතු අධිපති ඉන්ද්‍රිය මග්ග යන මේ (12) දොළොසක් ශක්තීන් අතුරෙන් හේතු ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන්, උපකාර වන බව දැක්වූහ.

ආරම්මණ ප්‍රත්‍යය

හේතු ප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය වදාරා එයට අනතුරුව ආරම්මණ ප්‍රත්‍යයාගේ ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය වදාළ සේක. -පෙ- කෙසේ වදාළ සේක්ද යත්: ආරම්මණ පච්චයොති රූපායතනං චක්ඛු විඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සමපයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො, සඤ්ඤායතනං සොන විඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සමපයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං ආරම්මණ පච්චයො, ගන්ධායතනං සානවිඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සමපයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො, රසායතනං ජ්ච්ඤා විඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සමපයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො, චෝඨධිබ්බායතනං කාය විඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සමපයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො, රූපායතනං, සඤ්ඤායතනං, ගන්ධායතනං, රසායතනං, චෝඨධිබ්බායතනං, මනෝධාතුයා තං සමපයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො, සබ්බ ධම්මා මනෝවිඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සමපයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො, යං යං ධම්මං ආරබ්භ යෙ යෙ ධම්මා උපපජ්ජන්ති විත වෛතසික ධම්මා, තෙ තෙ ධම්මා තෙසං තෙසං ධම්මානං ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො.

රූපායතනං - වර්තමාන රූපාරම්මණය; චක්ඛු විඤ්ඤාණ ධාතුයාව - චක්ඛුර්විඤ්ඤාණ ධාතුවට ද; තං සමපයුත්තානං - ඒ චක්ඛුර්විඤ්ඤාණ ධාතුව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ; ධම්මානඤ්ච - සර්වචිත්ත සාධාරණ වෛතසික (7) සතට ද; ආරම්මණ පච්චයෙන - ආරම්මණ ශක්තියෙන්; පච්චයො උපකාරකො-ප්‍රත්‍යය උපකාරක; හොති - වේ. -පෙ- චෝඨධිබ්බායතනං - වර්තමාන චෝඨධිබ්බාරම්මණය; කායවිඤ්ඤාණ ධාතුයාව - කායවිඤ්ඤාණ ධාතුවට ද; තං සමපයුත්තානං - ඒ කායවිඤ්ඤාණ ධාතුව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ; ධම්මානඤ්ච - සර්වචිත්ත සාධාරණ වෛතසික (7) සතට ද; ආරම්මණ පච්චයෙන - ආරම්මණ ශක්තියෙන්; පච්චයො උපකාරකො - ප්‍රත්‍යය උපකාරක; හොති - වේ. රූපායතනං - වර්තමාන රූපාරම්මණය; -පෙ- චෝඨධිබ්බායතනං - වර්තමාන චෝඨධිබ්බාරම්මණය; මනෝ ධාතුයාව - මනෝ ධාතු ත්‍රිකයට ද; තං

සම්ප්‍රදානකානං - ඒ මනෝධාතු ත්‍රිකය හා සම්ප්‍රදාන වූ; ධම්මානඤ්ච - ඡන්ද, චිති, විරිය, වර්ජිත අන්‍යසමාන චෛතසික (10) දශයට ද; ආරම්මණ පච්චයෙන- ආරම්මණ ශක්තියෙන්; පච්චයො- උපකාරක; හොති - වේ.

සබ්බෙ - සියලු; ධම්මා - ෂධාරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ; මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතුයාව - මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතු (76) සසැත්තැවට ද; -තං සම්ප්‍රදානකානං - ඒ මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතුව හා සම්ප්‍රදාන වූ; ධම්මානඤ්ච - චෛතසික (52) දෙපණසයට ද; ආරම්මණ පච්චයෙන - ආරම්මණ ශක්තියෙන්; පච්චයො- උපකාරක; හොති- වේ.

යං යං ධම්මං - යම්බඳු යම්බඳු ස්වභාව ඇත්තා වූ ෂධාරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්; ආරඛ්‍ය- අරමුණු කොට; යෙ යෙ ධම්මා - යම්බඳු යම්බඳු ස්වභාව ඇත්තා වූ; ආරම්මණික ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ; උප්පජ්ජන්ති- උපදිත් ද; විතචෛතසිකා- විත්තචෛතසික වූ; ධම්මා- ආරම්මණික ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ; උප්පජ්ජන්ති- උපදිත් ද; තෙ තෙ ධම්මා- ඒ ඒ ස්වභාව ඇත්තා වූ ආරම්මණ (6) සයයයි කියන ලද ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ; තෙසං තෙසං ධම්මානං - ඒ ඒ ස්වභාව ඇත්තා වූ ආරම්මණික ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයනට; ආරම්මණ පච්චයෙන - ආරම්මණ ශක්තියෙන්; පච්චයො - උපකාරක; හොති - වේ.

ඒ පාඨ සමූහය අතුරෙන්, ආරම්මණ පච්චයො යයි කියන ලද පාඨයෙන් - පෙ - රූපායතනං - පෙ - ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො යි කියන ලද පාඨයෙන් -පෙ-

ඒ නිදර්ශනාකාර පාඨ සමූහය අතුරෙන් රූපායතනං යන කතා පාඨයෙන් වර්තමාන රූපාරම්මණ ධර්මය දක්වන ලදී. එකු විඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්ප්‍රදානකානඤ්ච ධම්මානං යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්, එක්වූ විඤ්ඤාණ යුගලය, සබ්බවිත්ත සාධාරණ චෛතසික (7) සත්‍ය යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන් දැක්වූහ. ආරම්මණ පච්චයෙන යන කරණ පාඨයෙන්, එක්වර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ ආරම්මණ, පුරේජාත, අත්ථී, අවිගත යන මේ (4) ප්‍රත්‍ය ශක්ති

සතර අතුරෙන් ආරම්මණ ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන්, උපකාර වීම වදාලහ. -පෙ- චෝධ්‍යානිකානනං යන කතා පාඨයෙන් වර්තමාන චෝධ්‍යානිකාරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්මය දැක්වූහ. කාය විඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්පයුත්තකානඤ්ඤා ධම්මානං යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්, කායවිඤ්ඤාණ යුගලය, සබ්බවිත්ත සාධාරණ චෛතසික (7) සතය යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මය දැක්වූහ.

ආරම්මණ පච්චයෙන යන කරණ පාඨයෙන්, එක්වර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ ආරම්මණ, පුරේජාත, අත්ථී, අවිගත යන මේ (4) ප්‍රත්‍ය ශක්ති සතරින් ආරම්මණ ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන්, ප්‍රත්‍යවීම දැක්වූහ.

රූපායතනං, සඤ්ඤායතනං, ගන්ධායතනං, රසායතනං, චෝධ්‍යානිකානනං යන කතා පාඨයෙන් වර්තමාන පඤ්චාරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්මන් දැක්වූහ. මනෝධාතුයා තං සම්පයුත්තකානඤ්ඤා ධම්මානං යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්, මනෝ ධාතු ත්‍රිකය, ඡන්ද, ජිති, විරිය, වර්ජිත අත්‍යසමාන චෛතසික (10) දශය යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මය දැක්වූහ. ආරම්මණ පච්චයෙන යන කරණ පාඨයෙන්, එක්වර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ ආරම්මණ, පුරේජාත, අත්ථී, අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (4) සතරින් ආරම්මණ ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන්, ප්‍රත්‍යවීම කීය.

සබ්බෙ ධම්මෙ යන කතා පාඨයෙන්, සිත් (98) එකුන් අනුව, චෛතසික (52) දෙපණසය, රූප (28) අට විස්ස, නිර්වාණ ප්‍රඥප්ති යයි කියන ලද ෂධාරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් දැක්වූහ.

මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්පයුත්තකානඤ්ඤා ධම්මානං යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්, මනෝවිඤ්ඤාණ ධාතු (76) සසැත්තූවය, චෛතසික (52) දෙපණසය යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයන් දැක්වූහ.

ආරම්මණ පච්චයෙන යන කරණ පාඨයෙන්, සුදුසු පරිදි එක්වර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ ආරම්මණ, අධිපති නිස්සය, උපනිස්සය, පුරේජාත, විප්‍රසුක්ත, අත්ථී, අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (8) අට අතුරෙන්

ආරම්භණ ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන්, උපකාර වීම දක්වන ලදී.

යං යං ධම්මං යයි කියන ලද අතියම් පාඨයෙන් ඡඨාරම්භණ ප්‍රත්‍ය ධර්මය දැක්වූහ. යෙ යෙ ධම්මා යන අතියම් පාඨයෙන් ආරම්භණික ප්‍රත්‍යෝක්තපන්න ධර්මයන් දැක්වූහ. චික්ඛ චෛතසිකා ධම්මා යන පාඨයෙන් ප්‍රත්‍යෝක්තපන්න නාමස්කන්ධ ස්වරූප දැක්වූහ. තෙ තෙ ධම්මා යන නියම පාඨයෙන්, යං යං ධම්මං කී පාඨයෙන් සලකන ලද ඡඨාරම්භණ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් දැක්වූහ. තෙසං තෙසං ධම්මානං යන නියම පාඨයෙන්, යෙ යෙ ධම්මා යයි කී පාඨයෙන් සලකන ලද ආරම්භණික ප්‍රත්‍යෝක්තපන්න ධර්මයන් දැක්වූහ.

ආරම්භණ පච්චයෙන යන පාඨයෙන්, සුදුසු පරිදි එකවර ප්‍රත්‍ය වන ආරම්භණ, අධිපති නිස්සය, උපනිස්සය, පුරේජාත, විප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (8) අට අතුරෙන් ආරම්භණ ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන්, ප්‍රත්‍ය වීම දැක්වූහ.

ආරම්භණ ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය නිමියේය.

අධිපති ප්‍රත්‍ය 2

සහජාතාධිපති, ආරම්මණාධිපති

අධිපති ප්‍රත්‍ය නිර්දේශයෙහි -පෙර සේ කියනු-

අධිපති පඬයෙහි ඡන්දාධිපති ඡන්ද සම්පයුක්තකානං ධම්මානං තං සමුධානානඤ්ඤ රූපානං අධිපති පඬයෙන පඬයො, -පෙ- විමංසාධිපති විරියසම්පයුක්තකානං ධම්මානං තං සමුධානානඤ්ඤ රූපානං අධිපති පඬයෙන පඬයො. (මේ පාඨයෙන් සහජාතාධිපතිය දැක්වූහ.) යං යං ධම්මං ගරුං කත්වා යෙ යෙ ධම්මා උප්පජ්ජති චිත්ත චෛතසිකා ධම්මා, තෙ තෙ ධම්මා තෙසං තෙසං ධම්මානං අධිපති පඬයෙන පඬයො. (මේ පාඨයෙන් ආරම්මණාධිපතිය වදාළහ.)

ඡන්දාධිපති-ඡන්දයයි කියන ලද අධිපති ධර්මය; ඡන්දසම්පයුක්තකානං- ඡන්දය හා සම්පයුක්ත වූ; ධම්මානඤ්ඤ - සාධිපති ඡවන (52) දෙපණසටද, ඡන්ද විචිකිච්ඡා වර්ජිත චෛතසික (50) සම්පණසට ද; තං සමුධානානං- ඒ ඡන්දය හා ඡන්ද සම්පයුක්ත චිත්ත චෛතසික ධර්මයන් කරණ කොට උපදනා වූ; රූපානඤ්ඤ- සාධිපති චිත්තජ රූපයන්ට ද; අධිපති පඬයෙන- සහජාතාධිපති ශක්තියෙන්; පඬයො- ප්‍රත්‍ය වේ.

විරියාධිපති - විරිය යැයි කියන ලද අධිපති ධර්මය; විරිය සම්පයුක්තකානං- විරිය හා සම්පයුක්ත වූ; ධම්මානඤ්ඤ - සාධිපති ඡවන (52) දෙපණසය, විරිය විචිකිච්ඡා වර්ජිත චෛතසික (50) සම්පණසය යන මොවුන්ට ද; තං සමුධානානං- ඒ විරිය- විරිය හා සම්පයුක්ත චිත්ත චෛතසිකයන් කරණ කොට ගෙන උපදනා වූ; රූපානඤ්ඤ- සාධිපති චිත්තජ රූපයන්ට ද; අධිපති පඬයෙන-සහජාතාධිපති ශක්තියෙන්; පඬයො- ප්‍රත්‍ය; හොති වෙයි.

චිත්තාධිපති- චිත්තයයි කියන ලද අධිපති ධර්මය චිත්ත සම්පයුක්තකානං- චිත්තය හා සම්පයුක්ත වූ; ධම්මානඤ්ඤ- විචිකිච්ඡා වර්ජිත චෛතසික (51) එක්පණසය යන මොවුන්ට ද; තං සමුධානානං- ඒ චිත්ත- චිත්තය හා සම්පයුක්ත චිත්ත චෛතසික ධර්මයන් කරණ

කොට ගෙන උපදනා වූ; රූපානඤ්ඤ- සාධිපති චිත්තජ රූපයන්ට ද; අධිපති පච්චයෙන-සහජාතාධිපති ශක්තියෙන්; පච්චයො- උපකාරක; හොති- වෙති.

වීමංසාධිපති- වීමංසාව යයි කියන ලද අධිපති ධර්මය; වීමංසාසම්පයුත්තකානං- වීමංසාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ; ධම්මානඤ්ඤ- සාධිපති ත්‍රිභේතුක ජවන (34) සුතිසය, වීමංසාව හැර වෛතසික (37) සත්තිසය යන මොවුන්ට ද; තං සමුධ්‍යානානං- ඒ වීමංසා- වීමංසා හා සම්ප්‍රයුක්ත චිත්ත වෛතසිකයන් කරණ කොට ගෙන උපදනා වූ; රූපානඤ්ඤ- සාධිපති ත්‍රිභේතුක චිත්තජ රූපයන්ට ද; අධිපති පච්චයෙන- සහජාතාධිපති ශක්තියෙන්; පච්චයො- උපකාරක; හොති- වේ.

යං යං ධම්මං- යම් යම්බඳු ස්වභාව ඇති ඡධාරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්මය; ගරුංකඤ්ඤා- ගරු වශයෙන් අරමුණු කොට; යෙ යෙ ධම්මා-යම් යම්බඳු ස්වභාව ඇති ආරම්මණික; ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ; උප්පජ්ජනති- උපදිත් ද; චිත්ත වෛතසිකා- චිත්ත වෛතසික වූ; ධම්මා- ධර්මයෝ; හොති- වෙත්; තෙ තෙ ධම්මා- ඒ ඒ ස්වභාව ඇති ඡධාරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ; තෙසං තෙසං ධම්මානං- ඒ ඒ ස්වභාව ඇති ආරම්මණික ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයනට; අධිපති පච්චයෙන- ආරම්මණාධිපති ශක්තියෙන්; පච්චයො- උපකාරක; හොති- වෙයි.

ඒ පාඨ සමූහයා අතුරින් අධිපති පච්චයොති යන පාඨයෙන් නිර්දේශිතව්‍ය ධර්මය දැක්වූහ. ඡන්දාධිපති -පෙ- පච්චයො යන පාඨයෙන් නිර්දේශනාකාරය දැක්වූහ. ඒ නිර්දේශිතව්‍ය නිර්දේශනාකාරයන් අතුරෙන් ඡන්දාධිපති යන කතෘ පාඨයෙන් සාධිපති ජවන (52) දෙපණසෙහි ඇත්තාවූ ඡන්දාධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්මය වදාළහ. ඡන්දසම්පයුත්තකානං ධම්මානං තං සමුධ්‍යානානඤ්ඤ රූපානං යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් සාධිපති ජවන (52) දෙපණස, ඡන්ද, විචිකිච්ඡා, වර්ජිත, වෛතසික (50) පණස, සාධිපති චිත්තජ රූප යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන් දැක්වූහ.

අධිපති පච්චයෙන යන කරණ පාඨයෙන් සුදුසු පරිදි එක්වර ලැබෙන්නා වූ (8) අටය, අධිපති යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (9) නවය අතුරින් ඡන්දාධිපති ශක්තිය යයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම වදාරණ ලදී.

විරියාධිපති යන කතෘ පාඨයෙන් විරියාධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්මය දැක්වූහ. විරියසම්පයුක්‍තකානං -පෙ- රූපානං යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් සාධිපති ජවන (52) දෙපණසය, විරිය විචිකිච්ඡා හැර වෛතසික (50) පණසය, සාධිපති චිත්තජ රූප යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන් දැක්වූහ. අධිපති පච්චයෙන යන කරණ පාඨයෙන් සුදුසු පරිදි එක්වර ලැබෙන්නා වූ (8) අටය, අධිපති ඉන්ද්‍රිය, මග්ග, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (11) එකොළස අතුරෙන් විරියාධිපති ශක්තිය දැක්වූහ.

චිත්තාධිපති යන පාඨයෙන් සාධිපති ජවන (52) දෙපණස යයි කියන ලද චිත්තාධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්මය දැක්වූහ. චිත්ත සම්පයුක්‍තකානං -පෙ- රූපානං යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් විචිකිච්ඡා තොර වෛතසික (51) එක්පණසය, සාධිපති චිත්තජ රූප යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන් දැක්වූහ. අධිපති පච්චයෙන යන කරණ පාඨයෙන් සුදුසු පරිදි ලැබෙන්නා වූ (8) අටය, අධිපති, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, යන මේ ප්‍රත්‍යශක්ති (11) එකොළස අතුරෙන් චිත්තාධිපති ශක්තිය දැක්වූහ.

වීමංසාධිපති යන කතෘ පාඨයෙන් වීමංසාධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්මය දැක්වූහ. වීමංසා සම්පයුක්‍තකානං -පෙ- රූපානං යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් සාධිපති ත්‍රිභේතුක ජවන (34) සුතියසය, වීමංසා තොර වෛතසික (37) සත්තියසය, සාධිපති චිත්තජ රූප යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන් දැක්වූහ. අධිපති පච්චයෙන යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන්නා වූ (8) අටය, හෙතු, අධිපති ඉන්ද්‍රිය, මග්ග, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (12) දොළස අතුරෙන් වීමංසාධිපති ශක්තිය යි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම දැක්වූහ.

යං යං ධම්මං යන අනියම් පාඨයෙන් ගරු වශයෙන් අරමුණු කරනු ලබන්නා වූ, අතීත අනාගත වර්තමාන ඉෂ්ට නිෂ්පන්න රූප (18) අටළොස දෝස මූල (2) දෙකය, මෝහ මූල (2) දෙකය, දුක්ඛ සහගත කායවිඤ්ඤාණ යන සිත් හැර (84) සු අසු චිත්තය, දෝස, ඉස්සා, මච්ඡරිය, කුක්කුච්ච, විචිකිච්ඡා තොර වෛතසික (47) සත් සාලියය, හා නිර්වාණය යි කියන ලද ආරම්භණාධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් දැක්වූහ.

යෙ යෙ ධම්මා යන අනියම් පාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු ගන්නා වූ, ලෝභමූල සිත් (8) අටය, මහා කුශල් (8) අටය, මහා ක්‍රියා ඤාණ සම්ප්‍රයුක්ත සිත් (4) සතරය, ලෝකෝත්තර සිත් (8) අටය, දෝස, ඉස්සා, මච්ඡරිය, කුක්කුච්ච, විචිකිච්ඡා, අප්පමඤ්ඤා තොර වෛතසික (45) පන්සාලිසය, යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන් වදාළහ.

විත්ත වෛතසිකා ධම්මා යන පාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු ගන්නා වූ ආරම්මණික නාමස්කන්ධ ස්වරූපය දැක්වූහ. තෙ තෙ ධම්මා යන නියම පාඨයෙන්, යං යං ධම්මං යන පාඨයෙන් සලකන ලද ගරුකොට අරමුණු කරනු ලබන ඡධාරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්මය වදාළහ. තෙසං තෙසං ධම්මානං යන නියම පාඨයෙන් යෙ යෙ ධම්මා යන පාඨයෙන් සලකන ලද ආරම්මණික ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන් වදාළහ. අධිපති පච්චයෙන යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන්නා වූ ආරම්මණ, අධිපති, නිස්සය, උපනිස්සය, පුරේජාත, විප්‍රයුක්ත, අභි, අවිගත, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (8) අට අතුරෙන් ආරම්මණාධිපති ශක්තිය යයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් ප්‍රත්‍යවීම වදාරණ ලදී.

අධිපති ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය නිමිය.

අනන්තර ප්‍රත්‍යය

අනන්තර ප්‍රත්‍ය නිර්දේශයෙහි -පෙ- (පෙර මෙන් කියන්න) අනන්තර පව්වයෙහි වකු විඤ්ඤාණ ධාතු නං සමපයුක්තකාව ධමමා මනොධාතුයා නං සමපයුක්තකානඤ්ඤ ධමමානං අනන්තර පව්වයෙන පව්වයො, මනොධාතු නං සමපයුක්තකාව ධමමා මනො විඤ්ඤාණ ධාතුයා නං සමපයුක්තකානඤ්ඤ ධමමානං අනන්තර පව්වයෙන පව්වයො,

සොන විඤ්ඤාණ ධාතු නං සමපයුක්තකාව ධමමා මනොධාතුයා නං සමපයුක්තකානඤ්ඤ ධමමානං අනන්තර පව්වයෙන පව්වයො, මනොධාතු නං සමපයුක්තකාව ධමමා මනො විඤ්ඤාණ ධාතුයා නං සමපයුක්තකානඤ්ඤ ධමමානං අනන්තර පව්වයෙන පව්වයො,

සාන විඤ්ඤාණ ධාතු නං සමපයුක්තකාව ධමමා මනොධාතුයා නං සමපයුක්තකානඤ්ඤ ධමමානං අනන්තර පව්වයෙන පව්වයො, මනොධාතු නං සමපයුක්තකාව ධමමා මනො විඤ්ඤාණ ධාතුයා නං සමපයුක්තකානඤ්ඤ ධමමානං අනන්තර පව්වයෙන පව්වයො,

ජ්වහාවිඤ්ඤාණ ධාතු නං සමපයුක්තකාව ධමමා මනොධාතුයා නං සමපයුක්තකානඤ්ඤ ධමමානං අනන්තර පව්වයෙන පව්වයො, මනොධාතු නං සමපයුක්තකාව ධමමා මනො විඤ්ඤාණ ධාතුයා නං සමපයුක්තකානඤ්ඤ ධමමානං අනන්තර පව්වයෙන පව්වයො,

කාය විඤ්ඤාණ ධාතු නං සමපයුක්තකාව ධමමා මනොධාතුයා නං සමපයුක්තකානඤ්ඤ ධමමානං අනන්තර පව්වයෙන පව්වයො, මනොධාතු නං සමපයුක්තකාව ධමමා මනො විඤ්ඤාණ ධාතුයා නං සමපයුක්තකානඤ්ඤ ධමමානං අනන්තර පව්වයෙන පව්වයො,

1. පුරිමා පුරිමා කුසලා ධමමා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ධමමානං අනන්තර පව්වයෙන පව්වයො.
2. පුරිමා පුරිමා කුසලා ධමමා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අබ්‍යාකතානං ධමමානං අනන්තර පව්වයෙන පව්වයො.
3. පුරිමා පුරිමා අකුසලා ධමමා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං ධමමානං අනන්තර පව්වයෙන පව්වයො.

- 4. පුරිමා පුරිමා අකුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං
අඛ්‍යාකතානං ධම්මානං අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො.
- 5. පුරිමා පුරිමා අඛ්‍යාකතා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං
අඛ්‍යාකතානං ධම්මානං අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො.
- 6. පුරිමා පුරිමා අඛ්‍යාකතා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං
කුසලානං ධම්මානං අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො.
- 7. පුරිමා පුරිමා අඛ්‍යාකතා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං
අකුසලානං ධම්මානං අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො.

යෙසං යෙසං ධම්මානං අනන්තරා යෙ යෙ ධම්මා උප්පජ්ජන්ති වික්‍යා
වෛතසික ධම්මා, තෙ තෙ ධම්මා, තෙසං තෙසං ධම්මානං අනන්තර
පච්චයෙන පච්චයො.

චක්ඛු විඤ්ඤාණ ධාතුව- චක්ඛු විඤ්ඤාණ ධාතුව ද; තං
සම්ප්‍රයුක්තකා- ඒ චක්ඛු විඤ්ඤාණ ධාතුව හා සමඟ සම්ප්‍රයුක්ත
වූ; ධම්මා ච- සබ්බ විත්ත සාධාරණ වෛතසික (7) සත ද; මනෝ
ධාතුවා ච- සම්පට්චිජන (2) දෙක යයි කියන ලද මනෝ ධාතුවට
ද; තං සම්ප්‍රයුක්තකානං- ඒ මනෝ ධාතුව හා සමඟ සම්ප්‍රයුක්ත වූ;
ධම්මානඤ්ඤා- ඡන්ද, ජීති, විරිය තොර අන්‍යසමාන වෛතසික (10)
දශයට ද; අනන්තර පච්චයෙන- අනන්තර ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන්; පච්චයො
හොති- උපකාරක වේ.

මනෝ ධාතුව- සම්පට්චිජන දෙක යයි කියන ලද මනෝ ධාතුව
ද; තං සම්ප්‍රයුක්තකා- ඒ මනෝ ධාතුව හා එකට යෙදුනා වූ; ධම්මා ච-
ඡන්ද, ජීති, විරිය තොර අන්‍යසමාන වෛතසික (10) දශය ද; මනෝ
විඤ්ඤාණ ධාතුවා ච- සන්තීරණ (3) තුන යයි කියන ලද මනෝ
විඤ්ඤාණ ධාතුවට ද; තං සම්ප්‍රයුක්තකානං- ඒ මනෝ විඤ්ඤාණ
ධාතුව හා එකට යෙදුනා වූ; ධම්මානඤ්ඤා- ඡන්ද, විරිය තොර අන්‍යසමාන
වෛතසික (11) එකොළසට ද; අනන්තර පච්චයෙන- අනන්තර ප්‍රත්‍යයයි
කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන්; පච්චයො හොති- උපකාරක වේ. -ථෙ-

- 1. පුරිමා පුරිමා- පූර්ව පූර්වයෙහි උපන්නා වූ; කුසලා- කුසල වූ;
ධම්මා- ලොකික කුසල් (17) සතලොස යන නාමස්කන්ධයෝ;

පව්‍ර්මානං පව්‍ර්මානං- පසු පසුව උපදනා වූ; කුසලානං- කුසල් වූ; ධම්මානං- ප්‍රථම ජවනය හැර කුශල් සිත් (21) එක්විස්ස යන නාමස්කන්ධයනට; අනන්තර පව්‍රයෙන- අනන්තර ප්‍රත්‍යයයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන්; පව්‍රයො හොති- උපකාරක වේ.

2. පුරිමා පුරිමා- පූර් පූර්වයෙහි උපන්නා වූ; කුසලා- කුසල වූ; ධම්මා- ලොකික කුසල අවසාන ජවනය, මාර්ග (4) සතරය යන නාමස්කන්ධයෝ; පව්‍ර්මානං පව්‍ර්මානං- පසු පසුව උපදනා වූ; අව්‍යාකතානං - අව්‍යාකෘත වූ; ධම්මානං- සන්තීරණ (3) තුනය, මහා විපාක සිත් (8) අටය, මහග්ගත විපාක සිත් (9) නවයය, එල සිත් (4) සතරය යන නාමස්කන්ධයනට; අනන්තර පව්‍රයෙන යයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන්; පව්‍රයො හොති- උපකාරක වේ.

3. පුරිමා පුරිමා- පූර්ව පූර්වයෙහි උපන්නා වූ; අකුසලා-අකුසල වූ; ධම්මා- අන්තිම ජවනය හැර අකුසල නාමස්කන්ධ (12) දොළස; පව්‍ර්මානං පව්‍ර්මානං-පසු පසු වූ; අකුසලානං-අකුසල වූ; ධම්මානං-ප්‍රථම ජවනය හැර අකුසල නාමස්කන්ධ (12) දොළසට; අනන්තර පව්‍රයෙන- අනන්තර ප්‍රත්‍ය ශක්ති යයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන්; පව්‍රයො හොති - උපකාරක වේ.

4. පුරිමා පුරිමා- පළමු පළමුව උපදනා වූ; අකුසලා- අකුසල වූ; ධම්මා- අකුසල අන්තිම ජවන නාමස්කන්ධයෝ; පව්‍ර්මානං පව්‍ර්මානං-පසු පසුව උපදනා වූ; අව්‍යාකතානං-අව්‍යාකෘත වූ; ධම්මානං- සන්තීරණ (3) තුනය, මහා විපාක සිත් (8) අටය, මහග්ගත විපාක සිත් (9) නවයය, යන නාමස්කන්ධයනට; අනන්තර පව්‍රයෙන- අනන්තර ප්‍රත්‍ය ශක්ති යයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන්; පව්‍රයො හොති- උපකාරක වේ.

5. පුරිමා පුරිමා- පළමු පළමුව උපන්නා වූ; අව්‍යාකතා- අව්‍යාකෘත වූ; ධම්මා- රහතුන් වහන්සේගේ චුතිය හැර විපාක සිත් (36) සතිසය, ක්‍රියා සිත් (20) විස්සය, යන නාමස්කන්ධයෝ; පව්‍ර්මානං පව්‍ර්මානං- පසු පසුව උපදනා වූ; අව්‍යාකතානං - අව්‍යාකෘත වූ; ධම්මානං- රහතුන් වහන්සේගේ චුති චිත්තය සමඟ විපාක

සින් (36) සතිසය, ක්‍රියා සින් (20) විස්සය, යන නාමස්කන්ධයනට; අනන්තර පව්වයෙන- අනන්තර ප්‍රත්‍ය ශක්ති යයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන්; පව්වයො - උපකාරක වේ.

6. පුරිමා පුරිමා- පළමු පළමුව උපදනා වූ; අඛ්‍යාකතා- අව්‍යාකෘත වූ; ධම්මා- වොත්ථපනය, මනෝද්වාරාවර්ජනය යන නාමස්කන්ධයෝ; පව්ඡිමානං පව්ඡිමානං-පසු පසුව උපදනා වූ; කුසලානං-කුසල වූ; ධම්මානං- මහා කුසල ප්‍රථම ජවන නාමස්කන්ධයනට; අනන්තර පව්වයෙන - අනන්තර ප්‍රත්‍ය ශක්ති විශේෂයෙන්; පව්වයො- උපකාරක වේ.

7. පුරිමා පුරිමා- පළමු පළමුව උපදනා වූ; අඛ්‍යාකතා- අව්‍යාකෘත වූ; ධම්මා- වොත්ථපන මනෝද්වාරාවර්ජන යන නාමස්කන්ධයෝ; පව්ඡිමානං පව්ඡිමානං- පසු පසුව උපදනා වූ; අකුසලානං - අකුසල වූ; ධම්මානං- අකුසල ප්‍රථම ජවන නාමස්කන්ධයනට; අනන්තර පව්වයෙන- අනන්තර ප්‍රත්‍ය ශක්ති යයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන්; පව්වයො- උපකාරක වේ.

යෙසං යෙසං- යම් යම්බඳු ස්වභාව ඇත්තා වූ; ධම්මානං- අරහන්ත වුතිය හැර පූර්ව පූර්ව වූ නාමස්කන්ධ ධර්මයන්ට; අනන්තරා - අනතුරුව; යෙ යෙ ධම්මා - යම් යම්බඳු ස්වභාව ඇත්තා වූ, අරහන්ත වුතිය ද සහිත පසු පසුව වූ නාමස්කන්ධයෝ; උප්පජ්ජන්ති- උපදිත් ද; තෙ තෙ ධම්මා- ඒ ඒ ස්වභාව ඇත්තා වූ අරහන්ත වුතිය හැර පූර්ව පූර්ව වූ නාමස්කන්ධයෝ; තෙසං තෙසං ධම්මානං- ඒ ඒ ස්වභාව ඇත්තා වූ අරහන්ත වුතියද ඇතුළත් වූ පසු පසු නාමස්කන්ධයනට; අනන්තර පව්වයෙන- අනන්තර ප්‍රත්‍ය ශක්ති යයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන්; පව්වයො හොති- උපකාරක වේ.

චක්ඛු විඤ්ඤාණ ධාතු තං සම්පයුක්තකාව ධම්මා යන කතා පාඨයෙන් චක්ඛු විඤ්ඤාණ යුගලය සබ්බ චිත්ත සාධාරණ චෛතසික (7) සත්‍යය යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් දැක්වූහ.

මනෝධාතුයා ච තං සම්පයුක්තකානඤ්ච ධම්මානං- යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් සම්පට්චිජන දෙක යයි කියන ලද මනෝධාතුව ද, ඡන්ද.

වීරිය, ජීති තොර කොට ඇති අන්‍යසමාන වෛතසික (10) දශය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නාමස්කන්ධයන් දැක්වූහ.

අනන්තර පච්චයෙන යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, නත්ථී, විගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (5) පස අතුරින් අනන්තර ශක්ති යයි කිය ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරක වීම දැක්වූහ.

මනොධාතු තං සම්පයුක්තකාව ධම්මා- යන කතෘ පාඨයෙන්; සම්පට්ඨිෂන දෙක යයි කියන ලද මනෝ ධාතුවය, ඡන්ද, වීරිය, ජීති හැර අන්‍යසමාන වෛතසික (10) දශය යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මය වදාළහ.

මනොවිඤ්ඤාණ ධාතූයා තං සම්පයුක්තකානඤ්ච ධම්මානං- යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් සන්තීරණ තුන යයි කියන ලද මනොවිඤ්ඤාණධාතූය, ඡන්ද, වීරිය, තොර අන්‍යසමාන වෛතසික (11) එකොළසය යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න නාමස්කන්ධයන් දැක්වූහ.

අනන්තර පච්චයෙන- යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, නත්ථී, විගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (5) පස අතුරෙන් අනන්තර ශක්ති යයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම දැක්වූහ.

1. පුරිමා පුරිමා කුසලා ධම්මා- යන කතෘ පාඨයෙන් අවසාන ජවනය හැර පුර්ව පුර්ව වූ ලෞකික කුසල (17) සතළොස යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් දැක්වූහ.

පච්ඡමානං පච්ඡමානං කුසලානං ධම්මානං- යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් ප්‍රථම ජවනය හැර පසු පසුව වූ කුසල ජවන (21) එක්විස්ස යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න නාමස්කන්ධයන් දැක්වූහ.

අනන්තර පච්චයෙන- යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර ලැබිය යුතු වූ අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, ආසේවන, නත්ථී, විගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (6) සය අතුරෙන් අනන්තර ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දැක්වූහ.

2. පුරිමා පුරිමා කුසලා ධමමා- යන කතෘ පාඨයෙන් ලෞකික කුසල අවසාන ජවනය, මාර්ග ජවන් (4) සතරය යන ප්‍රත්‍ය නාමස්කන්ධ ධර්මයන් දැක්වූහ.

පව්‍ෂ්මානං පව්‍ෂ්මානං අඛ්‍යාකතානං ධමමානං- යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් සන්තීරණ (3) තුනය, මහා විපාක (8) අටය, මහග්ගත විපාක සිත් (9) නවය, එලසිත් සතරය (4) සතරය යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් දැක්වූහ.

අනන්තර පව්‍වයෙන- යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර ලැබිය යුතු වූ අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, කම්ම, නත්ථී, විගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (6) සය අතුරෙන් අනන්තර ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවිම දැක්වූහ.

3. පුරිමා පුරිමා අකුසලා ධමමා- යන කතෘ පාඨයෙන් අන්තිම ජවනය හැර පූර්ව පූර්ව වූ අකුසල (12) දොළොසය යන, නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් දැක්වූහ.

පව්‍ෂ්මානං පව්‍ෂ්මානං අකුසලානං ධමමානං- යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් ප්‍රථම ජවනය හැර පසු පසුව වූ අකුසල (12) දොළසය යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න නාමස්කන්ධ ධර්මයන් දැක්වූහ.

අනන්තර පව්‍වයෙන- යන කරණ පාඨයෙන් එකවර ලැබිය යුතු වූ අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, ආසේවන, නත්ථී, විගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (6) සය අතුරෙන් අනන්තර ශක්ති යයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවිම දැක්වූහ.

4. පුරිමා පුරිමා අකුසලා ධමමා- යන කතෘ පාඨයෙන් අකුසල අවසාන ජවනය යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් දැක්වූහ.

පව්‍ෂ්මානං පව්‍ෂ්මානං අඛ්‍යාකතානං ධමමානං- යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් සන්තීරණ (3) තුනය, මහා විපාක (8) අටය, මහග්ගත විපාක සිත් (9) නවය, යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නාමස්කන්ධ දැක්වූහ.

අනන්තර පව්‍වයෙන- යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර ලැබිය යුතු වූ අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, නත්ථී, විගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති

(5) පස අතුරෙන් අනන්තර ශක්ති යයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දැක්වූහ.

5. පුරිමා පුරිමා අබ්‍යාකතා ධම්මා- යන කතෘ පාඨයෙන් රහතුන්ගේ වුතිය හැර පූර්ව පූර්ව වු විපාක සිත් (36) සතිසය, ක්‍රියා සිත් (20) විස්සය, වෛතසික (38) අටතිසය යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න නාමස්කන්ධ ධර්මයන් දැක්වූහ.

පච්ඡමානං පච්ඡමානං අබ්‍යාකතානං ධම්මානං- යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් රහතුන් වහන්සේගේ වුතිචිත්තයද ඇතුළත් කොට පසු පසුව වු විපාක සිත් (36) සතිසය, ක්‍රියා සිත් (20) විස්සය, වෛතසික (38) අටතිසය යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න නාමස්කන්ධ ධර්මයන් දැක්වූහ.

අනන්තර පච්චයෙන- යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර ලැබිය යුතු වූ අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, ආසෙවන, නත්ථී, විගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (6) සය අතුරෙන් අනන්තර ශක්ති යයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දැක්වූහ.

6. පුරිමා පුරිමා අබ්‍යාකතා ධම්මා- යන කතෘ පාඨයෙන් චෝත්ථපනය, මනෝද්චාරාවර්ජනය යන ප්‍රත්‍ය නාමස්කන්ධ ධර්මයන් දැක්වූහ.

පච්ඡමානං පච්ඡමානං අබ්‍යාකතානං ධම්මානං- යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් මහා කුසල ප්‍රථම ජවනය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නාමස්කන්ධ ධර්මය දැක්වූහ.

අනන්තර පච්චයෙන- යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, නත්ථී, විගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (5) පස අතුරෙන් අනන්තර ශක්ති යයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දැක්වූහ.

7. පුරිමා පුරිමා අබ්‍යාකතා ධම්මා- යන කතෘ පාඨයෙන් චෝත්ථපනය මනෝද්චාරාවර්ජනය යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් දැක්වූහ.

පච්ඡමානං පච්ඡමානං අකුසලානං ධම්මානං- යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් අකුසල ප්‍රථම ජවන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න නාමස්කන්ධයන් දැක්වූහ.

අනන්තර පව්වයෙන- යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන අනන්තර, සමන්තර, උපනිස්සය, නත්ථි, විගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (5) පස අතුරෙන් අනන්තර ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දැක්වූහ.

යෙසං යෙසං ධම්මානං- යන අනියම පාඨයෙන් රහතුන් වහන්සේගේ චූතිය හැර පූර්ව පූර්ව වූ සිත් (89) එකුන් අනුවය, වෛතසික (52) දෙපණසය යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් වදාළහ. යෙ යෙ ධම්මා - යන අනියම පාඨයෙන් රහතුන් වහන්සේගේ චූති චිත්තය ද ඇතුළත් කොට පසු පසුව වූ සිත් (89) එකුන් අනුවය, වෛතසික (52) දෙපණසය යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න නාමස්කන්ධයන් වදාළහ. වික්‍ක වෛතසිකා ධම්මා- යන පාඨයෙන් අනන්තර ප්‍රත්‍යෝත්පන්න නාමස්කන්ධ ස්වරූපයන් වදාළහ. තෙ තෙ ධම්මා- යන නියම පාඨයෙන් යෙසං යෙසං ධම්මා - යන පාඨයෙන් සලකන ලද රහතුන් වහන්සේගේ චූතිය හැර පූර්ව පූර්ව වූ සිත් (89) එකුන් අනුවය, වෛතසික (52) දෙපණසය යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් වදාළහ.

තෙසං තෙසං ධම්මානං- යන නියම පාඨයෙන්, යෙ යෙ ධම්මා- යන පාඨයෙන් සලකන ලද රහතුන් වහන්සේගේ චූති චිත්තය ද සමග පසු පසුව වූ සිත් (89) එකුන් අනුවය, වෛතසික (52) දෙපණසය යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න නාමස්කන්ධයන් වදාළහ. අනන්තර පව්වයෙන- යන කරණ පාඨයෙන් සුදුසු පරිදි එක්වර ලැබෙන්නා වූ අනන්තර, සමන්තර, උපනිස්සය, ආසේවන, කම්ම, නත්ථි, විගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (7) සත අතුරින් අනන්තර ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම වදාළහ.

අනන්තර ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය නිමියේය.

(සමන්තර ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය වනාහි අනන්තර ප්‍රත්‍ය නිර්දේශයට සමාන වේ.)

සහජාත ප්‍රත්‍යය

සහජාත ප්‍රත්‍ය නිර්දේශයෙහි -පෙ- (කියන්න).

සහජාත පව්වයොති වක්‍තාරො ඛන්ධා අරුපිනො අක්කුක්කුක්කුං
සහජාත පව්වයෙන පව්වයො, වක්‍තාරො මහාභුතා අක්කුක්කුක්කුං
සහජාත පව්වයෙන පව්වයො, ඔක්කන්තිකණේ නාමරූපං අක්කුක්කුක්කුං
සහජාත පව්වයෙන පව්වයො, වික්‍ත චෛතසිකා ධම්මා වික්‍ත
සමුට්ඨානානං රූපානං අක්කුක්කුක්කුං සහජාත පව්වයෙන පව්වයො,
මහාභුතා උපාදාන රූපානං අක්කුක්කුක්කුං සහජාත පව්වයෙන
පව්වයො, රුපිනො ධම්මා අරුපිනං ධම්මානං කික්කුච්චාලෙ සහජාත
පව්වයෙන පව්වයො, කික්කුච්චාලෙ න සහජාත පව්වයෙන පව්වයො.

වක්‍තාරො- සතරක් වූ; අරුපිනො- නාම වූ; ඛන්ධා- ස්කන්ධයෝ;
අක්කුක්කුක්කුං- ඔවුනොවුන්ට; වා- නොහොත්; එකක් අනිකට
සහජාත පව්වයෙන- සහජාත ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන්; පව්වයො- උපකාර;
හොති- වෙයි.

වක්‍තාරො- සතරක් වූ; මහාභුතා- මහා භූතයෝ; අක්කුක්කුක්කුං-
ඔවුනොවුන්ට; නොහොත් එකක් අනිකට සහජාත පව්වයෙන- සහජාත
ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන්; පව්වයො- උපකාර; හොති- වෙයි.

ඔක්කන්තිකණේ - පඤ්ච වෝකාර ප්‍රතිසන්ධි ක්ෂණයෙහි;
නාමරූපං- පඤ්ච වෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධ හා හෘදය වස්තුව;
අක්කුක්කුක්කුං- ඔවුනොවුන්ට නොහොත් එකක් අනිකට; සහජාත
පව්වයෙන- සහජාත ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන්; පව්වයො- උපකාර; හොති-
වේ.

වික්‍ත චෛතසිකා - විත්ත චෛතසික නම් වූ; ධම්මා- පඤ්ච
වෝකාර භූමියෙහි ලැබෙන කල්හි අරුප විපාක (4) සතරය, දෙපස්
වික්කුච්චාණය (10) දශය, රහතුන් වහන්සේගේ වුති විත්තය හැර
(75) පන්සැත්තෑ විත්තය, චෛතසික (52) දෙපණසය යන නාම
ස්කන්ධයෝ; වික්කසමුට්ඨානානං- සිත කරණ කොට ගෙන උපදනා වූ
නොහොත් සිත නිසා උපදනා වූ; රූපානං- විත්තජ රූප, ප්‍රතිසන්ධි

කර්මජ රූප යන මොවුන්ට; සහජාත පච්චයෙන - සහජාත ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන්; පච්චයො - උපකාර; හොති - වෙයි.

මහාභූතා- මහා භූතයෝ; උපාදාරූපාං- උපාදාන රූපයනට; සහජාත පච්චයෙන- සහජාත ශක්තියෙන්; පච්චයො - ප්‍රත්‍ය; හොති - වේ.

රූපිනො- රූපී වූ; ධම්මා- හෘදය වස්තූරූපය; අරූපීනං- නාම වූ; ධම්මානං- පඤ්ච වෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාම ස්කන්ධයනට; කිඤ්චිකාලෙ - ඇතැම් ප්‍රතිසන්ධි කාලයකදී; සහජාත පච්චයෙන - සහජාත ශචතියෙන්; පච්චයො- උපකාර වේ. කිඤ්චිකාලෙ- ඇතැම් ප්‍රචාත්ති කාලයෙහි දී; සහජාත පච්චයෙන- සහජාත ශක්තියෙන්; පච්චයො- උපකාර; න හොති- නොවෙයි.

චක්කාරො ඛජ්ඣා අරූපිනො - යන කතෘ පාඨයෙන්, ඔවුනොවුන්ට උපකාර වන්නා වූ සිත් (89) එකුත් අනුවය, චෛතසික (52) දෙපණසය යන ප්‍රචාත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධ (4) සතර යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් දැක්වූහ.

අඤ්ඤමඤ්ඤං - යන සම්ප්‍රදාය පාඨයෙන්, ඔවුනොවුන් කෙරෙන් උපකාර ලබන්නා වූ සිත් (89) එකුත් අනුවය, චෛතසික (52) දෙපණසය යන ප්‍රචාත්ති පටිසන්ධි නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයන් දැක්වූහ.

සහජාත පච්චයෙන- යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන්නාවූ මහා සහජාත (4) සතරය, අඤ්ඤමඤ්ඤය, විපාකය, සම්ප්‍රයුක්තය යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (7) සත අතුරෙන් සහජාත ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දැක්වූහ.

චක්කාරො මහා භූතා - යන කතෘ පාඨයෙන් ඔවුනොවුන්ට උපකාර වන්නා වූ මහාභූත (4) සතරය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මය දැක්වූහ.

අඤ්ඤමඤ්ඤං - යන සම්ප්‍රදාය පාඨයෙන්, ඔවුනොවුන්ගේ උපකාර ලබන්නා වූ මහාභූත (4) සතර යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන් දැක්වූහ.

සහජාත පච්චයෙන- යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන්නාවූ මහා සහජාත (4) සතරය, අඤ්ඤමඤ්ඤය යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති (5) පස අතුරෙන් සහජාත ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දැක්වූහ.

ඔක්කන්තිකණේ නාමරූපං - යන කතෘ පාඨයෙන් ඔවුනොවුන්ට උපකාරවන්නා වූ පඤ්ච චෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධ (4) සතර සහ හෘදය වස්තුව යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් දැක්වූහ. අඤ්ඤමඤ්ඤං - යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් ඔවුනොවුන් කෙරෙන් උපකාර ලබන්නා වූ පඤ්චචෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධ (4) සතර සහ හෘදය වස්තුව යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් දැක්වූහ.

සහජාත පච්චයෙන- යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන්නාවූ මහා සහජාත (4) සතරය, අඤ්ඤමඤ්ඤ, විපාක, විප්‍රයුක්ත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (7) සත අතුරෙන් සහජාත ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දැක්වූහ.

චිත්ත චෛතසිකා ධම්මා - යන කතෘ පාඨයෙන් පඤ්ච චෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි, අරූප විපාක (4) සතරය, දෙපස් විඤ්ඤාණය (10) දශය, රහතුන් වහන්සේගේ වුති චිත්තය යන මොවුන් හැර (75) පන්සැත්තෑ චිත්තය, චෛතසික (52) දෙපණසය යන ප්‍රචාත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාම සකන්ධ (4) සතර නම් වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් දැක්වූහ.

චිත්ත සමුධානානං රූපානං- යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් උපකාර ලබන්නා වූ චිත්තජ රූප, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූප යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන් දැක්වූහ.

සහජාත පච්චයෙන- යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන්නාවූ මහා සහජාත (4) සතරය, අඤ්ඤමඤ්ඤ, විපාක, විප්‍රයුක්ත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (7) සත අතුරෙන් සහජාත ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දැක්වූහ.

මහාභූතා - යන කතෘ පාඨයෙන් මහා භූත (4) සතර යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් දැක්වූහ. උපාදාරූපානං - යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් උපාදාන

රූප නම් වූ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන් දැක්වූහ. සහජාත පච්චයෙන-
යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන සහජාත, නිස්සය, අත්ථි,
අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (4) සතර අතුරෙන් සහජාත ශක්ති යයි
කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දැක්වූහ.

රූපිනො ධම්මා- යන කතීෂ පාඨයෙන් හෘදය වස්තුව යන ප්‍රත්‍ය
ධර්මය දැක්වූහ. අරූපීනං ධම්මානං - යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් පඤ්ච
වෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන් දැක්වූහ.
කිඤ්චිකාලෙ සහජාත පච්චයෙන - යන කරණ පාඨයෙන් ඇතැම්
විට ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහිදී සහජාත ශක්තියෙන් උපකාරවීම දැක්වූහ.
කිඤ්චිකාලෙ න සහජාත පච්චයෙන යන කරණ පාඨයෙන් ඇතැම් විට
ප්‍රචාත්ති කාලයෙහිදී සහජාත ශක්තියෙන් උපකාර නොවීම දැක්වූහ.

සහජාත ප්‍රත්‍ය නිරේදේශය නිමියේය.

අකුකුමකුකු ප්‍රත්‍යය

අකුකුමකුකු ප්‍රත්‍ය නිර්දේශයෙහි -පෙ- (කියන්න).

අකුකුමකුකු පව්වයෙහි වක්‍යාරො ඛණ්ඩා අරුපිනො අකුකුමකුකු පව්වයෙන පව්වයො, වක්‍යාරො මහාභුතා අකුකුමකුකු පව්වයෙන පව්වයො, ඔක්කන්තිකිණේ නාමරූපං අකුකුමකුකු පව්වයෙන පව්වයො,

වක්‍යාරො- සතරක් වූ; අරුපිනො- අරුපී වූ; ඛණ්ඩා - ස්කන්ධයෝ; අකුකුමකුකු- ඔවුනොවුන්ට නොහොත් එකක් අනිකට; අකුකුමකුකු පව්වයෙන- අකුකුමකුකු ශක්ති විශේෂයෙන්; පව්වයො- උපකාර; හොති - වෙයි.

වක්‍යාරො - සතරක් වූ; මහාභුතා - මහා භුතයෝ; අකුකුමකුකු- ඔවුනොවුන්ට නොහොත් එකක් අනිකට; අකුකුමකුකු පව්වයෙන- අකුකුමකුකු ශක්තියෙන්; පව්වයො - උපකාර; හොති - වේ. ඔක්කන්තිකිණේ - පඤ්ච වෝකාර ප්‍රතිසන්ධි ක්‍ෂණයෙහි; නාමරූපං - පඤ්ච වො කාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයන් හා හෘදය වස්තුව; අකුකුමකුකු - ඔවුනොවුන්ට නොහොත් එකක් අනෙකට; අකුකුමකුකු පව්වයෙන- අකුකුමකුකු ශක්ති විශේෂයෙන්; පව්වයො- උපකාර; හොති- වෙයි. (ස්වරූප සහජාතයට සමානය.)

අකුකුමකුකු ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය නිමි.

නිසසය ප්‍රත්‍යය 3

- (1) සහජාත නිසසය, (2) ව්‍යුප්පුරේජාත නිසසය,
- (3) ව්‍යාචාරමමණ පුරේජාත නිසසය)

නිස්සය ප්‍රත්‍ය නිර්දේශයෙහි -පෙ- (කියන්න)

නිසසය පව්වයොති වන්තාරො ඛන්ධා අරුපිනො නිසසය පව්වයෙන පව්වයො, වන්තාරො මහාභුතා අඤ්ඤමඤ්ඤං නිසසය පව්වයෙන පව්වයො, ඔක්කන්තිකිණේ නාමරූපං අඤ්ඤමඤ්ඤං නිසසය පව්වයෙන පව්වයො, විත්ත චෛතසිකා ධම්මා විත්ත සමුඨ්ඨානානං රූපානං නිසසය පව්වයෙන පව්වයො, මහාභුතා උපාදා රූපානං නිසසය පව්වයෙන පව්වයො, (මේ පාඨයෙන් සහජාත නිශ්‍රයය දැක්වූහ).

වක්ඛායතනං වක්ඛවිඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සමපයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං නිසසය පව්වයෙන පව්වයො, සොනායතනං සොත විඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සමපයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං නිසසය පව්වයෙන පව්වයො, ඝානායතනං ඝානවිඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සමපයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං නිසසය පව්වයෙන පව්වයො, ජීහායතනං ජීහාවිඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සමපයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං නිසසය පව්වයෙන පව්වයො, කායායතනං කාය විඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සමපයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං නිසසය පව්වයෙන පව්වයො, (මේ පාඨයන්ගෙන් වස්තු පුරේජාත නිශ්‍රයය දැක්වූහ).

යං රූපං නිසසාය මනො ධාතු ව මනො විඤ්ඤාණ ධාතු ව වන්තනි තං රූපං මනො ධාතුයාව මනො විඤ්ඤාණ ධාතුයා ව තං සමපයුත්තකානඤ්ච ධම්මානං නිසසය පව්වයෙන පව්වයො, (මේ පාඨයෙන් වස්තු පුරේජාත නිශ්‍රයය, වස්තාවාරමමණ පුරේජාත නිශ්‍රයයන් දැක්වූහ).

සහජාත නිශ්‍රය වනාහි සහජාතයට සමානය.

වක්ඛායතනං- පූර්ව ප්‍රථම අතීත භවාංගය හා එකවර උපන් මජ්ඣිමාසුඡ්ඤ වූ වක්ඛායකාතනය; වක්ඛවිඤ්ඤාණ ධාතුයා ව- වක්ඛුර්

විඥාන ධාතුවට ද; තං සම්පයුක්තකානං- ඒ වක්‍ෂුර් විඥාන ධාතුව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ; ධම්මානඤ්ඤ - සර්ව චිත්ත සාධාරණ චෛතසික (7) සතටද; නිසසය පච්චයෙන - වස්තු පුරේජාත නිශ්‍රය ශක්තියෙන්; පච්චයො- උපකාරක; හොති - වේ. -පෙ- යං රූපං- යම් හෘදය වස්තු රූපයක් නිසසාය - ඇසුරු කොට; මනෝ ධාතුව- මානෝ ධාතුව ද; මනෝවිඤ්ඤාණ ධාතුව- අරූප විපාක (4) සතර හැර මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතුව (72) දෙසැත්තැව ද; ඉමෙ - මේ මනෝ ධාතුව මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතුව; වත්තනි - පවතිද්ද; තං රූපං - ඒ හෘදය වස්තු රූපය; මානෝධාතුවාච - මනෝ ධාතුවට ද; තං සම්පයුක්තකානං- ඒ මනෝ ධාතුව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ; ධම්මානඤ්ඤ- ඡන්ද, ජිති, විරිය තොර කොට ඇති අත්‍යසමාන චෛතසික (10) දශයට ද; මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතුවාච- අරූප විපාක (4) සතර හැර මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතුව (72) දෙසැත්තැවට ද; තං සම්පයුක්තකානං - ඒ මනෝ ධාතුව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ; ධම්මානඤ්ඤ - චෛතසික (52) දෙපණසටද; නිසසය පච්චයෙන- නිස්සය ප්‍රත්‍ය ශක්ති විශේෂයෙන්; පච්චයො- උපකාරක; හොති - වේ. (සහජාත නිශ්‍රයෙහි සහජාත අයුරින් කියවන්න.)

වක්‍ඛායතනං- යන කතීෂ්‍ය පාඨයෙන් පූර්ව වූ අතීත භවාංගය සමග එකවර උපන්නා වූ මජ්ඣිමානුස්සක වක්‍ෂුර් වස්තු ප්‍රත්‍ය ධර්මය වදාළහ. වක්‍ඛු විඤ්ඤාණ ධාතුවා තං සම්පයුක්තකානඤ්ඤ ධම්මානං - යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් වක්‍ෂුර් විඤ්ඤාන යුගලය, සර්ව චිත්ත සාධාරණ චෛතසික (7) සතය, යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න නාම ස්කන්ධයන් වදාළහ.

නිසසය පච්චයෙන - යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන නිස්සය, පුරේජාත, ඉන්ද්‍රිය, විප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (6) සය, අතුරෙන් වස්තු පුරේජාත නිශ්‍රය ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දැක්වූහ.

යං රූපං - යන අනියම පාඨයෙන් ප්‍රතිසන්ධිය ආදී කොට පූර්ව පූර්ව වූ සිත හා එක්වර උපදනා වූ හෘදය වස්තු ප්‍රත්‍ය ධර්මය වදාළහ. නිසසාය මනෝ ධාතුව -පෙ- වත්තනි - යන පාඨයෙන් මනෝ ධාතුව (3)

ත්‍රිකය, අරූප විපාක තොර මනෝ විඤ්ඤාන ධාතු (72) දෙසැත්තෑවය යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න නාමස්කන්ධයන් වදාළහ.

තං රූපං- යන නියම පාඨයෙන්, යං රූපං - යන පාඨයෙන්, සලකන ලද හෘදය වස්තු ප්‍රත්‍ය ධර්මය වදාළහ. මනෝ ධාතූයාව -පෙ- ධම්මානං- යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් මනෝ ධාතු (3) ත්‍රිකය, අරූප විපාක හැර මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතු (72) දෙසැත්තෑවය, චෛතසික (52) දෙපණසය යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න නාමස්කන්ධ ධර්මයන් දැක්වූහ.

නිසසය පචචයෙන- යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන්නා වූ ආරම්මණ, අධිපති, නිස්සය, උපනිස්සය, පුරේජාත, විප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (8) අට අතුරෙන් වස්තු පුරේජාත නිශ්‍රය, වස්තාරම්මණ පුරේජාත නිශ්‍රය ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දැක්වූහ.

නිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය නිමිශේය.

උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය 3

(1) ආරම්භණෝපනිශ්‍රය, (2) අනන්තරෝපනිශ්‍රය, (3) ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය
උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය නිර්දේශයෙනි - (පෙර සේ කියන්න.)

උපනිසසය පච්චයොති පුරිමා පුරිමා කුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ධම්මානං උපනිසසය පච්චයෙන පච්චයො, පුරිමා පුරිමා කුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං ධම්මානං කෙසඤ්චි උපනිසසය පච්චයෙන පච්චයො, පුරිමා පුරිමා කුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අඛ්‍යාකතානං ධම්මානං උපනිසසය පච්චයෙන පච්චයො.

පුරිමා පුරිමා අකුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං ධම්මානං උපනිසසය පච්චයෙන පච්චයො, පුරිමා පුරිමා අකුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ධම්මානං කෙසඤ්චි උපනිසසය පච්චයෙන පච්චයො, පුරිමා පුරිමා අකුසලා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අඛ්‍යාකතානං ධම්මානං උපනිසසය පච්චයෙන පච්චයො,

පුරිමා පුරිමා අඛ්‍යාකතා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අඛ්‍යාකතානං ධම්මානං උපනිසසය පච්චයෙන පච්චයො, පුරිමා පුරිමා අඛ්‍යාකතා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ධම්මානං උපනිසසය පච්චයෙන පච්චයො, පුරිමා පුරිමා අඛ්‍යාකතා ධම්මා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං අකුසලානං ධම්මානං උපනිසසය පච්චයෙන පච්චයො,

උතු භොජනමපි උපනිසසය පච්චයෙන පච්චයො, පුග්ගලොපි උපනිසසය පච්චයෙන පච්චයො, සෙනාසනමපි උපනිසසය පච්චයෙන පච්චයො,

පුරිමා පුරිමා- පූර්ව පූර්ව වූ; කුසලා - කුසල වූ; ධම්මා - අර්හත් මාර්ග සිත හැර කුසල නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය (20) විස්ස; පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං- පසු පසු වූ; කුසලානං - කුසල් වූ; ධම්මානං- කුසල නාමස්කන්ධ (21) එක්විස්සට; උපනිසසය පච්චයෙන- ආරම්භණෝපනිශ්‍රය,

අනන්තරෝපනිශ්‍රය, ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ශක්තියෙන්; පඬයො- උපකාර; හොති - වේ.

පුරිමා පුරිමා - පුර්ව පුර්ව වූ; කුසලා - කුසල වූ; ධම්මා- ලොකික කුසල් (17) සතලොස යන නාමස්කන්ධයෝ; පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං- පසු පසු වූ; අකුසලානං - අකුසල් වූ; ධම්මානං - (12) දොළසක් වූ අකුසල නාමස්කන්ධයනට; කෙසඤ්චි - කිසියම් අකුසලයකට; උපනිස්සය පඬයෙන - ආරම්මණෝපනිශ්‍රය, ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ශක්තියෙන්; පඬයො - ප්‍රත්‍යය; හොති - වෙයි. (කෙසඤ්චි පාඨයෙන් අනන්තර උපනිශ්‍රය බැහැර කරනු ලැබේ.)

පුරිමා පුරිමා - පළමු පළමු වූ; කුසලා - කුසල් වූ; ධම්මා- (21) එක්විසි කුසල නාම සකන්ධයෝ; පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං - පසු පසු වූ; අඛ්‍යාකතානං - අඛ්‍යාකෘත වූ; ධම්මානං - (36) සතිස් විපාකයෝය, (20) ක්‍රියාවෝය යන නාම ස්කන්ධයනට; උපනිස්සය පඬයෙන- ආරම්මණෝපනිශ්‍රය, අනන්තරෝපනිශ්‍රය, ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ශක්තියෙන්; පඬයො- උපකාර; හොති - වෙයි.

පුරිමා පුරිමා - පළමු පළමු වූ; අකුසලා - අකුසල් වූ; ධම්මා-(12) දොළසක් වූ අකුසල නාම ස්කන්ධයෝ; පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං- පසු පසු වූ; අකුසලානං- අකුසල් වූ; ධම්මානං - (12) දොළසක් වූ අකුසල නාම ස්කන්ධයනට; උපනිස්සය පඬයෙන - ආරම්මණෝපනිශ්‍රය, අනන්තරෝපනිශ්‍රය, ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ශක්තියෙන්; පඬයො- උපකාර; හොති-වෙයි.

පුරිමා පුරිමා - පළමු පළමු වූ; අකුසලා - අකුසල් වූ; ධම්මා- (12) දොළසක් වූ අකුසල නාමස්කන්ධයෝ; පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං- පසු පසුවූ; කුසලානං - කුසල් වූ; ධම්මානං -(21) එක්විසි කුසල නාමස්කන්ධයනට; කෙසඤ්චි- ඇතැම් කුසලයකට; උපනිස්සය පඬයෙන- ප්‍රකෘත උපනිශ්‍රය ශක්තියෙන්; පඬයො-උපකාර; හොති- වෙයි. (කෙසඤ්චි යන පාඨයෙන් මෙහි දී ආරම්මණෝපනිශ්‍රය, අනන්තරෝපනිශ්‍රය බැහැර කළහ.)

පුරිමා පුරිමා - පළමු පළමු වූ; අකුසලා- අකුසල් වූ; ධම්මා- (12) දොළසක් වූ අකුසල නාම ස්කන්ධයෝ; පච්ඡමානං පච්ඡමානං- පසු පසුවූ; අඛ්‍යාකතානං - අව්‍යාකෘත වූ; ධම්මානං - විපාක (36) සතිසය, ක්‍රියා (20) විස්සය යන නාම ස්කන්ධයනට; කේසකඤ්චි- ඇතැම් අව්‍යාකෘතයන්ට; උපනිස්සය පච්චයෙන- අනන්තර උපනිශ්‍රය, ප්‍රකෘත උපනිශ්‍රය ශක්තියෙන්; පච්චයො- උපකාර; හොති- වෙයි. (මෙහි කේසකඤ්චි යන පාඨයෙන් මෙහි දී ආරම්භණෝපනිශ්‍රයන් බැහැර කෙරිණි.)

පුරිමා පුරිමා - පළමු පළමු වූ; අඛ්‍යාකතා- අව්‍යාකෘත වූ; ධම්මා- විපාක (36) සතිසය, ක්‍රියා (20) විස්සය, රූප (28) අටවිස්සය, නිර්වාණය යන මේ ධර්මයෝ; පච්ඡමානං පච්ඡමානං- පසු පසු වූ; අඛ්‍යාකතානං- අව්‍යාකෘත වූ; ධම්මානං - විපාක (36) සතිසය, ක්‍රියා (20) විස්සය යන නාම ස්කන්ධයනට; උපනිස්සය පච්චයෙන- ආරම්භණෝපනිශ්‍රය, ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ශක්තියෙන්; පච්චයො- උපකාර; හොති- වෙයි.

පුරිමා පුරිමා - පළමු පළමු වූ; අඛ්‍යාකතා- අව්‍යාකෘත වූ; ධම්මා- අර්භත් ඵලය හැර විපාක සිත් (35) පන්තිසය, ක්‍රියා (20) විස්සය, රූප (28) අටවිස්සය, නිර්වාණය යන ධර්මයෝ; පච්ඡමානං පච්ඡමානං- පසු පසු වූ; කුසලානං - කුසල් වූ; ධම්මානං - (21) එක්විසි කුසල නාම ස්කන්ධයනට; උපනිස්සය පච්චයෙන- ආරම්භණෝපනිශ්‍රය, අනන්තරෝපනිශ්‍රය, ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ශක්තියෙන්; පච්චයො - උපකාර; හොති - වේ.

පුරිමා පුරිමා- පළමු පළමු වූ; අඛ්‍යාකතා- අව්‍යාකෘත වූ; ධම්මා- ලෞකික කුසල (32) දෙතිසය, ක්‍රියා (20) විස්සය, රූප (28) අටවිස්සය, යන ධර්මයෝ; පච්ඡමානං පච්ඡමානං- පසු පසු වූ; අකුසලානං - අකුසල් වූ; ධම්මානං- (12) දොළොස් අකුසල නාම ස්කන්ධයනට; උපනිස්සය පච්චයෙන - ආරම්භණෝපනිශ්‍රය, අනන්තරෝපනිශ්‍රය, ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ශක්තියෙන්; පච්චයො - උපකාර; හොති- වෙයි. උතුපි - ශිතොෂ්ණ යයි කියන ලද සාතුවද; භොජනමපි - භොජනයද; පුග්ගලොපි - කලාණ මිත්‍ර ආදී පුද්ගලයාද; සෙනාසනමපි - විහාරාදී

සයනාසනයද; උපනිස්සය පච්චයෙන - ප්‍රකාතෝපනිශ්‍රය ශක්තියෙන්; පච්චයො - උපකාර; හොති - වෙයි.

පුරිමා පුරිමා කුසලා ධම්මා පච්ඡමානං පච්ඡමානං කුසලානං ධම්මානං - යන්තෙහි, ආරම්මණෝපනිශ්‍රය වේ නම්, පුරිමා පුරිමා කුසලා ධම්මා - යන කතීෂා පාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු ගන්නා වූ මහා කුසල ඤාණ විප්‍රයුක්ත සිත් (4) සතරට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ, ගරු කොට අරමුණු කරනු ලබන ලොකික කුසල් (17) සතළොසය, ගරු කොට අරමුණු ගන්නා වූ මහා කුසල ඤාණ සම්ප්‍රයුක්ත සිත් (4) සතරට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ, ගරු කොට අරමුණු කරනු ලබන අර්හත් මාර්ග වර්ජිත (20) සමවිසි කුසල නාම සකන්ධයෝය යන මේ ධර්මාරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්ම වදාළහ.

පච්ඡමානං පච්ඡමානං කුසලානං ධම්මානං - යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන මහා කුසල (8) අටය යන ප්‍රත්‍යෝග්‍යපත්ත නාමස්කන්ධ ධර්මයන් වදාළහ. උපනිස්සය පච්චයෙන- යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන්නා වූ උපනිස්සය, ආරම්මණ, අධිපති යන මේ ප්‍රත්‍ය ශකති (3) තුන අතුරෙන් ආරම්මණ උපනිශ්‍රය ශක්ති යයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන්, උපකාරවීම දැක්වූහ. (අනන්තර උපනිශ්‍රය වේ නම්: අනන්තර ප්‍රත්‍යයට කී ආකාරයෙන් කියන්න.) ප්‍රකෘත උපනිශ්‍රය වේ නම්: පුරිමා පුරිමා කුසලා ධම්මා- යන කතීෂා පාඨයෙන් බලවත් වූ අර්හත් මාර්ග වර්ජිත කුසල් සිත් (20) සමවිසිසය යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් දැක්වූහ.

පච්ඡමානං පච්ඡමානං කුසලානං ධම්මානං- යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් පසු පසු වූ කුසල් (21) එක්විසිසය යන ප්‍රත්‍යෝග්‍යපත්ත නාමස්කන්ධ ධර්මයන් දැක්වූහ. උපනිස්සය පච්චයෙන - යන කරණ පාඨයෙන් ප්‍රකෘත උපනිශ්‍රය ශක්ති යයි කියන ලද ශකති විශේෂයෙන්, ප්‍රත්‍යවීම දක්වන ලදී.

පුරිමා පුරිමා කුසලා ධම්මා පච්ඡමානං පච්ඡමානං අකුසලානං ධම්මානං - යන්තෙහි, ආරම්මණ උපනිශ්‍රය වේ නම්, කතීෂා පාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන ලෝභ මූල සිත් (8) අටට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ

ගරු කොට අරමුණු කරනු ලබන ලෞකික කුසල් (17) සතලොසය, යන නාමස්කන්ධ ධර්මාරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන් දක්වන ලදී.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු ගන්නා වූ ලෝභ මූල සිත් (8) අටය යන ප්‍රත්‍යෝතපන්න නාමස්කන්ධය දක්වන ලදී. කරණ පාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන උපනිස්සය, ආරම්මණ, අධිපති යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (3) තුන අතුරෙන් ආරම්මණෝපනිශ්‍රය ශක්ති යයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන්, උපකාරවීම දක්වන ලදී.

ප්‍රකෘත උපනිශ්‍රය වේ නම්, කතීෂ්‍ය පාඨයෙන් බලවත් වූ ලෞකික කුසල් (17) සතලොසය යන නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී. සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් පසු පසු (12) දොළොස් අකුශල් යන ප්‍රත්‍යෝතපන්න නාම සකන්ධ ධර්මය දක්වන ලදී. කරණ පාඨයෙන් ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී.

පුරිමා පුරිමා කුසලා ධම්මා පච්ඡමානං පච්ඡමානං අබ්‍යාකතානං ධම්මානං- යන්නෙහි, ඉදින් ආරම්මණෝපනිශ්‍රය වේ නම්, කතීෂ්‍ය පාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු කරන ඤාණ සම්ප්‍රයුක්ත මහා ක්‍රියා සිත් (4) සතරට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ, ගරු කොට අරමුණු කරනු ලබන අර්හත් මාර්ග නම් වූ නාම ස්කන්ධ ධර්මාරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී. සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු ගන්නා වූ මහාක්‍රියා ඤාණ සම්ප්‍රයුක්ත සිත් (4) සතරය යන ප්‍රත්‍යයෝතපන්න නාම ස්කන්ධ ධර්මය දක්වන ලදී.

කරණ පාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන උපනිස්සය, ආරම්මණ, අධිපති යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (3) තුන අතුරෙන් ආරම්මණෝපනිශ්‍රය ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන්, උපකාරවීම දක්වන ලදී. (අනන්තර උපනිශ්‍රය වේ නම්: අනන්තරයට කී පරිදි කියනු.)

ප්‍රකෘත උපනිශ්‍රය වේ නම්: කතීෂ්‍ය පාඨයෙන් බලවත් වූ (21) එක්විසි කුසල නාමසකඤ්ඤා ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී. සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්- පසු පසු විපාක සිත් (36) සතිසය, ක්‍රියා සිත් (20) විස්සය යන ප්‍රත්‍යෝතපන්න නාමස්කන්ධ ධර්මය දක්වන ලදී. කරණ පාඨයෙන්-

එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන උපනිස්සය, අනන්තර, සමනන්තර, කම්ම, නන්ථී, විගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (6) සය අතුරෙන් ප්‍රකෘත උපනිශ්‍රයයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී.

පුරිමා පුරිමා අකුසලා ධම්මා පච්ඡමානං පච්ඡමානං අකුසලානං ධම්මානං - යන්නෙහි ආරම්මණ උපනිශ්‍රය වේ නම්: කතීෂා පාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු ගන්නා වූ ලෝභමූල සිත් (8) අටය ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ, ගරු කොට අරමුණු කරනු ලබන ලෝභ මූල සිත් (8) අටය යන නාමස්කන්ධ ධර්මාරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී. සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු ගන්නා වූ ලෝභ මූල සිත් (8) අටය යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න නාම ස්කන්ධ ධර්මය දක්වන ලදී.

කරණ පාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන්නා වූ උපනිස්සය, ආරම්මණ, අධිපති යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (3) තුන අතුරෙන් ආරම්මණෝපනිශ්‍රය ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී. (අනන්තරෝපනිශ්‍රය වේ නම්-අනන්තර ප්‍රත්‍ය ලෙස කියනු.)

ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය වේ නම්-කතීෂා පාඨයෙන් බලවත් වූ (12) දොළොස් අකුශල නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී. සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් - පසු පසු (12) අකුශල නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මය දක්වන ලදී. කරණ පාඨයෙන් ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී.

පුරිමා පුරිමා අකුසලා ධම්මා පච්ඡමානං පච්ඡමානං කුසලානං ධම්මානං යන තන්හි කතීෂා පාඨයෙන් බලවත් වූ (12) දොළොස් අකුශල නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී. සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් පසු පසුව ලැබෙන (21) එක්විසි කුශල නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මය දක්වන ලදී.

කරණ පාඨයෙන් ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී. (අකුසලය කුසලයට ප්‍රත්‍ය වීමේදී එකම ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය පමණක් ලැබේ.)

පුරිමා පුරිමා අකුසලා ධම්මා පච්ඡමානං පච්ඡමානං කුසලානං ධම්මානං යන තන්හි අනන්තරෝපනිශ්‍රය වේ නම්: අනන්තර ප්‍රත්‍යයට අනුව කියනු.

ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය වේ නම්; කතීෂ්‍ය පාඨයෙන් බලවත් වූ (12) දොළොස් අකුසල නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී. සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් පසු පසු වූ විපාක සිත් (36) සතිසය, ක්‍රියා (20) විසසය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නාම ස්කන්ධ ධර්මය දක්වන ලදී. කරණ පාඨයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන්නා වූ උපනිස්සය, කම්ම යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (2) දෙක අතුරෙන් ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී.

පුරිමා පුරිමා අබ්‍යාකතා ධම්මා පච්ඡමානං පච්ඡමානං අබ්‍යාකතානං ධම්මානං - යන තන්හි ආරම්මණෝපනිශ්‍රය වේ නම්: කතීෂ්‍ය පාඨයෙන් ගරු කොට ගන්නා වූ ඤාණසම්ප්‍රයුක්ත මහා ක්‍රියා සිත් (4) සතරට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ ගරු කොට අරමුණු කරනු ලබන අර්හත් ඵල සිත හා නිර්වාණය ද, ඵල සිත් (4) සතරට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ නිර්වාණය ද යන ධම්මාරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු ගන්නා වූ මහා ක්‍රියා ඤාණසම්ප්‍රයුක්ත සිත් (4) සතර සහ ඵල සිත් (4) සතර යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නාම ස්කන්ධ ධර්මය දක්වන ලදී. කරණ පාඨයෙන්- එක්වර ලැබෙන උපනිස්සය, ආරම්මණ, අධිපති යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (3) තුන අතුරෙන් ආරම්මණෝපනිශ්‍රය ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී. (අනන්තරෝපනිශ්‍රය වේ නම්- අනන්තර ප්‍රත්‍යයට අනුව කියනු.)

ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය වේ නම්: කතීෂ්‍ය පාඨයෙන් බලවත් වූ විපාක සිත් (36) සතිසය, ක්‍රියා සිත් (20) විස්සය, රූප (28) අටවිස්සය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී. සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: පසු පසු වූ විපාක සිත්

(36) සතිසය, ක්‍රියා (20) විස්සය යන නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මය දක්වන ලදී. කරණ පාඨයෙන් ප්‍රකාතෝපනිශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී.

පුරිමා පුරිමා අබ්‍යාකතා ධමො පච්ඡමානං පච්ඡමානං කුසලානං ධමමානං - යන තන්හි ආරම්මණෝපනිශ්‍රය වේ නම්; කතීා පාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු ගන්නා වූ මහා කුසල ඤාණසම්ප්‍රයුක්ත සිත් (4) සතරට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ, ගරු කොට අරමුණු කරනු ලබන යට එල (3) තුන සහ නිර්වාණය ද සතර මාර්ගයට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ නිර්වාණයද, යන ධම්මාරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී. සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු ගන්නා වූ මහා කුසල ඤාණසම්ප්‍රයුක්ත සිත් (4) සතරය, මාර්ග සිත් (4) සතරය යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න නාම ස්කන්ධ ධර්මය දක්වන ලදී. කරණ පාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන උපනිස්සය. ආරම්මණ, අධිපති යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (3) තුන අතුරෙන් ආරම්මණෝපනිශ්‍රය ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී. (අනන්තරෝපනිශ්‍රය වේ නම් අනන්තරප්‍රත්‍ය ආකාරයෙන් කියනු)

ප්‍රකාතෝපනිශ්‍රය වේ නම් කතීා පාඨයෙන් බලවත් වූ අර්භත් එලය හැර විපාක සිත් (35) පන්තිසය, ක්‍රියා (20) විස්සය, රූප (28) අටවිස්සය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී. සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් -(21) එක්විසි කුසල නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මය දක්වන ලදීත කරණ පාඨයෙන්, ප්‍රධාතෝපනිශ්‍රය හක්තියෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී.

පුරිමා පුරිමා අබ්‍යාකතා ධමො පච්ඡමානං පච්ඡමානං කුසලානං ධමමානං - යන තන්හි ආරම්මණෝපනිශ්‍රය වේ නම්; කතීා පාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු ගන්නා වූ ලෝභ මූල සිත් (8) අටට ප්‍රත්‍ය වන, ගරු කොට අරමුණු කරනු ලබන අතීත අනාගත වර්තමාන ඉෂ්ට නිෂ්පන්න රූප (18) අටළොස, දුක්ඛ සහගත කාය විඤ්ඤාණය හැර ලෞකික විපාක (31) එක්තිසය, ක්‍රියා (20) විස්සය යන ඡඨාරම්මණ නාම නාම සකන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් ගරු කොට අරමුණු ගන්නා වූ ලෝභ මූල සිත් (8) අටය යන නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මය දක්වන ලදී. කරණ පාඨයෙන් - එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන්නා වූ ආරම්භණ අධිපති, නිස්සය, උපනිස්සය, පුරේජාත, විප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (8) අට අතුරෙන් ආරම්භණෝපනිශ්‍රය ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම දක්වන ලදී.

ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය වේ නම්; කතීෂා පාඨයෙන් බලවත් වූ අතීත් ඵලය හැර විපාක සිත් (35) පන්තිසය, ක්‍රියා (20) විසසය, රූප (28) අටවිසසය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී. සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්- (21) එක්විසි කුසල නාමසකඤ්ච ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මය දක්වන ලදී. කරණ පාඨයෙන්- ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී.

(ආනන්තරොපනිශ්‍රය වේ නම්- අනන්තර ප්‍රත්‍යයට අනුව කියනු.)

ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය වේ නම්- කතීෂා පාඨයෙන් බලවත් වූ ලෝකික විපාක සිත් (32) දෙතිසය, ක්‍රියා (20) විසසය, රූප (28) අටවිසසය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී. සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්- අකුසල (12) දොළොසය යන නාමසකඤ්ච ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මය දක්වන ලදී. කරණ පාඨයෙන් - ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ශක්තියෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී.

උපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය නිමියේය.

පුරේජාන ප්‍රත්‍ය 3

- (1) වස්තුපුරෝජාන, (2) ආරම්භණපුරෝජාන,
- (3) වස්තාරම්භණපුරෝජාන,

පුරෝජාන ප්‍රත්‍ය නිර්දේශයෙහි - (පෙර සේ කියන්න.)

වකඩායතනං වකුචු විඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සමපයුත්තකානංව ධම්මානං පුරෝජාන පච්චයෙන පච්චයො, සොනායතනං සොනවිඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සමපයුත්තකානංව ධම්මානං පුරෝජාන පච්චයෙන පච්චයො, සානායතනං සානවිඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සමපයුත්තකානංව ධම්මානං පුරෝජාන පච්චයෙන පච්චයො, ජීවනායතනං ජීවනවිඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සමපයුත්තකානංව ධම්මානං පුරෝජාන පච්චයෙන පච්චයො, කායායතනං කායවිඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සමපයුත්තකානංව ධම්මානං පුරෝජාන පච්චයෙන පච්චයො,

(මේ පාඨයන්ගෙන් වස්තුපුරෝජාතය දක්වන ලදී. ස්වරූප වස්තුපුරෝජාත නිශ්‍රය හා සමානය.)

රූපායතනං වකුචු විඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සමපයුත්තකානංව ධම්මානං පුරෝජාන පච්චයෙන පච්චයො, සඤ්ඤායතනං සොන විඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සමපයුත්තකානංව ධම්මානං පුරෝජාන පච්චයෙන පච්චයො, ගජධායතනං සානවිඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සමපයුත්තකානංව ධම්මානං පුරෝජාන පච්චයෙන පච්චයො, රසායතනං ජීවනවිඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සමපයුත්තකානංව ධම්මානං පුරෝජාන පච්චයෙන පච්චයො, ඵොට්ඨබ්බායතනං කාය විඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සමපයුත්තකානංව ධම්මානං පුරෝජාන පච්චයෙන පච්චයො, රූපායතනං, සඤ්ඤායතනං, ගජධායතනං, රසායතනං, ඵොට්ඨබ්බායතනං, මනොධාතුයා තං සමපයුත්තකානංව ධම්මානං පුරෝජාන පච්චයෙන පච්චයො,

(මේ පාඨයන්ගෙන් වස්තුපුරෝජාතය දක්වන ලදී. ස්වරූප වස්තුපුරේජාත නිශ්‍රය හා සමානය.)

යං රූපං නිසාය මනොධාතු ව මනොවිඤ්ඤාණ ධාතු ව වකනනි තං රූපං මනොධාතුයා තං සමපයුත්තකානංඤච ධම්මානං පුරෝජාන

පච්චයෙන පච්චයො, මනෝවිඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්පයුක්තනානඤ්ච ධම්මානං කිඤ්චිකාලෙ පුරෙජාත පච්චයෙන පච්චයො, කිඤ්චිකාලෙ න පුරෙජාත පච්චයෙන පච්චයො. (මේ පාඨයෙන් - වස්තු පුරේජාත, ආරම්මණපුරේජාත, වස්ඤාම්මණ පුරේජාතයද දක්වන ලදී.)

යං රූපං - යම්බඳු හෘදය වස්තු රූපයක්; නිස්සාය - ඇසුරු කොට; මනෝධාතු ච - මනෝධාතුව ද; මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතු ච - අරූප විපාක (4) සතර හැර මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතු (72) දෙසැත්තැව ද යන මේ මනෝ ධාතු, මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතුහු; වනනි- පවතින්ද; තං රූපං - ඒ හෘදය වස්තු රූපය; මනෝ ධාතුයා ච - මනෝ ධාතු ත්‍රිකයට ද; තං සම්පයුක්තනානං - ඒ මනෝ ධාතුව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ; ධම්මානඤ්ච - ඡන්ද, ජීවි, විරිය හැර අන්‍යසමාන චෛතසික (10) දශයට ද; පුරෙජාත පච්චයෙන - වස්තු පුරේජාත ශක්තියෙන්; පච්චයො- උපකාර; හොති - වෙයි.

මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතුයා ච - අරූප විපාක (4) සතර හැර මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතු (72) දෙසැත්තැවද; තං සම්පයුක්තනානං- ඒ මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතුව හා සම්ප්‍රයුක්තවූ; ධම්මානඤ්ච- චෛතසික (52) දෙපණසටද; කිඤ්චිකාලෙ - ඇතැම් විට ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි; පුරෙජාත පච්චයෙන - පුරේජාත ශක්තියෙන්; පච්චයො - උපකාර; හොති - වෙයි. කිඤ්චිකාලෙ - ඇතැම් විට ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි; පුරෙජාත පච්චයෙන - පුරේජාත ශක්තියෙන්; පච්චයො - උපකාර; න හොති - නොවෙයි.

යං රූපං - යන පාඨයෙන් ප්‍රතිසන්ධිය ආදී කොට ඇති පූර්ව පූර්ව වූ සිත හා සමග එකට උපදනා වූ හෘදය වස්තු ප්‍රත්‍ය ධර්මය අනියමෙන් දක්වන ලදී. නිස්සාය -පෙ- වනනි - යන පාඨයෙන් මනෝ ධාතු ත්‍රිකය මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතු (72) දෙසැත්තැවය යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න නාමස්කන්ධය දක්වන ලදී.

තං රූපං- යන පාඨයෙන් යං රූපං යන්නෙන් සලකන ලද ප්‍රතිසන්ධිය ආදී කොට ඇති පූර්ව පූර්ව වූ සිත හා සමග එකට උපදනා වූ හෘදය වස්තු ප්‍රත්‍ය ධර්මය නියම වශයෙන් දක්වන ලදී.

මනෝ ධාතුයා නං සම්ප්‍රයුක්තකානක්ඛ ධම්මානං - යන පාඨයෙන්, මනෝ ධාතු (3) ත්‍රිකය, ඡන්ද, ජිති, විරිය හැර අන්‍යසමාන චෛතසික (10) දශය යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න නාමස්කන්ධ ධර්මය දක්වන ලදී. පුරේජාන පච්චයෙන - යන කරණ පාඨයෙන්, එක්වර ලැබෙන නිස්සය, පුරේජාන, විප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (5) පස අතුරෙන් වස්තු පුරේජාන ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී.

මනෝවිඤ්ඤාණ ධාතුයා -පෙ- ධම්මානං - යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්, අරූප විපාක (4) සතර හැර මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතු (72) දෙසැත්තැවය; චෛතසික (52) දෙපණසය යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න නාමස්කන්ධ ධර්මය දක්වන ලදී. කිඤ්චිකාලෙ පුරේජාන පච්චයෙන- යන කරණ පාඨයෙන් ඇතැම් විට, ප්‍රචාත්ති කාලයෙහි වස්තු පුරේජාන ශක්තියෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී. කිඤ්චිකාලෙ -පෙ- පච්චයො- යන පාඨයෙන් ඇතැම් විට, ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහිදී වස්තු පුරේජාන, ආරම්මණ පුරේජාන, වස්ත්වාරම්මණ පුරේජාන ශක්තියෙන් උපකාර නොවීම දක්වන ලදී.

(පුරේජාන ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය නිමි.)

පච්ඡා ජාත ප්‍රත්‍යය

පච්ඡා ජාත ප්‍රත්‍ය නිර්දේශයෙහි - පෙර මෙන් කියවන්න.

පච්ඡාජාත පච්චයොති පච්ඡාජාතා වික්‍ය වෛතසික ධම්මා පුරෙජාතස්ස ඉමස්ස කායස්ස පච්ඡාජාත පච්චයෙන පච්චයො.

පච්ඡා- පසුව; ජාතා- උපන්නා වූ; වික්‍ය වෛතසිකා - විත්ත වෛතසික වූ; ධම්මා- පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අරූප විපාක (4) සතර හැර සිත් (85) අසුපසය, වෛතසික (52) දෙපණසය යන නාමස්කන්ධයෝ; පුරෙ- ප්‍රත්‍ය ධර්මය ඉප්දීමට පූර්වයේදී; ජාතස්ස- උපන්නා වූ; ඉමස්ස- මේ සවභාව ධර්ම වූ; කායස්ස- එකජකාය, ද්විජකාය, ත්‍රිජකාය, චතුජකායයනට; පච්ඡාජාත පච්චයෙන- පච්ඡාජාත ශක්තිතයෙන්; පච්චයො- උපකාරක; භොති- වෙයි.

පච්ඡාජාතා වික්‍ය වෛතසික ධම්මා- යන කතීෂ පාඨයෙන්, පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කාලයෙහි වූ අරූප විපාක (4) සතර හැර ප්‍රථම භවංගය ආදිකොට ඇති පසු පසු වූ සිත් (85) පස්අසුවය, වෛතසික (52) දෙපණසය යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී.

පච්ඡාජාතා වික්‍ය වෛතසිකා ධම්මා - යන කතීෂ පාඨයෙන්, පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කාලයෙහි වූ අරූප විපාක (4) සතර හැර ප්‍රථම භවංගය ආදිකොට ඇති පසු පසු වූ සිත් (85) පස්අසුවය, වෛතසික (52) දෙපණසය යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී.

පුරෙජාතස්ස ඉමස්ස කායස්ස - යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්, ප්‍රතිසන්ධිය ආදි කොට පූර්ව පූර්ව වූ සිත හා සමග එකට ඉප්දී රූපයාගේ ස්ථිතියට පැමිණියා වූ එකජකාය, ද්විජකාය, ත්‍රිජකාය, චතුජකාය යන ප්‍රත්‍යෝග්‍යත්පන්න ධර්මය දැක්වූහ.

පච්ඡාජාත පච්චයෙන - යන කරණ පාඨයෙන්, එක්වර ලැබෙන්නා වූ පච්ඡාජාත, විප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (4) සතර අතුරෙන් පච්ඡාජාත ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දැක්වන ලදී.

පච්ඡාජාත ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය නිමි.

ආසේවන ප්‍රත්‍යය

ආසේවන ප්‍රත්‍යය නිර්දේශයෙහි -(කියවන්න)

ආසේවන පව්වයෙහි පුරිමා පුරිමා කුසලා ධම්මා පව්ඡමානං පව්ඡමානං කුසලානං ධම්මානං ආසේවන පව්වයෙන පව්වයො, පුරිමා පුරිමා අකුසලා ධම්මා පව්ඡමානං පව්ඡමානං අකුසලානං ධම්මානං ආසේවන පව්වයෙන පව්වයො, පුරිමා පුරිමා කිරියාඛ්‍යාකතා ධම්මා පව්ඡමානං පව්ඡමානං කිරියාඛ්‍යාකතානං ධම්මානං ආසේවන පව්වයෙන පව්වයො,

පුරිමා පුරිමා- පූර්ව පූර්ව වූ; කිරියාඛ්‍යාකතා- ක්‍රියාව්‍යාකෘත වූ; ධම්මා- අවසාන ජවනය හැර ක්‍රියා ජවන (18) අටලොසක් වූ නාමස්කන්ධයෝ; පව්ඡමානං පව්ඡමානං - පසු පසු වූ; කිරියාඛ්‍යාකතානං- ක්‍රියාව්‍යාකෘත වූ; ධම්මානං- ප්‍රථම ජවනය හැර ක්‍රියා ජවන් (18) අටලොසක් වූ නාමස්කන්ධයනට; ආසේවන පව්වයෙන- ආසේවන ශක්තියෙන්; පව්වයො,- උපකාරක; හොති- වෙයි.

පුරිමා පුරිමා කිරියාඛ්‍යාකතා ධම්මා - යන කතීෂ්‍ය පාඨයෙන්, අවසාන ජවනය හැර පූර්ව පූර්ව වූ ක්‍රියා ජවන් (18) අටලොසක් වූ නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී. පව්ඡමානං පව්ඡමානං කිරියාඛ්‍යාකතානං ධම්මානං - යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්, හසිතෝද්දපාදය හා මහාක්‍රියා දුතියාදී ජවනය, මහග්ගත ක්‍රියා (9) නවය යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න නාමස්කන්ධ ධර්මය දක්වන ලදී.

ආසේවන පව්වයෙන- යන කරණ පාඨයෙන්, එක්වර ලැබෙන්නා වූ ආසේවන, අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, නත්ථී, විගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශකති (5) පස අතුරෙන් ආසේවන ශක්තියයි කියන ලද ශකති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී. (සෙස්ස අනන්තර ප්‍රත්‍යය හා සමානය.)

ආසේවන ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය නිමිසේය.

කර්ම ප්‍රත්‍ය 2

(1) නානා ඝෛණික කර්මය. (2) සහජාත කර්මය.

කර්ම ප්‍රත්‍ය නිර්දේශයෙහි - (කියන්න)

කමම පච්චයොති කුසලා කුසලං කමමං විපාකානං ඛන්ධානං කට්ඨානා ච රූපානං කමම පච්චයෙන පච්චයො, (මේ පාඨයෙන් නානා ඝෛණික කර්මය දක්වන ලදී.)

චේතනා සම්පයුක්තකානං ධම්මානං තං සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං කමම පච්චයෙන පච්චයො, (මේ පාඨයෙන් සහජාත කර්මය දක්වන ලදී.)

කුසලා කුසලං - කුසල වූද, අකුසල වූද; කමමං- නානාඝෛණික චේතනාව; විපාකානං- විපාක වූ; ඛන්ධානඤ්ච- විපාක සිත් (36) සතිසය, චෛතසික (38) අටතිසය යන නාමස්කන්ධයනටද; කට්ඨානාරූපානඤ්ච- ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූප, අසංඥසත්ත්ව කර්මජ රූප, ප්‍රචාත්ති කර්මජ රූපයනටද; කමම පච්චයෙන- නානා ඝෛණික කර්ම ශක්තියෙන්; පච්චයො- උපකාර; හොති - වෙයි.

චේතනා - සිත් (89) එකුත් අසුවෙහි වූ චේතනාව; සම්පයුක්තකානං- සම්ප්‍රයුක්ත වූ; ධම්මානඤ්ච- සිත් (89) එකුත් අනුවය, චේතනා වර්ජිත චෛතසික (51) එක්පණසය යන මොවුන්ටද; තං සමුට්ඨානානං- ඒ චේතනා, සම්ප්‍රයුක්ත චිත්ත චෛතසිකයන් නිසා උපදනාවූ; රූපානඤ්ච- චිත්තජරූප ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයනටද; කමම පච්චයෙන- සහජාත කර්ම ශක්තියෙන්; පච්චයො- උපකාර; හොති- වෙයි.

කුසලා කුසලං කමමං - යන කතීෂා පාඨයෙන්, අතීත වූ කුසල කර්ම (21) එක්විස්සය, අකුසල කර්ම (12) දොළස යන ප්‍රත්‍ය ධර්ම දක්වන ලදී. විපාකානං ඛන්ධානං කට්ඨානා ච රූපානං- යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්, විපාක සිත් (36) සතිසය, චෛතසික (38) අටතිසය යන නාමස්කන්ධයද, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූප, අසංඥසත්ත්ව කර්මජ රූප, ප්‍රචාත්ති කර්මජ රූප ද යන ප්‍රත්‍යෝක්තපන්න ධර්මය දක්වන ලදී.

කම පච්චයෙන- යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි එකට ලැබෙන්නා වූ, කම්ම, අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, නඤ්ඤි, විගත යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති (6) සය අතුරෙන් නා නා ක්ෂණික කර්ම ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී.

චේතනා- යන කතීෂ්ඨ පාඨයෙන්, සිත් (89) එකුත් අනුවෙහි ඇත්තා වූ චේතනා ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී. සමපයුක්කානං ධම්මානං තං සමුට්ඨානානඤ්ඤා රූපානං- යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්, සිත් (89) අසුනවය, චේතනා හැර වෛතසික (51) එක්පණස යන සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයෝය, චිත්තජ රූප, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූප යන මේ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මය දක්වන ලදී.

කම පච්චයෙන - යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන්නා වූ (8) අටය, කම්ම ආහාර යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (10) දශය අතුරෙන් සහජාත කර්ම ශක්තියෙන් උපකාර වීම දක්වන ලදී.

කර්ම ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය නිමියේය.

විපාක ප්‍රත්‍යය

විපාක ප්‍රත්‍ය නිදේශයෙහි - (කියන්න)

විපාක පච්චයොති විපාකා චක්ඛාරො ඛණ්ඩා අරුපිනො අඤ්ඤාමඤ්ඤං විපාක පච්චයෙන පච්චයො,

විපාකා - විපාක වූ; චක්ඛාරො- සතරක් වූ; අරුපිනො- නාම ධර්ම වූ; ඛණ්ඩා- ස්කන්ධයෝ; අඤ්ඤාමඤ්ඤං- ඔවුනොවුන්ට, නොහොත් එකක් අනිකට; විපාක පච්චයෙන - විපාක ශක්තියෙන්; පච්චයො- උපකාර; හොති- වෙයි.

විපාකා චක්ඛාරො ඛණ්ඩා අරුපිනො- යන කතීෂ්ඨ පාඨයෙන්, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ විපාක සිත් (36) සතිසය, වෛතසික (38) අටතිසය යන ප්‍රචාත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධ (4) සතර යන ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී. අඤ්ඤාමඤ්ඤං - යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්,

ඔවුනොවුන්ගෙන් උපකාර ලබන්නා වූ විපාක සිත් (36) සතිසය, වෛතසික (38) අටතිසය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධ (4) සතර යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මය දක්වන ලදී. විපාක පඬුයෙන- යන කරණ පාඨයෙන්, එකවර එකට ලැබෙන්නා වූ මහාසහජාත (4) සතරය, අඤ්ඤාමඤ්ඤා, විපාක, සම්ප්‍රයුක්ත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශකති (7) සත අතුරෙන් විපාක ශකතියයි කියන ලද ශකති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී.

විපාක ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය නිමියේය.

ආහාර ප්‍රත්‍යය 2

(1) රූපාහාර (2) නාම ආහාර

ආහාර ප්‍රත්‍ය නිර්දේශයෙහි -(කියන්න)

ආහාර පඬුයොති කබලීකාරො ආහාරො ඉමසුස කායසුස ආහාර පඬුයෙන පඬුයො, (මේ පාඨයෙන් රූප ආහාරය දක්වන ලදී.)

අරූපිනො ආහාරා සම්ප්‍රයුක්තකානං ධම්මානං තං සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං ආහාර පඬුයෙන පඬුයො. (මේ පාඨයෙන් නාම ආහාරය දක්වන ලදී.)

කබලීකාරො- පිඬු පිඬු කොට අනුභව කරනු ලබන; ආහාරො- ආහාරය; ඉමසුස- මේ සවභාව ධර්ම වූ; කායසුස- රූප කලාපයන්ගේ ඕජා රූපය හැර සෙසු රූප කලාපයෝය, අන්‍ය කලාපික වූ චතුසමුට්ඨානික කාය යන මොවුන්ට; ආහාර පඬුයෙන- රූපාහාර ශකතියෙන්; පඬුයො- උපකාර; හොති- වෙයි.

අරූපිනො- නාම ධර්ම වූ; ආහාරා - එස්ස, වේතනා, විඤ්ඤාණ යයි කියන ලද ආහාරයෝ; සම්ප්‍රයුක්තකානං- සම්ප්‍රයුක්ත වූ; ධම්මාඤ්ච- සිත් (89) එකුත් අනුවය, වෛතසික දෙපණසය යන මේ ධර්මයන්ටද; තං සමුට්ඨානානං- ඒ ආහාර, ආහාර හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ විත්ත

වෛතසිකයන් නිසා උපදනා වූ; රූපානඤ්ච - විතෘජරූප, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයන්ටද; ආහාර පච්චයෙන- නාම ආහාර ශක්තියෙන්; පච්චයො- උපකාර; හොති- වෙයි.

කලලීකාරො ආහාරො - යන කර්තෘ පාඨයෙන්, චතුසමුට්ඨානික ඕජා රූප ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී. ඉමස්ස කායස්ස- යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්, ඕජා රූපය හැර සවකීය කලාපයන්හි අන්‍ය චතුසමුට්ඨානික රූපකාය යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මය දක්වන ලදී. ආහාර පච්චයෙන- යන කරණ පාඨයෙන්, එක්වර එකට ලැබෙන ආහාර, අත්ථි, අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (3) තුන අතුරෙන් රූපාහාර ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී.

අරූපිනො ආහාරා- යන කතීෘ පාඨයෙන්, එසස, චේතනා, විඤ්ඤාණ යයි කියන ලද නාම ආහාර (3) තුන වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී. සම්පයුක්තකානං -පෙ- රූපානං- යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්, සිත් (89) එකුත් අනුවය, වෛතසික (52) දෙපණසය, විත්තජ රූප, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූප යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මය දක්වන ලදී. ආහාර පච්චයෙන- යන කරණ පාඨයෙන්, එක්වර සුදුසු පරිදි එකට ලැබෙන්නා වූ (8) අටය, අධිපති, කම්ම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (12) දොළොස අතුරෙන් නාම ආහාර ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී.

ආහාර ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය නිමියේය.

ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යය 3

(1) පුරෙජාතින්ද්‍රිය (2) රූපජීවිතින්ද්‍රිය (3) සහජාතින්ද්‍රිය

ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය නර්දේශයෙහි -(කියන්න)

ඉන්ද්‍රිය පච්චයොති වක්ඛුඉන්ද්‍රියං. වක්ඛුවිඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්පයුක්තකානඤ්ච ධම්මානං ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො, සොතින්ද්‍රියං සොතවිඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්පයුක්තකානඤ්ච ධම්මානං ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො, සාතින්ද්‍රියං කායවිඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්පයුක්තකානඤ්ච ධම්මානං ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො, ජීවිතින්ද්‍රියං ජීවිතවිඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්පයුක්තකානඤ්ච ධම්මානං ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො, කායින්ද්‍රියං කායවිඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සම්පයුක්තකානඤ්ච ධම්මානං ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො, (මෙයින් පුරෙජාතින්ද්‍රිය දක්වන ලදී.) රූපජීවිතින්ද්‍රියං කච්චනාරූපානං ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො, (මේ පාඨයෙන් රූප ජීවිතින්ද්‍රිය දක්වන ලදී.) අරූපිනො ඉන්ද්‍රියා සම්පයුක්තකානං ධම්මානං තං සමුධානානඤ්ච රූපානං ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො, (මේ පාඨයෙන් සහජාතින්ද්‍රිය දක්වන ලදී.)

වක්ඛුඉන්ද්‍රියං- පූර්ව වූ ප්‍රථම අතීත භවංගය හා සමග එකට උපදනා වූ මජ්ඣිමායුෂ්ක වක්ඛු ඉන්ද්‍රියය; වක්ඛුවිඤ්ඤාණ ධාතුයා- වක්ඛුවිඤ්ඤාණ ධාතුවටද; තං සම්පයුක්තකානං - ඒ වක්ඛුවිඤ්ඤාණ ධාතුව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ; ධම්මානඤ්ච- සර්ව විත්ත සාධාරණ චෛතසික (7) සතටද; ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන- පුරෙජාතින්ද්‍රිය ශක්තියෙන්; පච්චයො- උපකාර; හොති- වෙයි; -පෙ-

රූපජීවිතින්ද්‍රියං- රූපජීවිතෙන්ද්‍රියය; කච්චනා රූපානං- රූපජීවිතෙන්ද්‍රිය හැර කර්මජ කලාපයන්හි වූ ඉතිරි රූප (9) නවය සහ (8) අට යන මොවුන්ට; ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන- රූපජීවිතෙන්ද්‍රිය ශක්තියෙන්; පච්චයො- උපකාරක; හොති - වෙයි;

අරූපිනො - නාම ධර්ම වූ; ඉන්ද්‍රියා - ඉන්ද්‍රියයෝ; සම්පයුක්තකානං- සම්ප්‍රයුක්ත වූ; ධම්මානඤ්ච- සිත් (89) එකුත් අනුවය, චෛතසික (52) දෙපණසය යන මේ ධර්මයන්ටද; තං සමුධානානං- ඒ ඉන්ද්‍රිය, ඉන්ද්‍රිය හා මිශ්‍ර වූ විත්ත චෛතසිකයන් නිසා උපදනා වූ; රූපානඤ්ච- විත්තජ රූප, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයන්ටද; ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන- සහජාත ඉන්ද්‍රිය ශක්තියෙන්; පච්චයො- උපකාර; හොති- වෙයි.

චක්‍රාලයං- යන කතෘ පාඨයෙන්, පූර්ව වූ ප්‍රථම අතීත භවංගය හා එකට උපදනා වූ මධ්‍යමායුෂ්ක වූ චක්‍රාලය ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී. **චක්‍රාලයං** ධාතුයාව -පෙ- ධමානං- යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්, චක්‍රාලය ධාතු යුගලය, සර්ව විත්ත සාධාරණ වෛතසික (7) සත්‍ය යන ප්‍රත්‍යෝක්තන නාමස්කන්ධ ධර්මය දක්වන ලදී.

ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන- යන කරණ පාඨයෙන්, එක්වර එකට ලැබෙන්නා වූ නිස්සය, පුරේජාත, ඉන්ද්‍රිය, විප්‍රසුක්ත, අසථි, අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (6) සය අතුරෙන් පුරේජාතින්ද්‍රිය ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී.

රූප ජීවිතින්ද්‍රියං- යන කතෘ පාඨයෙන් රූප ජීවිතින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී. **කට්ඨාරූපානං-** යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්, රූපජීවිතින්ද්‍රිය හැර කර්මජ කලාපයන්හි ඇති කර්මජ රූප (9) නවය (8) අට යන ප්‍රත්‍යෝක්තන ධර්මය දක්වන ලදී. **ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන-** යන කරණ පාඨයෙන්, එක්වර එකට ලැබෙන්නා වූ ඉන්ද්‍රිය, අසථි, අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (3) තුන අතුරෙන් රූපජීවිතින්ද්‍රිය ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී.

අරූපිනො ඉන්ද්‍රියා- යන කතෘ පාඨයෙන්, ජීවිත, විත්ත, වේදනා, සද්ධා, විරිය, සති, එකග්ගතා, පඤ්ඤා යයි කියන ලද (8) අටක් වූ නාමේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී. **සමපයුක්තකානං -පෙ-රූපානං-** යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්, සිත් (89) එකුත් අනුවය, වෛතසික (52) දෙපණසය, විත්තජ රූප, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූප යන ප්‍රත්‍යෝක්තන ධර්මය දක්වන ලදී.

ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන- යන කරණ පාඨයෙන්, එක්වර සුදුසු පරිදි එකට ලැබෙන්නා වූ, (8) අටය, හේතු, අධිපති, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ධ්‍යාන, මග්ග යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (14) තුළ අතුරෙන් සහජාතින්ද්‍රිය ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී.

ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය නිමිශේය.

ධ්‍යාන ප්‍රත්‍යය

ධ්‍යාන ප්‍රත්‍ය නිර්දේශයෙහි - (කියනු)

කධාන පච්චයොති කධානඛගානි කධානසම්පයුක්කානං ධම්මානං
තං සමුට්ඨානානඤ්ච රූපානං කධාන පච්චයෙන පච්චයො,

කධානඛගානි- ධ්‍යානාංගයෝ; කධානසම්පයුක්කානං- ධ්‍යානය
හා සමග සම්ප්‍රයුක්ත වූ; ධම්මානඤ්ච- දෙපස් විඤ්ඤාණ (10) දශය
හැර සිත් (79) එකුත් අසුවය හා චෛතසික (52) දෙපණසටද; තං
සමුට්ඨානානං- ඒ ධ්‍යානාංග, ධ්‍යානාංග හා මිශ්‍රවූ විත්ත චෛතසිකයන්
නිසා හටගන්නාවූ; රූපානඤ්ච- විත්තජ රූප, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ
රූපයනටද; කධාන පච්චයෙන- ධ්‍යාන ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති
විශේෂයෙන්; පච්චයො- උපකාර; හොති- වෙයි.

කධානඛගානි- යන කතීෂ පාඨයෙන්, විතක්ක, විචාර, ජිති, වේදනා,
එකග්ගතා යන (5) පසක් වූ ධ්‍යානාංග ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී.

කධානසම්පයුක්කානං -පෙ- රූපානං යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්,
ද්විපඤ්ච විඤ්ඤාණ (10) දශය හැර සිත් (79) සැත්තෑනවය,
චෛතසික (52) දෙපණසය, විත්තජ රූප, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූප යන
ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මය දක්වන ලදී. කධාන පච්චයෙන- යන කරණ
පාඨයෙන්, එක්වර සුදුසු පරිදි එකට ලැබෙන්නාවූ (8) අටය, ධ්‍යාන,
ඉන්ද්‍රිය, මග්ග යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (11) එකොළස අතුරෙන් ධ්‍යාන
ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී.

ධ්‍යාන ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය නිමි

මාර්ග ප්‍රත්‍යය

මාර්ග ප්‍රත්‍ය නිර්දේශයෙහි -(කියනු)

මඟ පවසොති මඟඛගානි මඟසමපයුක්කානං ධමමානං තං සමුධානානඤ්ඤ රූපානං මඟ පවසෙන පවසො,

මඟඛගානි- මාර්ගාංගයෝ; මඟසමපයුක්කානං- මාර්ගය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ; ධමමානඤ්ඤ- සහේතුක සිත් (71) එක්සැත්තෑවට හා වෛතසික (52) දෙපණසටද; තං සමුධානානඤ්ඤ- ඒ මාර්ගාංග, මාර්ගාංග හා මිශ්‍ර වූ චිත්ත වෛතසිකයන් නිසා හටගන්නා වූ; රූපානඤ්ඤ- සහේතුක චිත්තජ රූප, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයනට ද; මඟ පවසෙන- මාර්ග ප්‍රත්‍ය ශක්තියෙන්; පවසො- උපකාර; හොති- වෙයි.

මඟඛගානි- යන තකීෂා පාඨයෙන්, පඤ්ඤා, විතක්ක, සම්මා වාචා, සම්මා කම්මන්ත, සම්මා ආජීව, විරිය, සති, එකග්ගතා, දිට්ඨි යයි කියන ලද (9) නවයක් වූ මාර්ගාංග ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී. මඟසමපයුක්කානං -පෙ- රූපානං- යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්, සහේතුක සිත් (71) එක්සැත්තෑවය, වෛතසික (52) දෙපණසය, සහේතුක චිත්තජ රූපය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපය යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මය දක්වන ලදී.

මඟ පවසෙන- යන කරණ පාඨයෙන්, එක්වර සුදුසු පරිදි එකට ලැබෙන්නා වූ (8) අටය, හේතු, අධිපති, ඉන්ද්‍රිය, ධ්‍යාන, මග්ග යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (13) තෙළෙස අතුරෙන් මාර්ග ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී.

මාර්ග ප්‍රත්‍යය නිර්දේශය නිමියේය.

සම්ප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය

සම්ප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍ය නිර්දේශයෙහි - (කියනු)

සම්ප්‍රයුක්ත පච්චයොති වක්කාරො ඛණ්ඩා අරුපිනො අඤ්ඤමඤ්ඤං
සම්ප්‍රයුක්ත පච්චයෙන පච්චයො,

වක්කාරො- සතරක් වූ; අරුපිනො- නාමධර්ම වූ; අඤ්ඤමඤ්ඤං-
ඔවුනොවුන්ට, නොහොත් එකක් අනිකට; සම්ප්‍රයුක්ත පච්චයෙන-
සම්ප්‍රයුක්ත ශක්තියෙන්; පච්චයො- උපකාර; හොති- වෙයි;

වක්කාරො ඛණ්ඩා අරුපිනො- යන කතෘ පාඨයෙන්, ඔවුනොවුන්ට
ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ සිත් (89) එකුන් අනුවය, වෛතසික (52) දෙපණසය
යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධ සතරක් වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන
ලදී. අඤ්ඤමඤ්ඤං- යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්, ඔවුනොවුන්ගේ
උපකාර ලබන සිත් (89) එකුන් අනුවය, වෛතසික (52) දෙපණසය
යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධ (4) සතරක් වූ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න
ධර්මය දක්වන ලදී.

සම්ප්‍රයුක්ත පච්චයෙන- යන කරණ පාඨයෙන්, එකවර සුදුසු
පරිදි එකට ලැබෙන මහා සහජාත (4) සතරය, අඤ්ඤමඤ්ඤ විපාක,
සම්ප්‍රයුක්ත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (7) සහ අතුරෙන් සම්ප්‍රයුක්ත ශක්ති
යයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම දක්වන ලදී.

සම්ප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය නිමිසේය.

විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍ය 3

- (1) සහජාත විප්‍රයුක්ත (2) පුරෝජාත විප්‍රයුක්ත
- (3) පච්ජාජාත විප්‍රයුක්ත.

විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍ය නිර්දේශයෙහි -(කියනු)

විප්‍රයුක්ත පච්චයොති රුපිනො ධම්මා අරුපිනං ධම්මානං විප්‍රයුක්ත පච්චයෙන පච්චයො,

(මේ පාඨයෙන් සහජාත විප්‍රයුක්ත, පුරෝජාත විප්‍රයුක්ත දක්වන ලදී.)

අරුපිනො ධම්මා රුපිනං ධම්මානං විප්‍රයුක්ත පච්චයෙන පච්චයො, (මේ පාඨයෙන් සහජාත විප්‍රයුක්ත, පච්ජාජාත විප්‍රයුක්ත දක්වන ලදී.)

රුපිනො- රුපී වූ; ධම්මා- වසතු (6) සය නම් වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ; අරුපිනං- නාමස්කන්ධ වූ; ධම්මානං- අරුප විපාක (4) සතර හැර ඉතිරි සජ්ත විඥාන ධාතුන්ට; විප්‍රයුක්ත පච්චයෙන- සහජාත විප්‍රයුක්ත, පුරෝජාත විප්‍රයුක්ත ශක්තියෙන්; පච්චයො- උපකාරක; හොති- වෙයි.

අරුපිනො- නාමස්කන්ධ වූ; ධම්මා- අරුප විපාක (4) සතර හැර ඉතිරි සිත් (85) පස්අසුවය, වෛතසික (52) දෙපණසය යන නාමස්කන්ධ ධර්මයෝ; රුපිනං- රුපී වූ; ධම්මානං- චතුසමුට්ඨානික රුපයන්ට; විප්‍රයුක්ත පච්චයෙන- සහජාත විප්‍රයුක්ත පච්ජාජාත විප්‍රයුක්ත ශක්තියෙන්; පච්චයො- උපකාර; හොති- වෙයි.

සහජාත විප්‍රයුක්තය වේ නම්- රුපිනො ධම්මා යන පාඨයෙන්- ප්‍රතිසන්ධි චිත්තය හා සමග උපන් හෘදය වස්තු ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී. අරුපිනං ධම්මානං යන පාඨයෙන් - පඤ්ච චෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මය දක්වන ලදී.

විප්‍රයුක්ත පච්චයෙන- යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර එකට ලැබෙන්නාවූ මහා සහජාත (4) සතරය, අඤ්ඤාමඤ්ඤා විප්‍රපයුක්ත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (6) සය අතුරෙන් සහජාත විප්‍රයුක්ත ශක්ති යයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී.

පුරේජාත විප්‍රයුක්තය වේ නම්- රූපිනො ධම්මා යන පාඨයෙන්- ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි ඡඩි වස්තු ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී. අරූපිනං ධම්මානං යන පාඨයෙන් පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අරූප විපාක (4) සතර හැර සජ්ත විඥාන ධාතු නම් වූ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න නාමස්කන්ධ ධර්මය දක්වන ලදී.

විප්‍රයුක්ත පච්චයෙන යන පාඨයෙන් - එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන්නා වූ ආරම්භණ, අධිපති, නිස්සය, උපනිස්සය, පුරේජාත, විප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (8) අට අතුරෙන් පුරේජාත විප්‍රයුක්ත ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම දක්වන ලදී.

සහජාත විප්‍රයුක්තය වේ නම්; අරූපිනො ධම්මා යන කතීෂ පාඨයෙන් - පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අරූප විපාක සිත් (4) සතරය, දෙපස්විඤ්ඤාණ සිත් (10) දශය, රහතුන් වහන්සේගේ වුති සිත යන මොවුන් හැර ඉතිරි සිත් (75) පන්සැත්තෑවය, වෛතසික (52) දෙපණසය යන ප්‍රවෘත්ති ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධ සතරක් වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී. රූපිනං ධම්මානං යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් - විත්තජරූප, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූප යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මය දක්වන ලදී.

විප්‍රයුක්ත පච්චයෙන යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන්නා වූ, මහාසහජාත (4) සතරය, අඤ්ඤමඤ්ඤය, විපාකය, විප්‍රයුක්තය යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (7) සත අතුරෙන් සහජාත විප්‍රයුක්ත ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාර වීම දක්වන ලදී.

පච්ජාජාත විප්‍රයුක්තය වේ නම්- අරූපිනො ධම්මා යන කතීෂ පාඨයෙන්- පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අරූප විපාක (4) සතර හැර ප්‍රථම භවාංගය ආදිකොට පසු පසුව ලැබෙන්නා වූ සිත් (85) පස් අසූවය, වෛතසික (52) දෙපණසය යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මය දක්වන ලදී.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් - ප්‍රතිසන්ධියේ පටන් පූර්ව පූර්ව වූ සිත හා සමග එකට ඉපදී රූපයාගේ ධීතියට පැමිණියා වූ ඒකජ කාය, ද්විජ

කාය, ත්‍රිජ කාය, චතුජ කාය යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මය දක්වන ලදී. විසයුක්ත පච්චයෙන යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන පච්චාජාත, විප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (4) සතර අතුරෙන් පච්චාජාත විප්‍රයුක්ත ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී.

විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය නිමිශේය.

අත්ථි ප්‍රත්‍ය 4

- (1) සහජාතත්ථි, (2) වසනුපුරේජාතත්ථි,
- (3) ආරම්මණ පුරේජාතත්ථි,
- (4) වක්කාරම්මණ පුරේජාතත්ථි.

අසථි ප්‍රත්‍ය නිර්දේශයෙහි -(කියනු)

වක්කාරො ඛන්ධා අරුපිනො අඤ්ඤමඤ්ඤං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො -පෙ- මහාභුතා උපාදාරුපං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො, (මේ පාඨයෙන් සහජාතාත්ථිය දක්වන ලදී ස්වරූප සහජාතප්‍රත්‍යය හා සමානය)

වක්කායතනං වක්ඛුච්ඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සමපයුක්තකාතඤ්ඤ ධම්මානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො -පෙ- කායායතනං කාය විඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සමපයුක්තකාතඤ්ඤ ධම්මානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො, (මේ පාඨයෙන් වත්ථු පුරේජාතාත්ථිය දක්වන ලදී. ස්වරූප වත්ථුපුරේජාත ප්‍රත්‍ය හා සමානය.)

රුපායතනං වක්ඛු ච්ඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සමපයුක්තකාතඤ්ඤ ධම්මානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො, -පෙ- ඓධධ්ඛායතනං කාය විඤ්ඤාණ ධාතුයා තං සමපයුක්තකාතඤ්ඤ ධම්මානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො, රුපායතනං, සඤ්ඤායතනං, ගන්ධායතනං, රසායතනං, ඓධධ්ඛායතනං, මනො ධාතුයා තං සමපයුක්තකාතඤ්ඤ ධම්මානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො, (මේ පාඨයෙන් ආරම්මණ පුරේජාතත්ථි දක්වන ලදී. ස්වරූප ආරම්මණ පුරේජාත ප්‍රත්‍ය හා සමානය.)

යං රූපං නිස්සාය මනොධාතුව මනො විඤ්ඤාණධාතුව ව
ව්‍යානති තං රූපං මනොධාතූයා ව මනොවිඤ්ඤාණ ධාතූයා ව තං
සමපසුඤ්ඤානානඤ්ඤා ධම්මානං අඤ්ඤි පච්චයෙන පච්චයො, (මේ පාඨයෙන්
වත්ථු පුරේජාතාත්ථීය, ආරම්මණ පුරේජාතත්ථීය, වත්තාරම්මණ
පුරේජාතත්ථීය යන තුන දක්වන ලදී. ස්වරූප වත්ථුපුරේජාත නිශ්‍රය
හා සමානය.)

අත්ථී ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය නිමියේය.

නත්ථී ප්‍රත්‍යය

නත්ථී ප්‍රත්‍ය නිර්දේශයෙහි -(කියනු)

නඤ්ඤි පච්චයොති සමනනර නිරුද්ධා විතත චෛතසිකා ධම්මා
පටුප්පනානං විතත චෛතසිකානං ධම්මානං නඤ්ඤි පච්චයෙන පච්චයො,

සමනනර නිරුද්ධා- අන්‍ය විත්තෝත්පාදයකින් අතරක් නොවී
තම තමාට මුලින් නිරුද්ධ වන්නාවූ; විතත චෛතසිකා- විත්ත,
චෛතසිකවූ; ධම්මා- රහතන් වහන්සේගේ චූතිය හැර පූර්ව පූර්ව
වූ සිත් (89) එකුත් අනුවය, චෛතසික (52) දෙපණසය යන
නාමස්කන්ධයෝ; පටුප්පනානං- තම තමන්ට අනතුරුව ළඟින්
උපදනා වූ; විතත චෛතසිකානං- විත්ත චෛතසික වූ; ධම්මානං-
අරහන්ත චූතියද ඇතුළත් කොට පසු පසු වූ සිත් (89) එකුත් අනුවය,
චෛතසික (52) දෙපණසය යන නාමස්කන්ධයන්ට; නත්ථී පච්චයෙන-
නාඤ්ඤි ශක්තියෙන්; පච්චයො- උපකාරක; හොති- වෙයි.

සමනනර නිරුද්ධා විතත චෛතසිකා ධම්මා යන කතී පාඨයෙන්,
අරහන්ත චූතිය හැර පූර්ව පූර්ව වූ සිත් (89) එකුත් අනුවය, චෛතසික
(52) දෙපණසය යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න නාමස්කන්ධ ධර්මය දක්වන
ලදී.

පටුසන්නානං වික්‍ෂා චෛතසිකානං ධම්මානං යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්, අරහන්ත චූතියද ඇතුළත් කොට පසු පසු වූ සිත් (89) එකුන්අනුවය, චෛතසික (52) දෙපණසය යන ප්‍රත්‍යෝග්‍යත්පන්න නාමස්කන්ධ ධර්මය දක්වන ලදී.

නස්ථි පච්චයෙන යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන්නා වූ, නස්ථි, අනන්තර, සමන්තර, උපනිස්සය, ආසේවන, කම්ම, විගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති (7) සත අතුරෙන් නත්ථි ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂයෙන් උපකාරවීම දක්වන ලදී.

නත්ථි ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය නිමිසේය.

විගත ප්‍රත්‍යය

විගත ප්‍රත්‍ය නිර්දේශයෙහි -(කියනු)

විගත පච්චයොති සමන්තර විගතා වික්‍ෂා චෛතසිකා ධම්මා පටුසන්නානං වික්‍ෂා චෛතසිකානං ධම්මානං විගත පච්චයෙන පච්චයො,

සමන්තර විගතා- තම මාගේ ඉපදීමට අනතුරුව නිරුද්ධවීමෙන් පහව ගියාවූ; වික්‍ෂා චෛතසිකා- චිත්ත චෛතසික වූ; ධම්මා- නාමස්කන්ධ ධර්මයෝ; පටුසන්නානං- වර්තමානවූ; වික්‍ෂා චෛතසිකානං- චිත්ත චෛතසික වූ; ධම්මානං- නාමස්කන්ධ ධර්මයන්ට; විගත පච්චයෙන- විගත ශක්තියෙන්; පච්චයො- උපකාරක; හොති - වෙයි; (ස්චරූපය නත්ථි ප්‍රත්‍යය හා සමානය)

විගත ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය නිමිසේය.

(අවිගත ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය අස්ථි ප්‍රත්‍ය නිර්දේශය හා සමානය)

ප්‍රත්‍ය නිර්දේශ ස්චරූපය නිමි.

පටිච්ච විභංගචාර සංකේප ස්වරූප

නමො තසස භගවතො අරහතො සමමා සමුද්ධස්ස ///

සහජාත ප්‍රත්‍ය ජාති 15

කුසලපද කුසලපදාවසාන ප්‍රත්‍ය 13

කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති 6 (සය), හෙතු, අධිපති, කම්ම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ක්‍රියා, මහපච්චයා -විචි-

කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධො පටිච්ච එකො ඛන්ධො, දෙව ඛන්ධො පටිච්ච දෙව ඛන්ධා -අනුචාද-

(6) සය වේ නම්- විචියෙහි කුසලෝ ධම්මෝ යන කතෘ පාඨයාගේ ස්වරූපයෝ - කුසල් සිත්(21) එක් විස්සය, වෛතසික (38) අටතිසය යන අවයව නාමස්කන්ධය නිසා උපදනා වූ කුසල් සිත් (21) එක්විස්සය, වෛතසික (38) අටතිසය යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤං නිස්සය, සම්ප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අච්චත, පච්චයා යයි කියන ලද හේතු පාඨයාගේ ස්වරූප; ඔවුනොවුන්ට උපකාර වන්නා වූ කුසල් සිත් (21) එක්විස්ස, වෛතසික (38) අටතිසය

යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයාගේ සහජාත, අක්ඛණ්ඩ, අක්ඛණ්ඩ, නිස්සය, සම්ප්‍රසුක්ත, අත්ථි, අවිගත ශක්ති ලැබෙත්.

හේතු ශක්තිය වේ නම්- විධියෙහි කතෘ පාඨය සහජාත ප්‍රත්‍ය සේ කියනු.

හේතු පච්චයා - යන හේතු පාඨයේ ස්වරූපයෝ- සම්ප්‍රසුක්ත ස්කන්ධයන්ට උපකාර වන්නා වූ කුසල් සිත් (21) එක්විස්ස, චෛතසික (38) අටතිස යන එක එක විත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ ද්විභේතුක වේ නම්- අලෝභ, අදෝස ද, ත්‍රිභේතුක වේ නම්- අලෝභ, අදෝස, අමෝහ යන මේ හේතු (2) දෙක හෝ (3) තුන යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ හේතු ශක්තිය ලැබේ.

අධිපති වේ නම්- කතෘ පාඨයේ ස්වරූපයෝ- අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි වූ මහා කුසල සිත් (8) අටය, ඒකාන්තයෙන් අධිපති ලැබෙන්නා වූ මහද්ගත කුසල් (9) නවය, මාර්ග කුසල් (4) සතරය, චෛතසික (38) අටතිස යන අවයව නාමස්කන්ධ නිසා උපදනා වූ, අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි වූ මහාකුසල් සිත් (8) අටය, ඒකාන්ත මහද්ගත කුසල් (9) නවය, මාර්ග කුසල් (4) සතරය, චෛතසික (38) අටතිසය යන අධිපති ධර්ම හැර අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

අධිපති පච්චයා- යන හේතු පාඨයේ ස්වරූපයෝ- සම්ප්‍රසුක්ත ස්කන්ධයන්ට උපකාර වන්නා වූ අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි වූ මහා කුසල් සිත් (8) අටය, ඒකාන්ත මහද්ගත කුසල් (9) නවය, මාර්ග කුසල් (4) සතරය, චෛතසික (38) අටතිස යන එක එක විත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ අධිපති ධර්ම (3) තුන හෝ (4) හතර අතුරෙන් එක එක ප්‍රත්‍ය ධර්මයකගේ සහජාතාධිපති ශක්තිය ලැබේ.

කර්මය වේ නම් - විධියෙහි කතෘ පාඨයාගේ ස්වරූප - කුසල්සිත්(21) එක් විස්සය, චෛතසික (38) අටතිස්සය යන අවයව නාමස්කන්ධය නිසා උපදනා වූ කුසල් සිත් (21) එක්විස්ස, චෛතනාව හැර චෛතසික (37) සත්තිස යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

කම්ම පව්වයා- යයි කියන ලද හේතු පාඨයේ ස්වරූපයෝ නම්- සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට උපකාර වන්නා වූ කුසල් සිත් (21) එක්විස්සය, වෛතසික (38) අටතිස යන එක එක විත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ චේතනා ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ සහජාත කර්මශක්තිය ලැබේ.

ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ඤාන, මග්ග වේ නම් - විධියෙහි කුසලො ධම්මා යන කතෘ පාඨයේ ස්වරූප- සහජාත අයුරින් කියනු.

ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ඤාන, මග්ග පව්වයා - යයි කියන ලද හේතු පාඨයාගේ ස්වරූපයෝ නම් - සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට උපකාර වන්නා වූ කුසල් සිත් (21) එක්විස්සය, වෛතසික (38) අටතිස යන එක එක විත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ නාම ආහාර (3) තුනක් වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ආහාර ශක්තියය, නාම ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ධර්ම (8) අටෙහි ඉන්ද්‍රිය ශක්තියය, ධ්‍යානාංග ප්‍රත්‍ය ධර්ම (5) පසෙහි ධ්‍යාන ශක්තියය, මාර්ගාංග ප්‍රත්‍ය ධර්ම (8) අටෙහි මාර්ග ශක්තියය, ලැබේ.

කුසලපද අඛ්‍යාතන පදාවසාන ප්‍රත්‍ය

කුසලං ධම්මං පටිච්ච අඛ්‍යාතතො ධම්මො උප්පජ්ජති සහජාත,
නිස්සය, අත්ථි, අවිගත පච්චයා -විථි-

කුසලෙ ඛණ්ඩ පටිච්ච විතත සමුධ්‍යානං රූපං- අනුවාද.

සහජාත ප්‍රත්‍ය වේ නම්; විථියෙහි අඛ්‍යාතතො ධම්මෝ යි කියන ලද කතෘ පාඨයේ ස්වරූපාර්ථයෝ නම්- පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කාලයෙහි කුසල් සිත් (21) එක්විස්සය, වෛතසික (38) අටතිසය යන අවයව නාමස්කන්ධය නිසා උපදනා වූ කුසල විත්තජ රූප යන ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයේ ස්වරූපාර්ථයෝ නම්; විත්තජ රූපයන්ට උපකාර වන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කාලයෙහි කුසල් සිත් (21) එක්විස්සය, වෛතසික (38) අටතිසය යන ඒ අවයව නාමස්කන්ධ සමූහය, ඔවුනොවුන්ට ද, උපාදා රූපයන්ට ද උපකාරවන්නා වූ

මහාභූත (4) සතරය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ සහජාත, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත ශක්තිය ලැබේ.

කුසලං ධම්මං පටිච්ච අඛ්‍යාකතො ධම්මො උප්පස්සති සහජාත, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත පච්චයා -විථි- කුසලෙ ඛණ්ඩ පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං ඛණ්ඩ විපපයුතත පච්චයා- අනුචාද.

විථියෙහි කතීා වනාහි - සහජාත ක්‍රමයට කියනු. විප්‍රයුක්ත පච්චයා යි කියන ලද හේතු පාඨයාගේ ස්වරූපාර්ථයෝ නම්; චිත්තජ රූපයන්ට උපකාරවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කාලයෙහි කුසල් සිත් (21) එක්විසස, වෛතසික (38) අටතිස යන අවයව සමූහ නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ සහජාත විප්‍රයුක්ත ශක්තිය ලැබේ.

කුසලං ධම්මං පටිච්ච අඛ්‍යාකතො ධම්මො උප්පස්සති හෙතු, අධිපති, කම්ම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ක්‍රියා, මග්‍ග පච්චයා -විථි- කුසලෙ ඛණ්ඩ පටිච්ච චිත්තසමුට්ඨානං රූපං- අනුචාද.

හේතු ප්‍රත්‍ය වේ නම්- විථියෙහි කතීා - සහජාත ප්‍රත්‍ය ලෙස කියනු. හේතු පච්චයායි කියන ලද හේතු පාඨයාගේ ස්වරූපාර්ථයෝ නම්; චිත්තජ රූපයන්ට උපකාරවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා වූ කල්හි කුසල් සිත් (21) එක්විසසය, වෛතසික (38) අටතිසය යන එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙකහි ඇත්තා වූ, ද්විභේතුක වේ නම්- අලෝභ, අදෝස ද, ත්‍රිභේතුක වේ නම්; අලෝභ, අදෝස, අමෝහ ද යන මේ හේතු (2) දෙක හෝ (3) තුන යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ හේතු ශක්තිය ලැබේ.

අධිපති ප්‍රත්‍ය වේ නම්; විථියෙහි කතීා පාඨයේ ස්වරූපාර්ථයෝ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කාලයෙහි වූ මහා කුසල (8) අටය, ඒකාන්තයෙන් අධිපති ලැබෙන මහද්ගත කුසල් (9) නවය, මාර්ග කුසල් (4) සතරය, වෛතසික (38) අටතිසය ඒ අවයව සමූහ නාමස්කන්ධ නිසා උපදනා වූ, සාධිපති චිත්තජ රූප ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

අධිපති පව්‍යයා - යන හේතු පාඨයේ සචරුපයෝ - විත්තජ රූපයන්ට උපකාරවන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි අධිපති ලැබෙන කල්හි මහා කුසල් සිත් (8) අටය, ඒකාන්තයෙන් අධිපති ලැබෙන මහද්ගත කුසල් (9) නවය, මාරී කුසල් (4) සතරය, වෛතසික (38) අටතිසය යන ඒ විත්තක්‍ෂණයක් පාසා ඇත්තා වූ අධිපති ධර්ම (3) තුන හෝ (4) සතර අතුරෙන් එක එක ප්‍රත්‍ය ධර්මයකගේ සහජාතාධිපති ශක්තිය ලැබේ.

කම්ම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ධ්‍යාන, මග්ග ප්‍රත්‍ය වේ නම්; විධියෙහි කතීෂ පාඨයෙහි සචරුප - සහජාත ප්‍රත්‍යයට අනුව කියනු. කම්ම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ක්‍රියා, මග්ග පව්‍යයා යි කියන ලද හේතු පාඨයාගේ සචරුපයෝ නම්; විත්තජ රූපයන්ට උපකාර වන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි කුසල් සිත් (21) එක්විස්ස, වෛතසික (38) අටතිස යන ඒ විත්තක්‍ෂණයක් පාසා ඇත්තා වූ චේතනා ප්‍රත්‍ය ධර්මයාගේ කර්ම ශක්තිය, නාම ආහාර (3) තුනක් වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ආහාර ශක්තියය, නාම ඉන්ද්‍රිය (8) අටක් වූ ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ඉන්ද්‍රිය ශක්තිය, ධ්‍යානාංග (5) පසක් වූ ධ්‍යාන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ධ්‍යාන ශක්තිය, මාර්ගාංග (8) අටක් වූ මාර්ග ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ මාර්ග ශක්තියද ලැබෙති.

කුසලපද කුසලාබ්‍යාතත පද්‍යාවසාන ප්‍රත්‍ය 12

**කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලොච අබ්‍යාකතොච ධම්මා උප්පජ්ජන්ති
සහජාත, නිසසය, අත්ථි, අවිගත පව්‍යයා -වීථි-**

කුසලං එකං බ්‍යං පටිච්ච තයො බ්‍යං විත සමුට්ඨානඤ්ච රූපං, තයො බ්‍යො පටිච්ච එකො බ්‍යො විත සමුට්ඨානඤ්ච රූපං දෙව බ්‍යො පටිච්ච ඥො බ්‍යො විත සමුට්ඨානඤ්ච රූපං- අනුචාද-

වීථියෙහි කුසලොච අබ්‍යාකතොච ධම්මා යි කියන ලද කතීෂ පාඨයාගේ සචරුපයෝ නම්; පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කාල්හි කුසල් සිත් (21)

එක්විස්සය, වෛතසික (38) අටතිසය යන අවයව නාමස්කන්ධය නිසා උපදනා වූ කුසල් සිත් (21) එක්විස්සය, වෛතසික (38) අටතිසය යන අවයව නාම ස්කන්ධයෝය, ඒ නාමස්කන්ධයන් නිසා සුදුසු පරිදි උපදනා වූ විත්තජ රූප නම් වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

සහජාත, නිස්සය, අත්ථී, අවිගත පච්චයා යි කියන ලද හේතු පාඨයේ ස්වරූපාර්ථයෝ නම්; අන්‍යෝන්‍ය නාමස්කන්ධ විත්තජ රූපයන්ට උපකාර වන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි කුසල් සිත් (21) එක්විස්සය, වෛතසික (38) අටතිසය යන අවයව නාමස්කන්ධයෝය, ඔවුනොවුන්ට හා උපාදා රූපයන්ටද උපකාර වන්නා වූ මහාභූත (4) සතරය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ සහජාත, නිස්සය, අත්ථී, අවිගත ශක්ති ලැබේ.

කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලොච අඛ්‍යාකතො ච ධම්මා උප්පජ්ජති විප්පයුක්ත පච්චයා -වීථි- කුසලං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච තයො ඛණ්ඩා විතත සමුධ්‍යානඤ්ඤා රූපං, තයො ඛණ්ඩ පටිච්ච එකො ඛණ්ඩා විතත සමුධ්‍යානඤ්ඤා රූපං, දෙව ඛණ්ඩ පටිච්ච ද්වො ඛණ්ඩා විතත සමුධ්‍යානඤ්ඤා රූපං - ඛණ්ඩා වත්ථං විප්පයුක්ත පච්චයා, විතත සමුධ්‍යානං රූපං ඛණ්ඩ විප්පයුක්ත පච්චයා - අනුචාද-

(මෙහි ඛණ්ඩා වත්ථං විප්පයුක්ත පච්චයා යි කියන ලද පාඨයෙන් පුරෙජාත විප්පයුක්තය කියන ලදී. විතත සමුධ්‍යානං රූපං ඛණ්ඩ විප්පයුක්ත පච්චයා යන පාඨයෙන් සහජාත විප්පයුක්තය දක්වන ලදී.)

වීථියෙහි කතීෂ්‍ය පාඨය සහජාතයට සමානව කියනු. විප්පයුක්ත පච්චයා යන ලද හේතු පාඨයේ ස්වරූප නම්; විත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ කුසල් සිත් (21) එක්විස්ස, වෛතසික (38) අටතිස යන සමූහ අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ සහජාත විප්පයුක්ත ශක්තියද; පසු පසු වූ කුසල් සිත් (21) එක්විස්සට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ වොඝ්ථපනය, මනෝද්චාරාවර්ජන ආදී වූ පූර්ව පූර්ව - සිත හා සමග එකවිට උපන්නා වූ හෘදය වස්තුවද, මරණාසන්න කාලයෙහි වූති විත්තය පටන් ආපසු ගැනීමේ දී (17) සතලොස්වන විත්තය හා සමග එකවිට උපන් හෘදය වස්තුවද යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ පුරෙජාත විප්පයුක්ත ශක්තිය ලැබේ.

කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මා උප්පජ්ජන්ති හෙතු, අධිපති, කම්ම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ඤාන, මග්ග පච්චයා, -වීථි-,

කුසලං එකං බන්ධං පටිච්ච තයො බන්ධා විත්ත සමුද්ධානඤ්ච රූපං, තයො බන්ධෙ පටිච්ච එකො බන්ධො විත්ත සමුද්ධානඤ්ච රූපං,- අනුචාද-

හේතු ප්‍රත්‍යය වේ නම්; විධියෙහි කතීෂ සහජාතයට අනුව කියනු. හේතු පාඨයෙහි ස්වරූප නම්; සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ විත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ කුසල් සිත් (21) එක්විස්සය, චෛතසික (38) අටතිසය යන විත්තක්‍ෂණයක් පාසා ද්විභේතුක සිත් වේ නම්; අලෝභ, අදෝස ද, ත්‍රිභේතුක සිත් නම්; අලෝභ, අදෝස, අමෝහ ද යන මේ හේතු (2) දෙක හෝ (3) තුන යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ හෙතු ශක්තිය ලැබේ.

අධිපති වේ නම්; කතීෂ පාඨයේ ස්වරූපාත්මයෝ- පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කාලයෙහි වූ මහා කුසල (8) අටය, ඒකාන්තයෙන් අධිපති ලැබෙන මහද්ගත කුසල් (9) නවය, මාර්ග කුසල් (4) සතරය, චෛතසික (38) අටතිසය ඒ අවයව සමූහ නාමස්කන්ධ නිසා උපදනා වූ, සාධිපති විත්තජ රූප ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

අධිපති පච්චයා- යන හේතු පාඨයේ ස්වරූපයෝ- විත්තජ රූපයන්ට උපකාර වන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි අධිපති ලැබෙන කල්හි මහා කුසල් සිත් (8) අටය, ඒකාන්තයෙන් අධිපති ලැබෙන මහද්ගත කුසල් (9) නවය, මාර්ග කුසල් (4) සතරය, චෛතසික (38) අටතිසය යන ඒ විත්තක්‍ෂණයක් පාසා ඇත්තා වූ අධිපති ධර්ම (3) තුන හෝ (4) සතර අතුරෙන් එක එක ප්‍රත්‍ය ධර්මයකගේ සහජාතාධිපති ශක්තිය ලැබේ.

අධිපති වේ නම්; කතීෂ පාඨයාගේ ස්වරූපයෝ නම්; පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි වූ මහා කුසල සිත් (8) අටය, අධිපති ඒකාන්තයෙන් ලැබෙන මහද්ගත කුසල් (9) නවය, මාර්ග කුසල් (4) සතර, චෛතසික (38) අටතිස යන අවයව නාමස්කන්ධයන්

නිසා උපදනා වූ, අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි වූ ධර්මය හැර මහා කුසල් සිත් (8) අටය, ඒකාන්තයෙන් අධිපති ලැබෙන්නා වූ මහද්ගත කුසල් (9) නවය, මාර්ග කුසල් (4) සතරය වෛතසික (38) අටතිසය යන අවයව නාමස්කන්ධ හා ඒ නාමස්කන්ධ සුදුසු පරිදි උපදවන්නා වූ සාධිපති චිත්තජ රූප ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයේ ස්වරූපයෝ නම්; සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ සාධිපති චිත්තජ රූපයනට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි මහා කුසල් සිත් (8) අටය, ඒකාන්තයෙන් අධිපති ලැබෙන මහද්ගත කුසල් (9) නවය, මාර්ග කුසල් (4) සතර, වෛතසික (38) අටතිසය යන මේ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙකි ඇත්තා වූ අධිපති ධර්ම (3) තුන, (4) සතර යන මොවුනතුරෙන් එක එක ප්‍රත්‍ය ධර්මයෙකි සහජාතාධිපති ශක්තිය ලැබේ.

කර්ම ප්‍රත්‍ය වේ නම්; විධියෙහි කතීෂ්‍ය පාඨයාගේ ස්වරූපයෝ; පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි කුසල් සිත් (21) එක් විස්සය, වෛතසික (38) අටතිසය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ කුසල් සිත් (21) එක්විස්ස, වේතනා හැර වෛතසික (37) සත්තිසය යන අවයව නාමස්කන්ධයෝය. ඒ නාමස්කන්ධයන් නිසා සුදුසු පරිදි උපදනා වූ චිත්තජ රූප යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයේ මිවරූපයෝ සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ චිත්තජ රූපයනට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි කුසල් සිත් (21) එක්විස්සය, වෛතසික (38) අටතිසය යන මේ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙහි ඇත්තා වූ වේතනා ප්‍රත්‍ය ධර්මයාගේ සහජාත කර්ම ශක්තිය ලැබේ.

ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ධ්‍යාන, මාර්ග ප්‍රත්‍ය වේ නම්; විධියෙහි කතීෂ්‍ය පාඨයේ ස්වරූප, සහජාතයට අනුව කියනු. ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ධ්‍යාන, මග්‍ග පච්චයා- යයි කියන ලද හේතු පාඨයාගේ ස්වරූපයෝ, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ චිත්තජ රූපයනට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි කුසල් සිත් (21) එක්විස්සය, වෛතසික (38) අටතිසය ඒ චිත්තක්‍ෂණ එක එකෙකි ඇත්තා වූ (3) තුනක් වූ නාමාහාර ප්‍රත්‍ය

ධර්මයාගේ ආහාර ශක්තියද, (8) අටක් වූ නාමිඤ්ඤ ප්‍රත්‍ය ධර්මය න්ගේ ඉඤ්ඤ ශක්තියද, (5) පසක් වූ ධ්‍යානාංග ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ධ්‍යාන ශක්තියද, (8) අටක් වූ මාර්ගාංග ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ මාර්ග ශක්තියද, ලැබේ.

කුසල පදය නිමිසේය.

අකුසලපද අකුසල පදාවසාන ප්‍රත්‍ය 13

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මා උප්පජ්ජති 6, හේතු, අධිපති, කම්ම, ආහාර, ඉඤ්ඤ, ක්‍රියා, මග්ගපච්චයා -වීථි-

අකුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධො පටිච්ච එකො ඛන්ධො, දෙව ඛන්ධො පටිච්ච දෙව ඛන්ධා -අනුචාද-

(6) සය වේ නම්: වීථියෙහි අකුසලො ධම්මො යන කතීෂා පාඨයේ ස්වරූපාර්ථයෝ, අකුසල්සිත් (12) දොළොසය, චෛතසික (27) සත්විස්සය යන අවයව නාමස්කන්ධය නිසා උපදනා වූ අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, චෛතසික (27) සත්විස්සය යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤණී නිසසය, සම්ප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අවිගත, පච්චයා යන හේතු පාඨයේ ස්වරූපාර්ථයෝ නම්- ඔවුනොවුන්ට උපකාර වන්නා වූ අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, චෛතසික (27) සත්විස්සය යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ සහජාත, අඤ්ඤමඤ්ඤණී නිස්සය, සම්ප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අවිගත ශක්ති විශේෂයෝ ලැබෙති.

හේතු ශක්තිය වේ නම් වීථියෙහි කතීෂා වනාහි- අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, චෛතසික (27) සත්විස්සය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ අකුසල සිත් (12) දොළොසය, මෝහමූල ද්වයෙහි මෝහය හැර චෛතසික (27) සත්විස්සය යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ලැබෙත්.

හේතු පාඨයෙහි වනාහි, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍ය වන්තා වූ අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, වෛතසික (27) සත්විස්සය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යවන්තා වූ එක එක විත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, ලෝභ මූලයෙහි ලෝභ මෝහයෝද, දෝස මූලයෙහි දෝස මෝහයෝද, මෝහ මූලයෙහි නම් මෝහයද යන මේ හේතු (2) දෙක බැගින් ඇති හේතු ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ හේතු ශක්තිය ලැබේ.

අධිපති වේ නම් විධියෙහි කතීෂ වනාහි, අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි, ලෝභ මූල සිත් (8) අටය, දෝස මූල (2) දෙකය, විචිකිච්ඡා තොර වෛතසික (26) සවිස්සය යන අවයව නාමස්කන්ධ නිසා උපදනා වූ, අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි අධිපති ධර්මයන් හැර ලෝභමූල සිත් (8) අටය, දෝස මූල (2) දෙකය, විචිකිච්ඡාව හැර වෛතසික (26) සවිස්සය යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

හේතු පාඨයෙන් වනාහි, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යවන්තා වූ අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි ලෝභ මූල සිත් (8) අටය, දෝස මූල (2) දෙකයය, විචිකිච්ඡා හැර වෛතසික (26) සවිස්සය යන මොවුන්ගේ එක එක විත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ අධිපති ධර්ම (3) තුන අතුරෙන් එක එක ප්‍රත්‍ය ධර්මයෙක්හි ඇත්තා වූ සහජාතාධිපති ශක්තිය ලැබේ.

කර්ම ප්‍රත්‍ය වේ නම්; විධියෙහි කතීෂ වනාහි, අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, වෛතසික (27) සත්විස්සය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, වෛතනා හැර වෛතසික (26) සවිස්සය යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයෙන් වනාහි, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යවන්තා වූ අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, වෛතසික (27) සත්විස්සය යන මොවුන්ගේ එක එක විත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ චේතනා ප්‍රත්‍ය ධර්මයාගේ සහජාත කර්මශක්තිය ලැබේ.

ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ධ්‍යාන, මග්ග ප්‍රත්‍ය වේ නම්; විධියෙහි කතීෂ වනාහි, සහජාතය ලෙස කියනු. හේතු පාඨයෙන් වනාහි, සම්ප්‍රයුක්ත

ස්කන්ධයන්ට උපකාර වන්නා වූ අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, චෛතසික (27) සත්විස්සය, ඒ එක එක විත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ නාම ආහාර (3) තුනක් වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ආහාර ශක්තියද, ජීවිත, විත්තය, වේදනා, විරිය, එකග්ගතා යයි කියන ලද (5) පසක් වූ නාම ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ඉන්ද්‍රිය ශක්තියද; පසක් වූ ධ්‍යානාංග ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ධ්‍යාන ශක්තියද, විතක්ක, විරිය, එකග්ගතා, දිට්ඨි යි කියන ලද සතරක් වූ මාර්ගාංග ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ මාර්ග ශක්තියද ලැබේ.

අකුසලපද අව්‍යකාත පදාවසාන ප්‍රත්‍ය 12

අකුසලං ධම්මං පට්ඨව අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ඣති, සහජාත, නිස්සය, අත්ථී, අවිගත, පච්චයා -විථී-

අකුසලෙ ඛන්ධෙ පට්ඨව විතත සමුධ්‍යානං රූපං -අනුචාද-

විථීයෙහි අබ්‍යාකතො ධම්මො යි කියන ලද කතීෂ්ඨ පාඨයාගේ ස්වරූප වනාහි, පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, චෛතසික (27) සත්විස්සය යන අවයව, සමූහ නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ අකුසල විත්තජරූප ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්. සහජාත, නිස්සය, අත්ථී, අවිගත, පච්චයා යන හේතු පාඨයෙහි ස්වරූප වනාහි, විත්තජ රූපයනට උපකාර වන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, චෛතසික (27) සත්විස්සය යන අවයව සමූහ නාමස්කන්ධයෝය. ඔවුනොවුන්ටද, උපාදා රූපයන්ටද උපකාරවන්නා වූ මහාභූත සතරය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ සහජාත, නිස්සය, අත්ථී, අවිගත ශක්ති ලැබෙත්.

අකුසලං ධම්මං පට්ඨව අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ඣති, විප්පයුතත පච්චයා -විථී-

අකුසලෙ ඛන්ධෙ පට්ඨව විතත සමුධ්‍යානං රූපං ඛන්ධෙ විප්පයුතත පච්චයා -අනුචාද-

වීථියෙහි කතෘ වනාහි- සහජාතය ලෙස කියනු; අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, වෛතසික (27) සත්විස්සය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ අකුසල සිත් (12) දොළොසය, මෝහ මූල ද්වයෙහි මෝහය හැර වෛතසික (27) සත්විස්සය යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ලැබෙත්.

හේතු පාඨයාගේ ස්වරූප වනාහි, චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, වෛතසික (27) සත්විස්සය යන අවයව සමූහ නාමස්කන්ධ සහජාත විප්‍රපයුක්ත ශක්තිය ලැබේ.

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ඣති, හෙතු, අධිපති, කම්ම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ක්‍රියා, මග්ග පච්චයා -විථි- අකුසලෙ ඛණ්ඩ පටිච්ච වික්‍ක සමුධානං රූපං -අනුචාද-

හේතු ප්‍රත්‍ය වේ නම්; වීථියෙහි කතෘ වනාහි, සහජාතය ලෙස කියනු. හේතු පාඨයාගේ ස්වරූප වනාහි, චිත්තජ රූපයන්ට උපකාර වන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, වෛතසික (27) සත්විස්සය, එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇති, ලොභ් මූලයෙහි ලෝභ මෝහයෝද, දෝස මූලයෙහි දෝස මෝහයෝද, මෝහ මූලයෙහි මෝහයද යන මේ හේතු ධර්ම (1) එක හෝ (2) දෙක යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ හේතු ශක්තිය ලැබේ.

අධිපති ප්‍රත්‍ය වේ නම්; වීථියෙහි කතෘ වනාහි පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි ලෝභ මූල සිත් (8) අටය, දෝස මූල (2) දෙකය, විචිකිච්ඡා හැර වෛතසික (26) සවිස්සය යන අවයව-සමූහ නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ අධිපති චිත්තජරූප ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයාගේ ස්වරූපයෝ නම් - චිත්තජ රූපයන්ට උපකාර වන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි ලෝභමූල සිත් (8) අටය, දෝස මූල (2) දෙකය, විචිකිච්ඡා හැර වෛතසික (26) සවිස්සය ඒ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ අධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්මය (3) තුන අතුරෙන් එක එක ප්‍රත්‍ය ධර්මයකගේ සහජාතාධිපති ශක්තිය ලැබේ.

ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ධ්‍යාන, මග්ග ප්‍රත්‍ය වේ නම්; විචියෙහි කතෘ පාඨයාගේ ස්වරූප සහජාතයට අනුරූපව කිය යුතුයි.

හේතු පාඨයාගේ ස්වරූප නම්; චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කාලයෙහි වූ අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, වෛතසික (27) සත්විස්සය ඒ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙකිනි ඇත්තා වූ වේතනා ප්‍රත්‍ය ධර්මයාගේ කර්ම ශක්තියද, තුනක් වූ නාමආහාර ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ආහාර ශක්තියද, පසක් වූ නාම ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ඉන්ද්‍රිය ශක්තියද, පසක් වූ ධ්‍යානංග ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ධ්‍යාන ශක්තියද, සතරක් වූ මාර්ගංග ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ මාර්ග ශක්තියද ලැබෙත්.

අකුසල පද අකුසල අව්‍යක්‍ෂාත පද අවසාන ප්‍රත්‍ය 12

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ච අඛ්‍යාකතො ච ධම්මා උප්පජ්ජන්ති, සහජාත, නිසසය, අත්ථි, අවිගත, පච්චයා -විචී- අකුසලං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච තයො ඛණ්ඩා විත සමුධ්‍යානඤ්ච රූපං, තයො ඛණ්ඩ පටිච්ච එකො ඛණ්ඩ විත සමුධ්‍යානඤ්ච රූපං, දෙව ඛණ්ඩ පටිච්ච දෙව ඛණ්ඩා විත සමුධ්‍යානං රූපං -අනුචාද-

විචියෙහි අකුසලො ච අඛ්‍යාකතො ච ධම්මා යයි කියන ලද කතෘ පාඨයාගේ ස්වරූපයෝ නම්; පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, වෛතසික (27) සත්විස්සය යන අවයව, නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ අකුසල් සිත් දොළොසය, වෛතසික සත්විස්සය යන අවයව නාමස්කන්ධයෝය. ඒ නාමස්කන්ධයන්ගේ උපකාරය සුදුසු පරිදි ලබන්නා වූ චිත්තජ රූපය යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සහජාත, නිසසය, අත්ථි, අවිගත, පච්චයා යයි කියන ලද හේතු පාඨයාගේ ස්වරූප නම්; අත්‍යෝත්‍ය නාමස්කන්ධ චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, වෛතසික (27) සත්විස්සය යන අවයව

නාමස්කන්ධයෝය. ඔවුනොවුන්ට හා උපාදාරූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්තා වූ මහාභූත සතරය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ සහජාත, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත යන ශක්ති ලැබෙත්.

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ච අබ්‍යාකතොච ධම්මා උප්පජ්ජන්ති, විප්පයුක්ත පච්චයා -විථි-

අකුසලං එකං බ්‍යධං පටිච්ච තයො බ්‍යධා වික්ක සමුධ්‍යානංඤච රූපං, තයො බ්‍යෙධ පටිච්ච එකො බ්‍යෙධා වික්ක සමුධ්‍යානංඤච රූපං ඤෙච බ්‍යෙධ පටිච්ච ඤෙච බ්‍යධා වික්කසමුධ්‍යානංඤච රූපං බ්‍යධා ව්‍යච්චං විප්පයුක්ත පච්චයා, වික්කසමුධ්‍යානං රූපං බ්‍යෙධ විප්පයුක්ත පච්චයා -අනුචාද-

(මෙහි බ්‍යධා ව්‍යච්චං විප්පයුක්ත පච්චයා යන පාඨයෙන් පුරෙජාත විප්පයුක්තය දක්වන ලදී. වික්කසමුධ්‍යානං රූපං බ්‍යෙධ විප්පයුක්ත පච්චයා යන පාඨයෙන් සහජාත විප්පයුක්තය දක්වන ලදී.)

වීථියෙහි කතීෂ පාඨයාගේ ස්වරූප වනාහි සහජාතයට අනුව කිය යුතුය. හේතු පාඨයේ ස්වරූපයෝ නම්; චිත්තජ රූපයන්ට උපකාර වන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, චෛතසික (27) සත්විස්සය යන අවයව, සමූහ නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ සහජාත විප්පයුක්ත ශක්තියද, පසු පසුව උපදනා වූ දොළොස් අකුසලයන්ට ප්‍රත්‍යවන්තා වූ ව්‍යවස්ථාපනය, මනෝ ද්වාරාවර්ජනය ආදිකොට ඇති පූර්ව පූර්ව සිත හා සමග එකට උපදනා වූ හෘදය වස්තුවය, මරණාසන්න අකුසල ජවත් පසට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ වුති චිත්තයේ පටන් ආපසු ගැනීමේ දී සතළොස් වැනි වූ චිත්තය හා සමග එකට උපදනා වූ හෘදය වස්තුව යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ පුරේජාත විප්පයුක්ත ශක්තිය ලැබේ.

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ච අබ්‍යාකතො ච ධම්මා උප්පජ්ජන්ති, හෙතු අධිපති, කම්ම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ක්‍ර්මාන, මග්ග, පච්චයා -විථි- අකුසලං එකං බ්‍යධං පටිච්ච තයො බ්‍යධා වික්ක සමුධ්‍යානං රූපං, තයො බ්‍යෙධ පටිච්ච එකො බ්‍යෙධා වික්ක සමුධ්‍යානංඤච රූපං ඤෙච බ්‍යෙධ පටිච්ච ඤෙච බ්‍යධා වික්කසමුධ්‍යානංඤච රූපං -අනුචාද-

හේතු ප්‍රත්‍යවේ නම්; විච්චියෙහි කතීෂා පාඨයේ ස්වරූපයෝ- පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, චෛතසික (27) සත්විස්සය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ අකුසල් සිත් දොළොසය, මෝහ මූල ද්වයෙහි මෝහය හැර චෛතසික (27) සත්විස්ස, යන අවයව නාමස්කන්ධයෝය.

ඒ නාමස්කන්ධයන්ගේ උපකාරය සුදුසු පරිදි ලබන්නා වූ චිත්තජරූප යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

හේතු පාඨයේ ස්වරූපයෝ නම්; සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ චිත්තජ රූපයන්ට උපකාර වන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, චෛතසික (27) සත්විස්සය, ඒ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙකි ඇත්තා වූ ලෝහ මූලයෙහි නම් ලෝහ, මෝහයෝය, දෝස මූලයෙහි නම් දෝස, මෝහයෝය, මෝහ මූලයෙහි මෝහය යන මේ එක, දෙක බැගින් ඇති හේතු ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ හේතු ශක්තිය ලැබේ.

අධිපති ප්‍රත්‍ය වේ නම්; විච්චියෙහි කතීෂා පාඨයේ ස්වරූප, පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි ලෝහමූල සිත් (8) අටය, ද්වේෂ මූල සිත් (2) දෙකය, විචිකිච්ඡාව හැර චෛතසික (26) සවිස්සය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ, අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි අධිපති ධර්ම හැර ලෝහ මූල සිත් (8) අටය, දෝසමූල සිත් (2) දෙකය, විචිකිච්ඡාව හැර චෛතසික (26) සවිස්සය යන අවයව නාමස්කන්ධයෝය. ඒ නාමස්කන්ධයන්ගේ උපකාරය සුදුසු පරිදි ලබන්නා වූ චිත්තජ රූප යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයේ ස්වරූප වනාහි; සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ සාධිපති චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන්නා වූ කල්හි ලෝහ මූල සිත් (8) අටය, ද්වේෂ මූල සිත් (2) දෙකය, විචිකිච්ඡාව හැර චෛතසික (26) සවිස්සය, ඒ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙකි ඇත්තා වූ අධිපති ධර්ම (3) තුන අතුරෙන් එක එක ප්‍රත්‍ය ධර්මයාගේ සහජාතාධිපති ශක්තිය ලැබේ.

කර්ම ප්‍රත්‍ය වේ නම්; විචියෙහි කතී පාඨයේ ස්වරූප, පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, වෛතසික (27) සත්විස්සය යන අවයව නාම ස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ, අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, වෛතනා හැර වෛතසික (26) සවිස්සය යන අවයව නාමස්කන්ධයෝය. ඒ නාමස්කන්ධයන්ගේ උපකාරය සුදුසු පරිදි ලබන්නා වූ චිත්තජ රූප යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයේ ස්වරූපයෝ නම් සමප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ චිත්තජ රූපයන්ට උපකාර වන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, වෛතසික (27) සත්විස්සය, ඒ එක එක විතතක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ වෛතනා ප්‍රත්‍ය ධර්මයාගේ සහජාත කම් ශක්තිය ලැබේ.

ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ක්‍රියා, මථි ප්‍රත්‍ය වේ නම් විචියෙහි කතී පාඨයේ ස්වරූප: සහජාතයට අනුරූපව කිව යුතුයි. හේතු පාඨයේ වනාහි: සමප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ චිත්තජ රූපයන්ට උපකාර වන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, වෛතසික (27) සත්විස්සය, ඒ එක එක විතතක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ (3) තුනක් වූ නාමාහාර ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ආහාර ශක්තියද, (5) පසක් වූ නාම ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ඉන්ද්‍රිය ශක්තියද, පසක් වූ ධ්‍යානාංග ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ධ්‍යාන ශක්තියද, සතරක් වූ මාථීංග ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ මාථී ශක්තියද ලැබේ.

අකුසල පද නිමිශේය

අව්‍යාකෘතපද අව්‍යාකෘත පදාවසාන ප්‍රත්‍ය 15

අව්‍යාකතං ධමමං පට්ඨව අව්‍යාකතො ධමමො උපපජ්ජති, සහජාත, නිසසය, අපථි, අවිගත, පච්චයා -විචි- විපාකාව්‍යාකතං කිරියාව්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පට්ඨව තයො ඛන්ධා විතත සමුධ්‍යානඤ්ච රූපං, තයො ඛන්ධ පට්ඨව එකො ඛන්ධ විතත සමුධ්‍යානඤ්ච රූපං, ඥෙ ඛන්ධ පට්ඨව ඥෙ

බන්ධා විතත සමුධ්‍යානඤ්ච රූපං පටිසන්ධිකතෙන විපාකාබ්‍යාකතං එකං බන්ධං පටිච්ච තයො බන්ධා කටන්තා ච රූපං, තයො බන්ධෙ පටිච්ච එකො බන්ධො කටන්තා ච රූපං, ඤෙ බන්ධෙ පටිච්ච ඤෙ බන්ධා කටන්තා ච රූපං, බන්ධෙ පටිච්ච වස්සු, වස්සුං පටිච්ච බන්ධා,

එකං මහාභුතං පටිච්ච තයො මහාභුතා, තයො මහාභුතෙ පටිච්ච එකං මහාභුතා, ඤෙ මහාභුතෙ පටිච්ච ඤෙ මහාභුතා, මහාභුතෙ පටිච්ච විතතසමුධ්‍යානං රූපං, කටන්තා රූපං, උපාදාරූපං,

බාහිරං එකං මහාභුතං පටිච්ච තයො මහාභුතා, තයො මහාභුතෙ පටිච්ච එකං මහාභුතං, ඤෙ මහාභුතෙ පටිච්ච ඤෙ මහාභුතා, මහාභුතෙ පටිච්ච උපාදාරූපං,

ආහාර සමුධ්‍යානං එකං මහාභුතං පටිච්ච තයො මහාභුතා, තයො මහාභුතෙ පටිච්ච එකං මහාභුතං, ඤෙ මහාභුතෙ පටිච්ච ඤෙ මහාභුතා, මහාභුතෙ පටිච්ච උපාදාරූපං,

උතුසමුධ්‍යානං එකං මහාභුතං පටිච්ච තයො මහාභුතා, තයො මහාභුතෙ පටිච්ච එකං මහාභුතං, ඤෙ මහාභුතෙ පටිච්ච ඤෙ මහාභුතා, මහාභුතෙ පටිච්ච උපාදාරූපං,

අසඤ්ඤසත්තානං එකං මහාභුතං පටිච්ච තයො මහාභුතා, තයො මහාභුතෙ පටිච්ච එකං මහාභුතං, ඤෙ මහාභුතෙ පටිච්ච ඤෙ මහාභුතා, මහාභුතෙ පටිච්ච කටන්තාරූපං, උපාදාරූපං - අනුචාද -

සහජාත ප්‍රත්‍ය වේ නම්; වීථියෙහි අව්‍යාකෘතය, ප්‍රචාත්ති, ප්‍රතිසන්ධි, සුද්ධරූප වශයෙන් ත්‍රිවිධ වේ. ඒ තුන අතුරෙන් ප්‍රචාත්ති කාලයෙහි අබ්‍යාකතො ධම්මො- යි කියන ලද කතීෂ්‍ය පාඨයේ ස්වරූපයෝ නම්: විපාක සිත් (37) සතිසය, ක්‍රියා සිත් (20) විස්සය, වෛතසික (38) අටතිසය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ විපාක සිත් (37) සතිසය, ක්‍රියා සිත් (20) විස්සය, වෛතසික (38) අටතිසය යන අවයව නාමස්කන්ධයෝය. ඒ නමස්කන්ධයන්ගේ උපකාරය සුදුසු පරිදි ලබන්නා වූ විත්තජ රූප ප්‍රත්‍යෝක්තපන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

හේතු පාඨයේ ස්වරූපයෝ නම්; ඔවුනොවුන්ටද, ඔවුනොවුන්ට හා විත්තජ රූපයන්ටද උපකාරවන්නා වූ විපාක සිත් (37) සතිසය, ක්‍රියා සිත් (20) විස්සය, වෛතසික (38) අටතිසය යන අවයව නාමස්කන්ධයෝය; ඔවුනොවුන්ටද, උපාදා රූපයන්ටද උපකාර වන්නා වූ මහාභූත සතරය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ සහජාත, ශක්තිය ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි කතීෂ පාඨයේ ස්වරූප නම්: ප්‍රතිසන්ධි සිත් (19) එකුන් විස්සය, වෛතසික (35) පන්තිසය ය, යන අවයව වූද, අවයව හා සමූහ වූදහා හෘදය වස්තුව නිසා උපදනා වූ, ප්‍රතිසන්ධි සිත් (19) එකුන්විස්සය, වෛතසික (35) පන්තිසය යන අවයව වූ ද අවයව හා සමූහ වූ ද නාමස්කන්ධයෝ ය. කටතනා රූපය යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයේ ස්වරූපයෝ නම්: ඔවුනොවන්ට ද, ඔවුනොවුන්ට හා කටතනා රූපයන්ටද උපකාරවන්නා වූ ප්‍රතිසන්ධි සිත් (19) එකුන්විස්සය, වෛතසික (35) පන්තිසය යන අවයව නාමස්කන්ධයෝ ය. ඔවුනොවුන්ට ද, උපාදා රූපයන්ට ද උපකාරවන්නා වූ මහාභූත සතරය, ඔවුනොවුන්ට උපකාරවන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයන් හා සමඟ හෘදය වස්තුව යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ සහජාත, ශක්තිය ලැබේ.

සුද්ධ රූපයෙහි කතීෂ පාඨයෙහි ස්වරූප නම්: පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අරූප විපාක 4 ය, දෙපස් විඤ්ඤාණ 10 ය, අරහන්ත වුතිය හැර කුසල, අකුසල, විපාක, ක්‍රියා, නාමස්කන්ධයන්ගේ උපකාරය සුදුසු පරිදි ලබන්නා වූ විත්තජ මහා භූතයෝ ය; පඤ්ච වෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසලොස සමඟ එකවර උපදනා වූ ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ මහා භූතයෝය; බාහිර, ආහාරජ, උතුජ, අසංඥසත්ත්ව කර්මජ, ප්‍රවෘත්ති කර්මජ මහා භූතයන් නිසා උපදනා වූ භූතරූප සහ එකට උපදනා වූ විත්තජ රූප, උපාදා රූප, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ, බාහිර, ආහාරජ, උතුජ, අසංඥසත්ත්ව කර්මජ, ප්‍රවෘත්ති කර්මජ, උපාදා රූප යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

හේතු පාඨයේ ස්වරූප නම්: චිත්තජ රූප - ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයන්ට උපකාර වන්නා වූ පඤ්ච චෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අරූප විපාක 4 ය, දෙපස් විඤ්ඤාණ (10) ය, අරහන්ත වුතිය හැර කුශල, අකුශල, විපාක, ක්‍රියා, නාමස්කන්ධයෝ ය; ඔවුනොවුන්ට ද, උපාදා රූපයන්ටද උපකාරවන්නා වූ මහාභූත සතරය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ සහජාත, ශක්තිය ලැබේ (නිස්සය, අත්ථි, අවිගතයන්හි ස්වරූප සහජාතයට අනුරූපව කිය යුතුයි).

අඤ්ඤමඤ්ඤ ප්‍රත්‍යය

අඤ්ඤාකතං ධම්මං පටිච්ච අඤ්ඤාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති, අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයා =ථිථි= විපාකාඤ්ඤාකතං කිරියාඤ්ඤාකතං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො, ඤේ ඛන්ධෙ පටිච්ච ඤේ ඛන්ධා, පටිසන්ධිකඛන්ධෙ විපාකාඤ්ඤාකතං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා-වස්සු ව, තයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො වස්සු ව, ඤේ ඛන්ධෙ පටිච්ච ඤේ ඛන්ධා වස්සු ව, ඛන්ධෙ පටිච්ච වස්සු, වස්සුං පටිච්ච ඛන්ධා, එකං මහාභූතං පටිච්ච තයො මහාභූතා, තයො මහාභූතෙ පටිච්ච එකං මහාභූතං, ඤේ මහාභූතෙ පටිච්ච ඤේ මහාභූතා ඛාහිරං, ආහාර සමුඨ්ඨානං, උතුසමුඨ්ඨානං, අසඤ්ඤාසත්තානං එකං මහාභූතං පටිච්ච තයො මහාභූතා, තයො මහාභූතෙ පටිච්ච එකං මහාභූතං, ඤේ මහාභූතෙ පටිච්ච ඤේ මහාභූතා, =අනුචාද=

ථිථියෙහි අව්‍යාකෘතය, ප්‍රචාත්ති, ප්‍රතිසන්ධි, සුද්ධරූප වශයෙන් තෙවදැරුම් වේ. ඒ තුන අතුරෙන් ප්‍රචාත්ති අඤ්ඤාකත කතීෂ්‍ය පාඨයේ ස්වරූප: විපාක සිත් (37) සන්තිසය, ක්‍රියා සිත් (20) විස්සය, චෛතසික (38) අටතිසය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ විපාක සිත් (37) සතිසය, ක්‍රියා සිත් (20) විස්සය, චෛතසික (38) අටතිසය යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති. හේතුපාඨයේ ස්වරූප, ඔවුනොවුන්ට උපකාර වන්නා වූ විපාක සිත් 36 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ අඤ්ඤමඤ්ඤ ශක්තිය ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධි අබ්‍යාකෘත කතීෂ්‍ය පාඨයේ ස්වරූප: ප්‍රතිසන්ධි සිත් එකුත් විස්සය, වෛතසික පන්තිසය ය, යන අවයව වූ ද අවයව සමූහ වූ ද නාමස්කන්ධයෝ ය, හෘදයවස්තුව යන මොවුන් නිසා උපදනා වූ ප්‍රතිසන්ධි සිත් 19 ය, වෛතසික 35 ය යන අවයව - සමූහ නාමස්කන්ධ, හෘදය වස්තුව යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයේ ස්වරූප, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ ප්‍රතිසන්ධි සිත් (19) එකුත්විස්සය, වෛතසික (35) පන්තිසය, යන අවයව නාමස්කන්ධය, ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධ, හෘදය වස්තුව යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ අඤ්ඤමඤ්ඤ ශක්තිය ලැබේ.

සුද්ධ රූපයෙහි අබ්‍යාකෘත කතීෂ්‍ය පාඨයෙහි ස්වරූප: පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අරූප විපාක (4) සතරය, දෙපස් විඤ්ඤාණ (10) දශය, අරහන්ත චූතියද හැර කුසල, අකුසල, විපාක, ක්‍රියා, නාමස්කන්ධයන්ගේ උපකාරය සුදුසු පරිදි ලබන්නා වූ චිත්තජ මහා භූතයෝ ය; පඤ්ච වෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසළොස් සමඟ එකවර උපදනා වූ ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ මහා භූතයෝය; බාහිර, ආභාරජ, සෘතුජ, අසංඥසත්ත්ව කර්මජ, ප්‍රවෘත්ති කර්මජ මහා භූතයෝය, යන මොවුන් නිසා උපදනා වූ මහාභූතයෝ ද යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

හේතු පාඨයේ ස්වරූපයෝ නම්; ඔවුනොවුන්ට උපකාරවන්නා වූ මහාභූත (4) සතරය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ අඤ්ඤමඤ්ඤ ශක්තිය ලැබේ.

විපාක ප්‍රත්‍යය

අබ්‍යාකතං ධමමං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධමමො උප්පස්සති විපාක පච්චයා =විථි= විපාකාබ්‍යාකතං එකං බ්‍යධං පටිච්ච තයො බ්‍යධො විත්තසමුධ්‍යානඤ්ඤා රූපං, තයො බ්‍යධං පටිච්ච එකො බ්‍යධො විත්තසමුධ්‍යානඤ්ඤා රූපං, ඤේ බ්‍යධං පටිච්ච ඤේ බ්‍යධො

චිත්තසමුධානඤ්ච රූපං, පටිසන්ධිකම්මේ විපාකාබ්‍යාකතං එකං
 බන්ධං පටිච්ච තයො බන්ධා කට්ඨනාච රූපං, තයො බන්ධෙ පටිච්ච
 එකො බන්ධො කට්ඨනාච රූපං, ඥෙ බන්ධෙ පටිච්ච ඥෙ බන්ධා
 කට්ඨනාච රූපං, බන්ධෙ පටිච්ච වස්සු, වස්සුං පටිච්ච බන්ධා, එකං
 මහාභුතං පටිච්ච තයො මහාභුතා, තයො මහාභුතෙ පටිච්ච එකං
 මහාභුතං, ඥෙ මහාභුතෙ පටිච්ච ඥෙ මහාභුතා, මහාභුතෙ පටිච්ච
 චිත්තසමුධානඤ්ච රූපං, කට්ඨනා රූපං, උපාදා රූපං = අනුචාද=

වීථියෙහි අව්‍යාකෘතය, ප්‍රචාන්ති, ප්‍රතිසන්ධි, සුද්ධරූප වශයෙන්
 ත්‍රිවිධ වේ. ඒ තුන අතුරෙන් ප්‍රචාන්ති අබ්‍යාකතා කතීෂ්ඨා පාඨයේ ස්වරූප
 නම්; විපාක සිත් (36) සතිසය, චෛතසික (38) අටතිසය යන අවයව
 නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ විපාක සිත් (36) සතිසය, චෛතසික
 (38) අටතිසය යන අවයව නාමස්කන්ධයෝය, ඒ නාමස්කන්ධයන්ගේ
 උපකාරය සුදුසු පරිදි ලබන්නා වූ චිත්තජ රූප ප්‍රත්‍යෝක්තපන්න
 ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයේ ස්වරූප, ඔවුනොවුන්ට ද, ඔවුනොවුන්ට හා චිත්තජ
 රූපයන්ටද, උපකාරවන්නා වූ විපාක සිත් (36) සතිසය, චෛතසික
 (38) අටතිසය යන යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ විපාක
 ශක්තිය ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධි අව්‍යාකෘත කතීෂ්ඨා පාඨයේ ස්වරූප: සහජාතයට අනුරූපව
 කියනු.

හේතු පාඨයේ ස්වරූප: ඔවුනොවුන්ට ද, අන්‍යෝන්‍ය නාමස්කන්ධ
 කට්ඨකාරූපයන්ටද, උපකාරවන්නා වූ ප්‍රතිසන්ධි සිත් (19) එකුන්
 විස්සය, චෛතසික (35) පන්තිසය යන - අවයව සමූහ නාමස්කන්ධ
 ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ විපාක ශක්තිය ලැබේ.

සුද්ධරූප කතීෂ්ඨා පාඨයෙහි ස්වරූප, පඤ්ච චෝකාර භූමියෙහි
 උපදනා කල්හි වූ අරූප විපාක (4) සතරය, දෙපස් විඤ්ඤාණ (10)
 දශය, අරහත්ත වුතියද හැර දෙවිසි විපාක නාමස්කන්ධයන්ගේ
 උපකාරය සුදුසු පරිදි ලබන්නා වූ චිත්තජ මහා භූතයෝ ය; පඤ්ච
 චෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසලොස සමඟ එකට උපදනා වූ ප්‍රතිසන්ධි කථමජ

මහා භූතයන්ද නිසා උපදනා වූ මහාභූත සමග සහජ වූ චිත්තජ උපාදා රූපයෝය. ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ උපාදා රූපයෝය යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

හේතු පාඨයේ ස්වරූප, චිත්තජ රූප, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයන්ට උපකාරවන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අරූප විපාක (4) සතරය, දෙපස් විඥාන (10) දශය, අරහන්ත චූතිය ද හැර දෙවිසි විපාකයෝය. චෛතසික (38) අටතිසය, යන නාමස්කන්ධ, ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ විපාක ශක්තිය ලැබේ.

සම්ප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය

අඛ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අඛ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති, සම්ප්‍රයුක්ත පච්චයා =වීථි=

විපාකාඛ්‍යාකතං කිරියාඛ්‍යාකතං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච තයො ඛණ්ඩා, තයො ඛණ්ඩ පටිච්ච එකො ඛණ්ඩො, ඥෙ ඛණ්ඩ පටිච්ච දෙව ඛණ්ඩා,

පටිසන්ධිකඛණේ විපාකාඛ්‍යාකතං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච තයො ඛණ්ඩා, තයො ඛණ්ඩ පටිච්ච එකො ඛණ්ඩො, ඥෙ ඛණ්ඩ පටිච්ච ඥෙ ඛණ්ඩා, වජ්ජං පටිච්ච ඛණ්ඩා. =අනුචාද=

වීථියෙහි ප්‍රචාත්ති අව්‍යාකෘත කතීෂ්‍ය පාඨයේ ස්වරූප අඤ්ඤමඤ්ඤයට අනුව කිවයුතුය. හේතු පාඨයේ ස්වරූප: ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ විපාක සිත් (36) සතිසය, ක්‍රියා සිත් (20) විස්සය, චෛතසික (38) අටතිසය යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ සම්ප්‍රයුක්ත ශක්තිය ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධි අව්‍යාකෘත කතීෂ්‍ය පාඨයේ ස්වරූප, ප්‍රතිසන්ධි සිත් (19) එකුත් විස්සය, චෛතසික (35) පන්තිසය, යන අවයව නාම ස්කන්ධයෝය, හෘදයවස්තුය යන මොවුන් නිසා උපදනා වූ ප්‍රතිසන්ධි සිත් (19) එකුත් විස්සය, චෛතසික (35) පන්තිසය යන අවයව සමූහ නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

හේතුපාඨයේ සවරූප, ඔවුනොවුන්ට උපකාරවන්නා වූ ප්‍රතිසන්ධි සිත් (19) එකුන්විස්සය, වෛතසික (35) පන්තිසය යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ සම්ප්‍රයුක්ත ශක්තිය ලැබේ.

විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය

අඛ්‍යාකතං ධමමං පටිච්ච අඛ්‍යාකතො ධමමො උපසර්ජති විප්‍රයුක්ත පච්චයා -වීථි-

විපාකාඛ්‍යාකතං කීරියාඛ්‍යාකතං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච තයො ඛණ්ඩා වික්කසමුධ්‍යානඤ්ඤා රූපං, තයො ඛණ්ඩො පටිච්ච එකො ඛණ්ඩො වික්කසමුධ්‍යානඤ්ඤා රූපං, ඤො ඛණ්ඩො පටිච්ච ඤො ඛණ්ඩා වික්කසමුධ්‍යානඤ්ඤා රූපං, ඛණ්ඩා වත්ථුං විප්‍රයුක්ත පච්චයා, වික්කසමුධ්‍යානං රූපං ඛණ්ඩො විප්‍රයුක්ත පච්චයා,

පටිසන්ධිකකණේ විපාකාඛ්‍යාකතං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච තයො ඛණ්ඩා කට්ඨනාච රූපං, තයො ඛණ්ඩා පටිච්ච එකො ඛණ්ඩො කට්ඨනාච රූපං, ඤො ඛණ්ඩො පටිච්ච ඤො ඛණ්ඩා කට්ඨනාච රූපං, ඛණ්ඩා වත්ථුං විප්‍රයුක්ත පච්චයා, කට්ඨනා රූපං ඛණ්ඩො විප්‍රයුක්ත පච්චයා, ඛණ්ඩො පටිච්ච වත්ථුං, වත්ථුං පටිච්ච ඛණ්ඩා, ඛණ්ඩා වත්ථුං විප්‍රයුක්ත පච්චයා, වත්ථුං ඛණ්ඩො විප්‍රයුක්ත පච්චයා,

එකං මහාභුතං පටිච්ච තයො මහාභුතා, තයො මහාභුතෙ පටිච්ච එකං මහාභුතං, ඤො මහාභුතෙ පටිච්ච ඤො මහාභුතා, මහාභුතෙ පටිච්ච වික්කසමුධ්‍යානං රූපං, කට්ඨනා රූපං, උපාදා රූපං ඛණ්ඩො විප්‍රයුක්ත පච්චයා -අනුචාද- (ප්‍රචාරිති කාලයෙහි "ඛණ්ඩා වත්ථුං විප්‍රයුක්ත පච්චයා" යන පාඨයෙන් පුරේජාත විප්‍රයුක්තය දක්වන ලදී. "වික්කසමුධ්‍යානං රූපං ඛණ්ඩො විප්‍රයුක්ත පච්චයා" යන පාඨයෙන් සහජාත විප්‍රයුක්තය දක්වන ලදී.

වීථියෙහි ප්‍රචාරිති අඛ්‍යාකෘත කතීෂා පාඨයේ ස්වරූප: පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි, අරූප විපාක (4) හැර විපාක සිත් (32) දෙතිසය, ක්‍රියා සිත් (20) විස්සය, වෛතසික (38) අටතිසය යන අවයව

නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ විපාක සිත් (32) දෙතිසය, ක්‍රියා සිත් (20) විස්සය, වෛතසික (38) අටතිසය යන අවයව නාමස්කන්ධයෝය, ඒ නාමස්කන්ධයන්ගේ උපකාරය සුදුසු පරිදි ලබන්නා වූ විත්තජ රූප ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයේ ස්වරූප, විත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ වන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අරූප විපාක (4) සතරය, දෙපස් විඤ්ඤාණ (10) දශය, අරහත්ත චූතිය ද හැර විපාක සිත් (22) දෙවිස්සය, ක්‍රියා සිත් (20) විස්සය, වෛතසික (38) අටතිසය, යන අවයව-සමූහ නාමස්කන්ධ, ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ සහජාත විප්‍රයුක්ත ශක්තිය ද; වක්‍ෂුර්විඤ්ඤාණ යුගලයට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පූර්ව වූ අතීත භවංගය හා සමඟ එකට උපන් මධ්‍යමායුෂ්ක වක්‍ෂුර්වස්තුවය -පෙ- කාය වස්තුවය, පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අරූප විපාක (4) සතරය, දෙපස් විඤ්ඤාණ (10) දශය ද, හැර පසු පසු වූ විපාක ක්‍රියා නාමස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ ප්‍රතිසන්ධිය පටන් පූර්ව පූර්ව වූ සිත හා සමඟ එකට උපදනා වූ හෘදය වස්තුවය; මරණාසන්න කාලයේ දී පඤ්ච වෝකාර භවංග (15) පසළොස්පටද, ආවර්ජනා (2) දෙක, සම්පට්ච්ඡන දෙක, සනතීරණ තුන, වොත්ථපනය, මරණාසන්න ක්‍රියා ජවන් පසය, තදාරම්මණ සය, චූතිය යන මොවුන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ, චූති විත්තයේ පටන් ආපසු ගිණිමේදී (17) සතළොස්වන විත්තක්‍ෂණය ඇති විත්තය සමඟ එකට උපදනා වූ හෘදය වස්තුවය, නිරෝධ සමාපත්තියෙන් නැගිටින කල්හි අනාගාමී ඵල, අරහත්ත ඵලයනට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පූර්ව ඵක විත්තක්‍ෂණ කාලයෙහිදී උපදනා වූ හෘදය වස්තුවය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ පුරේජාත විප්‍රයුක්ත ශක්තිය ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි අව්‍යාකෘත කතීෂ පාඨයේ ස්වරූප, පඤ්ච වෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධ (15) පසළොස්, වෛතසික (35) පන්තිස, යන අවයව-සමූහ නාමස්කන්ධ, හෘදය වස්තුව නිසා උපදනා වූ පඤ්ච වෝකාර ප්‍රතිසන්ධි (15) පසළොස්ය, වෛතසික (35) පන්තිසය යන අවයව-සමූහ නාමස්කන්ධ සහ කටත්තා රූප යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයේ ස්වරූප: කටත්තා රූපයන්ට උපකාරවන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර ප්‍රතිසන්ධි (15) පසළොසය, වෛතසික (35) පන්තිසය යන අවයව-සමූහ නාමස්කන්ධයෝය, හෘදය වස්තුවය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ සහජාත විප්‍රයුක්ත ශක්තිය ලැබේ.

සුද්ධ රූප කතීෘ පාඨයෙහි ස්වරූප: පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අරූප විපාක (4) සතරය, දෙපස් විඤ්ඤාණ (10) දශය, අරහන්ත වුතිය ද හැර කුසල, අකුසල, විපාක, ක්‍රියා නාමස්කන්ධයන්ගේ උපකාරය සුදුසු පරිදි ලබන්නා වූ චිත්තජ මහා භූතයෝ ය; පඤ්ච වෝකාර ප්‍රතිසන්ධි පසළොස සමඟ එකට උපදනා වූ ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ මහා භූතයන් නිසා උපදනා වූ භූතරූප සහිත චිත්තජ උපාදා රූපයෝය, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ උපාදා රූප යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයේ ස්වරූප: ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අරූප විපාක (4) සතරය, දෙපස් විඤාන (10) දශය, අරහන්ත වුතිය ද, හැර කුසල, අකුසල, විපාක, ක්‍රියා අවයව-සමූහ නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ සහජාත විප්‍රයුක්ත ශක්තිය ලැබේ.

කුඩා සහජාත 7

අඛ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අඛ්‍යාකතො ධම්මො උපපජ්ජති හෙතු, අධිපති, කම්ම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ක්‍රියා, මග්ග පච්චයා -වීථි- විපාකාඛ්‍යාකතං කීරියාඛ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා විත්තසමුධානඤ්ච රූපං, තයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො විත්තසමුධානඤ්ච රූපං, ඤෙ ඛන්ධො පටිච්ච දව ඛන්ධා විත්තසමුධානඤ්ච රූපං,

පටිසන්ධිකඛණේ විපාකාඛ්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා කට්ඨනාව රූපං, තයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධො කට්ඨනාව රූපං, ඤෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ඤෙ ඛන්ධා කට්ඨනාව රූපං, ඛන්ධෙ පටිච්ච වස්සු, වස්සුං පටිච්ච ඛන්ධා, එකං මහාභූතං පටිච්ච තයො මහාභූතා,

තයෝ මහාභූතෙ පටිච්ච එකං මහාභූතං, ඥේ මහාභූතෙ පටිච්ච ඥේ මහාභූතා, මහාභූතෙ පටිච්ච විතතසමුට්ඨානං රූපං, කට්ඨතා රූපං, උපාදා රූපං - අනුචාද-

(අධිපතියෙහි ප්‍රතිසන්ධි වාරය නොලැබේ. සුද්ධ රූප වාරයෙහිද කට්ඨතා රූප අතහැර කියනු)

හේතු ප්‍රත්‍ය වේ නම්; වීථියෙහි අව්‍යාකෘතය, ප්‍රචාත්ති, ප්‍රතිසන්ධි, සුද්ධ රූප වශයෙන් තෙවැදෑරුම් වේ. ඒ තුන අතුරෙන් ප්‍රචාත්ති අව්‍යාකත කතීෂ්‍ය පාඨයේ ස්වරූප: සහේතුක විපාක සිත් (21) එක්විස්සය, සහේතුක ක්‍රියා (17) සතලොසය, වෛතසික (38) අටතිසය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ සහේතුක විපාක (21) එක්විස්සය, සහේතුක ක්‍රියා (17) සතලොසය, වෛතසික (38) අටතිසය යන අවයව නාමස්කන්ධයෝය, ඒ නාමස්කන්ධයන්ගේ උපකාරය සුදුසු පරිදි ලබන්නා වූ සහේතුක විත්තජ රූප ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයේ ස්වරූප: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ද, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ විත්තජ රූපයන්ට ද, උපකාර වන්නා වූ සහේතුක විපාක (21) එක්විස්සය, සහේතුක ක්‍රියා සතලොසය, වෛතසික (38) අටතිසය, ඒ එක එක විත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ ද්විභේතුක නම් අලෝභ, අදෝසයෝ ද, ත්‍රිභේතුක නම් අලෝභ, අදෝස, අමෝහයෝ ද යන මේ දෙක හෝ තුන බැගින් ඇති හේතු ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ හේතු ශක්තිය ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධි අව්‍යාකෘත කතීෂ්‍ය පාඨයේ ස්වරූප: සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි (17) සතලොස, වෛතසික (35) පන්තිස, යන අවයව-සමූහ නාමස්කන්ධයෝය, හෘදය වස්තුවය යන මොවුන් නිසා උපදනා වූ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි සතලොසය, වෛතසික (35) පන්තිසය යන අවයව-සමූහ නාමස්කන්ධ - කට්ඨතා රූප ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයේ ස්වරූප: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ටද, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ-කට්ඨතා රූපයන්ට ද, උපකාර වන්නා වූ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි (17) සතලොසය, වෛතසික (35) පන්තිසය ඒ එක එක

චිත්තකෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ ද්විභේදක සිත්හි අලෝභ, අදෝසයෝය, ත්‍රිභේදක සිත්හි අලෝභ, අදෝස, අමෝහයෝය, යන දෙකක් හෝ තුනක් වූ හේතු ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ හේතු ශක්තිය ලැබේ.

සුද්ධරූප අව්‍යාකෘත කතීෂ්‍ය පාඨයේ ස්වරූප: පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අරූප විපාක (4) සතරය, අරහන්ත චූතියද හැර කුසල්, අකුසල්, සහේතුක විපාක, ක්‍රියා නාම ස්කන්ධයන්ගේ උපකාරය සුදුසු පරිදි ලබන්නා වූ සහේතුක චිත්තජ මහා භූතයෝය; සහේතුක පඤ්ච වෝකාර ප්‍රතිසන්ධි (13) තෙලෙස සමඟ එකට උපදනා වූ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ මහා භූතයන් නිසා උපදනා වූ භූතරූප සහිත සහේතුක චිත්තජ උපාදා රූපයෝය, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ උපාදා රූපයෝය, යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතුපාඨයේ ස්වරූප: සහේතුක චිත්තජ රූප, සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ, පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අරූප විපාක (4) සතර හා අරහන්ත චූතිය ද හැර කුසල, අකුසල, සහේතුක විපාක, සහේතුක ක්‍රියා නාම ස්කන්ධයන්හි ඇත්තා වූ ද්විභේදක සිත්හි අලෝභ-අදෝසයෝ ද, ත්‍රිභේදක සිත්හි අලෝභ-අදෝස-අමෝහද, ලෝභ මූලයෙහි ලෝභ-මෝහය ද, දෝස මූලයෙහි දෝස-මෝහයද මෝහ මූලයෙහි මෝහයද යන එක දෙක තුන බැගින් ඇත්තා වූ හේතු ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ සහජාත හේතු ශක්තිය ලැබේ.

අධිපති ප්‍රත්‍ය වේ නම් වීථියෙහි කතීෂ්‍ය පාඨයේ ස්වරූප: පඤ්ච වෝකාර භූමියේ අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි මහා ක්‍රියා (8) අටය, ඒකාන්තයෙන් ලැබෙන මහද්ගත ක්‍රියා (9) නවය, ඵලසිත් (4) සතරය, වෛතසික (38) අටතිසය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි අධිපති ධර්මයන් හැර මහා ක්‍රියා සිත් (8) අටය, ඒකාන්ත මහද්ගත ක්‍රියා (9) නවය, ඵලසිත් (4) සතරය, වෛතසික (38) අටතිසය, යන අවයව නාමස්කන්ධයෝය, ඒ නාමස්කන්ධයන් නිසා සුදුසු පරිදි උපදනා වූ සාධිපති චිත්තජ රූප ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

හේතු පාඨයේ ස්වරූප: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ටද, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ-චිත්තජ රූපයන්ටද උපකාර වන්නා වූ අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි වූ මහා ක්‍රියා සිත් (8) අටය, නියමයෙන් ලැබෙන මහද්ගත ක්‍රියා සිත් (9) නවයය, එලසින් (4) සතරය, වෛසික අටතිසය යන මොවුන්ගේ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ අධිපති ධර්ම තුන-සතර අතුරෙන් එක එකෙක්හි ඇත්තා වූ සහජාතාධිපති ශක්තිය ලැබේ. (ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි අධිපති නොකිය යුතු)

සුද්ධරූප වාරයෙහි කතීෂ පාඨයෙහි ස්වරූප: පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි සාධිපති කුසල, අකුසල, විපාක, ක්‍රියා නාමස්කන්ධයන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවන සාධිපති චිත්තජ මහා භූතයන් නිසා උපදනා වූ භූතරූප සහිත වූ සාධිපති චිත්තජ උපාදා රූප ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

හේතු පාඨයෙන්: සාධිපති චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි සාධිපති කුසල, අකුසල, විපාක, ක්‍රියා, නාම ස්කන්ධයන්ගේ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ අධිපති ධර්ම 3 - 4 අතුරෙන් එක එක ප්‍රත්‍ය ධර්මයකගේ ශක්තිය ලැබේ.

කර්ම ප්‍රත්‍ය වේ නම්: වීථියෙහි ප්‍රවෘත්ති කාලයේ කතීෂ පාඨයෙන් : විපාක සිත් (36) සතිසය, ක්‍රියා සිත් (20) විස්සය, වෛතසික (38) අටතිසය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ විපාක සිත් (36) සතිසය, ක්‍රියා සිත් (20) විස්සය, වේතනාව හැර වෛතසික (37) සත්තිසය, යන අවයව නාම ස්කන්ධද, ඒ නාමස්කන්ධයන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවනු ලබන චිත්තජ රූප ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝද ලැබෙත්.

හේතු පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ටද, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ චිත්තජ රූපයන්ටද, ප්‍රත්‍යවන්නා වූ විපාක සිත් (36) සතිසය, ක්‍රියා සිත් (20) විස්සය, වෛතසික (38) අටතිසය, යන මොවුන්ගේ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ වේතනා ප්‍රත්‍ය ධර්මයාගේ සහජාත කර්ම ශක්තිය ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි කතීෂා පාඨයෙන්: ප්‍රතිසන්ධි සිත් (19) එකුන් විස්සය, වෛතසික (35) පන්තිස, යන අවයව වූද, සමූහ වූද නාම ස්කන්ධ හා හෘදය වස්තුවය නිසා උපදනා වූ ප්‍රතිසන්ධි සිත් (19) එකුන් විස්සය, වෛතනා හැර වෛතසික (34) යන අවයව වූද, සමූහ වූද, නාමස්කන්ධයෝ ය, කටත්තා රූප යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ටද, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ හා කටත්තා රූපයන්ටද, ප්‍රත්‍යවන්නා වූ ප්‍රතිසන්ධි සිත් (19) එකුන් විස්සය, වෛතසික (35) පන්තිසය, යන මොවුන්ගේ එක එක විත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ වෛතනා ප්‍රත්‍ය ධර්මයාගේ සහජාත කර්ම ශක්තිය ලැබේ.

සුද්ධ රූපයෙහි කතීෂා පාඨයෙන්: පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අරූප විපාක (4) සතරය, දෙපස් විඥාන (10) දශය, අරහන්ත චූතියද හැර කුසල, අකුසල, විපාක, ක්‍රියා නාම ස්කන්ධයන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවනු ලබන විත්තජ මහා භූතයෝ ය; පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි (15) පසළොස් සමඟ එකට උපදනා වූ ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ මහා භූතයෝය යන මොවුන් නිසා උපදනා වූ භූතරූප සහිත විත්තජ උපාදා රූපයෝය, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ උපාදා රූපයෝය. යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයෙන්: විත්තජ රූප, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ, පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කාලයෙහි අරූප විපාක (4) සතරය, දෙපස් විඥාන (10) දශය, අරහන්ත චූතිය ද හැර කුසල, අකුසල, විපාක, ක්‍රියා නාම ස්කන්ධයන්ගේ එක එක විත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ වෛතනා ප්‍රත්‍ය ධර්මයාගේ සහජාත කර්ම ශක්තිය ලැබේ.

ආහාර ප්‍රත්‍ය වේ නම්: විථියෙහි ප්‍රවෘත්ති කාලයේ කතීෂා පාඨයෙන්- සහජාතයට අනුව කිය යුතුයි.

හේතු පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ද, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ හා විත්තජ රූපයන්ට ද, ප්‍රත්‍යවන්නා වූ විපාක සිත් (36) සතිසය, ක්‍රියා සිත් (20) විස්සය, වෛතසික (38) අටතිසය, යන මොවුන්ගේ එක

එක විත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ නාම ආහාර ප්‍රත්‍ය ධර්මය තුනෙහි ආහාර ශක්තිය ලැබේ.

සුද්ධ රූපයෙහි කතීෂ පාඨයෙන්: කර්ම ප්‍රත්‍යයට අනුරූපව කිය යුතුයි.

හේතු පාඨයෙන්: විත්තජ රූප, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයන්ට, ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අරූප විපාක (4) සතරය, දෙපස් විඥාන (10) දශය, අරහන්ත වුතිය ද හැර කුශල, අකුශල, විපාක, ක්‍රියා නාමස්කන්ධයන්ගේ, එක එක විත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ (3) තුනක් වූ නාම ආහාර ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ආහාර ශක්තිය ලැබේ.

ඉඤ්ජ ප්‍රත්‍ය වේ නම්: විචියෙහි ප්‍රවෘත්ති කාලයේ කතීෂ පාඨයෙන් සහජාතයට අනුව කිය යුතුයි.

හේතු පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ද, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා විත්තජ රූපයන්ට ද, ප්‍රත්‍යවන්නා වූ විපාක සිත් (36) සතිසය, ක්‍රියා සිත් (20) විස්සය, වෛතසික (38) අටතිසය, යන මොවුන්ගේ එක එක විත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ (8) අටක් වූ නාමඉඤ්ජ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ඉඤ්ජ ශක්තිය ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි කතීෂ පාඨයේ ස්වරූප: සහජාතයට අනුව කිය යුතුය.

හේතු පාඨයේ ස්වරූප නම්; සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ටද, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන් හා කටත්තා රූපයන්ටද, ප්‍රත්‍යවන්නා වූ ප්‍රතිසන්ධි සිත් (19) එකුන් විස්සය, වෛතසික (35) පන්තිසය, යන මොවුන්ගේ එක එක විත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ (8) අටක් වූ නාමඉඤ්ජ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ සහජාතිඤ්ජ ශක්තිය ලැබේ.

සුද්ධ රූපයෙහි කතීෂ පාඨයේ ස්වරූප නම් කර්මයට අනුරූපව කිය යුතුයි. හේතු පාඨයේ ස්වරූප නම්: විත්තජ රූප, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අරූප විපාක (4) සතරය, දෙපස් විඥාන (10) දශය, අරහන්ත වුතිය ද හැර කුසල, අකුසල, විපාක, ක්‍රියා නාම ස්කන්ධයන්ගේ, එක

එක විත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ (8) අටක් වූ නාමේඤ්ඤ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ඉඤ්ඤ ශක්තිය ලැබේ.

ධ්‍යාන ප්‍රත්‍ය වේ නම් විච්චියෙහි ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි කතීෂ පාඨයෙහි ස්වරූප: දෙපස් විඤාන (10) දශය, හැර විපාක සිත් (26) සවිස්සය යන අවයව නාමස්කන්ධයන් උපදනා වූ දෙපස් විඤාන (10) දශය හැර විපාක සිත් (26) සවිස්සය, ක්‍රියා සිත් (20) විස්සය, චෛතසික (83) අටතිසය යන අවයව නාමස්කන්ධයෝය, ඒ නාමස්කන්ධයන් විසින් සුදුසු පරිදි උපදවනු ලබන විතතඡ රූප යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

භේතු පාඨයේ ස්වරූප: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ද, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ හා විත්තඡ රූපයන්ට ද, ප්‍රත්‍යවන්නා වූ දෙපස් විඤාන (10) දශය හැර විපාක සිත් (26) සවිස්සය, ක්‍රියා සිත් (20) විස්සය, චෛතසික (38) අටතිසය, යන මොවුන්ගේ එක එක විත්තක්‍ෂණයෙක් හි ඇත්තා වූ පඤ්චවිධ ධ්‍යානාංග ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ධ්‍යාන ශක්තිය ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි කතීෂ පාඨයෙන්; ලැබෙන ස්වරූප සහජාතයට අනුරූපව කිව යුතුයි, භේතු පාඨයේ ස්වරූප: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ද, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ හා කටත්තා රූපයන්ට ද, ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ ප්‍රතිසන්ධි සිත් (19) එකුත් විස්සය, චෛතසික (35) පන්තිසය, යන මොවුන්ගේ එක එක විත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ පඤ්චවිධ ධ්‍යානාංග ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ධ්‍යාන ශක්තිය ලැබේ.

සුද්ධ රූපයෙහි කතීෂ පාඨයේ ස්වරූප: කර්මයට අනුරූපව කිය යුතුයි. භේතු පාඨයේ ස්වරූපං විත්තඡ රූප, ප්‍රතිසන්ධි කර්මඡ රූපයන්ට, ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අරූප විපාක (4) සතරය, දෙපස් විඤාන (10) දශය, අරහන්ත චුතිය ද හැර කුශල, අකුශල, විපාක, ක්‍රියා නාම ස්කන්ධයන්ගේ, එක එක විත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ (5) පසක් වූ ධ්‍යානාංග ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ධ්‍යාන ශක්තිය ලැබේ.

මාර්ග ප්‍රත්‍යවේ නම් විච්චියෙහි ප්‍රවෘත්ති කාලයේ කතීෂ පාඨයේ ස්වරූප: භේතුවට අනුරූපව කියනු. භේතු පාඨයේ ස්වරූපං සම්ප්‍රයුක්ත

ස්කන්ධයන්ට ද, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ හා සහේතුක විත්තජ රූපයන්ට ද, ප්‍රත්‍යවන්තා වූ සහේතුක විපාක (21) එක්විසසය, සහේතු ක්‍රියා (17) සතලොසය, වෛතසික (38) අටතිසය, යන මොවුන්ගේ එක එක විත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ අංග (8) අටක් වූ මාර්ග ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ මාර්ග ශක්තිය ලැබේ. ප්‍රතිසන්ධි කාලයේ කතීෂ පාඨයේ ස්වරූප: හේතු ප්‍රත්‍යයට අනුරූපව කිය යුතුයි. හේතු පාඨයේ ස්වරූප: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ද, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ හා කටත්තා රූපයන්ට ද, ප්‍රත්‍ය වන්තා වූ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි (17) සතිසය, වෛතසික (35) පන්තිසය, යන මොවුන්ගේ එක එක විත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ පඤ්ඤා, විතක්ක, විරිය, සති, එකග්ගතා යයි කියන ලද අංග පසක් වූ මාර්ග ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ මාර්ග ශක්තිය ලැබේ.

සුද්ධ රූපයෙහි කතීෂ පාඨයේ ස්වරූප: හේතු ප්‍රත්‍යයට අනුරූපව කිය යුතුයි. හේතු පාඨයේ ස්වරූප: සහේතුක විත්තජ රූප හා සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්තා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අරූප විපාක (4) සතර හා අරහන්ත චූතිය ද හැර කුසල, අකුසල, සහේතුක විපාක, සහේතු ක්‍රියා නාම ස්කන්ධයන්ගේ, එක එක විත්තක්‍ෂණයෙක ඇත්තා වූ අංග (9) නවයක් ඇති මාර්ග ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ මාර්ග ශක්තිය ලැබේ.

කුසලාබ්‍යාකත පද අබ්‍යාකත පද අවසාන ප්‍රත්‍ය 12

කුසලඤ්ච අබ්‍යාකතඤ්ච ධමම. පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධමමො උප්පජ්ජති 5, හෙතු, අධිපති, කමම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ක්‍රියා, මග්ග පච්චයා -විටී-

කුසලෙ ඛන්ධෙ ච මහාභූතෙ ච පටිච්ච විකසමුට්ඨානං රූපං -අනුචාද- (විප්‍රයුක්තයෙහිදී ඛන්ධ විසයුක්ත පච්චයා යි වැඩි කොට කියනු)

සහජාත ප්‍රත්‍ය වේ නම්; විටීයෙහි කතීෂ පාඨයේ ස්වරූප: (21) එක්විසි කුසල විත්තය, (38) අටතිස් වෛතසිකය යන අවයව-සමූහ

නාම ස්කන්ධ සහ අවයව සමූහ මහා භූතයන් නිසා උපදනා වූ කුසල විත්තජ රූප ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයේ ස්වරූප: විත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ, පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි (21) එක්විසි කුසල විත්තය, (38) අටතිස් චෛතසිකය යන අවයව-සමූහ නාම ස්කන්ධයෝය, ඔවුනොවුන්ට ද, උපාදාරූපයන්ට ද ප්‍රත්‍යවන්නා වූ මහාභූත සතරය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ සහජාත කර්ම ශක්තිය ලැබේ. නිස්සය, අත්ථි, අවිගතයන්හි ස්වරූප සහජාතයට අනුව කිය යුතුයි.

විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍ය වේ නම්; විථියෙහි කතීෂ: සහජාතයට අනුව කිය යුතුයි. හේතු පාඨයේ ස්වරූප: විත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි (21) එක්විසි කුසල සිත්ය, (38) අටතිස් චෛතසික අවයව-සමූහය නාම සක්‍රම ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ සහජාත විප්‍රයුක්ත ශක්තිය ලැබේ.

හේතු ප්‍රත්‍ය වේ නම්; විථියෙහි කතීෂ: සහජාතයට අනුරූපව කිය යුතුයි. හේතු පාඨයේ ස්වරූප: හේතුවට අනුව කිය යුතුයි. අධිපති ප්‍රත්‍ය වේ නම්; පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි මහා කුසල් සිත් (8) අටය, නියමයෙන් ලැබෙන මහද්ගත කුසල් සිත් (9) නවය, මාර්ග කුසල් සිත් (4) සතරය, චෛතසික (38) අටතිසය, යන අවයව-සමූහ නාම ස්කන්ධයන් හා අවයව-සමූහ මහාභූතයන් නිසා උපදනා වූ සාධිපති විතතජ රූප ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්ම ලැබෙති. හේතු පාඨය වනාහී සහජාතාධිපතියට අනුරූපව කියනු.

කම්ම, ආහාර, ඉඤ්ජිය, ක්‍රියා, මග්ග, ප්‍රත්‍ය වේ නම් විථියෙහි කතීෂ:සහජාතයට අනුරූපව කිය යුතුයි. හේතු පාඨයේ ස්වරූප: විත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි කුසල් සිත් (21) එක්විසසය, චෛතසික (38) අටතිසය, යන මොවුන්ගේ එක එක විත්තක්‍ෂණයෙකි ඇත්තා වූ චේතනා ප්‍රත්‍ය ධර්මයාගේ සහජාත කර්ම ශක්තියද; (3) තුනක් වූ නාමාහාර ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ආහාර ශක්තියද; (8) අටක් වූ නාමෙඤ්ජිය ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ඉඤ්ජිය ශක්තියද; අංග (5) පසක් වූ ධ්‍යාන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ධ්‍යාන ශක්තියද; අංග (8) අටක් වූ මාර්ග ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ මාර්ග ශක්තියද; ලැබේ.

අකුසලාබ්‍යාකතපද අබ්‍යාකත පදාවසාන ප්‍රත්‍ය 12

අකුසලඤ්ඤ අබ්‍යාකතඤ්ඤ ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති 5, හේතු, අධිපති, කම්ම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ක්‍රියා, මග්ග පච්චයා -වීථි-

අකුසලෙ ඛන්ධෙ ච මහාභුතෙ ච පටිච්ච විත්තසමුද්ධානං රූපං -අනුචාද-

(විප්‍රයුක්තයෙහිදී ඛන්ධ විප්‍රයුක්ත පච්චයා යි වැඩි කොට කියනු)

සහජාත ප්‍රත්‍ය වේ නම්; වීථියෙහි කතීෂා පාඨයෙන්: පඤ්ච චෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, චෛතසික (27) සත්විස්සය යන අවයව-සමූහ නාම ස්කන්ධයන්ද, අවයව සමූහ මහා භුතයන්ද නිසා උපදනා වූ අකුසල විත්තජ රූප ප්‍රත්‍යයන්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයේ ස්වරූප: විත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ, පඤ්ච චෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අකුසල සිත් (12) දොළොසය, චෛතසිකය (27) සත්විස්සය, යන අවයව-සමූහ නාම ස්කන්ධයන්ගේ සහ ඔවුනොවුන්ටද, උපාදා රූපයන්ටද ප්‍රත්‍යවන්නා වූ සතර මහා භුතයන්ගේද යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ සහජාත ශක්තිය ලැබේ. නිස්සය, අත්ථි, අවිගතයන්හි ස්වරූප සහජාතයට අනුව කියනු.

විප්‍රයුක්තය වේ නම්; වීථියෙහි කතීෂා: සහජාතයට අනුව කිය යුතුයි. හේතු පාඨයේ ස්වරූප: විත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චචෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, චෛතසික (27) සත්විස්සය යන අවයව-සමූහ නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ සහජාත විප්‍රයුක්ත ශක්තිය ලැබේ.

හේතු ප්‍රත්‍ය වේ නම් වීථියෙහි කතීෂා: සහජාතයට අනුව කියනු. හේතු පාඨයේ ස්වරූප: හේතුවට අනුව කියනු.

අධිපති ප්‍රත්‍ය වේ නම්; වීථියෙහි කතීෂා: පඤ්ච චෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි ලෝභ මූල සිත් (8) අටය, දෝසමූල (2) දෙකය, විචිකිචජා හැර චෛතසික (26) සවිස්සය, යන අවයව-

සමූහ නාමස්කන්ධයන් හා අවයව-සමූහ මහාභූතයන් නිසා උපදනා වූ සාධිපති චිත්තජ රූප ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති. හේතු පාඨය වනාහී සහජාතයට අනුව කියනු.

කම්ම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ධ්‍යාන, මග්ග, ප්‍රත්‍ය වේ නම්, විධියෙහි කතීෂ්ඨ: සහජාතයට අනුව කිය යුතුයි. හේතු පාඨයේ ස්වරූප: චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අකුසල් සිත් (12) දොළොසය, වෛතසික (27) සත්විස්සය, යන මොවුන්ගේ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ චේතනා ප්‍රත්‍ය ධර්මයාගේ සහජාත කර්ම ශක්තියද; (3) තුනක් වූ නාමාහාර ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ආහාර ශක්තියද, (5) පසක් වූ නාමේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ඉන්ද්‍රිය ශක්තිය ද; අංග (5) පසක් වූ ධ්‍යාන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ධ්‍යාන ශක්තියද, අංග (4) සතරක් වූ මාර්ග ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ මාර්ග ශක්තියද; ලැබෙත්.

(සහජාත ප්‍රත්‍ය වර්ග නිමියාන)

ආරම්මණ ප්‍රත්‍ය ජාති 8 හෝ 11

ආරම්මණයෙහි ස්වරූප නය

ආරම්මණයේ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම් අරමුණු සය වෙත්, හෙවත් අතීත අනාගත වර්තමාන වූ සිත් 89 ය, වෛතසික 52 ය, රූප 28 ය, කාල විමුක්ත නිර්වාණය හා ප්‍රඥප්ති ද වෙති. ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම් සිත් 89 ය, වෛතසික 52 ය යන මොවුහු වෙති.

මෙහි ආරම්මණ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන් අතුරෙන්;

1. කුසල ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: කුසල් සිත් 21 ය, වෛතසික 38 ය, යන මොවුහු වෙත්. ඒ කුසල ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන්ගේ ආරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: අග්ගමග්ග ඵලුජ්ඣධිතෙ යි කියන ලද්දාහු වෙති. හෙවත් රහත් මග ඵල හැර සිත් 87 ය, වෛතසික 52 ය, රූප 28 නිර්වාණය හා ප්‍රඥප්ති වෙති.

2. අකුසල ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: අකුසල් සිත් 12 ය, වෛතසික 27 ද, වෙති. ඒ අකුසල ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන්ගේ ආරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: අනුකාර මුකමහි යි කියන ලද්දාහු වෙති. හෙවත් ලෞකික සිත් 81 ය, වෛතසික 52 ය, රූප 28 ය, ප්‍රඥප්ති ද වෙති.
3. අව්‍යාකෘත ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්; විපාක සිත් 36 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, වෛතසික 38 ය, යන මේ ධර්මයෝය. ඒ අව්‍යාකෘත ප්‍රත්‍යෝත්පන්නයන්ගේ ආරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: සබ්බසු යි කියන ලදහ. හෙවත් සිත් 89 ය, වෛතසික 52 ය, රූප 28 ය, නිර්වාණය හා ප්‍රඥප්තිය යන මේ ධර්මයෝ වෙති.

කුසල පද කුසල පද අවසාන

කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති ආරම්මණ පච්චයා -වීථි- කුසලං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච තයො ඛණ්ඩා, තයො ඛණ්ඩ පටිච්ච එකො ඛණ්ඩා, දො ඛණ්ඩ පටිච්ච දො ඛණ්ඩා -අනුචාද-

වීථියෙහි කතීෂ්: කුසල සිත් 21 ය, වෛතසික 38 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධයන් නිසා උපදනා කුසල් සිත් 21 ය, වෛතසික 38 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න යෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨය: අශ්‍රමශ්‍ර ඵලුජ්ඣතෙ හෙවත් රහත් මග ඵල හැර සිත් 87 ය, වෛතසික 52 ය, රූප 28 ය, නිර්වාණය ප්‍රඥප්තිය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ආරම්මණ ශක්තිය ලැබේ.

අකුසල පද අකුසල පද අවසාන

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති ආරම්මණ පච්චයා -වීථි- අකුසලං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච තයො ඛණ්ඩා, තයො ඛණ්ඩ පටිච්ච එකො ඛණ්ඩා, දො ඛණ්ඩ පටිච්ච දො ඛණ්ඩා -අනුචාද-

වීථියෙහි කතීෂ නම්; අකුසල සිත් 12 ය, වෛතසික 27 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ අකුසල් සිත් 12 ය, වෛතසික 27 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨය: අනුකාර මුක්තමි හෙවත් ලෞකික සිත් 81 ය, වෛතසික 52 ය, රූප 28 ය, ප්‍රඥප්තිය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ආරම්මණ ශක්තිය ලැබේ.

අව්‍යාකෘත පද අව්‍යාකෘත පද අවසාන

අව්‍යාකතං ධමමං පටිච්ච අව්‍යාකතො ධමමො උප්පජ්ඣති ආරම්මණ පච්චයා -වීථි- විපාකව්‍යාකතං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා, තයො ඛන්ධෙ පටිච්ච එකො ඛන්ධෙ, ඥෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ඥෙ ඛන්ධා -අනුචාද-

වීථියෙහි ප්‍රචාන්ති කාලයෙහි කතීෂ: විපාක සිත් 36 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, වෛතසික 38 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ විපාක සිත් 36 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, වෛතසික 38 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨය: සබ්බසං හෙවත් සිත් 89 ය, වෛතසික 52 ය, රූප 28 ය, නිර්වාණය, ප්‍රඥප්තිය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ආරම්මණ ශක්තිය ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි කතීෂ: ප්‍රතිසන්ධි සිත් 19 ය, වෛතසික 35 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධයන් හා හෘදය වස්තුව නිසා උපදනා වූ ප්‍රතිසන්ධි සිත් 19 ය, වෛතසික 35 ය. යන අවයව වූද, අවයව සමූහ වූද, නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨය: කර්ම, කර්ම නිමිත්ත, ගති නිමිත්ත යන තුන අතුරෙන් එක එක ප්‍රත්‍ය ධර්මයකගේ ආරම්මණ ශක්තිය ලැබේ.

අධිපතියෙහි ස්වරූප නය

ආරම්භණාධිපති, ආරම්භණුපනිශ්‍රයන්හි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්; ගරු කොට අරමුණු කරනු ලබන අතීත, අනාගත, වර්තමාන ඉෂ්ට නිෂ්ඵන්ත රූප 18 ය, දෝස මූල 2 ය, මෝහ මූල 2 ය, දුක්ඛ සහගත කාය විඥානය යන මොවුනු හැර සිත් 84 ය, දෝස, ඉස්සා, මච්ඡරිය, කුක්කුච්ච, විචිකිච්ඡා හැර වෛතසික 47 ය, කාලවිමුක්ත නිර්වාණය යන මේ ධර්මයෝ ලැබෙති.

ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්; ගරු කොට අරමුණු ගන්නා වූ ලෝභ මූල සිත් 8 ය, මහා කුසල් සිත් 8 ය, මහා ක්‍රියා ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් 4 ය, ලෝකොත්තර සිත් 8 ය, දෝස, ඉස්සා, මච්ඡරිය, කුක්කුච්ච, විචිකිච්ඡා, අප්පමඤ්ඤා හැර වෛතසික 45 ය, යන මේ ධර්ම ලැබෙත්.

මෙහි ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයන් අතුරෙන්;

1. කුසල ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: මහාකුසල් සිත් 8 හා මාර්ග සිත් 4 ද, වෛතසික 36 ද වෙති.
2. අකුසල ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: ලෝභ මූල සිත් 8 හා වෛතසික 22 ද වෙති.
3. අව්‍යාකෘත ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: මහාක්‍රියා ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත සිත් 4 ය, ඵල සිත් 4 ය, වෛතසික 36 ය, යන මේ ධර්මයෝ වෙති.

ඒ ධර්මයන් අතුරෙන් ඥාන විප්‍රයුක්ත මහා කුසල සිත් සතරේ ආරම්භණාධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම් ලෝකික කුසල් සතළොස වෙති. ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත මහා කුසල් සතරේ ආරම්භණාධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම් රහත් මග හැර කුසල් සිත් 20 ය, යට ඵල 3 ය, නිර්වාණය යන මොවුහු වෙති. සතර මාර්ග චිත්තයනට ආරම්භණාධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම් නිර්වාණය වේ.

ලෝභමූල සිත් 8 ට හා වෛතසික 22 ට ආරම්භණාධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම් ගරුකොට අරමුණු කළ යුතු වූ අතීත, අනාගත, වර්ත

මාන, ඉෂ්ට, නිශ්චන්ත රූප 18 ය, දොසමුල 2 හා මොහමුල 2 හා දුක්ඛ සහගත කායවිඥානය හැර ලොකික සිත් 76 ය, දොස, ඉස්සා, මච්ඡරිය, කුක්කුච්ච, විචිකිච්ඡා හැර චෛතසික 47 යන මේ ධර්මයෝ වෙති.

ඥානසම්ප්‍රයුක්ත මහා ක්‍රියා සිත් සතරේ ආරම්භණාධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම් රහත් මග රහත් ඵල හා නිර්වාණය ද වේ.

ඵල සිත් සතරේ ආරම්භණාධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම් නිර්වාණ වේ.

කුසල පද කුසල පදාවසාන

කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති අධිපති පච්චයා -වීථි- කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා, - පෙ - ඥෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ඥෙ ඛන්ධා -අනුචාද-

වීථියෙහි කතීෂ්ඨා: ගරු කොට අරමුණු ගන්නා වූ මහා කුසල් සිත් 8 ය, මාර්ග සිත් 4 ය, චෛතසික 36 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ මහා කුසල් සිත් 8 ය, මාර්ග සිත් 4 ය, චෛතසික 36 ය, යන යන අවයව නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යයන්පන්න ධර්ම ලැබෙත්.

හේතු පාඨය: ඥාන විප්පයුක්ත මහා කුසල් 4 ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ ලොකික කුසල් 17 ය, ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත මහා කුසල් 4 ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ රහත් මග හැර කුසල් සිත් 20 ය, යට ඵල 3 ය, නිර්වාණය, මාර්ග සතරට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ නිර්වාණය, යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ආරම්භණ ශක්තිය ලැබේ.

අකුසල පද අකුසල පදාවසාන

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති අධිපති පච්චයා -වීථි- අකුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා, - පෙ - ඥෙ ඛන්ධෙ පටිච්ච ඥෙ ඛන්ධා -අනුචාද-

වීථියෙහි කතෘ නම්: ගරු කොට අරමුණු ගන්නා වූ ලෝභ මූල සිත් 8 ය, වෛතසික 22 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ ලෝභ මූල සිත් 8 ය, වෛතසික 22 ය, යන යන අවයව නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්ම ලැබෙත්.

හේතු පාඨයෙහි නම්: ගරු කොට අරමුණු කරනු ලබන අතීත, අනාගත, වර්තමාන ඉෂ්ට නිෂ්ඵන්න රූප 18 ය, දෝස මූල 2 ය, මෝභ මූල 2 ය, දුක්ඛ සහගත කාය විඥානය යන සිත් හැර ලොකික සිත් 76 ය, දෝස, ඉස්සා, මච්ඡරිය, කුක්කුචච, විච්චිච්ඡා හැර වෛතසික 47 ය, යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ආරම්මණාධිපති ශක්තිය ලැබේ.

අව්‍යාකෘත පද අව්‍යාකෘත පදාවසාන

අඛ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අඛ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති අධිපති පච්චයා -වීථි- විපාකාඛ්‍යාකතං කිරියාඛ්‍යාකතං එකං ඛ්‍යං පටිච්ච තයො ඛ්‍යං - පෙ - දො ඛ්‍යො පටිච්ච දො ඛ්‍යං -අනුචාද- වීථියෙහි කතෘ නම්; ගරු කොට අරමුණු ගන්නා වූ ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත මහා ක්‍රියා සිත් 4 ය, එල සිත් 4 ය, වෛතසික 36 ය, යන යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ ඥානසම්ප්‍රයුක්ත මහා ක්‍රියා සිත් 4 ය, එල සිත් 4 ය, වෛතසික 36 ය, යන යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්ම ලැබෙත්.

හේතු පාඨයෙන් නම්: ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත මහා ක්‍රියා සිත් 4 ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ රහත් මග රහත් එල නිර්වාණ ද; එල සිත් 4 ට ප්‍රත්‍යවන නිර්වාණයද යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ආරම්මණාධිපති ශක්තිය ලැබේ.

ආරම්මණුපනිශ්‍රය ස්වරූප වනාහි ආරම්මණාධිපතිය හා සමග සමාන වේ.

ආරම්භණ පුරෙජාති නිශ්‍රයෙහි ස්වරූප නය

ව්‍යාරම්මණ පුරෙජාත නිසසය, ව්‍යාරම්මණ පුරෙජාත, ව්‍යාරම්මණ පුරෙජාත විසයුතත, ව්‍යාරම්මණ පුරෙජාතසී, ව්‍යාරම්මණ පුරෙජාත අවිගත යන මෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: මරණාසන්න කාලයෙහි වුති සිතේ පටන් ආපසු ගැනීමේ දී සතලොස් වැනි විත්තය හා සමග එකට උපන් හෘදයවස්තු රූපය වේ.

ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි ව්‍යාරම්මණ පුරෙජාත නිස්සය ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි මනෝද්වාරාවර්ජනය, කාමජවන 29 ය, තදාරම්මණ 11 ය, අභිඥා ද්වය, විරති, අප්පමඤ්ඤා, ඉස්සා, මච්ඡරිය, කුක්කුච්ච හැර වෛතසික 44 ය, යන මේ ධර්මයෝ ලැබෙත්.

මෙහි ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන් අතුරෙන්;

1. කුසල ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි ව්‍යාරම්මණ පුරෙජාත නිස්සය ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි මහාකුසල් සිත් 8 කුශලාභිඥාවය, විරති අප්පමඤ්ඤා හැර වෛතසික 33 ය මේ ධර්මයෝ ලැබෙති.
2. අකුසල ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි ව්‍යාරම්මණ පුරෙජාත නිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි අකුසල් සිත් 12 ය, ඉස්සා, මච්ඡරිය, කුක්කුච්ච හැර වෛතසික 24 ය මේ ධර්මයෝ වෙති.
3. අව්‍යාකෘත ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි ව්‍යාරම්මණ පුරෙජාත නිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි මනෝ ද්වාරාවර්ජනය, කාම ක්‍රියා 9 ය, තදාරම්මණ 11 ය, ක්‍රියා අභිඥා සිතය, විරති අප්පමඤ්ඤා, හැර වෛතසික 33 ය, යන මේ ධර්මයෝ වෙති.

ඒ තුන් වැදෑරුම් ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන්ගේ ව්‍යාරම්මණ පුරෙජාත නිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ධර්මය නම්: මරණාසන්න කාලයෙහි -පෙ-හෘදය වස්තුව වේ.

කුසල පද කුසල පදාවසාන

කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති නිසසය පච්චයා -විටී- කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච - පෙ - ඥෙ ඛන්ධා - අනුචාද-

විටීයෙහි කතීෂ්‍ය නම්; පඤ්ච චෝකාර භූමියෙහි ව්‍යාපාරම්මණ පුරේජාත නිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි මහාකුසල් සිත් 8 ය, කුශලාභිඥාවය, විරති, අප්පමඤ්ඤා, හැර වෛතසික 33 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ මහාකුසල් සිත් 8 ය, කුශලාභිඥාවය, විරති, අප්පමඤ්ඤා, හැර වෛතසික 33 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති. හේතු පාඨයාගේ ස්වරූප: මරණාසන්න කාලයෙහි - පෙ - නාදය වස්තු ප්‍රත්‍ය ධර්මයාගේ ව්‍යාපාරම්මණ පුරේජාත නිශ්‍රය ශක්තිය ලැබේ.

අකුසල පද අකුසල පදාවසාන

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති අධිපති පච්චයා -විටී- අකුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච -පෙ- ඥෙ ඛන්ධා -අනුචාද-

විටීයෙහි කතීෂ්‍ය: පඤ්ච චෝකාර භූමියෙහි ව්‍යාපාරම්මණ පුරේජාත නිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි අකුසල් සිත් 12 ය, ඉසුෂා, මච්ඡරිය, කුකුච්ච, හැර වෛතසික 24 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ අකුසල් සිත් 12 ය, ඉසුෂා, මච්ඡරිය, කුකුච්ච, හැර වෛතසික 24 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්. හේතු පාඨයේ ස්වරූප: කුසලපදයට සමානය.

අව්‍යාකෘත පද අව්‍යාකෘත

අව්‍යාකෘතං ධම්මං පටිච්ච අව්‍යාකෘතො ධම්මො උප්පජ්ජති අධිපති පච්චයා -විටී- විපාකාඛ්‍යාකෘතං කිරියාඛ්‍යාකෘතං එකං ඛන්ධං පටිච්ච - පෙ- ඥෙ ඛන්ධා -අනුචාද-

වීථියෙහි කතීෂ්ඨ: පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි ව්‍යාපාරම්මණ පුරේජාන නිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි මනෝ ද්වාරාවර්ජනය, කාම ක්‍රියා ජවන් 9 ය, තදාරම්මණ 11 ය, ක්‍රියාහිඤ්චය, විරති, අප්පමඤ්ඤා හැර වෛතසික 33 ය, යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ මනෝද්වාරාවර්ජනය, කාම ක්‍රියා ජවන් 9 ය, තදාරම්මණ 11 ය, ක්‍රියා අහිඤ්චය, විරති, අප්පමඤ්ඤා හැර වෛතසික 33 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්ම ලැබෙති. හේතු පාඨයේ ස්වරූප: කුසලපදයට සමානය. (පුරේජාන, විජ්ජයුත්ත, අත්ථි, අවිගතයෝ වනාහි නිශ්‍රයට සමානයහ.)

ආරම්මණ පුරේජානයෙහි ස්වරූප නග

ආරම්මණ පුරේජාන, ආරම්මණ පුරේජානත්ථි, ආරම්මණ පුරේජාන අවිගතයන්හි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ කච්චේද යත් ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න නිෂ්චිත්ත රූප අටළොස වෙත්. ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්ම කච්චයන්: පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි ආරම්මණ පුරේජාන ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි කිය යුතු වූ කාම සිත් 54 ය, අහිඤ්චය, අප්පමඤ්ඤා හැර වෛතසික 50 ය, යන මේ ධර්මයෝ වෙති.

මෙහි ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයන් අතුරෙන්;

1. කුසල ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්; පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි ව්‍යාපාරම්මණ පුරේජාන ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි මහා කුසල් සිත් 8 කුසල අහිඤ්චය, අප්පමඤ්ඤා හැර වෛතසික 36 ද වෙති.
2. අකුසල ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්; පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි ආරම්මණ පුරේජාන ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි අකුසල් සිත් 12 ය, වෛතසික 27 ය මේ ධර්මයෝ වෙති.
3. අබ්‍යාකත ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි ආරම්මණ පුරේජාන ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි කිය යුතු වූ කාම විපාක සිත් 23 ය, කාම ක්‍රියා 11 ය, ක්‍රියා අහිඤ්චය, විරති,

අප්පමඤ්ඤා හැර වෛතසික 33 ය, යන මේ ධර්මයෝ වෙති.

ඒ තෙවැදෑරුම් ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන්ගේ ආරම්භණ පුරේජාන ප්‍රත්‍ය ධර්මය නම්; වර්තමාන නිෂ්චින්න රූප 18 වෙති.

කුසල පද කුසල පදාවසාන

කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති පුරේජාන පච්චයා -වීථි- කුසලං එකං ඛ්‍යං පටිච්ච -පෙ- දෙව ඛ්‍යා -අනුචාද-

වීථියෙහි කතීෂ්‍ය නම්: පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි ආරම්භණ පුරේජාන ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි මහාකුසල් සිත් 8 ය, කුශලාභිඥාවය, අප්පමඤ්ඤා, හැර වෛතසික 36 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ මහාකුසල් සිත් 8 ය, කුශලාභිඥාවය, අප්පමඤ්ඤා, හැර වෛතසික 36 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයාගේ ස්වරූප නම්: වර්තමාන නිෂ්චින්න රූප අටළොසය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ආරම්භණ පුරේජාන ශක්තිය ලැබේ.

අකුසල පද අකුසල පදාවසාන

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති පුරේජාන පච්චයා -වීථි- අකුසලං එකං ඛ්‍යං පටිච්ච -පෙ- දෙව ඛ්‍යා -අනුචාද- විධියෙහි කතීෂ්‍ය: පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි ආරම්භණ පුරේජාන ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි අකුසල සිත් 12 ය, වෛතසික 27 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ අකුසල සිත් 12 ය, වෛතසික 27 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්. හේතු පාඨයේ ස්වරූප: කුසල පදයට සමානය.

අඛණ්ඩත පද අඛණ්ඩත පදාවසාන

අඛණ්ඩතං ධම්මං පටිච්ච අඛණ්ඩතො ධම්මො උප්පජ්ජති පුරේජාන පච්චයා -වීථි- විපාකඛණ්ඩතං කිරියාඛණ්ඩතං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච -පෙ- ඥේ ඛණ්ඩා -අනුචාද-

වීථියෙහි කතීෂ්‍ය නම්: පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි ආරම්මණ පුරේජාන ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි කාම විපාක සිත් 23 ය, කාම ක්‍රියා 11 ය, ක්‍රියාහිඤ්චය, විරති, අප්පමඤ්ඤා හැර වෛතසික 33 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධය නිසා උපදනා වූ කාමවිපාක සිත් 23 ය, කාමක්‍රියා 11 ය, ක්‍රියාහිඤ්චය, විරති, අප්පමඤ්ඤා හැර වෛතසික 33 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති. හේතු පාඨයේ ස්වරූප කුසලපදයට සමානය.

අත්ථි, අවිගතයෝ චනාහි පුරේජානායට සමාන වෙත්.
ආරම්මණ ජාති නිමියාහ.

අනන්තර ප්‍රත්‍ය ජාති 7

අනන්තර ප්‍රත්‍යයෙහි ස්වරූප නය ක්‍රම

අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, නත්ථි, විගතයන්හි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: රහතුන් වහන්සේගේ වූති චිත්තය හැර පූර්ව පූර්ව වූ සිත් 89 ය, වෛතසික 52 ය, යන මේ ධර්මයෝ වෙති.

ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්; අරහන්ත වූති චිත්තයද සහිත පසු පසු වූ සිත් 89 ය, වෛතසික 52 වෙති.

මෙහි ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන් අතුරෙන්

1. කුසල ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: කුසල් සිත් 21 ය, වෛතසික 38 යන මේ ධර්මයෝ වෙත්. ඒ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන්ගේ අනන්තර ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: වොඤ්චනය, මනෝ ද්වාරාවර්ජනය, අන්තිම ජවනය හැර පූර්ව පූර්ව වූ ජවනයට සමාන ලෞකික කුසල් 17 ය, යන නාම ස්කන්ධයෝ වෙති.

- 2. අකුසල ප්‍රත්‍යෝක්ෂණ ධර්මයෝ නම්: අකුසල් සිත් 21 ය, වෛතසික 27 යනමේ ධර්මයෝ වෙති. ඒ ප්‍රත්‍යෝක්ෂණ ධර්මයන්ගේ අනන්තර ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: වෛතසිකය, මනෝ ද්වාරාවර්ජනය, අන්තිම ජවනය හැර පූර්ව පූර්ව ජවනයට සමාන වූ අකුසල් නාම ස්කන්ධ 12 වෙති.
- 3. අව්‍යාකෘත ප්‍රත්‍යෝක්ෂණ ධර්මයෝ නම්: විපාක සිත් 36 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, වෛතසික 38 ය, යන මේ ධර්මයෝ වෙති. ඒ ප්‍රත්‍යෝක්ෂණ ධර්මයන්ගේ අනන්තර ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: අරහන්ත චුතිය හැර පූර්ව පූර්ව වූ සිත් 89 ය, වෛතසික 52 ය, යන නාම ස්කන්ධයෝ වෙති.

කුසල පද කුසල පදාවසාන

කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති අනන්තර පච්චයා -වීථි- කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච -පෙ- ඥෙ ඛන්ධා -අනුචාද-

වීථියෙහි කතීෂ නම්; සහජාතයට අනුව කිය යුතුය. හේතු පාඨයේ ස්වරූප නම්: වෛතසිකය, මනෝ ද්වාරාවර්ජනය, අන්තිම ජවනය හැර පූර්ව පූර්ව වූ ජවනයට සමාන ලෞකික කුසල් නාම ස්කන්ධ සතළොසගේ අනන්තර ශක්තිය ලැබේ.

අකුසල පද අකුසල පදාවසාන

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති අනන්තර පච්චයා -වීථි- අකුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච -පෙ- ඥෙ ඛන්ධා -අනුචාද-

වීථියෙහි කතීෂ නම්: සහජාතයට අනුව කිය යුතුය. හේතු පාඨයේ ස්වරූප: වෛතසිකය, මනෝ ද්වාරාවර්ජනය, අන්තිම ජවනය හැර පූර්ව පූර්ව වූ ජවනයට සමාන අකුසල් නාම ස්කන්ධ දොළොසගේ අනන්තර ශක්තිය ලැබේ.

අව්‍යාකෘත පද අව්‍යාකෘත පදාවසාන

අව්‍යාකෘතං ධමමං පටිච්ච අව්‍යාකෘතො ධමමො උප්පජ්ජති අනන්තර පච්චයා -වීථි- විපාකාඛ්‍යාකෘතං කිරියාඛ්‍යාකෘතං එකං ඛ්‍යං පටිච්ච -පෙ- ඥෙ ඛ්‍යා, වජ්ජං පටිච්ච ඛ්‍යා, -අනුචාද-

වීථියෙහි ප්‍රචාන්ති කාලයේ කතීෂ්‍ය නම්: ආරම්භණයට අනුරූපව කිය යුතුය. හේතු පාඨයේ ස්වරූප: අරහන්ත චූතිය හැර පූර්ව පූර්ව වූ සිත් 89 ය, චෛතසික 52 ය, යන නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ අනන්තර ශක්තිය ලැබේ.

(සමනන්තර, උපනිස්සය, නඤ්චී, විගතයෝ වනාහි අනන්තරය හා සමාන වෙති.)

ආසේවනයෙහි ස්වරූප නය

ආසේවනයෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: අන්තිම ජවන, මාර්ග ජවන, එල ජවන, වර්ජිත ජවන, පූර්ව පූර්ව වූ ලෞකික ජවන 47 ය, චෛතසික 52 ය, යන මේ ධර්මයෝ වෙති. ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: ප්‍රථම ජවන හා එල ජවන, වර්ජිත පසු පසු ජවන් (51) එක්පණස, හා චෛතසික (52) දෙපණසද වෙති.

මෙහි ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන් අතුරෙන්;

1. කුසල ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: මහාකුසල ද්විතියාදි ජවනයෝය, මහද්ගත කුසල් 9 ය, මාර්ග 4 ය, චෛතසික 38 ය යන මේ ධර්මයෝ වෙති. ඒ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන්ගේ ආසේවනයෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: අන්තිම ජවනය හැර පූර්ව පූර්ව වූ ලෞකික කුසල් 17 යන නාම ස්කන්ධයෝ වෙති.
2. අකුසල ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්; අකුසල ද්විතියාදි ජවන හා චෛතසික 27 වෙති. ඒ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන්ගේ ආසේවනයෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: අන්තිම ජවනය හැර පූර්ව පූර්ව වූ දොළොස් අකුසල නාම ස්කන්ධයෝ වෙති.

- 3. අව්‍යාකෘත ප්‍රත්‍යෝක්තන ධර්මයෝ නම්: හසිතෝත්පාදය, මහා ක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝය. මහද්ගත ක්‍රියා 9 ය, විරති, හැර වෛතසික 35 ය, යන මේ ධර්මයෝ වෙති. ඒ ප්‍රත්‍යෝක්තන ධර්මයන්ගේ ආසේවන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: අන්තිම ජවනය හැර පූර්ව පූර්ව වූ ක්‍රියා ජවන් 18 ය, යන නාම ස්කන්ධයෝ වෙති.

කුසල පද කුසල පදාවසාන

කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති ආසෙවන පච්චයා -වීථි- කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච - පෙ - දො ඛන්ධා -අනුචාද-

වීථියෙහි කතීෂ්‍ය නම්: මහාකුසල ද්විතියාදි ජවන්ය, මහද්ගත කුසල් 9 ය, මාර්ග කුසල් 4 ය, වෛතසික 38 ය, යන මේ අවයව නාම ස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ මහාකුසල් ද්විතියාදි ජවන්ය, මහද්ගත කුසල් 9 ය, මාර්ග කුසල් 4 ය, වෛතසික 38 ය, යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝක්තන ධර්මයෝ ලැබෙත්.

හේතු පාඨයේ සවරූප: අන්තිම ජවන හැර පූර්ව පූර්ව වූ ජවනයට සමාන වූ ලොකික කුසල් 17 යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ආසේවන ශක්තිය ලැබේ.

අකුසල පද අකුසල පදාවසාන

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති ආසෙවන පච්චයා =වීථි= කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච - පෙ - දො ඛන්ධා -අනුචාද-

වීථියෙහි කතීෂ්‍ය නම්: අකුසල ද්විතියාදි ජවන්ය, වෛතසික 27ය, යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ අකුසල් ද්විතියාදි ජවනයෝය, වෛතසික 27 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝක්තන ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයේ ස්වරූප: අන්තිම ජවනය හැර පූර්ව පූර්ව වූ ජවනයට සමාන වූ අකුසල් 12 ය, යන නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ආසේවන ශක්තිය ලැබේ.

අබ්‍යාකත පද අබ්‍යාකත පද්‍යාවසාන

අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති ආසේවන පඬයා -වීථි- කිරියාබ්‍යාකතං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච -පෙ- දො ඛණ්ඩා, -අනුචාද-

වීථියෙහි කතීෂ්‍ය නම්: හසිතෝත්පාදය, මහා ක්‍රියා ද්විතියාදි ජවන්ය. මහද්ගත ක්‍රියා 9 ය, විරති, හැර වෛතසික 35 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ හසිතෝත්පාදය, මහා ක්‍රියා ද්විතියාදි ජවනයෝය, මහද්ගත ක්‍රියා 9 ය, විරති, හැර වෛතසික 35 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයේ ස්වරූප: අන්තිම ජවන හැර පූර්ව පූර්ව වූ ජවනයට සමාන ක්‍රියා ජවන් 18 ය, යන නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයන්ගේ ආසේවන ශක්තිය ලැබේ.

අනන්තර වූ කර්මයෙහි ස්වරූප නය

කර්මයෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: සතර මාර්ග සිත්හි වූ චේතනා ධර්මය ලැබේ. ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: මාර්ගානන්තර එල සිත් 4, හා වෛතසික 36 යද වෙති.

අව්‍යාකෘත පද අවාකෘත පද්‍යාවසාන

අබ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අබ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති කමම පඬයා -වීථි විපාකාබ්‍යාකතං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච - පෙ - දො ඛණ්ඩා, -අනුචාද-

වීථියෙහි කතෘ නම: මාර්ගානන්තර ඵල සිත් 4 ය, වෛතසික 36 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ මාර්ගානන්තර ඵල සිත් 4 ය, වෛතසික 36 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝක්ථන්ත ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයේ ස්වරූප: මාර්ගානන්තර ඵල සිත් 4 ට ප්‍රත්‍ය වන්තා වූ සතර මාර්ග සිත් හි ඇත්තා වූ චේතනා ප්‍රත්‍ය ධර්මයාගේ කර්ම ශක්තිය ලැබේ.

අනන්තර ප්‍රත්‍ය ජාති නිමියාහ

වස්තු ජාති 6

පුරේජාන නිශ්‍රයෙහි ස්වරූප නය

වස්තු පුරේජාන නිසසය, වස්තු පුරේජාන, වස්තු පුරේජාන විප්‍රයුක්ත, වස්තු පුරේජාන අසථි, වස්තු පුරේජාන අවිගත යන මෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම් කවර යත්: ප්‍රවෘත්ති කාලයේ ඡටි වස්තුවු වෙත්; ප්‍රත්‍යෝක්ථන්ත ධර්මයෝ නම්: පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අරූප විපාක 4 හැර ප්‍රථම භවාංගය ආදී කොට පසු පසු වූ සිත් 89 ය, හා වෛතසික 52 වෙති.

මෙහි ප්‍රත්‍යෝක්ථන්ත ධර්මයන් අතුරෙන්;

1. කුසල ප්‍රත්‍යෝක්ථන්ත ධර්මයෝ නම්: පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ කුසල් සිත් 21 ය, වෛතසික 38 වෙති. ඒ ප්‍රත්‍යෝක්ථන්ත ධර්මයන්ගේ වස්තු පුරේජාන නිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: ව්‍යවස්ථාපනය හා මනෝ ද්වාරාවර්ජනය ආදී කොට ඇත්තා වූ පූර්ව පූර්ව වූ සිත හා සමඟ එකට උපදනා වූ හෘදය වස්තුව හා මරණාසන්න කාලයෙහි -පෙ- හෘදය වස්තුවද වේ.

2. අකුසල ප්‍රත්‍යෝක්ෂණ ධර්මයෝ නම්: පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 වෙති. ඒ ප්‍රත්‍යෝක්ෂණ ධර්මයන්ගේ වස්තු පුරේජාන නිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: ව්‍යවස්ථාපනය හා මනෝ ද්වාරාවර්ජනය ආදී කොට ඇත්තා වූ පූර්ව පූර්ව වූ සිත හා සමඟ එකට උපදනා වූ හෘදය වස්තුව හා මරණාසන්න කාලයෙහි -පෙ- හෘදය වස්තුවද වේ.
3. අව්‍යාකෘත ප්‍රත්‍යෝක්ෂණ ධර්මයෝ නම්: පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අරූප විපාක 4 හැර විපාක 32 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, චෛතසික 38 ය, යන මොවුහු වෙත්. ඒ ප්‍රත්‍යෝක්ෂණ ධර්මයන්ගේ වස්තු පුරේජාන නිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි ඡටි වස්තුව වෙති.

කුසල පද කුසල පදාවසාන

කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති නිසසය පච්චයා -වීථි- කුසලං එකං ඛන්ධං පටිච්ච -පෙ- දෙව ඛන්ධා -අනුචාද-

(වස්තු පුරේජාන වේ නම්: වස්තු පුරේජාන පච්චයා කියාද; වස්තු පුරේජාන විජ්ජයුත්තය වේ නම්: වස්තු විජ්ජයුත්ත පච්චයා කියාද; වැඩි කොට කියනු)

වීථියෙහි කතීෂ්‍ය නම්: පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි කුසල් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝක්ෂණ ධර්මයෝ ලැබෙත්.

හේතු පාඨයේ ස්වරූප: ව්‍යවස්ථාපනය මනෝ ද්වාරාවර්ජනය ආදී කොට ඇති පූර්ව පූර්ව වූ සිත් හා එකට උපදනා වූ හෘදය වස්තුවය, මරණාසන්න කාලයෙහි -පෙ- හෘදය වස්තුවය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ වස්තු පුරේජාන නිශ්‍රය ශක්තිය ලැබේ.

අකුසල පද අකුසල පදාවසාන

නිසසය පච්චයා -වීථි- අකුසලං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච -පෙ- ඥේ ඛණ්ඩා -අනුචාද-

(වස්තු පුරේජාත වේ නම්: වස්තු පුරේජාත පච්චයා කියාද; වස්තු පුරේජාත විජ්ජයුක්තය වේ නම්: වස්තු විජ්ජයුක්ත පච්චයා කියාද; වැඩි කොට කියනු)

වීථියෙහි කතීෂ්‍ය නම්: පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අකුසල් 12 ය, චෛතසික 27 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝක්තපන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

හේතු පාඨයේ ස්වරූප: කුසල පදයට සමානය.

අව්‍යාකෘත පද අව්‍යාකෘත පදාවසාන

අඛ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අඛ්‍යාකතො ධම්මො උප්පස්සති නිසසය පච්චයා -වීථි- විපාකාඛ්‍යාකතං කිරියාඛ්‍යාකතං එකං ඛණ්ඩං පටිච්ච -පෙ- ඥේ ඛණ්ඩා -අනුචාද- (පුරේජාත වේ නම්: වස්තු පුරේජාත පච්චයා කියාද; විප්‍රයුක්තය වේ නම්: ඛණ්ඩා වස්තු විජ්ජයුක්ත පච්චයා කියාද; වැඩි කොට කියනු)

වීථියෙහි කතීෂ්‍ය නම්: පඤ්ච වෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අරූප විපාක සතර හැර විපාක සිත් 32 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, චෛතසික 38 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ විපාක සිත් 32 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, චෛතසික 38 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝක්තපන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

හේතු පාඨයේ ස්වරූප: ප්‍රචාන්ති කාලයේ ෂට්ඨ වස්තු ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ වස්තු පුරේජාත නිශ්‍රය ශක්තිය ලැබේ.

(වස්තු පුරේජාත, වස්තු පුරේජාත විජ්ජයුක්ත, වස්තු පුරේජාත අත්ථි, වස්තු පුරේජාත අවිග්ගයෝ නිශ්‍රයට සමාන වෙත්.)

වස්තු පුරේජාන ඉන්ද්‍රියෙහි ස්වරූප නය

වස්තු පුරේජාන ඉන්ද්‍රියෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: පූර්ව වූ අතීත භවංගය හා සමඟ එකට උපදනා වූ මධ්‍යමායුෂ්ක වක්ෂුර් වස්තුව -පෙ- පූර්ව වූ අතීත භවංගය හා සමඟ එකට උපදනා වූ මධ්‍යමායුචික කායවස්තුව ද වෙති.

ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: දෙපස් විඥාන 10 ය, සර්ව චිත්ත සාධාරණ චෛතසික 7 ය, යන මේ ධර්මයෝ වෙති.

අව්‍යාකාන පද අව්‍යාකාන පදාවසාන

අඛ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අඛ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති ඉන්ද්‍රිය පච්චයා -වීථි- පඤ්ච විඤ්ඤාණ සහගතං එකං ඛන්ධං පටිච්ච -පෙ- ඥේ ඛන්ධා -අනුචාද-

වීථියෙහි කතීෂ්‍ය නම්: දෙපස් විඥාන 10 ය, සර්ව චිත්ත සාධාරණ චෛතසික 7 ය, යන අවයව නාමස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ ද පස් විඥාන 10 ය, සර්ව චිත්ත සාධාරණ චෛතසික 7 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

හේතු පාඨයේ ස්වරූප: පඤ්ච විඤ්ඤාණ ධාතුවට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ වස්තු පුරේජාන ඉන්ද්‍රිය ශක්තිය ලැබේ.

වස්තුජාති නිමියාහ

නානාක්ෂණික කර්ම ප්‍රත්‍ය ජාති 6

නානාක්ෂණික කර්මයෙහි ස්වරූප නය

නානාක්ෂණික කර්මයෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: අතීත වූ කුශල කර්ම 21 ය, අකුශල කර්ම 12 ද වෙත්. ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්:

විපාක 36 ය, වෛතසික 38 ය, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූප, අසඤ්ඤසත්ත කර්මජ රූප, ප්‍රචාත්ති කර්මජ රූප, යන මේ ධර්මයෝ වෙති.

අව්‍යාකෘත පද අව්‍යාකෘත පදාවසාන

අව්‍යාකෘතං ධම්මං පටිච්ච අව්‍යාකෘතො ධම්මො උප්පජ්ජති කම්ම පච්චයා -වීථි- විපාකාඛ්‍යාකෘතං එකං ඛන්ධං පටිච්ච -පෙ- ඥේ ඛන්ධා, පටිසන්ධිකඛණේ විපාකාඛ්‍යාකෘතං එකං ඛන්ධං පටිච්ච තයො ඛන්ධා කට්ඨාද රූපං -පෙ- ඥේ ඛන්ධෙ පටිච්ච ඥ ඛන්ධා කට්ඨාච රූපං, ඛන්ධෙ පටිච්ච වස්සුං, වස්සුං පටිච්ච ඛන්ධා, එකං මහාභුතං පටිච්ච තයො මහාභුතා -පෙ- ඥේ මහාභුතෙ පටිච්ච ඥ මහාභුතා, මහාභුතෙ පටිච්ච කට්ඨා රූපං, උපාදා රූපං, අසඤ්ඤසත්තානං, එකං මහාභුතං පටිච්ච කට්ඨා රූපං, උපාදා රූපං, -අනුචාද-

වීථියෙහි ප්‍රචාත්ති කාලයේ කතීෂ නම්: විපාක සිත් 36 ය, වෛතසික 38 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධයන් නිසා උපදනා වූ විපාක සිත් 36 ය, වෛතසික 38 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

හේතු පාඨයේ ස්වරූප නම්: අතීත වූ කුසල කර්ම 21 ය, අකුසල කර්ම 12 ය, යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ නානාක්ෂණික කර්ම ශක්තිය ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධි කාලයේ කතීෂ නම්: සහජාතයට අනුව කිය යුතුය.

හේතු පාඨයේ ස්වරූප නම්: අතීත වූ ලෞකික කුසල් 17 ය, අකුසල් 17 ය, යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ නානාක්ෂණික කම් ශක්තිය ලැබේ.

සුද්ධ රූපයෙහි කතීෂ නම්: ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ මහා භුතයෝය, අසංඥ සත්ත්ව කර්මජ මහාභුතයෝය, ප්‍රචාත්ති කර්මජ මහාභුතයෝය, යන මොවුන් නිසා උපදනා වූ භුතරූප සහිත ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ උපාදා රූපයෝය, අසංඥ සත්ත්ව කර්මජ උපාදා රූපයෝය, ප්‍රචාත්ති කර්මජ උපාදා රූපයෝය, යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

හේතු පාඨයේ ස්වරූප නම්: අතීත වූ කාම කුශල් 8 ය, අකුශල් 12 ය, රූප කුශල් 5 ය, යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ නානාක්ෂණික කර්ම ශක්තිය ලැබේ.

නානාක්ෂණික කර්ම ප්‍රත්‍ය ජාති නිමියාහ.

රූපාභාරයේ ස්වරූප නය

රූපාභාර, රූපාභාරඤ්චී, රූපාභාර අවිගතන්ති, ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: චතුසමුට්ඨානික ඕජාරූපය වේ. ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: රූප කලාපයන්හි වූ ඕජා රූපය හැර ඉතිරි රූප හා අන්‍ය චතු සමුට්ඨානික රූපයෝ ලැබෙති.

අව්‍යාකෘත පද අව්‍යාකෘත පදාවසාන

අඛ්‍යාකතං ධම්මං පටිච්ච අඛ්‍යාකතො ධම්මො උප්පජ්ජති ආහාර පච්චයා -වීථි-

ආහාර සමුට්ඨානං ඒකං මහාභුතං පටිච්ච -පෙ- දො මහාභුතා, මහාභුතෙ පටිච්ච උපාදාරූපං -අනුචාද-

වීථියෙහි කතීෂ්‍ය නම්: ආහාරජ මහභුතයන් නිසා උපදනා වූ භුතරූප සහිත ආහාරජ උපාදා රූප ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

හේතු පාඨයේ ස්වරූප නම්: කලාප වශයෙන් උපදනා චතුසමුට්ඨානික රූප කලාපයන්හි ඇත්තා වූ ඕජාරූප ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ රූපාභාර ශක්තිය ලැබේ. (අඤ්චී අවිගතියෝ චනාහි රූපාභාරයට සමානයි)

රූපාභාර ජාති නිමියාහ

රූප ජීවිතේන්ද්‍රියෙහි ස්වරූප නය

රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය, රූප ජීවිතේන්ද්‍රියත්ථි, රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය අවිගතයන්ගේ ප්‍රකාශන ධර්මයෝ නමි: රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය වේ. ප්‍රකාශනස්ථාන ධර්මයෝ නමි: රූප කලාපයන්හි ඇත්තා වූ රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය හැර ඉතිරි රූප 9 ය හෝ 8 හෝ වෙති.

අව්‍යාකාත පද අව්‍යාකාත පදාවසාන

අව්‍යාකාතං ධම්මං පටිච්ච අව්‍යාකාතො ධම්මො උප්පජ්ජති ඉන්ද්‍රිය පච්චයා -විථි-

එකං මහාභූතං පටිච්ච -පෙ- දො බන්ධා, මහාභූතා, මහාභූතෙ පටිච්ච කට්ඨකා රූපං, උපාදා රූපං, අසංඝ්‍රහණානං ඒකං මහාභූතං පටිච්ච -පෙ- දො මහාභූතා, මහාභූතෙ පටිච්ච කට්ඨකාරූපං, උපාදාරූපං, -අනුචාද-

විථියෙහි කතී නමි: ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ මහාභූත, අසංඝ්‍රහණත්ථි කර්මජ මහාභූත හා ප්‍රචායත්ථි කර්මජ මහාභූතයන් නිසා උපදනා වූ භූතරූප සහිත වූ, රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය හැර ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ උපාදා රූප, අසංඝ්‍රහණ සන්ධි කර්මජ උපාදා රූප හා ප්‍රචායත්ථි කර්මජ උපාදා රූප යන ප්‍රකාශනස්ථාන ධර්මයෝ ලැබෙති.

හේතු පාඨයේ ස්වරූප නමි: කලාපයන්හි ඇත්තා වූ රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය ප්‍රකාශන ධර්මයාගේ රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය ශක්තිය ලැබේ. (අත්ථි අවිගතයෝ වනාහි රූප ජීවිතේන්ද්‍රියට සමාන වෙති.)

රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය ප්‍රකාශන ජාති නිමියාන

ප්‍රකාශනස්ථාන ශ්‍රියෙහි ස්වරූප නය

ප්‍රකාශනස්ථාන ශ්‍රියෙහි ප්‍රකාශන ධර්මයෝ නමි: බලවත් වූ සිත් 89 ය, වෛතසික 52 ය, රූප 28 හා ප්‍රකාශනස්ථාන වූ ඇතැම් ප්‍රඥප්තීද වෙත්.

ප්‍රත්‍යෝක්ෂන්ත ධර්මයෝ නම්: සිත් 89 ය, චෛතසික 52 යන මේ ධර්මයෝ වෙති.

මෙහි ප්‍රත්‍යයෝක්ෂන්ත ධර්මයන් අතුරෙන්

1. කුසල ප්‍රත්‍යෝක්ෂන්ත ධර්මයෝ නම්: කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 යන මේ ධර්මයෝ වෙති. ඒ ප්‍රත්‍යෝක්ෂන්ත ධර්මයන්ගේ ප්‍රකාතෝපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: රහත් මග ඵල හැර සිත් 87 ය, චෛතසික 52 ය, රූප 28 සහ ප්‍රත්‍ය බවට පැමිණෙන ඇතැම් ප්‍රඥප්තීහුද වෙති.
2. අකුසල ප්‍රත්‍යෝක්ෂන්ත ධර්මයෝ නම්: අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය යන මේ ධර්මයෝ වෙති. ඒ ප්‍රත්‍යෝක්ෂන්ත ධර්මයන්ගේ ප්‍රකාතෝපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: ලෞකික සිත් 81 ය, චෛතසික 52 ය, රූප 28 ය, ප්‍රත්‍ය බවට පැමිණෙන ඇතැම් ප්‍රඥප්තීහුය යන මේ ධර්මයෝ ලැබෙති.
3. අව්‍යාකෘත ප්‍රත්‍යෝක්ෂන්ත ධර්මයෝ නම්: විපාක සිත් 36 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, චෛතසික 38 ය, යන මේ ධර්මයෝ ලැබෙති. ඒ ප්‍රත්‍යෝක්ෂන්ත ධර්මයන්ගේ ප්‍රකාතෝපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: සිත් 89 ය, චෛතසික 52 ය, රූප 28 ය, ප්‍රත්‍ය බවට එළඹෙන ඇතැම් ප්‍රඥප්තීහුය යන මොවුහු වෙති.

කුසල පද කුසල පදාවසාන

කුසලං ධම්මං පටිච්ච කුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති උපනිස්සය පච්චයා =වීථි= කුසලං එකං බන්ධං පටිච්ච -පෙ- දෙව බන්ධා, -අනුචාද- වීථියෙහි කතීෂ්‍ය නම්: සහජාතයට අනුව කිය යුතුය.

හේතු පාඨයේ ස්වරූප: රහත් මගඵල හැර බලවත් වූ සිත් 87 ය, චෛතසික 52 ය, රූප 28 ය, ප්‍රත්‍ය බවට පැමිණෙන ඇතැම් ප්‍රඥප්ති යන මේ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ප්‍රකාතෝපනිශ්‍රය ශක්තිය ලැබේ.

අකුසල පද අකුසල පදාවසාන

අකුසලං ධම්මං පටිච්ච අකුසලො ධම්මො උප්පජ්ජති උපනිස්සය පච්චයා -වීථි- අකුසලං ඵකං ඛණ්ඩං පටිච්ච -පෙ- දෙව ඛණ්ඩා, -අනුචාද- වීථියෙහි කතීෂ්‍ය නමි: සහජාතයට අනුව කිය යුතුයි.

හේතු පාඨයේ ස්වරූප: බලවත් වූ ලෞකික සිත් 81 ය, චෛතසික සිත් 52 ය, රූප 28 ය, ඇතැම් ප්‍රඥප්තීහුය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ශක්තිය ලැබේ.

අව්‍යාකෘත පද අව්‍යාකෘත පදාවසාන

අඛණ්ඩකතං ධම්මං පටිච්ච අඛණ්ඩකතො ධම්මො උප්පජ්ජති උපනිස්සය පච්චයා -වීථි-

විපාකාඛණ්ඩකතං කිරියාඛණ්ඩකතං ඵකං ඛණ්ඩං පටිච්ච -පෙ- දො ඛණ්ඩා, පටිසන්ධිකඛණ්ණෙ විපාකාඛණ්ඩකතං ඵකං ඛණ්ඩං පටිච්ච -පෙ- දො ඛණ්ඩා, වස්සුං පටිච්ච ඛණ්ඩා, -අනුචාද-

වීථියෙහි ප්‍රචාත්ති කාලයෙහි කතීෂ්‍ය නමි; ආරම්භණ ප්‍රත්‍යයට අනුව කිය යුතුයි.

හේතු පාඨයේ ස්වරූප නමි: බලවත් සිත් 89 ය, චෛතසික 52 ය, රූප 28 ය, ප්‍රත්‍ය බවට පැමිණෙන ඇතැම් ප්‍රඥප්තීහුය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ශක්තිය ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි කතීෂ්‍ය නමි: ආරම්භණයට අනුව කිය යුතුයි.

හේතු පාඨයේ ස්වරූප නමි: බලවත් වූ ලෞකික කුසල කර්ම, අකුසල කර්ම ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය ශක්තිය ලැබේ.

ප්‍රකෘතෝපනිශ්‍රය නිමියේය.

පටිච්ච විභංගචාර සංකෂ්ප ස්වරූප නිමියේය.

පඤ්ඤා විභංගවාර සංකේප ස්වරූප

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස ///
රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ජාති 3

රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය, රූප ජීවිතේන්ද්‍රියඤ්ඤා, රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය අවිගතයන්ති ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම් කචර යත්, රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය නම් වේ. ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ නම් කචර යත්: රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය හැර කර්මජ කලාපයන්ති ඉතිරි කර්මජ රූප 9 ය හෝ 8 හෝ වෙති.

අඛ්‍යාකතො ධම්මො අඛ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- රූපං ජීවිතීන්ද්‍රියං කට්ඨා රූපානං ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො -අනුචාද-

වීථියෙහි අඛ්‍යාකතො ධම්මො යන කතීෂ්‍ය පාඨයේ ස්වරූප නම් කචරයත්: රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ධර්මය ලැබේ. අඛ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස යන සම්ප්‍රදාන පාඨයේ ස්වරූප නම්: රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය හැර කර්මජ කලාපයන්ති ඉතිරි කර්මජ රූප 9 හෝ 8 යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන යන කරණ පාඨයේ ස්වරූප නම්: එක්වර එකට ලැබෙන්නා වූ ඉන්ද්‍රිය, අඤ්ඤා, අවිගත, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 3 න

අතුරෙන් රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂය ලැබේ. මේ වනාහි විභංග වාරයයි. ඉන්ද්‍රියය එකං, මේ වනාහි සුද්ධ සංඛ්‍යා වාරයයි, ඉන්ද්‍රියය පච්චයා අත්ථියා එකං, මේ වනාහි සභාග සංඛ්‍යා වාරයයි, ඉන්ද්‍රියය, අත්ථී, අවිගතනති, එකං - මේ වනාහි සටනා සංඛ්‍යා වාරයයි.

රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයෙහි විභංග වාර 1 ය, සුද්ධ සංඛ්‍යා වාර 1 ය, සභාග සංඛ්‍යා වාර 2 ය, සටනා සංඛ්‍යා වාර 1 ය, යන මෙතෙක් වාර ලැබෙති. (අත්ථී, අවිගතයෝ ඉන්ද්‍රියට සමානය.)

රූප ජීවිතේන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ජාතියෙහි විභංග වාර තුනක් ද, සුද්ධ සංඛ්‍යා වාර තුනක් ද, සභාග සංඛ්‍යා වාර සයක් ද, සටනා සංඛ්‍යා වාර තුනක් ද වෙති.

රූප ආහාර ප්‍රත්‍ය ජාති 3

රූපාහාර, රූපාහරත්ථී, රූපාහාර අවිගතයන්හි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම් කවර යත්: චතුසමුට්ඨානික ඕජාවයි.

ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: නානා චතුසමුට්ඨානික රූප කලාපයන්හි ඕජා රූපය හැර ඉතිරි රූපයෝ ලැබෙත්.

අඛ්‍යාකතො ධමමො අඛ්‍යාකතස්ස ධමමස්ස ආහාර පච්චයෙන පච්චයො -වීථී- කඛ්චිකාරො ආහාරො ඉමස්ස කායස්ස ආහාර පච්චයෙන පච්චයො -අනුචාද-

වීථීයෙහි අඛ්‍යාකතො ධමමො යන කතීෂ්‍ය පාඨයේ ස්වරූපයො නම්: චතුසමුට්ඨානික ඕජා ප්‍රත්‍ය ධර්මය ලැබේ. අඛ්‍යාකතස්ස ධමමස්ස යන සම්ප්‍රදාන පාඨයේ ස්වරූප: ඕජා රූපය හැර ඉතිරි කලාපයෝය, කලාප වශයෙන් ලැබෙන නානා චතුසමුට්ඨානික රූප නම් වූ ප්‍රතෙයෝ ලැබෙති.

ආහාර පච්චයෙන යන කරණ පාඨයේ ස්වරූප: එක්වර එකට ලැබෙන ආහාර, අත්ථී, අවිගත, යන ප්‍රත්‍ය ශක්ති තුන අතුරෙන් රූපාහාර ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂය ලැබේ. මේ වනාහි

විභංග වාරයයි. ආහාරෙ එකං;⁶ මේ වනාහි සුද්ධ සංඛ්‍යා වාරයයි; ආහාර පච්චයා අත්ථියා එකං, ආහාර පච්චයා අවිගතෙ එකං; මේ වනාහි සභාග සංඛ්‍යා වාරයයි; ආහාර, අත්ථී, අවිගතනි එකං; මේ වනාහි සටනා සංඛ්‍යා වාරයයි;

රූපාහාර ප්‍රත්‍යයෙහි විභංගවාර එකය, සුද්ධ සංඛ්‍යා වාර එකය, සභාග සංඛ්‍යා වාර දෙකය, සහ සටනා සංඛ්‍යා වාර එකක්ද වෙත්. (අත්ථී, අවිගතයො ආහාරයට සමානය.)

රූපාහාර ප්‍රත්‍ය ජාතියෙහි විභංගවාර තුනකි. සුද්ධ සංඛ්‍යා වාර තුනකි. සභාග සංඛ්‍යා වාර සයකි. සටනා වාර තුනකි.

නානාක්ෂණික කර්ම ප්‍රත්‍ය ජාති සය

නානාක්ෂණික කර්මයෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: අතීත වූ කුශල කර්ම 21 ය, සහ අකුශල කර්ම 12 ද වෙති. ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: විපාක 36 ය, චෛතසික 38 ය, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයෝය, අසංඥසත්ත්ව කර්මජ රූපයෝය, ප්‍රචාත්ති කර්මජ රූපයෝය, යන මේ ධර්මයෝ වෙති.

කුසලො ධම්මො අඛ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස කම්ම පච්චයෙ පච්චයො -වීථි- නානාකඛණිකා කුසලා චෙතනා විපාකානං ඛ්‍යාතං කටතනා ච රූපානං කම්ම පච්චයෙ පච්චයො -අනුචාද-

වීථියෙහි කුසලො ධම්මො යන කතීෂ්ඨ පාඨයේ ස්වරූප නම්: අතීත වූ කුසල කර්ම 21 යන ප්‍රත්‍ය ලැබෙති; අඛ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස යන සම්ප්‍රදාන පදයාගේ ස්වරූප නම්: කුසල විපාක සිත් 29 ය, චෛතසික 38 ය, යන නාම ස්කන්ධයෝය; ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයෝය; අසංඥසත්ත්ව කර්මජ රූපයෝය, ප්‍රචාත්ති කර්මජ රූපයෝය, යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබේ. කම්ම පච්චයෙන යන කරණ පදයාගේ ස්වරූප නම්: එක්වර සුදුසු පරිදි එකට ලැබෙන කම්ම, අනන්තර, සමන්තර, උපනිස්සය, නත්ථී, විගත, යන යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති අතුරෙන් නානාක්ෂණික කර්ම ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

අකුසලො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස කම්ම පච්චයෙ පච්චයො -වීථි- නානාකම්මිකා අකුසලා චේතනා විපාකානං ඛණ්ඩානං කට්ඨානා ව රූපානං කම්ම පච්චයෙ පච්චයො -අනුචාද-

වීථියෙහි අකුසලො ධම්මො යන කතීෂ්‍ය පදයේ ස්වරූපයේ නම්: අතීත වූ අකුසල කර්ම 12 ය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයේ ලැබෙත්; අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස යන සම්ප්‍රදාන පදයේ ස්වරූප නම්: අකුසල විපාක සිත් 7 ය, ඡන්ද, විරිය, ප්‍රීති හැර අන්‍ය සමාන චෛතසික 10 ය, යන නාම ස්කන්ධයෝය; ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයෝය; ප්‍රචාත්ති කර්මජ රූපයෝය, යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයේ ලැබෙත්.

කම්ම පච්චයෙන යන කරණ පදයාගේ ස්වරූප නම්: සුදුසු පරිදි එක්වර ලැබෙන්නා වූ කම්ම, උපනිස්සය, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති දෙක අතුරෙන් නානාක්ෂණික කර්ම ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂය ලැබේ. මේ වනාහි විභංගවාරයයි; කමම ඥා;²² මේ වනාහි සුද්ධ සංඛ්‍යා වාරයයි, කම්ම පච්චයා අනන්තර එකං,¹⁸ කම්ම පච්චයා සමන්තර එකං, කම්ම පච්චයා උපනිස්සයෙ ඥා,²² කම්ම පච්චයා නත්ථියා එකං¹⁸, කම්ම පච්චයා විගතෙ එකං¹⁸, මේ වනාහි සටනා සංඛ්‍යා වාරයයි; නානාක්ෂණික කර්ම ප්‍රත්‍යයෙහි විභංග වාර 1 ය, සුද්ධ සංඛ්‍යා වාර 1 ය, සභාග සංඛ්‍යා වාර 5 ය, සටනා සංඛ්‍යා වාර 2 ද වෙති.

නානාක්ෂණික කර්ම ජාති අනන්තර සමන්තර නත්ථී, විගත යන්ති ප්‍රත්‍ය ධර්මයේ නම්: මාර්ග සිත් 4 හි ඇත්තා වූ චේතනාව වේ.

ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයේ නම්: මාර්ගානන්තර ඵල සිත් 4 ය චෛතසික 36 ය වෙති.

කුසලො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- මග්ගො ඵලස්ස අනන්තර පච්චයො -අනුචාද-

වීථියෙහි කුසලො ධම්මො යන කතීෂ්‍ය පදයේ ස්වරූප නම්: මාර්ග සිත් 4 හි ඇත්තා වූ චේතනාව වේ; අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස යන සම්ප්‍රදාන පදයාගේ ස්වරූප නම්: මාර්ගානන්තර ඵල සිත් 4 ය, චෛතසික 36 ය, යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝය; අනන්තර පච්චයෙන යන කරණ

පදයේ ස්වරූප නම්: එක්වර ලැබෙන්නා වූ අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, කම්ම, නඪී, විගත, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති සය අතුරෙන් අනන්තර ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂය ලැබේ; මේ වනාහි විභංග වාරයයි; අනන්තරෙ එකං,¹⁸ මේ වනාහි සුද්ධ සංඛ්‍යා වාරයයි; අනන්තර පච්චයා සමනන්තරෙ එකං,¹⁸ අනන්තර පච්චයා උපනිස්සයෙ එකං, අනන්තර පච්චයා කම්මෙ එකං,¹⁸ අනන්තර පච්චයා නඪීයා එකං, අනන්තර පච්චයා විගතෙ එකං,¹⁸ මේ වනාහි සභාග සංඛ්‍යා වාරයයි; අනන්තර, සමනන්තර, උපනිස්සය, කම්ම, නඪී, විගතනි එකං,¹⁸ මේ වනාහි සටනා සංඛ්‍යා වාරයයි; අනන්තර ප්‍රත්‍යයෙහි විභංග වාර 1 ය, සුද්ධ සංඛ්‍යා වාර 1 ය, සභාග සංඛ්‍යා වාර 5 ය, සටනා සංඛ්‍යා වාර 1 යි. (සමනන්තර, නඪී, විගතයෝ, අනන්තරයට සමානයහ.)

නානාක්ෂණික කර්මජාති උපනිශ්‍රයෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: අතීත වූ කුශල කර්ම 21 ය, අකුශල කර්ම 12 ද වෙත්.

ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: විපාක සිත් 36 සහ චෛතසික 38 ද වෙත්.

කුසලො ධම්මො අඛ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- කුසලං කම්මං විපාකස්ස උපනිස්සය පච්චයෙන පච්චයො -අනුචාද-

වීථියෙහි කුසලො ධම්මො යන කතී: පදයේ ස්වරූප නම්: අතීත වූ කුසල කර්ම 21 ය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්; අඛ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස යන සම්ප්‍රදාන පදයේ ස්වරූප නම්: කුසල විපාක සිත් 29 ය, චෛතසික 38 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

උපනිස්සය පච්චයෙන යන කරණ පදයේ ස්වරූප නම්: එක්වර ලැබෙන්නා වූ උපනිස්සය, කම්ම, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති දෙක අතුරෙන් උපනිස්සය ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂය ලැබේ. මේ වනාහි විභංග වාරයයි; උපනිස්සයෙ දෙව;²² මේ වනාහි සුද්ධ සංඛ්‍යා වාරයයි, උපනිස්සය පච්චයා අනන්තරෙ එකං,¹⁸ උපනිස්සය පච්චයා සමනන්තරෙ එකං,¹⁸ උපනිස්සය පච්චයා කම්මෙ දෙව,²² උපනිස්සය පච්චයා නඪීයා එකං,¹⁸ උපනිස්සය පච්චයා විගතෙ එකං,¹⁸ මේ වනාහි සභාග සංඛ්‍යා

වාරයයි; උපනිසායෙ කම්මන්ති දෙව,²² උපනිසායය, අනන්තර, සමන්තර, කම්ම, නන්දී, විගතන්ති, එකං¹⁸, මේ වනාහි සටනා සංඛ්‍යා වාරයයි; මෙසේ ප්‍රකාතෝපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෙහි විභංග වාර 7 ය, සුද්ධ සංඛ්‍යා වාර 1 ය, සභාග සංඛ්‍යා වාර 5 ය, සටනා සංඛ්‍යා වාර 2 ය.

නානාක්‍ෂණික කර්ම ජාතියෙහි විභංග වාර 6 කි, සභාග සංඛ්‍යා වාර 30 කි, සටනා සංඛ්‍යා වාර 8 ක් ද වෙත්.

පච්ඡාජාන ප්‍රත්‍ය ජාති 4

පච්ඡාජාන, පච්ඡාජාන විසයුක්‍ත, පච්ඡාජාන අන්දී, පච්ඡාජාන අවිගතයන්ති ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: පඤ්චවෝකාර භූමියෙ උපදනා කල්හි අරූප විපාක 4 හැර ප්‍රථම භවංගය ආදී කොට ඇති පසු පසු වූ සිත් 89 ය, වෛතසික 52 ය, යන මේ ධර්මයෝය; ප්‍රත්‍යෝක්ඛන්ත ධර්මයෝ නම්: ප්‍රතිසන්ධියෙහි පටන් පූර්ව පූර්ව වූ සිත් හා සමඟ එකට ඉපදී රූපයාගේ ස්ථිතියට පැමිණියා වූ එකජකාය, දවිජකාය, තිජකාය, චතුජකායෝය.²⁰

කුසලො ධමමො අඛ්‍යාකතස්ස ධමමස්ස පච්ඡාජාන පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- පච්ඡාජානා කුසලා ඛන්ධා පුරෙජාතස්ස ඉමස්ස කායස්ස පච්ඡාජාන පච්චයෙන -අනුචාද-

වීථියෙහි කතීෂ්‍ය පාඨයේ ස්වරූප නම්: පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි පසු පසු වූ කුසල් සිත් 21 ය, වෛතසික 38 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්;

සම්ප්‍රදාන පාඨයේ ස්වරූප නම්: වොඤ්චනස, මනෝ ද්වාරාවර්ජනය ආදී කොට පූර්ව පූර්ව වූ සිත් හා සමඟ එකට ඉපද රූපයාගේ ස්ථිතියට පැමිණියා වූ තිජකාය, චතුජකාය ප්‍රත්‍යෝක්ඛන්ත ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයේ ස්වරූප නම්: එක්වර ලැබෙන්නා වූ පච්ඡාජාන, විසයුක්‍ත, අන්දී, අවිගත, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 4 අතුරෙන් පච්ඡාජාන ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

අකුසලො ධම්මො අඛ්‍යාතකසු ධම්මසු පච්ඡාජාත පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- පච්ඡාජාතා අකුසලා ඛ්‍යා පුරෙජාතසු ඉමසු කායසස පච්ඡාජාත පච්චයෙන -අනුචාද- වීථියෙහි කතී පාඨයේ ස්වරූප නම්: පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි පසු පසු වූ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පදයේ සහ කරණ පදයේ ස්වරූප කුසල පදයට සමානයි.

අඛ්‍යාතතො ධම්මො අඛ්‍යාතකසු ධම්මසු පච්ඡාජාත පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- පච්ඡාජාතා විපාකාඛ්‍යාතතා කිරියාඛ්‍යාතතා ඛ්‍යා පුරෙජාතසු ඉමසු කායසු පච්ඡාජාත පච්චයෙන -අනුචාද-

විධියෙහි කතී පාඨයේ ස්වරූප නම්: පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අරූප විපාක 4 හැර, ප්‍රථම භවාංග සිත ආදී කොට ඇති පසු පසු වූ විපාක සිත් 32 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, චෛතසික 38 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පදයේ ස්වරූප නම්: ප්‍රතිසන්ධිය ආදී කොට පූර්ව පූර්ව වූ සිත හා සමඟ එකට ඉපිද රූපයාගේ ධීතියට පැමිණියා වූ ඒකජකාය, ද්විජකාය, තිජකාය, චතුජකාය යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පදයේ ස්වරූප කුසල පදයට සමානයි. මේ වනාහි විභංග වාරයයි, පච්ඡාජාතෙ තිණි; මේ සුද්ධ සංඛ්‍යා වාරයයි, පච්ඡාජාත පච්චයා විප්පුකො තිණි; පච්ඡාජාත පච්චයා අත්ථියා තිණි²¹; පච්ඡාජාත පච්චයා අවිගතෙ තිණි; මේ වනාහි සභාග සංඛ්‍යාවාරයයි, පච්ඡාජාත, විප්පුකත, අත්ථී, අවිගතනති තිණි, මේ ඝටනා සංඛ්‍යා වාරයයි. මෙසේ පච්ඡාජාත ප්‍රත්‍යයෙහි විභංගවාර 1 ය, සුද්ධ සංඛ්‍යා වාර 1 ය, සභාග සංඛ්‍යා වාර 3 ය, ඝටනා සංඛ්‍යා වාර 1 ක්ද, වේ. (විජ්ජපුත්ත, අත්ථී, අවිගතයෝ වනාහි පච්ඡාජාතයට සමානයි.)

පච්ඡාජාත ප්‍රත්‍ය ජාතියෙහි විභංග වාර 4 ය, සුද්ධ සංඛ්‍යා වාර 4 ය, සභාග සංඛ්‍යා වාර 12 ය, ඝටනා සංඛ්‍යා වාර 4 ක්ද වෙත්.

වසන්ත ජාති 6

වස්තුපුරේජාත නිසසය, වස්තුපුරේජාත, වස්තුපුරේජාත විසසුතනය, වස්තුපුරේජාත අසී, වස්තුපුරේජාත අවිගනයන් ගේ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: ප්‍රචාත්ති කාලයෙහි ඡට්චස්තුහු වෙති. ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අරූප විපාක 4 හැර සිත් 85 සහ චෛතසික 52 වෙති.

අඛ්‍යාකතො ධම්මො අඛ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස නිසසය පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- වක්ඛායතනං වක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස නිසසය පච්චයෙන පච්චයො, සොතායතනං සොතවිඤ්ඤාණස්ස, සානායතනං සානවිඤ්ඤාණස්ස, ඡ්චහායතනං ඡ්චහා විඤ්ඤාණස්ස, කායායතනං කායවිඤ්ඤාණස්ස, නිසසය පච්චයෙන පච්චයො වස්තු විපාකාඛ්‍යාකතානං කිරියාඛ්‍යාකතානං ඛ්‍යාධානං නිසසය පච්චයෙන පච්චයො -අනුචාද-

වීථියෙහි කතීෂ්‍ය පාඨයේ ස්වරූප නම්: ප්‍රචාත්ති කාලයෙහි ඡට්ච වස්තු නම් වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයේ ස්වරූප නම්: පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි අරූප විපාක 4 හැර පසු පසුව උපදනා වූ විපාක සිත් 32 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, චෛතසික 38 යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයේ ස්වරූප නම්: සුදුසු පරිදි එකවර ලැබෙන්නා වූ නිසසය, පුරේජාත, ඉන්ද්‍රිය, විසසුතන, අසී, අවිගත, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 6 අතුරෙන් වස්තු පුරේජාත නිශ්‍රය ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

අඛ්‍යාකතො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස නිසසය පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- වස්තු කුසලානං නිසසය පච්චයෙන පච්චයො -අනුචාද-

වීථියෙහි කතීෂ්‍ය පාඨයේ ස්වරූප: වොඤ්චනය, මනෝ ද්වාරාවර්ජනය, ආදිකොට ඇති පූර්ව පූර්ව වූ සිත හා සමඟ එකට

උපන් හෘදය වස්තුවය, මරණාසන්න කාලයෙහි වුනි විත්තයේ පටන් ආපසු ගණන් ගැනීමේ දී සතලොස්වන සිත හා සමඟ එකවර උපදනා වූ හෘදය වස්තුවය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: පඤ්ච චෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි පසු පසුව උපදනා වූ කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 යන නාමස්කඤ්ඤා ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර ලැබෙන්නා වූ නිසසය, පුරේජාත, විප්පයුක්ත, අඤ්ඤා, අවිගත, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 5 අතුරෙන් වස්තු පුරේජාත නිශ්‍රය ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

අභ්‍යාකතො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස නිසසය පච්චයෙන පච්චයො =වීථි= වස්තු අකුසලානං නිසසය පච්චයෙන පච්චයො -අනුචාද-

වීථියෙහි කතීෂ්‍ය පාඨයෙන්: චෝකාරය, මනෝද්වාරාවර්ජනය, ආදිකොට පූර්ව පූර්ව වූ සිත හා සමඟ එකවර උපදනා හෘදය වස්තුවය, මරණාසන්න කාලයෙහි -පෙ- හෘදය වස්තුවය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: පඤ්චචෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි පසු පසුව උපදනා වූ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, යන නාමස්කඤ්ඤා ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර ලැබෙන්නා වූ නිසසය, පුරේජාත, විප්පයුක්ත, අඤ්ඤා, අවිගත, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 5 අතුරෙන් වස්තු පුරේජාත නිශ්‍රය ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂය ලැබේ. මේ වනාහි විභංග වාරයයි; නිසසයෙ තීණි;¹⁴ මේ සුද්ධ සංඛ්‍යා වාරයයි.

වස්තු පුරේජාත නිශ්‍රයෙහි විභංග වාර 1 ය, සුද්ධ සංඛ්‍යා වාර 1 ය, සභාග සංඛ්‍යා වාර 5 ය, සටනා සංඛ්‍යා වාර 2 ක් ද වෙත්. (පුරේජාත, විප්පයුක්ත, අඤ්ඤා, අවිගතයෝ වනාහි නිශ්‍රයයට සමාන වෙති.)

වස්තු පුරේජාත නිශ්‍රයෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: පූර්ව වූ අතීත භවංගය සමඟ එකවර උපදනා වූ මධ්‍යමායුචික වස්තු වස්තුවය -පෙ-

පූර්ව වූ අතීත භවංගය සමග එකවර උපදනා වූ මධ්‍යමායුෂ්ක කාය වස්තුවය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝය,

ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: දෙපස් විඥාන සිත් 10 ය, සර්ව චිත්ත සාධාරණ චෛතසික 7 ද, යන මේ ධර්මයෝය,

අඛ්‍යාකතො ධම්මො අඛ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- චක්ඛුන්ද්‍රියං චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො, සොතින්ද්‍රියං සොතවිඤ්ඤාණස්ස; සාතින්ද්‍රියං සානවිඤ්ඤාණස්ස; ජ්වහින්ද්‍රියං ජ්වහා විඤ්ඤාණස්ස; කායින්ද්‍රියං කායවිඤ්ඤාණස්ස, ඉන්ද්‍රිය පච්චයෙන පච්චයො -අනුචාද-

වීථියෙහි කතීෂ්‍ය පාඨයෙන්: පූර්ව වූ අතීත භවංගය සමග එකවර උපදනා වූ මධ්‍යමායුෂ්ක චක්ඛුර්වස්තුවය -පෙ- පූර්ව වූ අතීත භවංගය සමග එකවර උපදනා වූ මධ්‍යමායුෂ්ක කායවස්තුවය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙති.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: දෙපස් විඥාන සිත් 10 ය, සර්වචිත්ත සාධාරණ චෛතසික 7 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර ලැබෙන්නා වූ නිසස්ස, පුරෙජාත, ඉන්ද්‍රිය, විප්පයුක්ඛ, අත්ථි, අවිගත, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 6 අතුරෙන් වස්තු පුරෙජාතින්ද්‍රිය ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂය ලැබේ. මේ වනාහි විභංග වාරය නම් වේ; ඉන්ද්‍රියෙ එකං; මේ සුද්ධ සංඛ්‍යාවාරය නම්.

ඉන්ද්‍රිය පච්චයා නිසස්සෙ එකං, ඉන්ද්‍රිය පච්චයා පුරෙජාතෙ එකං, ඉන්ද්‍රිය පච්චයා විප්පයුක්ඛෙ එකං, ඉන්ද්‍රිය පච්චයා අත්ථියා එකං, ඉන්ද්‍රිය පච්චයා අවිගතෙ එකං, මේ වනාහි සභාග සංඛ්‍යාවාර නම්;

ඉන්ද්‍රිය, නිසස්ස, පුරෙජාත, විප්පයුක්ඛ, අත්ථි, අවිගතනි එකං, මේ වනාහි සටනා සංඛ්‍යා වාරයයි;

මෙසේ වස්තු පුරෙජාතින්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යයෙහි විභංග වාර 1 ය, සුද්ධ සංඛ්‍යාවාර 1 ය, සභාග සංඛ්‍යාවාර 5 ය, සටනා සංඛ්‍යාවාර 1 යයි වස්තු ජාතියෙහි විභංග වාර 6 ද, සුද්ධ සංඛ්‍යාවාර 6 ද, සටනා සංඛ්‍යාවාර 11 ද වෙත්.

අනන්තර ජාති 7

අනන්තර, සමනන්තර, අනන්තර රූපනිසුසය, නන්දී, විගනයන්ති ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: අරහන්ත වුතිය හැර පූර්ව පූර්ව වූ සිත් 89 ය, වෛතසික 52 ය, යන මේ ධර්මයෝය.

ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: අරහන්ත වුතියද සමඟ පසු පසු වූ සිත් 89 ය, වෛතසික 52 ය, යන මේ ධර්මයෝය.

කුසලො ධමමො කුසලසු ධමමසු අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- පුරිමා පුරිමා කුසලා ඛන්ධා පච්ඡිමානං පච්ඡිමානං කුසලානං ඛන්ධානං අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො, අනුලොමං ගොතභුසු, අනුලොමං වොදානසු, ගොත්‍රභු මග්ගසු, වොදානං²³ මග්ගසු, අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො -අනුචාද-

වීථියෙහි කතීෂ්ඨ පාඨයෙන්: අන්තිම ජවනය හැර පූර්ව පූර්ව වූ ලොකික කුසල් 17ය, වෛතසික 38 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: ප්‍රථම ජවනය හැර පසු පසු වූ කුසල් සිත් 21 ය, වෛතසික 38 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එක්වර ලැබෙන්නා වූ අනන්තර, සමනන්තර, උපනිසුසය, ආසෙවන, නන්දී, විගන යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 6 අතුරෙන් අනන්තර ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

කුසලො ධමමො අඛන්ධාකතසු ධමමසු අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- කුසලං වුධානසු,²⁴ මග්ගො ඵලසු, අනුලොමං සෙක්ඛාය ඵලසමාපනියා, නිරොධා වුධාහනසු, නෙවසක්ඛානාසක්ඛායනන කුසලං ඵලසමාපනියා අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො -අනුචාද-

වීථියෙහි කතීෂ්ඨ පාඨයෙන්: ලොකික කුසල අන්තිම ජවනය, මාර්ග සිත් 4 ය, වෛතසික 38 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: සන්තීරණ සිත් 3 ය, මහාවිපාක සිත් 8 ය, මහද්ගත විපාක සිත් 9 ය, ඵලසිත් 4 ය, වෛතසික 38 ය, යන නාමස්කඤ්ඤා ප්‍රත්‍යයන්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර සුදුසු පරිදි ලැබෙන්නා වූ අනන්තර, සමනන්තර, උපනිසුසය, කමම, නඤ්ඤා, විගත යන මේ ප්‍රත්‍ය 6 අතුරෙන් අනන්තර ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

අකුසලො ධමමො අකුසලස්ස ධමමස්ස අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො -විචි- පුරිමා පුරිමා අකුසලා ඛණ්ඩා පච්චමානං පච්චමානං අකුසලානං ඛණ්ඩානං අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො, -අනුචාද-

විචියෙහි කතීෂ්ඨ පාඨයෙන්: අන්තිම ජවනය හැර පූර්ව පූර්ව වූ අකුසල ජවන 12 ය, වෛතසික 27 ය, යන නාමස්කඤ්ඤා ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: ප්‍රථම ජවනය හර පසු පසු වූ අකුසල ජවන 12 ය, වෛතසික 38 ය, යන නාමස්කඤ්ඤා ප්‍රත්‍යයන්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර ලැබෙන්නා වූ අනන්තර, සමනන්තර, උපනිසුසය, ආසෙවන, නඤ්ඤා, විගත යන මේ ප්‍රත්‍ය 6 අතුරෙන් අනන්තර ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

අකුසලො ධමමො අඛණ්ඩාකතස්ස ධමමස්ස අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො -විචි- අකුසලං වුඨ්ඨානස්ස,අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො -අනුචාද-

විචියෙහි කතීෂ්ඨ පාඨයෙන්: අකුසල අන්තිම ජවන නාමස්කඤ්ඤා ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්. සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: සන්තීරණ සිත් 3 ය, මහා විපාක සිත් 8 ය, මහද්ගත විපාක සිත් 9 ය, යන නාමස්කඤ්ඤා ප්‍රත්‍යයන්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර ලැබෙන්නා වූ අනන්තර, සමනන්තර, උපනිසුසය, නඤ්ඤා, විගත යන මේ ප්‍රත්‍ය 5 අතුරෙන් අනන්තර ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

අඛ්‍යාකතො ධමමො අඛ්‍යාකතස්ස ධමමස්ස අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- පුරිමා පුරිමා විපාකාඛ්‍යාකතා කිරියාඛ්‍යාකතා ඛජ්ඣා පච්චමානං පච්චමානං විපාකාඛ්‍යාකතානං කිරියාඛ්‍යාකතානං ඛජ්ඣානං අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො, හවංගං ආවජ්ජනාය, කිරියං වුට්ඨානස්ස නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන කිරියං ඵලසමාපත්තියා අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො -අනුචාද-

වීථියෙහි කතීෂ පාඨයෙන්: අරහන්ත වුතිය හැර පූර්ව පූර්ව වූ විපාක සිත් 36 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, චෛතසික 38 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: අරහන්ත වුතිය ද සමග පසු පසු වූ විපාක සිත් 36 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, චෛතසික 38 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: සුදුසු පරිදි එකවර ලැබෙන්නා වූ අනන්තර, සමන්තර, උපනිස්සය, ආසෙවන, නඤ්ඤි, විගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 6 අතුරෙන් අනන්තර ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

අඛ්‍යාකතො ධමමො කුසලස්ස ධමමස්ස අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- ආවජ්ජනා කුසලානං ඛජ්ඣානං අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො -අනුචාද-

වීථියෙහි කතීෂ පාඨයෙන්: චෝත්ථපනය, මනෝ ද්වාරාවර්ජනය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙති.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: මහා කුසල ප්‍රථම ජවන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර ලැබෙන්නා වූ අනන්තර, සමන්තර, උපනිස්සය, නඤ්ඤි, විගත, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 5 අතුරෙන් අනන්තර ශක්තිය නම් ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

අඛ්‍යාකතො ධමමො අකුසලස්ස ධමමස්ස අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- ආවජ්ජනා අකුසලානං ඛජ්ඣානං අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො -අනුචාද-

වීථියෙහි කතී පාඨයෙන්: වෛතථ්‍යය, මනෝද්වාරාවර්ජනය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: අකුසල ප්‍රථම ජවන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර ලැබෙන්නා වූ අනන්තර, සමනන්තර, උපනිසුසය, නඤ්ඤ, විගත, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 5 අතුරෙන් අනන්තර ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

මේ වනාහි විභංග වාරයයි, අනන්තර සක, ¹⁷ මේ සුද්ධ සංඛ්‍යා වාරයයි, අනන්තර පච්චයා සමනන්තර සක, ¹⁷ අනන්තර පච්චයා ආසෙවනෙ තීණී, ⁵ අනන්තර පච්චයා කමම එකං, ¹⁸ අනන්තර පච්චයා නඤ්ඤ සක, ¹⁷ අනන්තර පච්චයා විගතෙ සක, ¹⁷ මේ වනාහි සභාග සංඛ්‍යා වාරයයි.

අනන්තර, සමනන්තර, උපනිසුසය, නඤ්ඤ, විගතනි, සක, ¹⁷ අනන්තර, සමනන්තර, උපනිසුසය, අසෙවන, නඤ්ඤ, විගතනි තීණී, ⁵ අනන්තර, සමනන්තර, උපනිසුසය, කමම, නඤ්ඤ, විගතනි, එකං, ¹⁸ මේ සටනා සංඛ්‍යා වාරය නම්. මෙසේ අනන්තරයෙහි විභංග වාර 1 ය, සුද්ධ සංඛ්‍යා වාර 1 ය, සභාග සංඛ්‍යා වාර 6 ය, සටනා සංඛ්‍යා වාර 3 ක් ද වෙත්.

ආසෙවනයෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: අන්තිම ජවන, මාර්ග ජවන, එල ජවනයන්, හැර පූර්ව පූර්ව වූ ලෞකික ජවන 47 ය, චෛතසික 52 ය, යන මේ ධර්මයෝය. ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: ප්‍රථම ජවන, එල ජවනයන් හැර පසු පසු වූ ජවන 51 ය, චෛතසික 52 ය, යන මේ ධර්මයෝය.

කුසලො ධමමො කුසලස්ස ධමමස්ස ආසෙවන පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- පුරිමා පුරිමා කුසලා ඛන්ධා පච්චමානං පච්චමානං කුසලානං ඛන්ධානං අනන්තර පච්චයෙන පච්චයො, අනුලොමං ගොත්‍රභුස්ස, අනුලොමං වෛදානස්ස, ගොත්‍රභු මහස්ස, වෛදානං මහස්ස, ආසෙවන පච්චයෙන පච්චයො -අනුචාද-

(ස්වරූප වනාහි අනන්තරයට සමානය.)

අකුසලො ධමමො අකුසලස්ස ධමමස්ස ආසෙවන පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- පුරිමා පුරිමා අකුසලා ඛන්ධා පච්චමානං පච්චමානං අකුසලානං ඛන්ධානං ආසෙවන පච්චයෙන පච්චයො, -අනුචාද-

(ස්වරූප වනාහි අනන්තරයට සමානය.)

අඛ්‍යාකතො ධමමො අඛ්‍යාකතස්ස ධමමස්ස ආසෙවන පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- පුරිමා පුරිමා කිරියාඛ්‍යාකතා ධමමා පච්චමානං පච්චමානං කිරියාඛ්‍යාකතානං ධමමානං ආසෙවන පච්චයෙන පච්චයො -අනුචාද-

වීථියෙහි කතීෂ්‍ය පාඨයෙන්: අන්තිම ජවනය හැර පූර්ව පූර්ව වූ ක්‍රියා ජවන සිත් 18 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: ප්‍රථම ජවනය හැර පසු පසු වූ ක්‍රියා ජවන් 18 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එක්වර ලැබෙන්නා වූ අනන්තර, සමන්තර, උපනිස්සය, ආසෙවන, නත්ථි, විගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශකති 6 අතුරෙන් ආසෙවන ශකතියයි කියන ලද ශකති විශේෂය ලැබේ.

මේ වනාහි විභංග වාරයයි. ආසෙවනෙ තිණි,⁵ මේ වනාහි සුද්ධ සංඛ්‍යා වාරයයි.

ආසෙවන පච්චයා අනන්තරෙ තිණි,⁵ ආසෙවන පච්චයා සමන්තරෙ තිණි,⁵ ආසෙවන පච්චයා උපනිස්සයෙ තිණි,⁵ ආසෙවන පච්චයා නත්ථියා තිණි,⁵ ආසෙවන පච්චයා විගතෙ තිණි,⁵ මේ වනාහි සභාග සංඛ්‍යා වාරයයි.

ආසෙවන, අනන්තර, සමන්තර, උපනිස්සය, නත්ථි, විගතනි, තිණි,⁵ මේ වනාහි සටනා සංඛ්‍යා වාරයයි.

ආසෙවන ප්‍රත්‍යයෙහි විභංග වාර 1 ය, සුද්ධ සංඛ්‍යා වාර 1 ය, සභාග සංඛ්‍යා වාර 5 ය, සටනා සංඛ්‍යා වාර 1 ක් ද වෙත්.

අනන්තර ජාති කර්මයෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: සතර මාර්ග සිත්ති ඇත්තා වූ චේතනාවය,

ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: මාර්ගානන්තර ඵල සිත් හතර හා වෛතසික 36 ද වෙති.

කුසලො ධම්මො අඛ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස කම්ම පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- මග්ගො ඵලස්ස කම්ම පච්චයෙන පච්චයො, -අනුචාද-

වීථියෙහි කතීෂ්‍ය පාඨයෙන්: මාර්ග සිත් 4 හි ඇත්තා වූ චේතනා ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබේ.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: මාර්ගානන්තර ඵල සිත් 4 හා වෛතසික 36 යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එක්වර ලැබෙන්නා වූ කම්ම, අනන්තර, සමන්තර, උපනිස්සය, නත්ථි, විගත, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 6 අතුරෙන් අනන්තර කර්ම ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ. මේ වනාහි විභංග වාරයයි. කම්ම ඵකං¹⁸ මේ සුද්ධ සංඛ්‍යා වාර නම්. කම්ම පච්චයා අනන්තරෙ ඵකං¹⁸, කම්ම පච්චයා සමන්තරෙ ඵකං,¹⁸ කම්ම පච්චයා උපනිස්සයෙ ඵකං,¹⁸ කම්ම පච්චයා නත්ථියා ඵකං,¹⁸ කම්ම පච්චයා විගතෙ ඵකං,¹⁸ මේ වනාහි සභාග සංඛ්‍යා වාරයයි.

කම්ම, අනන්තර, සමන්තර, උපනිස්සය, නත්ථි, විගතනි, ඵකං,¹⁸ මේ වනාහි සටනා සංඛ්‍යා වාරයයි.

අනන්තර ජාති කර්මයෙහි විභංග වාර 1 කි, සුද්ධ සංඛ්‍යා වාර 1 කි, සභාග සංඛ්‍යා වාර 5 කි, සටනා සංඛ්‍යා වාර 1 කි.

මෙසේ අනන්තර ජාතියෙහි විභංග වාර 7 කි, සුද්ධ සංඛ්‍යා වාර 7 කි, සභාග සංඛ්‍යා වාර 40 කි, සටනා සංඛ්‍යා වාර 17 ක් ද වෙති.

ආරම්මණ ජාති 8

ආරම්මණයෙහි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: ආරම්මණ සය වෙති, හෙවත්, අතීත, අනාගත, වර්තමාන වූ සිත් 89 ය, වෛතසික 52 ය, රූප 28 ය, කාල විමුක්ත නිර්වාණය හා ප්‍රඥප්ති යන මේ ධර්මයෝය.

ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්; සිත් 89 හා වෛතසික 52 වෙති.

ආරම්මණ ප්‍රත්‍යයෙහි කුසල පද ස්වරූප නය පිළිබඳ අභිප්‍රාය

එක්විසි කුසල නාමස්කන්ධ ධම්මාරම්මණය සාමාන්‍ය වශයෙන් අරමුණු ගන්නා වූ 12 ය, 6 ය, 20 ය, 5 ය, 6 ය, යන නාමස්කන්ධයන්ට හෙවත්-

- (1) මහා කුසල සිත් 8 ය, කුසල අභිඥාවය, විඤ්ඤාණඤ්චායතන කුසලය, නේවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන කුසලය, අප්පමඤ්ඤ හැර වෛතසික 36 ය.
- (2) අකුසල් සිත් 12 ය, වෛතසික 27 ය.
- (3) මනෝ ද්වාරාවර්ජනය, කාම ක්‍රියා ජවත් 9 ය, තදාරම්මණ 11 ය, ක්‍රියාභිඥාවය, විඤ්ඤාණඤ්චායතන විපාකය, එම ක්‍රියාවය, නේවසඤ්ඤාණාසඤ්ඤායතන විපාකය, එම ක්‍රියාවය, විරති අප්පමඤ්ඤාවත් හැර වෛතසික 33 ය, යන නාමස්කන්ධයන්ට ආරම්මණ ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

කුසලො ධමමො අකුසලස්ස ධමමස්ස ආරමමණ පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- දානං දක්ඛා - සිලං සමාදිසික්ඛා - උපොසථ කමමං කක්ඛා තං පච්චවෙකඛති, පුබ්බෙ සුවිණණානි පච්චවෙකඛති, ක්ඛානා වුට්ඨාභික්ඛා ක්ඛානං පච්චවෙකඛති, සෙක්ඛා ගොත්‍රභුං පච්චවෙකඛනති, සෙක්ඛා වා පුපුජ්ජනා වා කුසලං අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සනති, චෙතොපරියඤ්ඤාණෙන කුසලචිතත සමංගිසස චිතතං ජානනති, ආකාසානඤ්චායතන කුසලං විඤ්ඤාණඤ්චායතන කුසලසස ආරමමණ පච්චයෙන පච්චයො, ආකිඤ්ඤායතන කුසලං නේවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන කුසලස්ස ආරමමණ පච්චයෙන පච්චයො, කුසලා ඛක්ඛා ඉඤ්චිධ ඤ්ඤාණස්ස, චෙතොපරිය ඤ්ඤාණස්ස, පුබ්බෙතිවානුස්සති, ඤ්ඤාණස්ස, යථාකමුච්චග ඤ්ඤාණස්ස, අනාගතංස ඤ්ඤාණස්ස, ආරමමණ පච්චයෙන පච්චයො -අනුචාද-

වීථියෙහි කතීෂ්‍ය පාඨයෙන්: රහත් මග හැර කුසල් සිත් 20 ය, වෛතසික 38 ය, යන නාමස්කන්ධ ධම්මාරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ

ලැබෙත්, (අග්‍රාමග්‍ර ඵලුජකධිතෙපඤ්ඤ²⁶) හි ඇත්තා වූ චේතනා ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබේ.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්; මහා කුසල් සිත් 8 ය, කුශලාභිඤ්ඤාවය, විඤ්ඤාණඤ්ඤායනන කුශලය, නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනන කුශලය, අප්‍රමඤ්ඤා හැර චේතසික 35 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

කරණ පාඨයෙන්; සුදුසු පරිදි එකවර ලැබෙන්නා වූ ආරම්මණ, අධිපති, උපනිස්සය, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 3 අතුරෙන් ආරම්මණ ශක්ති යයි කියන ලද ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

කුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- දානං දක්ඛා - සිලං සමාදිසික්ඛා - උපොසථ කම්මං කක්ඛා තං අස්සාදෙති, අභිනන්දති, තං ආරක්ඛ රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, උඤ්චං උප්පජ්ජති, දොමනස්සං උප්පජ්ජති, පුබ්බෙ සුචිණ්ණානි අස්සාදෙති, අභිනන්දති තං ආරක්ඛ රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, උඤ්චං උප්පජ්ජති, දොමනස්සං උප්පජ්ජති, ක්ඛානා වුට්ඨික්ඛා ක්ඛානං අස්සාදෙති, අභිනන්දති තං ආරක්ඛ රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, උඤ්චං උප්පජ්ජති, ක්ඛානෙ පරිභිනෙ විප්පට්ඨාරිස්ස දොමනස්සං උප්පජ්ජති, -අනුචාද-

වීථියෙහි කතීෂ්‍ය පාඨයෙන්: ලොකික කුසල් 17 ය, චේතසික 38 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්. ධම්මාරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්. (වීසානුකාර මුක්තමහි)

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: අකුසල් සිත් 12 ය, චේතසික 27 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: සුදුසු පරිදි එකවර ලැබෙන්නා වූ ආරම්මණ, අධිපති, උපනිස්සය, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 3 අතුරෙන් ආරම්මණ ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

කුසලො ධම්මො අඛ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- අරහං මග්ගා වුට්ඨික්ඛා මග්ගං පච්චචේකති,

පුබ්බ සුවිණ්ණානි පච්චෙකකිති, කුසලං අනිච්චතො, දුක්ඛතො, අනත්තතො, විපස්සති, චෙතොපරිය ඤාණෙන කුසලවිතන සමංගියා විතං ජානාති, සෙකඛා වා පුට්ඨජනා වා කුසලං අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සනති, කුසලෙ නිරුද්ධෙ විපාකො තදාරම්මණතා උප්පජ්ජති, කුසලං අස්සාදෙති, අභිනජ්ජති තං ආරම්භ රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, උදධචං උප්පජ්ජති, දොමනස්සං උප්පජ්ජති, අකුසලෙ නිරුද්ධෙ විපාකො තදාරම්මණතා උප්පජ්ජති, ආකාසානඤ්චායතන කුසලං විඤ්ඤාණඤ්චායතන විපාකස්ස ච කිරියස්ස ච ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො, ආකීඤ්චඤ්ඤායතන කුසලං නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන විපාකස්ස ච කිරියස්ස ච ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො, කුසලා ඛන්ධා චෙතොපරිය ඤාණස්ස, පුබ්බි නිවාසානුස්සති ඤාණස්ස, යථාකම්මුපග ඤාණස්ස, අනාගතංස ඤාණස්ස ආචජ්ජනාය ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො -අනුචාද-

විචියෙහි කතී෦ පාඨයෙන්: කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන නාමස්කන්ධ ධම්මාරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්. (සබ්බසු ඡචෙවති²⁷)

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්; මනෝද්චාරාවජ්ජනය කාම ක්‍රියා ඡවන් 9 ය, තදාරම්මණ 11 ය, ක්‍රායාභිඤ්චය, විඤ්ඤාණඤ්චායතන විපාක හා ක්‍රියාය, නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන විපාක හා ක්‍රියාය, විරති අජ්ජමඤ්ඤා හැර චෛතසික 33 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

කරණ පාඨයෙන්; සුදුසු පරිදි එකවර ලැබෙන්නා වූ ආරම්මණ, අධිපති, උපනිශ්‍රය, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 3 අතුරෙන් ආරම්මණ ශක්ති යයි කියන ලද ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

අකුසල පදයෙහි ස්වරූප හය අභිප්‍රාය

ද්වාදශාකුසල නාමස්කන්ධ ධම්මාරම්මණය සාමාන්‍ය වශයෙන් අරමුණු ගන්නා වූ 12 ය²⁸, 20 ය²⁹, 5 ය³⁰, 6 ය³¹, යන නාමස්කන්ධයන්ට හෙවත්-

- (1) අකුසල සිත් 12 වෛතසික 27 ය.
- (2) මහා කුසල් සිත් 8 ය, කුශලාභිඥාවය, අප්පමඤ්ඤා හැර වෛතසික 36 ය.
- (3) මනෝ ද්වාරාවර්ජනය, කාම ක්‍රියා 9 ය, තදාරම්මණ 11 ය, ක්‍රියාභිඥාවය, චිරති අප්පමඤ්ඤා හැර වෛතසික 33 ය, යන නාමස්කන්ධයන්ට ආරම්මණ ශක්තියෙන් උපකාර වේ.

අකුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො -විථි- රාගං අස්සාදෙනි, අභිනන්දනි, තං අරඤ්ඤා රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, උද්ධමං උප්පජ්ජති, දොමනස්සං උප්පජ්ජති, දිට්ඨිං අස්සාදෙනි, අභිනන්දනි තං ආරඤ්ඤා රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, උද්ධමං උප්පජ්ජති, දොමනස්සං උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡං ආරඤ්ඤා විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, උද්ධමං උප්පජ්ජති, දොමනස්සං උප්පජ්ජති, උද්ධමං ආරඤ්ඤා උද්ධමං උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, දොමනස්සං උප්පජ්ජති, දොමනස්සං ආරඤ්ඤා දොමනස්සං උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, උද්ධමං උප්පජ්ජති, -අනුචාද-

විථියෙහි කතීෂ්ඨ පාඨයෙන්; අකුසල් සිත් 12 ය, වෛතසික 27 ය, යන නාමස්කන්ධ ධර්මාරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: අකුසල් සිත් 12 ය, වෛතසික 27 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: සුදුසු පරිදි එකවර ලැබෙන්නා වූ ආරම්මණ, අධිපති, උපනිශ්‍රය, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 3 අතුරෙන් ආරම්මණ ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

අකුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො -විථි- සෙක්ඛා කිලෙසෙ පච්චවෙකඛන්ති, විකඛම්හිතෙ කිලෙසා පච්චවෙකඛන්ති, පුබ්බෙ සමුදාවිණෙණ කිලෙසෙ ජානන්ති, සෙක්ඛා වා පුපුජ්ජනා වා අකුසලං අනිච්චතො දුක්ඛතො, අනත්තතො විපස්සන්ති, වෙනොපරිය ඤාණෙන අකුසලචිත්ත සමංගිස්ස විතතං.

ජානනි, අකුසලා බන්ධා වෙනොපරිය ඤාණසුභ, පුබ්බ නිවානුසුභි ඤාණසුභ, අනාගතංස ඤාණසුභ, ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො -අනුචාද-

වීථියෙහි කතීෘ පාඨයෙන්: අකුසල් සිත් 12 ය, වෛතසික 27 ය, යන නාමස්කන්ධ ධම්මාරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්; මහා කුසල් සිත් 8 ය, කුසලාභිඥාවය, අප්පමඤ්ඤා හැර වෛතසික 36 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙති.

කරණ පාඨයෙන්; ආරම්මණ ශක්තිය ලැබේ.

අකුසලො ධම්මො අබ්‍යාකතසුභ ධම්මසුභ ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- අරහා පහීනෙ කිලෙසෙ පච්චවෙකකිති, පුබ්බ සමුදාවිණෙණ කිලෙසෙ ජානාති, අකුසලං අනිච්ඡතො දුකකිතො අනත්තතො විපසුභි, වෙනොපරිය ඤාණෙන අකුසල වික සමංගි සු විකං ජානාති, සෙකො වා පුපුජ්ජනා වා අකුසලං අනිච්ඡතො දුකකිතො අනත්තතො විපසුභි, කුසලෙ නිරුද්ධො විපාකො තදාරම්මණතා උපපජ්ජති, අකුසලං අසුභාදෙති, තං ආරක්ඛ රාගො උපපජ්ජති, දිට්ඨි උපපජ්ජති, විචිකිච්ඡා උපපජ්ජති, උද්දච්චං උපපජ්ජති, දොමනසුභං උපපජ්ජති, අකුසලෙ නිරුද්ධො විපාකො තදාරම්මණතා උපපජ්ජති, අකුසලා බන්ධා වෙනොපරියඤාණසුභ, පුබ්බ නිවානුසුභි ඤාණසුභ, යථාකම්මුපගඤාණසුභ, අනාගතංස ඤාණසුභ ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො -අනුචාද-

වීථියෙහි කතීෘ පාඨයෙන් අකුසල් සිත් 12 ය, වෛතසික 27 ය, යන නාමස්කන්ධ ධම්මාරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: මනෝ ද්වාරාවර්ජනය, කාම ක්‍රියා ජවන් 9 ය, තදාරම්මණ 11 ය, ක්‍රියාභිඥාවය, විරති අප්පමඤ්ඤා හැර වෛතසික 33 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: ආරම්මණ ශක්තිය ලැබේ.

අව්‍යාකෘත පදයෙහි ස්වරූප නය අභිප්‍රාය

විපාක සිත් 36 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, වෛතසික 38 ය, රූප 28 ය, නිර්වාණය යන මේ අව්‍යාකෘත අරමුණු 6 ය, පඤ්චවීස³², විඤ්ඤාණඤ්චායනන ක්‍රියාය, නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනන ක්‍රියා වය, අධ්‍ය³³, වීස²⁹, පඤ්ච³⁰, ඡ³¹, යන නාමස්කන්ධයන්ට උපකාර වේ - හෙවත්

- (1) අකුසල සිත් 12 වෛතසික 27 ය.
- (2) මහා කුසල් සිත් 8 ය, කුශලාභිඤ්චාය, අප්පමඤ්ඤා හැර වෛතසික 36 ය.
- (3) අකුසල් සිත් 12 ය, වෛතසික 27 ය, යන නාමස්කන්ධයන්ට ආරමුණ, අධිපති, නිසසය, උපනිසසය, පුරෙජාන, විසයුත්ත අත්ථි, අවිගත, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති ජාති (8) අටෙන් සුදුසු පරිදි උපකාර වේ.

අඛ්‍යාකතො ධම්මො අඛ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස ආරමුණ පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- අරහා ඵලං පච්චවෙකති, නිබ්බාණං පච්චවෙකති, නිබ්බාණං ඵලස්ස, ආවජ්ජනාය ආරමුණ පච්චයෙන පච්චයො, අරහා චක්ඛුං අනිච්චතො විපස්සති, සොතං සානං ජ්වහං කායං රූපෙ සඤ්ඤෙ ගජ්ඣ රසෙ චොඨ්ඨිබ්බෙ, චක්ඛුං විපාකාඛ්‍යාකතෙ කිරියාඛ්‍යාකතෙ බජ්ඣ අනිච්චතො දුක්ඛතො, අනත්තතො විපස්සති, දිබ්බෙන චක්ඛුනා රූපං පස්සති, දිබ්බාය සොත ධාතුයා සඤ්ඤං සුණාති, වෙනොපරිය ඤාණෙන විපාකාඛ්‍යාකත කිරියාඛ්‍යාකත විත්ත සම්මගිස්ස විත්තං ජානාති, ආකාසානඤ්චායනන කිරියං විඤ්ඤාණඤ්චායනන කිරියං නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනන කිරියස්ස ආරමුණ පච්චයෙන පච්චයො,

රූපායනනං චක්ඛු විඤ්ඤාණස්ස ආරමුණ පච්චයෙන පච්චයො, සඤ්ඤායනනං සොත විඤ්ඤාණස්ස, ගජ්ඣායනනං සාන විඤ්ඤාණස්ස, රසායනනං ජ්වහා විඤ්ඤාණස්ස, චොඨ්ඨිබ්බායනනං කාය විඤ්ඤාණස්ස, ආරමුණ පච්චයෙන පච්චයො, අඛ්‍යාකතා බජ්ඣ ඉද්ධිවිධ ඤාණස්ස,

වෛතොපරිය ඤාණසූ, පුබ්බ නිවානුසූති ඤාණසූ, අනාගතංස ඤාණසූ, ආවජ්ජනාය ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො, -අනුචාද-

වීථියෙහි කතීෘ පාඨයෙන්: විපාක සිත් 36 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, චෛතසික 38 ය, රූප 28 ය, නිර්වාණය, යන අරමුණු 6 ය, නම් වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: කාම විපාක 23 ය, කාම ක්‍රියා 11 ය, ක්‍රියාහිඤාචය, විඤ්ඤාණවායතන ක්‍රියාය, නේවසඤ්ඤානාසඤ්ඤා-යතන ක්‍රියාය, ඵල සිත් 4 ය, අප්පමඤ්ඤා හැර චෛතසික 36 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: සුදුසු පරිදි එකවර ලැබෙන්නා වූ ආරම්මණ ජාති 8 අතුරෙන් ආරම්මණ ශක්ති විශේෂය ලැබේ. අඛ්‍යාකතො ධම්මො කුසලසූ ධම්මසූ ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො -විථි-නිබ්බාණං ගොත්‍රභූසූ, වොදානසූ, මග්ගසූ ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො, සෙක්ඛා වා පුපුජ්ජනා වා වක්ඛුං අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපසූනති, සොතං, සාතං, ජ්චං, රූපෙ, සඤ්ඤ, ගජ්ඣ, රසෙ, ඵොඨබ්බෙ, වත්ථුං, විපාකාඛ්‍යාකතෙ කිරියාඛ්‍යාකතෙ ඛජ්ඣ, අනිච්චතො, දුක්ඛතො, අනත්තතො, විපසූනති, දිබ්බින වක්ඛුනා රූපං පසූනති, දිබ්බාය සොත ධාතුයා සඤ්ඤං සුණනති, වෛතොපරිය ඤාණෙන විපාකාඛ්‍යාකත කිරියාඛ්‍යාකත චිත්ත සමංගිසූ චිත්තං ජානනති, අඛ්‍යාකතා ඛජ්ඣා ඉදධිවිධ ඤාණසූ, වෛතොපරිය ඤාණසූ, පුබ්බනිවාසානුසූති ඤාණසූ, අනාගතංස ඤාණසූ, ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො -අනුචාද-

වීථියෙහි කතීෘ පාඨයෙන්: රහත් ඵලය හැර විපාක සිත් 35 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, චෛතසික 38 ය, රූප 28 ය, නිර්වාණය, යන අරමුණු 6 ය, නම් වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: මහා කුශල් සිත් 8 ය, කුශලාහිඤාචය, මාර්ග 4 ය, අප්පමඤ්ඤා හැර චෛතසික 36 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: සුදුසු පරිදි එකවර ලැබෙන්නා වූ ආරම්මණ ජාති 8 අතුරෙන් ආරම්මණ ශක්ති විශේෂය ලැබේ. අඛ්‍යාකතො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස ආරම්මණ පච්චයෙන පච්චයො -විථි- වකඛුං අස්සාදෙති, අභිනඤ්ඤි, තං අරඤ්ඤා රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, උදාච්චං උප්පජ්ජති, දොමනස්සං උප්පජ්ජති, සොතං, ඝාතං, ජ්ච්චං, කායං, රූපෙ, සඤ්ඤා, ගඤ්ඤා, රසෙ, චොඨ්ඨ්ඨො, වජ්ජං, විපාකාඛ්‍යාකතො කිරිඤ්ඤාඛ්‍යාකතො ඛජ්ජො අස්සාදෙති අභිනඤ්ඤි, තං අරඤ්ඤා රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, උදාච්චං උප්පජ්ජති, දොමනස්සං උප්පජ්ජති, විචිකිච්ඡං අරඤ්ඤා විචිකිච්ඡා උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, උදාච්චං උප්පජ්ජති, දොමනස්සං උප්පජ්ජති, -අනුචාද-

විථියෙහි කතීෂ්‍ය පාඨයෙන්: ලොකික විපාක සිත් 32 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, චෛතසික 38 ය, රූප 28 ය, යන අරමුණු 6 නම් වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: අකුසලේ සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: සුදුසු පරිදි එකවර ලැබෙන්නා වූ ආරම්මණ ජාති 8 අතුරෙන් ආරම්මණ නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

මේ වනාහි විභංග වාරයයි. ආරම්මණේ නව³⁴ මේ වනාහි සුද්ධ සංඛ්‍යා වාරයයි;

ආරම්මණ පච්චයා අධිපතියා සත්ත,¹³ ආරම්මණ පච්චයා නිසසයෙ තිණි,¹⁴ ආරම්මණ පච්චයා උපනිස්සයෙ සත්ත¹³ ආරම්මණ පච්චයා පුරෙජාතෙ තිණි,¹⁴ ආරම්මණ පච්චයා විප්පයුතො තිණි,¹⁴ ආරම්මණ පච්චයා අත්ථියා තිණි,¹⁴ ආරම්මණ පච්චයා අවිගතෙ තිණි,¹⁴ මේ වනාහි සභාග සංඛ්‍යාවාරයයි.

ආරම්මණ, අධිපති, උපනිස්සයනි, සත්ත,¹³ ආරම්මණ, පුරෙජාත, අත්ථී, අවිගතනි, තිණි,¹⁴ ආරම්මණ, නිස්සය, පුරෙජාත, විප්පයුතා, අත්ථී, අවිගතනි, තිණි,¹⁴ ආරම්මණ, අධිපති, උපනිස්සය, පුරෙජාත, අත්ථී,

අවිගතනි, එකං,¹⁵ ආරම්මණ, අධිපති, නිසසය, උපනිසසය, පුරෙජාන, විසයුත්ත, අත්ථි, අවිගතනනි, එකං,¹⁵ මේ වනාහි සටනා සංඛ්‍යාවාරයයි.

ආරම්මණ ප්‍රත්‍යයෙහි විභංග වාර 1 කි, සුද්ධ සංඛ්‍යාවාර 1 කි, සභාග සංඛ්‍යාවාර 7 කි, සටනා සංඛ්‍යාවාර 5 කි.

ආරම්මණනාධිපති, ආරම්මණුපනිශ්‍රයන්හි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: ගරු කොට අරමුණු කරනු ලබන්නා වූ අතීත, අනාගත, වර්තමාන ඉෂ්ට නිෂ්ඵන්න රූප 18 ය, දෝස මූල දෙක, මෝහ මූල දෙක, දුක්ඛ සහගත කාය විඤ්ඤාණයන් හැර සිත් 84 ය, දොස, ඉසසා, මච්ඡරිය, කුක්කුච්ච, විචිකිච්ඡාවන් හැර චෛතසික 47 ය, කාල විමුක්ත නිර්වාණය, යන මේ ධර්මයෙන් ලැබෙත්.

ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: ගරුකොට අරමුණු ගන්නා වූ ලෝභමූල සිත් 8 ය, මහා කුසල් සිත් 8 ය, මහා ඥාන සම්පයුක්ත සිත් 4, ලෝකෝත්තර සිත් 8 ය, දෝස, ඉසසා, මච්ඡරිය, කුක්කුච්ච, විචිකිච්ඡා, අප්පමඤ්ඤ හැර චෛතසික 45 ය, කාල විමුක්ත නිර්වාණය, යන මේ ධර්මයෝ වෙති.

අධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි කුසල පද ස්වරූප නය

එක්විසි කුසල නාමස්කන්ධ ධර්මාරම්මණය; ගරු වශයෙන් අරමුණු ගන්නා වූ මහා කුසල සිත් 8 ය, ලෝභ මූල සිත් 8 ය, මහා ක්‍රියා ඤාණ සම්ප්‍රයුක්ත සිත් 4 ය, යන නාමස්කන්ධයන්ට ආරම්මණ, අධිපති, උපනිස්සය, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති ජාති තුනෙන් එකවර උපකාර වේ.

කුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස අධිපති පච්චයෙන පච්චයො -වීථි-දානං දත්වා - සිලං සමාදිසිත්වා උපොසථ කමමං කත්වා තං ගරුං කත්වා පච්චෙකන්ති, පුබ්බෙ සුවිණණානි ගරුං කත්වා පච්චෙකන්ති, ක්ඛානා වුට්ඨාහිත්වා ක්ඛානං ගරුං කත්වා පච්චෙකන්ති, සෙක්ඛා ගොත්‍රභුං ගරුං කත්වා පච්චෙකන්ති, වොදානං ගරුං කත්වා පච්චෙකන්ති, සෙක්ඛා මග්ගා වුට්ඨාහිත්වා මග්ගං ගරුං කත්වා පච්චෙකන්ති, -අනුචාද-

විවිධයෙහි කතෘ පාඨයෙන්: මහා කුසල ඥානවිප්‍රයුක්ත සිත් 4 ට ප්‍රත්‍යවන්තා වූ ලොකික කුසල් 17 ය, මහා කුසල ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් 4 ට ප්‍රත්‍යවන්තා වූ රහත් මග හැර කුසල් සිත් 20 ය, චෛතසික 38 ය, යන නාමස්කන්ධ ධම්මාරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: ගරු කොට අරමුණු ගන්නා වූ මහා කුසල් සිත් 8 ය, අප්පමඤ්ඤා හැර චෛතසික 36 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එක්වර ලැබෙන්නා වූ ආරම්මණ, අධිපති, උපනිස්සය, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 3 අතුරෙන් ආරම්මණාධිපති ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

කුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස අධිපති පච්චයෙන පච්චයො -විවි- දානං දක්ඛා සිලං සමාදිසික්ඛා උපොසථ කමමං කක්ඛා තං ගරුං කක්ඛා අස්සාදෙති, අභිනන්ති, තං ගරුං කක්ඛා රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, පුබ්බො සුචිණ්ණාති ගරුං කක්ඛා අස්සාදෙති, අභිනන්ති, තං ගරුං කක්ඛා රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, ක්ඛානා වුට්ඨාහික්ඛා ක්ඛානං ගරුං කක්ඛා අස්සාදෙති, අභිනන්ති, තං ගරුං කක්ඛා රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, -අනුචාද-

විවිධයෙහි කතෘ පාඨයෙන්: ගරු කළ යුතු වූ ලොකික කුසල් 17 ය, චෛතසික 38 ය, රූප 28 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධම්මාරම්මණය ලැබේ.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: ගරු කොට අරමුණු ගන්නා වූ ලොහමූල සිත් 8 ය, චෛතසික 22 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර ලැබෙන්නා වූ ආරම්මණ, අධිපති, උපනිසසය, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 3 අතුරෙන් ආරම්මණාධිපති ශක්තියයි කියන ලද ශක්ති විශේෂය ලැබේ. කුසලො ධම්මො අඛ්‍යාකතසස ධම්මස්ස අධිපති පච්චයෙන පච්චයො =විවි- අරහං මගගා වුට්ඨහික්ඛා මගගං ගරුං කක්ඛා පච්චවෙකති = අනුචාද=

අකුසල පද ස්වරූප නය අභිප්‍රාය

ලෝභමූල නාමස්කන්ධ ධම්මාරම්ණය තෙමේ ගරු වශයෙන් අරමුණු ගන්නා වූ ලෝභ මූල සිත් 8 නම් වූ නාමස්කන්ධයන්ට, ආරම්මණ, අධිපති, උපනිස්සය, යන මේ ශක්ති විශේෂ තුනෙන් එකවර උපකාර කරයි.

අකුසලො ධමමො අකුසලස්ස ධමමස්ස අධිපති පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- රාගං ගරුං කත්වා අස්සාදෙනි, අභිනන්තෙති, තං ගරුං කත්වා රාගො උපපජ්ජති, දිට්ඨි උපපජ්ජති, දිට්ඨිං ගරුං කත්වා රාගො උපපජ්ජති, දිට්ඨි උපපජ්ජති, -අනුචාද-

වීථියෙහි කතීෂ්ඨා පාඨයෙන්: ගරු කළ යුතු වූ ලෞකික කුසල් 17 ය, චෛතසික 38 ය, රූප 28 ය, යන නාමස්කන්ධ ධම්මාරම්මණය ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: ගරු කොට අරමුණු ගන්නා වූ ලෝභ මූල සිත් 8 ය, චෛතසික 22 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර ලැබෙන්නා වූ ආරම්මණ, අධිපති, උපනිස්සය, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 3 අතුරෙන් ආරම්මණාධිපති ශක්තිය ලැබේ.

අව්‍යාකෘත පද ස්වරූප නය අභිප්‍රාය

ගරුකොට අරමුණු කරනු ලබන්නා වූ අතීත, අනාගත, වර්තමාන, ඉෂ්ට නිෂ්චින්න රූප 18 ය, දුක්ඛ සහගත කාය විඤ්ඤානස හැර විපාක සිත් 35 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, චෛතසික 38 ය, නිර්වාණයයි කියන ලද අව්‍යාකෘත ඡඩාරම්මණය තෙමේ;

- (1) ගරුකොට අරමුණු ගන්නා වූ මහා ක්‍රියා ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත සිත් 4, එල සිත් 4 ය,
- (2) ගරුකොට අරමුණු ගන්නා වූ මහා කුසල ඥාන සම්ප්‍රයුක්ත සිත් 4, මාර්ග සිත් 4 ය,

(3) ගරුකොට අරමුණු ගන්නා වූ ලෝහ මූල සිත් 8 ය, යන නාමස්කන්ධයන්ට සුදුසු පරිදි අරම්මණ ප්‍රත්‍ය ජාති 8 කරණ කොට ගෙන එකවර උපකාර කරයි.

අඛ්‍යාකතො ධමමො අඛ්‍යාකතස්ස ධමමස්ස අධිපති පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- අරහා එලං ගරුං කඛා පච්චවෙකති, නිඛොණං ගරුං කඛා පච්චවෙකති, නිඛොණං එලස්ස, අධිපති පච්චයෙන පච්චයො, -අනුචාද-

වීථියෙහි කතීෂ්‍ය පාඨයෙන්: ගරු වශයෙන් අරමුණු ගන්නා වූ මහා ක්‍රියා ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් 4 ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ ගරු කළ යුතු වූ රහත් එලය හා නිර්වාණයද, එල සිත් 4 ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ නිර්වාණයද, යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: ගරු කොට අරමුණු ගන්නා වූ මහා ක්‍රියා ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් 4 ය, එල සිත් 4 ය, අප්පමඤ්ඤා හැර වෛතසික 36 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර ලැබෙන්නා වූ ආරම්මණ අධිපති, උපනිස්සය, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 3 අතුරෙන් ආරම්මණාධිපති ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

අඛ්‍යාකතො ධමමො අඛ්‍යාකතස්ස ධමමස්ස අධිපති පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- සෙකා එලං ගරුං කඛා පච්චවෙකති, නිඛොණං ගරුං කඛා පච්චවෙකති, නිඛොණං ගොත්‍රභුස්ස, වොදානස්ස, මග්ගස්ස, අධිපති පච්චයෙන පච්චයො, -අනුචාද-

වීථියෙහි කතීෂ්‍ය පාඨයෙන්: ගරු වශයෙන් අරමුණු ගන්නා වූ මහා කුසල ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් 4 ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ ගරු කළ යුතු වූ යට එල 3 ය, නිර්වාණය, මාර්ග 4 ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ නිර්වාණය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: ගරු කොට අරමුණු ගන්නා වූ මහා කුසල ඥානසම්ප්‍රයුක්ත සිත් 4 ය, මාර්ග සිත් 4 ය, අප්පමඤ්ඤා හැර වෛතසික 36 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එක්වර ලැබෙන්නා වූ ආරම්මණ, අධිපති, උපනිස්සය, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 3 අතුරෙන් ආරම්මණාධිපති ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

අබ්‍යාකතො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස අධිපති පච්චයෙන පච්චයො -වීථි-

එකඳුරු ගරුං කඤ්ඤා අසුඤ්ඤා, අභිනන්දනා, තං ගරුං කඤ්ඤා රාගො උප්පජ්ජති, සොතං, සාතං, ජ්ඣං, කායං, රූපෙ, සංඤ්ඤා, ගණ්ඨ, රසෙ, ඵොඨ්ඨිඤ්ඤා වස්සං විපාකාබ්‍යාකතෙ කිරියාබ්‍යාකතෙ ඛණ්ඩෙ ගරුං කඤ්ඤා අසුඤ්ඤා, අභිනන්දනා, තං ගරුං කඤ්ඤා රාගො උප්පජ්ජති, දිට්ඨි උප්පජ්ජති, -අනුචාරද-

වීථියෙහි කතීෂ්ඨ පාඨයෙන්: ගරු කළ යුතු වූ අතීත, අනාගත, වර්තමාන, ඉෂ්ට නිෂ්ඵන්ත රූප 18 ය, දුක්ඛ සහගත කාය විඤ්ඤාණය හැර ලොකික විපාක 31 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, විරති හැර චෛතසික 35 ය, යන ඡධාරම්මණ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: ගරු කොට අරමුණු ගන්නා වූ ලෝභ මූල සිත් 8 ය, චෛතසික 22 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර ලැබෙන්නා වූ ආරම්මණ ජාති 8 අතුරෙන් ආරම්මණාධිපති නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

මේ වනාහි විභංග වාරයයි, අධිපතියා සත්ත,¹³ මේ සුද්ධ සංඛ්‍යා වාරයයි,

අධිපති පච්චයා ආරම්මණෙ සත්ත,¹³ අධිපති පච්චයා නිස්සයෙ සත්ත,¹³ අධිපති පච්චයා උපනිස්සයෙ සත්ත,¹³ අධිපති පච්චයා පුරෙජාතෙ එකං,¹⁵ අධිපති පච්චයා විප්පයුතෙ එකං,¹⁵ අධිපති පච්චයා අත්ථියා එකං,¹⁵ අධිපති පච්චයා අවිගතෙ එකං,¹⁵ මේ වනාහි සභාග සංඛ්‍යාවාරයයි, අධිපති, ආරම්මණ, උපනිස්සයනති සත්ත,¹³ අධිපති, ආරම්මණ, උපනිස්සය, පුරෙජාත, අත්ථී, අවිගතනති එකං,¹⁵ අධිපති, ආරම්මණ, නිස්සය, උපනිස්සය, පුරෙජාත, විප්පයුතත අත්ථී, අවිගතනති එකං,¹⁵ මේ වනාහි සටනා සංඛ්‍යාවාරයයි.

ආරම්භණාධිපති ප්‍රත්‍යයෙහි විභංග වාර 1 යි, සුද්ධ සංඛ්‍යා වාර 1 යි, සභාග සංඛ්‍යා වාර 7 යි, සටනා සංඛ්‍යා වාර 3 ක්ද වෙති.

(ආරම්භණපනිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ආරම්භණාධිපතියට සමානය.)

ව්‍යාපාරම්භණ පුරෙජාන නිසසය, ව්‍යාපාරම්භණ පුරෙජාන, ව්‍යාපාරම්භණ පුරෙජාන විප්‍රයුක්ත, ව්‍යාපාරම්භණ පුරෙජාන අත්ථි, ව්‍යාපාරම්භණ පුරෙජාන අවිගත යන්ති ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ කවරයත්: මරණාසන්න කාලයේ වුති විත්තයාගේ පටන් ආපසු ගණන් ගැනීමේදී සතළොස්වන විත්තය සමඟ එකවර උපදනා වූ හෘදය වස්තුව ලැබේ.

ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වස්ත්වාරම්භණ පුරෙජාන නිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි මනෝද්වාරාවර්ජනය, කාමජවන 29 ය, තදාරම්භණ 11 ය, අභිඥා 2 ය, ඉසසා, මච්ඡරිය, කුක්කුච්ච, විරති, අප්පමඤ්ඤා හැර වෛතසික 44 ය, යන මේ ධර්මයෝ වෙති,

වස්ත්වාරම්භණ පුරෙජාන නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෙහි

ස්වරූප නය අභිප්‍රාය

මරණාසන්න කාලයෙහි වුති විත්තයේ පටන් ආපසු ගැනීමේ දී සතළොස්වන විත්තකෂණය සමඟ එකට උපදනා හෘදය වස්තුව, සාමාන්‍ය වශයෙන් අරමුණු කරන ද්වාදස, වීස, පඤ්ච, ඡ, යන නාමස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යවෙයි. හෙවත්

- (1) මනෝද්වාරාවර්ජනය, කාම ක්‍රියා ජවන 9 ය, තදාරම්භණ 11 ය, ක්‍රියා අභිඥාවය, අප්පමඤ්ඤා හැර වෛතසික 33 ය, (2) මහා කුසල් සිත් 8 ය, කුසලාභිඥාවය, විරති අප්පමඤ්ඤා හැර වෛතසික 33 ය,
- (3) අකුසල් සිත් 12 ය, ඉසසා, මච්ඡරිය, කුක්කුච්ච, හැර වෛතසික 24 ය,

යන මේ නාමස්කන්ධයන්ට ආරම්භ, නිසසය, පුරෙජාත, විසයුත්ත, අසී, අවිගත, යන මේ ප්‍රත්‍ය ජාති 6 යෙන් එකවර උපකාර කරයි.

ගරු වශයෙන් ආරම්භ ගන්නා වූ ලෝභ මූල මරණාසන්න ජවනයන්ට වනාහි, ආරම්භ, අධිපති, නිසසය, උපනිසසය, පුරෙජාත, විසයුත්ත, අසී, අවිගත, යන මේ ශක්ති ජාති 8 න් එකවර උපකාර කරයි. වෛතසික 33 ය.

අඛ්‍යාකතො ධමමො අඛ්‍යාකතස්ස ධමමස්ස නිසසය පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- වත්තං විපාකාඛ්‍යාකතානං කිරියාඛ්‍යාකතානං ඛ්‍යාතානං නිසසය පච්චයෙන පච්චයො -අනුචාද-

වීථියෙහි කතීෂ්‍ය පාඨයෙන්: මරණාසන්න කාලයෙහි වුති විත්තයේ පටන් ආපසු ගැනීමේ දී 17 වෙනි විත්තය හා සමඟ එකවර උපදනා වූ හෘදයවස්තු ප්‍රත්‍ය ධර්මය ලැබේ.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි වස්ඤාරම්මණ පුරේජාත නිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි මනෝ ද්වාරාවර්ජනය, කාම ක්‍රියා ජවන් 9 ය, තදාරම්මණ 11 ය, ක්‍රියාහිඤ්චය, විරති අප්පමඤ්ඤා හැර වෛතසික 33 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එක්වර ලැබෙන්නා වූ ආරම්භ, නිසසය, පුරෙජාත, විසයුත්ත, අසී, අවිගත, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 6 අතුරෙන් වස්ඤාරම්මණ පුරේජාත නිශ්‍රය ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

අඛ්‍යාකතො ධමමො කුසලස්ස ධමමස්ස නිසසය පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- වත්තං කුසලානං ඛ්‍යාතානං නිසසය පච්චයෙන පච්චයො -අනුචාද-

වීථියෙහි කතීෂ්‍ය පාඨයෙන්: මරණාසන්න කාලයෙහි -පෙ- හෘදයවස්තු ප්‍රත්‍ය ධර්මය ලැබේ.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි වස්ඤාරම්මණ පුරේජාත නිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි මහා කුශල් සිත් 8 ය, කුසල

අභිඥාවය, විරති අප්‍රමාදා හැර වෛතසික 33 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එක්වර ලැබෙන්නා වූ ආරම්භ, නිසසය, පුරෙජාන, විප්‍රයුතන, අත්ථි, අවිගත, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 6 අතුරෙන් වස්ඤාමිමණ පුරෙජාන නිශ්‍රය ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

අඛ්‍යාකතො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්ස්ස නිසසය පච්චයෙන පච්චයො -විථි- වත්ථං අකුසලානං ඛන්ධානං නිසසය පච්චයෙන පච්චයො -අනුචාද-

විථියෙහි කතීෂ්‍ය පාඨයෙන්: මරණාසන්න කාලයෙහි -පෙ- හෘදය වස්තු ප්‍රත්‍ය ධර්මය ලැබේ.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි වස්ඤාමිමණ පුරෙජාන නිශ්‍රය ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි අකුසල් සිත් 12 ය, ඉස්සා, මච්ඡරිය, කුකුච්ච හැර වෛතසික 24 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එක්වර ලැබෙන්නා වූ ආරම්භ, අධිපති, නිසසය, උපනිසසය, පුරෙජාන, විප්‍රයුතන, අත්ථි, අවිගත, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 8 අතුරෙන් වස්ඤාමිමණ පුරෙජාන නිශ්‍රය ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

මේ වනාහි විභංග වාරයයි, නිසසයෙ තිණි,¹⁴ මේ සුද්ධ සංඛ්‍යා වාරයයි, නිසසය පච්චයා ආරම්භෙ තිණි,¹⁴ නිසසය පච්චයා අධිපතියා එකං,¹⁵ නිසසය පච්චයා උපනිසසයෙ එකං,¹⁵ නිසසය පච්චයා පුරෙජානෙ තිණි,¹⁴ නිසසය පච්චයා විප්‍රයුතනෙ තිණි,¹⁴ මේ වනාහි සභාග සංඛ්‍යාවාරයයි.

නිසසය, ආරම්භ, පුරෙජාන, විප්‍රයුතන, අත්ථි, අවිගතනි, තිණි,¹⁴ නිසසය, ආරම්භ, අධිපති, උපනිසසය, පුරෙජාන, විප්‍රයුතන, අත්ථි, අවිගතනි, එකං,¹⁵ මේ වනාහි ඝට්ඨා සංඛ්‍යාවාරයයි.

වස්ඤාමිමණ පුරෙජානි නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෙහි විභංග වාර 1 කි, සුද්ධ සංඛ්‍යා වාර 1 කි, සභාග සංඛ්‍යා වාර 7 කි. ඝට්ඨා සංඛ්‍යා වාර 2 කි.

(ව්‍යාපාරමණ පුරෙජාන, ව්‍යාපාරමණ පුරෙජාන විප්‍රසුතන, ව්‍යාපාරමණ පුරෙජාන අතී, ව්‍යාපාරමණ පුරෙජාන අවිගන, ප්‍රත්‍යයෝ වනාහි ව්‍යාපාරමණ පුරෙජාන නිසසයට සමානය හ.)

ආරමණ පුරෙජාන, ආරමණ පුරෙජාතී, ආරමණ පුරෙජාන අවිගන යන්හි ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ නම්: වර්තමාන නිෂ්චන්ත රූප අටළොස වෙති.

ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ නම්: පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි ආරමණ පුරෙජාන ප්‍රත්‍යය ලැබෙන කල්හි කාම සිත් 54 ය, අභිඤා ද්වය ය, අප්පමඤ්ඤා හැර වෛතසික 50 ද වෙති.

ආරමිමණ පුරේජාන ප්‍රත්‍යයෙහි ස්වරූප නය අභිප්‍රාය

ව්‍යාපාරමණ පුරෙජාන නිශ්‍රය ප්‍රත්‍යයෙන් අනිකක් වූ වර්තමාන නිෂ්චන්ත රූප අටළොස; සාමාන්‍ය වශයෙන් අරමුණ ගන්නා වූ -

දෙපස් විඤාන 10 ය, මනෝ ධාතු 3 ය, ආ දස, වීස, පඤ්ච, ඡ, යන නාමස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍ය වෙයි, හෙවත්,

- (1) කාම විපාක 23 ය, කාම ක්‍රියා 11 ය, ක්‍රියාහිඤා 1 ය, විරති අප්පමඤ්ඤා හැර වෛතසික 33 ය,
- (2) මහා කුසල් සිත් 8 ය, කුසලාහිඤාවය, අප්පමඤ්ඤා හැර වෛතසික 33 ය,
- (3) අකුසල් සිත් 12 ය, වෛතසික 27 ය, යන නාමස්කන්ධයන්ට ආරමණ, පුරෙජාන, අතී, අවිගන, යන මේ ප්‍රත්‍ය ජාති 4 න් එකවර උපකාර කරයි.

ගරු වශයෙන් අරමුණු ගන්නා වූ ලෝභ මූල නාමස්කන්ධයන්ට ආරමණ, අධිපති, උපනිසසය, පුරෙජාන, අතී, අවිගන යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති ජාති සයෙන් එකවර උපකාර කරයි;

මරණාසන්න කාලයෙහි -පෙ- හෘදයවස්තුව, සමාන වශයෙන් අරමුණු ගන්නා වූ ද්වාදස, වීස, පඤ්ච, ඡ, නාමස්කන්ධයන්ට අරමුණ, නිසසය, පුරෙජාත, විප්පයුත්ත, අත්ථී, අවිගත යන මේ ශක්ති ජාති සයෙන් එකවර උපකාර වෙයි.

ගරු වශයෙන් අරමුණු ගන්නා වූ ලෝභ මූල මරණාසන්න ජවන නාමස්කන්ධයන්ට අරමුණ, නිසසය, උපනිසසය, පුරෙජාත, විප්පයුත්ත, අත්ථී, අවිගත යන මේ ශක්ති විශේෂ අටෙන් එකවර උපකාර වෙයි.

අබ්‍යාකතො ධමමො අබ්‍යාකතස්ස ධමස්ස පච්චයෙන පච්චයො -වීථී- අරහා චක්ඛුං අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සති, සොතං, සාතං, ඡ්චං, කායං, රූපෙ, සද්දෙ, ගන්ධ, රසෙ, ඵොට්ඨබ්බෙ, වස්ථුං අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සති, දිබ්බෙන චක්ඛුනා රූපං පස්සති, දිබ්බාය සොත ධාතුයා, සද්දං සුණාති, රූපායතනං චක්ඛු විඤ්ඤාණස්ස පුරෙජාත පච්චයෙන පච්චයො, -පෙ- ඵොට්ඨබ්බායතනං කාය විඤ්ඤාණස්ස පුරෙජාත පච්චයෙන පච්චයො -අනුචාද-

වීථීයෙහි කතීෂ්ඨ පාඨයෙන්: වර්තමාන නිෂ්චින්න රූප අටලොස යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි ආරම්මණ පුරෙජාත ප්‍රත්‍යය ලැබෙන කල්හි කාම විපාක 23 ය, කාම ක්‍රියා 11 ය, ක්‍රියාහිඤා 1 ය, විරති අප්පමඤ්ඤා හැර වෛතසික 33 ය, යන නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර සුදුසු පරිදි ලැබෙන්නා වූ ආරමුණ, නිසසය, පුරෙජාත, විප්පයුත්ත, අත්ථී, අවිගත, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 6 අතුරෙන් ආරම්මණ පුරෙජාත ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

අබ්‍යාකතො ධමමො කුසලස්ස ධමස්ස පුරෙජාත පච්චයෙන පච්චයො -වීථී- සෙකඛා වා පුපුස්සනා වා චක්ඛුං අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො විපස්සනති, සොතං, සාතං, ඡ්චං, කායං, රූපෙ, සද්දෙ, ගන්ධ, රසෙ, ඵොට්ඨබ්බෙ, වස්ථුං අනිච්චතො දුක්ඛතො අනත්තතො

විපසන්නි, දිබ්බන චක්ඛනා රූපං පසන්නි, දිබ්බාය යොත ධාතුයා, සඤ්ඤාං සුඤ්ඤාං, -අනුචාද-

වීථියෙහි කතීෂ්ඨා පාඨයෙන්: වර්තමාන නිෂ්චිතන රූප අටලොස යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: පඤ්ඤාවෝකාර භූමියෙහි ආරම්භණ පුරේජාන ප්‍රත්‍යය ලැබෙන කල්හි මහා කුසල් සිත් 8 ය, කුසලාභිඤ්ඤාවය, අප්පමඤ්ඤා හැර වෛතසික 36 ය, යන නාමස්කඤ්ඤා ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: සුදුසු පරිදි එකවර ලැබෙන්නා වූ ආරම්භණ, නිසසය, පුරේජාන, විසයුක්ඛ, අසථි, අවිගත, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 6 අතුරෙන් ආරම්භණ පුරේජාන ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

අඛණ්ඩකතො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස පුරේජාන පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- චක්ඛං අස්සාදෙති, අභිනන්ති, තං ආරක්ඛ රාගො උප්පස්සති, දිට්ඨි උප්පස්සති, විචිකිච්ඡා උප්පස්සති, උඤ්චං උප්පස්සති, දොමනස්සං උප්පස්සති, සොතං, සානං, ජ්චං, කායං, රූපෙ, සඤ්ඤා, ගන්ධ, රසෙ, චොඨ්ඨිබ්බො, වජ්ජං අස්සාදෙති, අභිනන්ති, තං ආරක්ඛ රාගො උප්පස්සති, දිට්ඨි උප්පස්සති, විචිකිච්ඡා උප්පස්සති, උඤ්චං උප්පස්සති, දොමනස්සං උප්පස්සති -අනුචාද-

වීථියෙහි කතීෂ්ඨා පාඨයෙන්: වර්තමාන නිෂ්චිතන රූප අටලොස නම් වූ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: පඤ්ඤාවෝකාර භූමියෙහි ආරම්භණ පුරේජාන ප්‍රත්‍යය ලැබෙන කල්හි අකුසල් සිත් 12 ය, වෛතසික 27 ය, යන නාමස්කඤ්ඤා ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: සුදුසු පරිදි එකවර ලැබෙන්නා වූ ආරම්භණ, අධිපති, නිසසය, උපනිසසය, පුරේජාන, විසයුක්ඛ, අසථි, අවිගත, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 8 අතුරෙන් ආරම්භණ පුරේජාන ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

මේ වනාහි විභංග වාරයයි, පුරෙජානෙ තිණි; මේ වනාහි සුද්ධ සංඛ්‍යා වාරයයි.

පුරෙජාන පව්වයා ආරම්මණෙ තිණි,¹⁴ පුරෙජාන පව්වයා අධිපතියා එකං,¹⁵ පුරෙජාන පව්වයා නිසස්සයෙ තිණි,¹⁴ පුරෙජාන පව්වයා උපනිසස්සයෙ එකං,¹⁵ පුරෙජාන පව්වයා විප්පයුනෙ තිණි,¹⁴ පුරෙජාන පව්වයා අත්ථියා තිණි,¹⁴ පුරෙජාන පව්වයා අවිගතෙ තිණි,¹⁴ මේ වනාහි සභාග සංඛ්‍යා වාරයයි.

පුරෙජාන, ආරම්මණ, අත්ථී, අවිගතනි, තිණි, පුරෙජාන, ආරම්මණ, නිසස්සය, විප්පයුත, අත්ථී, අවිගතනි, තිණි, පුරෙජාන, ආරම්මණ, අධිපති, නිසස්සය, උපනිසස්සය, විප්පයුත, අත්ථී, අවිගතනි, එකං, මේ වනාහි සටනා සංඛ්‍යා වාරයයි.

ආරම්මණ පුරෙජාන ප්‍රත්‍යයෙහි විභංගවාර 1 කි, සුද්ධ සංඛ්‍යා වාර 1 කි, සභාග සංඛ්‍යා වාර 7 කි, සටනා සංඛ්‍යා වාර 4 ක් ද වන්නාහ. (ආරම්මණ පුරෙජානාත්ථී, ආරම්මණ පුරෙජානාවිගතයෝ, ආරම්මණ පුරෙජානයට සමානයහ.)

(ආරම්මණ ජාතීන්හි විභංග වාර 8 කි, සුද්ධ සංඛ්‍යා වාර 8 කි, සභාග සංඛ්‍යා වාර 56 කි, සටනා සංඛ්‍යා වාර 27 ක් ද වන්නාහ).

සහජාන ජාති 15 කුසලපද කුසල පදාවසාන

කුසල නාමස්කන්ධයන් කුසල නාමස්කන්ධයනට ප්‍රත්‍යවන ආකාරය,

කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස සහජාන අකුකුමකුකු නිසස්ස සම්පයුත අත්ථී අවිගත පව්වයෙන පව්වයො -වීථි- කුසලො එකො ඛජොධා තිණණ්ණං ඛජොධානං සහජාන අකුකුමකුකු නිසස්ස සම්පයුත අත්ථී අවිගත පව්වයෙන පව්වයො, තයො ඛජො එකස්ස ඛජොස්ස සහජාන අකුකුමකුකු නිසස්ස සම්පයුත අත්ථී අවිගත

පච්චයෙන පච්චයො, දව ඛන්ධා දවිනං ඛන්ධානං සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසංසය සම්පයුත්ත අත්ථී අවිගත පච්චයෙන පච්චයො -අනුචාද-

සහජාත ප්‍රත්‍ය වේ නම්; විථියෙ කුසලො ධම්මො යන කතීෂ පාඨයෙන්: ඔවුනොවුන්ට උපකාර වන්නා වූ කුසල් සිත් 21 ය වෛතසික 38 ය, යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කුසලස්ස ධම්මස්ස යන සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන් ඔවුනොවුන්ගෙන් උපකාර ලබන්නා වූ කුසල් සිත් 21 ය, වෛතසික 38 ය, යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සහජාත පච්චයෙන යන කරණ පාඨයෙන් එක්වර ලැබෙන්නා වූ මහා සහජාත 4 ය, අඤ්ඤමඤ්ඤ සම්පයුත්ත, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 6 අතුරෙන් සහජාත ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ. (අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසංසය, සම්පයුත්ත, අත්ථී, අවිගත යන්හි සවරූප සහජාතයට අනුව කියනු)

කුසලපද කුසල පදාවසාන

කුසල හේතු ආදී ප්‍රත්‍යයන් සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යවන ආකාරය.

කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ධම්මස්ස හේතු, අධිපති, කමම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ක්‍රියා, මග්ග, පච්චයෙන පච්චයො -විථී- කුසලා හෙතු, කුසලාධිපති, කුසලා වෙනනා, කුසලා ආහාරා, කුසලා ඉන්ද්‍රියා, කුසලානි ක්‍රියානංගානි, කුසලානි මග්ගංගානි සම්පයුත්තකානං ඛන්ධානං හෙතු, අධිපති, කමම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ක්‍රියා, මග්ග පච්චයෙන පච්චයො -අනුචාද-

හෙතු වේ නම්; විථියෙහි කතීෂ පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ කුසල් සිත් 21 ය, වෛතසික 38 ය, යන මොවුන්ගේ එක එක විත්තක්‍ෂණයෙකිහි ඇත්තා වූ, ද්විභේතුක සිත්හි අලෝභ-අදෝසයෝද, ත්‍රිභේතුක සිත්හි අලෝභ - අදෝස - අමෝහයෝද යන 2-3 බැගින් ඇත්තා වූ හේතු ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: කුසල් සිත් 21 ය, වෛතසික 38 ය, යන සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

හෙතු පඬුයෙන යන කරණ පාඨයෙන්: එකවර සුදුසු පරිදි ලැබෙන්නා වූ 6 ය,³⁵ හෙතු අධිපති, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 10 අතුරෙන් හෙතු ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

අධිපති වේ නම්; විචියෙහි කතීෂා පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි වූ මහා කුසල් සිත් 8 ය, නියමයෙන් අධිපති ලැබෙන මහද්ගත කුසල් සිත් 9 ය, මාර්ග කුසල් 4 ය, වෛතසික 38 ය, යන මොවුන් පිළිබඳ එක එක විත්තක්‍ෂණයෙක් හි ඇත්තා වූ අධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්ම 2 - 3 අතුරෙන් එක එක ප්‍රත්‍ය ධර්ම ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි අධිපති ධර්ම හැර මහා කුසල් සිත් 8 ය, නියමයෙන් ලැබෙන මහද්ගත කුසල් 9 ය, මාර්ග කුසල් 4 ය, වෛතසික 38 ය, යන සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන් සුදුසු පරිදි එකවර ලැබෙන්නා වූ 6 ය, හෙතු, අධිපති, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 11 අතුරෙන් අධිපති ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

කර්මය වේ නම්; විචියෙහි කතීෂා පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ කුසල් සිත් 21 ය, වෛතසික 38 ය, ඔවුන් පිළිබඳ එක එක විත්තක්‍ෂණයෙක් හි ඇත්තා වූ වේතනා ප්‍රත්‍ය ධර්ම ලැබේ.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: කුසල් සිත් 21 ය, වේතනා හැර වෛතසික 37 ය, යන සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර ලැබෙන්නා වූ 6 ය, කමම, ආහාර, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 8 අතුරෙන් කර්ම ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

ආහාර වේ නම්: විචියෙහි කතීෂා පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ කුසල් සිත් 21 ය, වෛතසික 38 ය, යන මොවුන් පිළිබඳ එක එක විත්තක්‍ෂණයෙක් හි ඇත්තා වූ 3 ක් වූ නාමාහාර ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: (හේතුවට අනුව කියනු.)

කරණ පාඨයෙන්: එක්වර සුදුසු පරිදි ලැබෙන්නා වූ 6 ය, අධිපති, කම්ම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 10 අතුරෙන් ආහාර ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

ඉන්ද්‍රිය වේ නම්; විචියෙහි කතීෂා පාඨයෙන්; සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ කුසල් සිත් 21 ය, වෛතසික 38 ය, යන මොවුන් පිළිබඳ එක එක විත්තක්‍ෂණයෙක් හි ඇත්තා වූ අටක් වූ නාමෙන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: (හේතුවට අනුරූපව කියනු.)

කරණ පාඨයෙන් සුදුසු පරිදි එක්වර ලැබෙන්නා වූ 6 ය, හෙතු, අධිපති, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ක්‍රියා, මග්‍ග යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 12 අතුරෙන් ඉන්ද්‍රිය ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

ධ්‍යාන වේ නම්; විචියෙහි කතීෂා පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ කුසල් සිත් 21 ය, වෛතසික 38 ය, යන මේ ධර්මයන්ගේ එක එක විත්තක්‍ෂණයෙක් හි ඇත්තා වූ පසක් වූ ධ්‍යානාංග ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: (හේතුවට අනුරූපව කියනු.)

කරණ පාඨයෙන්: සුදුසු පරිදි එකවර ලැබෙන්නා වූ 6 ය, ඉන්ද්‍රිය, ක්‍රියා, මග්‍ග, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 9 අතුරෙන් ධ්‍යාන ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

මාර්ග වේ නම්; විචියෙහි කතීෂා පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ කුසල් සිත් 21 ය, වෛතසික 38 ය, යන මොවුන් පිළිබඳ එක එක විත්තක්‍ෂණයෙක් හි ඇත්තා වූ මාර්ගාංග ප්‍රත්‍ය ධර්ම අටදෙන ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: (හේතු ප්‍රත්‍යට අනුව කියනු.)

කරණ පාඨයෙන් සුදුසු පරිදි එකවර ලැබෙන්නා වූ 6 ය, හෙතු, අධිපති, ඉන්ද්‍රිය, ක්‍රියා, මග්‍ග, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 11 අතුරෙන් මාර්ග ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

කුසලපද අව්‍යාකෘත පදාවසාන

කුශල නාමස්කන්ධයන් විත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන ආකාරය.

කුසලො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස සහජාත, නිස්සය, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- කුසලා ඛන්ධා විත්ත සමුධ්‍යානානං රූපානං සහජාත නිස්සය විප්පයුත්ත අත්ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො -අනුචාද-

සහජාත ප්‍රත්‍ය වේ නම්; වීථියෙහි කතීෂ පාඨයෙන්; විත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන අවයව සමුහ නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: කුසල විත්තජ රූප ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එක්වර ලැබෙන්නා වූ මහා සහජාත 4 ය, විජ්ජයුත්තය යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 5 සහජාත ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ. නිස්සය, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගතයන්හි ස්වරූප සහජාතයෙහි කියන ලද්දට අනුව කියනු.)

කුසලපද අබ්‍යාකත පදාවසාන

කුශල හේතු ආදී ප්‍රත්‍යයන් විත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන ආකාරය.

කුසලො ධම්මො අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස හේතු, අධිපති, කමම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ක්‍රියා, මග්ග, පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- කුසලාහේතු, කුසලාධිපති, කුසලා චේතනා, කුසලා ආහාරා, කුසලා ඉන්ද්‍රියා, කුසලානි ක්‍රියාංගානි, කුසලානි මග්ගංගානි විත්ත සමුධ්‍යානානං රූපානං හේතු, අධිපති, කමම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ක්‍රියා, මග්ග පච්චයෙන පච්චයො -අනුචාද-

හේතු වේ නම්, වීථියෙහි කතීෂ පාඨයෙන්: විත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ කුසල්

සිත් 21 ය, වෛතසික 38 ය, යන මේ ධර්මයන්ගේ එක එක විත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, කුසල ද්විභේතුක සිත්හි අලෝභ - අදෝස ද, ත්‍රිභේතුක සිත්හි අලෝභ - අදෝස - අමෝහ ද යන 2 - 3 බැගින් ඇත්තා වූ භේතු ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: කුසල් විත්තජ රූප ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

අධිපති ප්‍රත්‍ය වේ නම්, විථියෙහි කතීෂ්‍ය පාඨයෙන්: සාධිපති විත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි වූ මහා කුසල් සිත් 8 ය, නියමයෙන් අධිපති ලැබෙන මහද්ගත කුසල් 9 ය, මාගී 4 ය, වෛතසික 38 ය, යන මේ ධර්මයන්ගේ එක එක විත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, අධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්ම 3 - 4 අතුරෙන් එක එක ප්‍රත්‍ය ධර්මය ලැබේ.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: සාධිපති කුසල විත්තජරූප නම් වූ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කර්ම ප්‍රත්‍ය වේ නම්; විථියෙහි කතීෂ්‍ය පාඨයෙන්: විත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ කුසල් සිත් 21 ය, වෛතසික 38 ය, යන මේ ධර්මයන්ගේ එක එක විත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, වේතනා ප්‍රත්‍ය ධර්මය ලැබේ.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: කුසල විත්තජ රූප නම් වූ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

අභාර ප්‍රත්‍ය වේ නම්; විථියෙහි කතීෂ්‍ය පාඨයෙන්: විත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ කුසල් සිත් 21 ය, වෛතසික 38 ය, යන මේ ධර්මයන්ගේ එක එක විත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ තුනක් වූ නාමාභාර ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: කුසල විත්තජ රූප ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය වේ නම්, විචියෙහි කතීෂ පාඨයෙන්: චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ කුසල් සිත් 21 ය, වෛතසික 38 ය, යන මේ ධර්මයන්ගේ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි වූ, නාම ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ධර්ම අට දෙන ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: කුසල චිත්තජ රූප නම් වූ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

ධ්‍යාන ප්‍රත්‍ය වේ නම්, විචියෙහි කතීෂ පාඨයෙන්: චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ කුසල් සිත් 21 ය, වෛතසික 38 ය, යන මොවුන්ගේ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, ධ්‍යානාංග ප්‍රත්‍ය ධර්ම පස්දෙන ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: කුසල චිත්තජ රූප නම් වූ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

මාර්ග ප්‍රත්‍ය වේ නම්, විචියෙහි කතීෂ පාඨයෙන්: චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ කුසල් සිත් 21 ය, වෛතසික 38 ය, යන මොවුන්ගේ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තාවූ මාර්ග ප්‍රත්‍ය ධර්ම අටදෙන ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: කුසල චිත්තජ රූප නම් වූ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

(හෙතු පච්චයෙන යනාදි කරණ පාඨයේ ස්වරූප ඉදිරීමේ දී 5 ක් මුල් කොට ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ට අනුරූපව ඒ ප්‍රත්‍ය ශක්තියද ඇතුළත් කොට ඒ සමග කිය යුතුය.)

කුසලපද කුසලාබ්‍යාකත පදාවසාන

කුසල නාමස්කන්ධයන්, කුසල නාමස්කන්ධයන්ට, චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන ආකාරය.

කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ව අබ්‍යාකතස්ස ව ධම්මස්ස සහජාත නිස්සය අප්ඵ අවිගත පච්චයෙන පච්චයො -වීථි-

කුසලො එකො ඛන්ධො තිණ්ණන්තං ඛන්ධානං විත්ත සමුධානානඤ්ඤ රූපානං සහජාත නිස්සය අප්ඵ අවිගත පච්චයෙන පච්චයො, තයො ඛන්ධො එකස්ස ඛන්ධස්ස විත්ත සමුධානානඤ්ඤ රූපානං සහජාත නිස්සය අප්ඵ අවිගත පච්චයෙන පච්චයො, ඥෙ ඛන්ධො ඒන්තං ඛන්ධානං විත්ත සමුධානානඤ්ඤ රූපානං සහජාත නිස්සය අප්ඵ අවිගත පච්චයෙන පච්චයො, -අනුචාද-

සහජාත ප්‍රත්‍යා වේ නම්, වීථියෙහි කතීෂ්ඨා පාඨයෙන්; අන්‍යෝන්‍ය නාමස්කන්ධ, විත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යාවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යා ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: කුසල සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන අවයව නාමස්කන්ධ හා විත්තජ රූප ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එක්වර ලැබෙන්නා වූ සහජාත, නිස්සය, අප්ඵ, අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍යා ශක්ති 4 අතුරෙන් සහජාත ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

නිස්සය, අප්ඵ, අවිගත යන්හි ස්වරූප සහජාතයට අනුව කිය යුතුය.

කුසලපද කුසලාබ්‍යාකත පදාවසාන

කුසල හේතු ආදී ප්‍රත්‍යයන් සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ හා විත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යාවන ආකාරය.

කුසලො ධම්මො කුසලස්ස ව අබ්‍යාකතස්ස ව ධම්මස්ස හෙනු, අධිපති, කම්ම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ක්‍රියාන, මග්ග, පච්චයෙන පච්චයො -වීථි-

කුසලානෙතු, කුසලාධිපති, කුසලා චෙනනා, කුසලා ආහාරා, කුසලා ඉන්ද්‍රියා, කුසලානි ක්‍රියානංගානි, කුසලානි මඟ්‍රානංගානි සම්ප්‍රයුක්තකානං ඛන්ධානං වික්‍ර සමුධානානක්ඛ රූපානං හෙනු, අධිපති, කමම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ක්‍රියාන, මඟ්‍රා පච්චයෙන පච්චයො -අනුචාද-

හේතු ප්‍රත්‍ය වේ නම්, විච්චියෙහි කතීෂා පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා විත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්තා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන මේ ධර්මයන්ගේ එක එක විත්තක්‍රණයෙක්හි ඇත්තා වූ, ද්විවේතුක සිත්හි අලෝභ-අදෝසයෝද, ත්‍රිවේතුක සිත්හි අලෝභ-අදෝස- අමෝහයෝද යන 2 - 3 බැගින් ඇත්තා වූ හේතු ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ හා විත්තජ රූප ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

අධිපති ප්‍රත්‍ය වේ නම්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා විත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්තා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි වූ මහා කුසල් සිත් 8 ය, නියමිත් අධිපති ලැබෙන්නාවූ මහද්ගත කුසල් 9 ය, මාර්ග කුසල් 4 ය, චෛතසික 38 ය, යන මේ ධර්මයන්ගේ එක එක විත්තක්‍රණයෙක්හි ඇත්තා වූ, අධිපති ධර්ම 3 - 4 අතුරෙන් එක එක ප්‍රත්‍ය ධර්මය ලැබේ.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි වූ අධිපති ධර්මයන් හැර මහා කුසල් සිත් 8 ය, නියමිත් ලැබෙන මහද්ගත කුසල් 9 ය, මාර්ග කුසල් 4 ය, චෛතසික 38 ය, යන සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ හා සාධිපති විත්තජ රූප ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

හේතු ප්‍රත්‍ය වේ නම්, විච්චියෙහි කතීෂා පාඨයෙන්; සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා විත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්තා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන මේ ධර්මයන්ගේ එක එක විත්තක්‍රණයෙක්හි ඇත්තා වූ, ද්විවේතුක සිත්හි අලෝභ-අදෝසයෝද, ත්‍රිවේතුක සිත්හි අලෝභ-අදෝස-

අමෝහයෝද යන 2-3 බැගින් ඇත්තා වූ හේතු ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්; කුසල් සිත් 21 ය, වෛතසික 38 ය, යන සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ හා චිත්තජ රූප ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කර්ම ප්‍රත්‍ය වේ නම්, විචියෙහි කතීෂ්‍ය පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ කුසල් සිත් 21 ය, වෛතසික 38 ය, යන මේ ධර්මයන්ගේ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, වේතනා ප්‍රත්‍ය ධර්මය ලැබේ.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: කුසල් සිත් 21 ය, වේතනාව හැර වෛතසික 37 ය, යන සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ හා චිත්තජ රූප ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

ආහාර ප්‍රත්‍ය වේ නම්, විචියෙහි කතීෂ්‍ය පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ කුසල් සිත් 21 ය, වෛතසික 38 ය, යන මේ ධර්මයන්ගේ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, නාමාහාර ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ තිදෙන ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨය හේතුවට අනුව කියනු.

ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය වේ නම්, විචියෙහි කතීෂ්‍ය පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ කුසල් සිත් 21 ය, වෛතසික 38 ය, යන මේ ධර්මයන්ගේ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, නාමෙන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ අටදෙන ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨය හේතුවට අනුව කියනු.

ධ්‍යාන ප්‍රත්‍ය වේ නම්, විචියෙහි කතීෂ්‍ය පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර

භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන මේ ධර්මයන්ගේ එක එක විත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, ධ්‍යානාංග ප්‍රත්‍ය ධර්ම පස්දෙන ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨය හේතුවට කී අයුරින් උදුරනු.

මාර්ග ප්‍රත්‍ය වේ නම්, වීථියෙහි කතීෂ පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා විත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන මේ ධර්මයන්ගේ එක එක විත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, මාර්ගාංග ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ අටදෙන ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨය හේතුවට අනුව කියනු.

(හෙතු පච්චයෙන යනාදි කරණ පාඨයේ ස්වරූප ඉදිරිමේදී 4³⁶ ක් මුල් කොට, ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ට අනුරූපව ඒ ප්‍රත්‍ය ශක්තිය සමග ඇතුළත් කොට කියනු.)

කුසලපද අකුසල පදාවසාහ

අකුසල නාමස්කන්ධ අකුසල නාමස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍ය වන ආකාරය;

අකුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය, සම්පයුත, අත්ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- අකුසලො එකො ඛණ්ඩො තිණණ්ණං ඛණ්ඩානං සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය, සම්පයුත, අත්ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, තයො ඛණ්ඩා එකස්ස ඛණ්ඩස්ස සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය සම්පයුත, අත්ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, දෙච ඛණ්ඩා ද්විත්තං ඛණ්ඩානං සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිස්සය, සම්පයුත, අත්ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, -අනුචාද-

සහජාත ප්‍රත්‍ය වේ නම්, වීථියෙහි කතීෂ පාඨයෙන්: ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: ඔවුනොවුන්ගෙන් උපකාර ලබන්නා වූ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර ලැබෙන්නා වූ මහා සහජාත 4 ය, අඤ්ඤමඤ්ඤ සම්ප්‍රයුක්ත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 6 අතුරෙන් සහජාත ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

(අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසසය, සම්ප්‍රයුක්ත, අත්ථි, අවිගත යන්හි ස්වරූප සහජාතයට අනුව කියනු.)

අකුසලපද අකුසල පදාවසාහ

අකුසල හේතු ආදී ප්‍රත්‍යයන් සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍ය වන ආකාරය;

අකුසලො ධම්මො අකුසලස්ස ධම්මස්ස සහජාත හෙතු, අධිපති, කම්ම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ක්‍රියා, මග්ග, පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- අකුසලාහෙතු, අකුසලාධිපති, අකුසලා චේතනා, අකුසලා ආහාරා, අකුසලා ඉන්ද්‍රියා, අකුසලානි ක්‍රියානංගානි, අකුසලානි මග්ගංගානි සම්ප්‍රයුක්තකානං ඛන්ධානං හෙතු, අධිපති, කම්ම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ක්‍රියා, මග්ග පච්චයෙන පච්චයො -අනුචාද- හේතු ප්‍රත්‍ය වේ නම්, වීථියෙහි කතීෂ්ඨ පාඨයෙන්; සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, ඒ ධර්මයන්ගේ එක එක විත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, ලෝභ මූලයෙහි ලෝභ-මෝහය, දෝස මූලයෙහි දෝස-මෝහය, මෝහමූලයෙහි මෝහය යන 1 -2 බැගින් ඇත්තා වූ හේතු ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: අකුසල් සිත් 12 ය, මෝහ මූල ද්වයෙහි මෝහය හැර චෛතසික 27 ය, යන සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර ලැබෙන්නා වූ 6 ය, හේතු යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 7 අතුරෙන් හේතු ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

අධිපති ප්‍රත්‍ය වේ නම්, විටියෙහි කතීෘ පාඨයෙන්; සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි වූ ලෝහමූල සිත් 8 ය, දෝස මූල සිත් 2 ය, විවිකිවිෂා හැර වෛතසික 26 ය, ඒ ධර්මයන්ගේ එක එක විත්තක්‍ෂණයෙකි ඇත්තා වූ, අධිපති ධර්ම තුන අතුරෙන් එක එක ප්‍රත්‍ය ධර්මයක් ලැබේ.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි අධිපති ධර්මය හැර ලෝහ මූල සිත් 8 ය, දෝස මූල 2 ය, විවිකිවිෂා හැර වෛතසික 26 ය, යන සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර සුදුසු පරිදි ලැබෙන්නා වූ 6 ය, අධිපති, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, මග්‍ග, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 10 අතුරෙන් අධිපති ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

කර්ම ප්‍රත්‍ය වේ නම්, විටියෙහි කතීෘ පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ අකුසල් සිත් 12 ය, වෛතසික 27 ය, ඔවුන්ගේ එක එක විත්තක්‍ෂණයෙකි ඇත්තා වූ, චේතනා ප්‍රත්‍ය ධර්මය ලැබේ.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: අකුසල් සිත් 12 ය, චේතනා වර්ජිත සවිසි වෛතසිකය, යන සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර ලැබෙන්නා 6 ය, කර්ම, ආහාර, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 8 අතුරෙන් කර්ම ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

ආහාර ප්‍රත්‍ය වේ නම්, විටියෙහි කතීෘ පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ අකුසල් සිත් 12 ය, වෛතසික 27 ය, ඒ ධර්මයන්ගේ එක එක විත්තක්‍ෂණයෙකි ඇත්තා වූ, නාමාහාර හේතු ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ තිදෙන ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: අකුසල් සිත් 12 ය, වෛතසික 27 ය, යන සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: සුදුසු පරිදි එකවර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ 6 ය, අධිපති, කම්ම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 10 අතුරෙන් ආහාර ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය වේ නම්, විචියෙහි කතීෘ පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ අකුසල් සිත් 12 ය, වෛතසික 27 ය, ඒ ධර්මයන්ගේ එක එක විත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, ජීවිත, විඤ, වෙදනා, චිරිය, එකඟතා නම් වූ නාම ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ පස්දෙන ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨය ආහාරයට කී ලෙස කියනු.

කරණ පාඨයෙන්: සුදුසු පරිදි එකවර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ 6 ය, අධිපති, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ක්‍රියාන, මග්‍ග, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 11 අතුරෙන් ඉන්ද්‍රිය ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

ධ්‍යාන ප්‍රත්‍ය වේ නම්, විචියෙහි කතීෘ පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ අකුසල් සිත් 12 ය, වෛතසික 27 ය, ඒ ධර්මයන්ගේ එක එක විත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, ධ්‍යානාංග ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ පස්දෙන ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨය ආහාරයට කී ලෙස කියනු.

කරණ පාඨයෙන්: සුදුසු පරිදි එකවර ප්‍රත්‍යවන්නා වූ 6 ය, ඉන්ද්‍රිය, ක්‍රියාන, මග්‍ග, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 9 අතුරෙන් ධ්‍යාන ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

මාර්ග ප්‍රත්‍ය වේ නම්, විචියෙහි කතීෘ පාඨයෙන්, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ අකුසල් සිත් 12 ය, වෛතසික 27 ය, ඒ ධර්මයන්ගේ එක එක විත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, විතකක, චිරිය, එකඟතා, දිට්ඨි, නම් වූ මාර්ගාංග ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ 4 දෙන ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨය ආහාරයට කී ලෙස කියනු.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර සුදුසු පරිදි ප්‍රත්‍යවන්නා වූ 6 ය, අධිපති, ඉන්ද්‍රිය, ක්‍රියාන, මග්‍ග, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 10 අතුරෙන් මාර්ග ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

අකුසලපද අබ්‍යාකත පද්‍යාවසාන

අකුසල නාම ස්කන්ධයන් විත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන ආකාරය;

අකුසලො ධමමො අබ්‍යාකතස්ස ධමමස්ස සහජාත නිස්සය, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගත පච්චයෙන පච්චයො - විධි -

අකුසලා ඛන්ධා විතත සමුට්ඨානානං රූපානං සහජාත, නිසසය, විපපයුත්ත, අත්ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො - අනුචාද

සහජාත ප්‍රත්‍ය වේ නම්, විධියෙහි කතීෂ පාඨයෙන්: විත්ත රූපයන්ට පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අකුසල් සිත් 12 ය, වෛතසික 27 ය, යන අවයව-සමූහ නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: කුසල විත්තජ රූප නමැති ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර ප්‍රත්‍යවන්නාවූ මහා සහජාත 4 ය, විප්පයුත්තය, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 5 අකුරෙන් සහජාත ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ. (නිස්සය, විප්පයුත්ත, අත්ථි, අවිගතයන්හි ස්වරූප සහජාතයට කී ලෙස කියනු.)

අකුසලපද අබ්‍යාකත පද්‍යාවසාන

අකුසල හේතු ආදි ප්‍රත්‍යයන් විත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ ආකාරය;

අකුසලො ධමමො අබ්‍යාකතස්ස ධමමස්ස හෙතු, අධිපති, කමම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ක්‍රියා, මග්ග, පච්චයෙන පච්චයො -විථි-

අකුසලාහෙතු, අකුසලාධිපති, අකුසලා වෙනනා, අකුසලා ආහාරා, අකුසලා ඉන්ද්‍රියා, අකුසලානි ක්‍රියාංගානි, අකුසලානි මග්ගංගානි විතත සමුට්ඨානානං රූපානං හෙතු, අධිපති, කමම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ක්‍රියා, මග්ග පච්චයෙන පච්චයො -අනුචාද-

හේතු ප්‍රත්‍ය වේ නම්, විටීයෙහි කතීෘ පාඨයෙන්: විත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, මේ ධර්මයන්ගේ එක එක විත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, ලෝභ මූලයෙහි ලෝභ-මෝහද, දෝස මූලයෙහි දෝස-මෝහද, මෝහ මූලයෙහි මෝහද යන 1-2 බැගින් ඇත්තා වූ හේතු ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: අකුසල විත්තජ රූප නම් වූ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

අධිපති ප්‍රත්‍ය වේ නම්, විටීයෙහි කතීෘ පාඨයෙන්: සාධිපති විත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි වූ ලෝභ මූල සිත් 8 ය, දෝස මූල 2 ය, විචිකිච්ඡා හැර චෛතසික 26 ය, මේ ධර්මයන්ගේ එක එක විත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, අධිපති ධර්ම තුන අතුරෙන් එක එක අධිපති ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: සාධිපති අකුසල විත්තජ රූප නම් වූ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කර්ම ප්‍රත්‍ය වේ නම්, විටීයෙහි කතීෘ පාඨයෙන්: විත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, මේ ධර්මයන්ගේ එක එක විත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, චේතනා ප්‍රත්‍ය ධර්මය ලැබේ.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: අකුසල විත්තජ රූප නම් වූ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

ආහාර ප්‍රත්‍ය වේ නම්, විටීයෙහි කතීෘ පාඨයෙන්: විත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, මේ ධර්මයන්ගේ එක එක විත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, නාමාහාර ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ තිදෙන ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: අකුසල විත්තජ රූප නමැති ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය වේ නම්- විචියෙහි කතීෂ පාඨයෙන්: විත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, මේ ධර්මයන්ගේ එක එක විත්තක්‍ෂණයෙකිහි ඇත්තා වූ, ජීවිත, විතත, වෙදනා, විරිය, එකගගතා, නම් වූ නාම ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ පස්දෙන ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: අකුසල විත්තජ රූප නම් වූ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

ධ්‍යාන ප්‍රත්‍ය වේ නම්, විචියෙහි කතීෂ පාඨයෙන්: විත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, මේ ධර්මයන්ගේ එක එක විත්තක්‍ෂණයෙකිහි ඇත්තා වූ, ධ්‍යානාංග ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ පස්දෙන ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: අකුසල විත්තජ රූප නම් වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

මාර්ග ප්‍රත්‍ය වේ නම්, විචියෙහි කතීෂ පාඨයෙන්: විත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, මේ ධර්මයන්ගේ එක එක විත්තක්‍ෂණයෙකිහි ඇත්තා වූ, විකක, විරිය, එකගගතා, දීඨ්ඨි, නම් වූ මාර්ගාංග ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ 4 දෙන ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: අකුසල විත්තජ රූප නම් වූ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

(හේතු පච්චයෙන යනාදි කරණ පාඨයේ ස්වරූප ඉදිරිමේදී, 5³⁷ යනු මුලට තබා ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ට අනුරූපව ලැබෙන ප්‍රත්‍ය ශක්තිය සමග ඇතුළත් කොට කියනු.)

අකුසලපද අකුසලාඛ්‍යාකත පදාවසාන

අකුසල නාමස්කඤ්ඤා, අකුසල නාමස්කඤ්ඤාන්ට හා විත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන ආකාරය;

අකුසලො ධම්මො අකුසලස්‍යව අබ්‍යාකතස්‍ය ව ධම්මස්‍ය සහජාත නිස්‍යය, අත්ථී, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො -විථී- අකුසලො එකො බන්ධො තිණ්ණන්තං බන්ධානං විත සමුධ්‍යානානඤ්ච රූපානං සහජාත නිස්‍යය, අත්ථී, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, තයො බන්ධො එකස්‍ය බන්ධස්‍ය විත සමුධ්‍යානානඤ්ච රූපානං සහජාත නිස්‍යය, අත්ථී, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, ඥෙ බන්ධො දවින්නං බන්ධානං විත සමුධ්‍යානානඤ්ච රූපානං සහජාත නිස්‍යය, අත්ථී, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, -අනුචාද-

සහජාත ප්‍රත්‍ය වේ නම්, විථීයෙහි කතීෘ පාඨයෙන්: අන්‍යොන්‍ය නාමස්කන්ධයන්ට හා විත්තජ රූපයන්ටද ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: අකුසල සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, යන අවයව නාමස්කන්ධ හා විත්තජ රූප නම් වූ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර ප්‍රත්‍යවන්නා වූ සහජාත, නිස්සය, අත්ථී, අවිගත, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 4 අතුරෙන් සහජාත ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

(නිස්සය, අත්ථී, අවිගත යන්හි ස්වරූප සහජාතයට කියන ලද ආකාරයෙන් කියනු.)

අකුසලපද අකුසලාබ්‍යාකත පච්චසාන

අකුසල හේතු ආදී ප්‍රත්‍යයන් සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා විතතජරූපයන්ට ප්‍රත්‍ය වන ආකාරය;

අකුසලො ධම්මො අකුසලස්‍ය ව අබ්‍යාකතස්‍ය ව ධම්මස්‍ය හෙතු, අධිපති, කම්ම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ක්‍රියාන, මග්ග, පච්චයෙන පච්චයො -විථී-

අකුසලා හෙතු, අකුසලාධිපති, අකුසලා චේතනා, අකුසලා ආහාරා, අකුසලා ඉන්ද්‍රියා, අකුසලානි ක්‍රියානංගානි, අකුසලානි මග්ගංගානි සම්ප්‍රයුක්තකානං චිත්ත සමුධානානඤ්ච රූපානං හෙතු, අධිපති, කම්ම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ක්‍රියාන, මග්ග පච්චයෙන පච්චයො -අනුවාද-

හේතු ප්‍රත්‍ය වේ නම්, විචියෙහි කතීෂා පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, මේ ධර්මයන්ගේ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, ලෝභ මූලයෙහි ලෝභ-මෝහයෝද, දෝස මූලයෙහි දෝස- මෝහයෝද, මෝහ මූලයෙහි මෝහයද යන 1 -2 බැගින් ඇත්තා වූ හේතු ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්; අකුසල සිත් 12 ය, මෝහමූල ද්වයෙහි මෝහය හැර චෛතසික 27 ය, යන සම්ප්‍රයුක්ත නාමස්කන්ධ සහ චිත්තජ රූප යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

අධිපති ප්‍රත්‍ය වේ නම්, විචියෙහි කතීෂා පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා සාධිපති චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි වූ ලෝභ මූල සිත් 2 ය, දෝස මූල 2 ය, විචිකිචිඡා හැර චෛතසික 26 ය, මේ ධර්මයන්ගේ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ අධිපති ධර්මයන් තුන්දෙන අතුරෙන් එක එක ප්‍රත්‍ය ධර්මය ලැබේ.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි අධිපති ධර්මයන් හැර ලෝභ මූල සිත් 2 ය, දෝස මූල 2 ය, විචිකිචිඡාව හැර චෛතසික 26 ය, යන සම්ප්‍රයුක්ත නාමස්කන්ධ සහ චිත්තජ රූප යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කර්ම ප්‍රත්‍ය වේ නම්, විචියෙහි කතීෂා පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය. ඒ ධර්මයන්ගේ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, චේතනා නමැති ප්‍රත්‍ය ධර්මය ලැබේ.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: අකුසල සිත් 12 ය, චේතනා හැර චෛතසික 26 ය, යන සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ සහ චිත්තජ රූප ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

ආහාර ප්‍රත්‍ය වේ නම්, විච්චියෙහි කතීෂ පාඨයෙන්; සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අකුසල සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, ඒ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙකි ඇත්තා වූ නාමාහාර ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ තුන්දෙන ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: අකුසල සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, යන සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ සහ චිත්තජ රූප යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය වේ නම්, විච්චියෙහි කතීෂ පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අකුසල සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය. ඒ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙකි ඇත්තා වූ, ජීවිත, චිත්ත, විරිය, වෙදනා, එකගතා නම් වූ නාමෙන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ පස්දෙන ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨය, ආහාරයට කී ලෙස කියනු.

ධ්‍යාන ප්‍රත්‍ය වේ නම්, විච්චියෙහි කතීෂ පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අකුසල සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, ඒ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙකි ඇත්තා වූ, ධ්‍යානාංග ප්‍රත්‍ය ධර්ම පහක් ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයේ ආහාරයට අනුව කියනු.

මාර්ග ප්‍රත්‍ය වේ නම්, විච්චියෙහි කතීෂ පාඨයෙන්; සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍යවන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අකුසල සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, ඒ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙකි ඇත්තා වූ, විතකක, විරිය, එකගතා, දිට්ඨි නම් වූ මාර්ගාංග ප්‍රත්‍ය ධර්ම 4 ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨය ආහාරයට අනුව කියනු.

(හෙතු පච්චයෙන යනාදි කරණ පාඨයේ ස්වරූප ඉදිරිමේ දී 4³⁶ මුල් කොට ඒ ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ට සුදුසු පරිදි ලැබෙන ප්‍රත්‍ය ශක්තියද ඇතුළත් කොට කියනු.)

අව්‍යාකත පද අව්‍යාකත පදාවසාන

අව්‍යාකෘත ස්කන්ධයන්, අව්‍යාකෘත ස්කන්ධයන්ටද, අව්‍යාකෘත ස්කන්ධයන්ට හා චිත්තජ රූපාදීන්ට ද ප්‍රත්‍ය වන ආකාරය;

අව්‍යාකතො ධම්මො අව්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස සහජාත නිස්සය, අත්ථී, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- විපාකාබ්‍යාකතො කීරියාබ්‍යාකතො එකො බ්‍යොධා තිණ්ණනං බ්‍යධානං චිත සමුධ්‍යානානඤ්ච රූපානං සහජාත නිස්සය, අත්ථී, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, තයො බ්‍යධා එකස්ස බ්‍යධස්ස චිත සමුධ්‍යානානඤ්ච රූපානං සහජාත නිස්සය, අත්ථී, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, ආ බ්‍යධා දචිනං බ්‍යධානං චිත සමුධ්‍යානානඤ්ච රූපානං සහජාත නිස්සය, අත්ථී, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, -අනුවාද-

(මේ පාඨයෙන් ප්‍රච්චාත්ති කාලයෙහි විපාක හා ක්‍රියා නාමස්කන්ධයන්, විපාක හා ක්‍රියා නාමස්කන්ධයන්ටද, විපාක ක්‍රියා නාමස්කන්ධයන්ට හා චිත්තජ රූපයන්ටද ප්‍රත්‍යවන ආකාරය දක්වන ලදී.)

පටිසන්ධිකතණ විපාකාබ්‍යාකතො එකො බ්‍යොධා තිණ්ණනං බ්‍යධානං කට්ඨාච රූපානං සහජාත, නිස්සය, අත්ථී, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, තයො බ්‍යධා එකස්ස බ්‍යධස්ස කට්ඨාච රූපානං සහජාත, නිස්සය, අත්ථී, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, ආ බ්‍යධා චිතනං බ්‍යධානං කට්ඨාච රූපානං සහජාත, නිස්සය, අත්ථී, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, (මේ පාඨයෙන් ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයන් ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයන්ටද; ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයන්ට හා ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ රූපයන්ටද, ප්‍රත්‍ය වන ආකාරය දක්වන ලදී.)

බන්ධා ව්‍යුඡ්‍ය සහජාත, නිසසය, අත්ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, (මේ පාඨයෙන් පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයන් හෘදය වස්තුවට ප්‍රත්‍යවන ආකාරය දක්වන ලදී.)

ව්‍යුඡ්‍ය බන්ධානං සහජාත, නිසසය, අත්ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, (මේ පාඨයෙන් හෘදය වස්තුව පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍යවන ආකාරය දක්වන ලදී.)

එකං මහාභුතං තිණ්ණන්තං මහාභුතානං සහජාත, නිසසය, අත්ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, තයො මහාභුතා එකස්ස මහාභුතස්ස සහජාත, නිසසය, අත්ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, ඥෙ මහාභුතා ද්විත්තං මහාභුතානං සහජාත, නිසසය, අත්ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, මහාභුතා වික සමුධ්ධානානං රූපානං කට්ඨා රූපානං උපාදා රූපානං සහජාත, නිසසය, අත්ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, (මේ පාඨයෙන්, විත්තජ මහා භුතයන්, විත්තජ මහාභුත රූපයන්ටද; විත්තජ උපාදා රූපයන්ටද; ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ මහාභුත, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ මහාභුත රූපයන්ටද; ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ උපාදා රූපයන්ටද; ප්‍රත්‍යවන ආකාරය දක්වන ලදී.)

බාහිරං එකං මහාභුතං තිණ්ණන්තං මහාභුතානං සහජාත, නිසසය, අත්ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, තයො මහාභුතා එකස්ස මහාභුතස්ස සහජාත, නිසසය, අත්ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, ඥෙ මහාභුතා ද්විත්තං මහාභුතානං සහජාත, නිසසය, අත්ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, මහාභුතා උපාදාරූපානං සහජාත, නිසසය, අත්ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, (මේ පාඨයෙන් බාහිර මහාභුත, බාහිර මහාභුතයන්ටද; බාහිර උපාදාරූපයන්ටද ප්‍රත්‍ය වන ආකාරය දක්වන ලදී.)

ආහාර සමුධ්ධානං එකං මහාභුතං තිණ්ණන්තං මහාභුතානං සහජාත, නිසසය, අත්ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, තයො මහාභුතා එකස්ස මහාභුතස්ස සහජාත, නිසසය, අත්ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, ඥෙ මහාභුතා ද්විත්තං මහාභුතානං සහජාත, නිසසය, අත්ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, මහාභුතා උපාදාරූපානං සහජාත, නිසසය, අත්ථි, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, (මේ පාඨයෙන් ආහාරජ

මහාභූත ආහාරජ මහාභූතයන්ටද; ආහාරජ උපාදාරූපයන්ටද ප්‍රත්‍ය වන ආකාරය දක්වන ලදී.)

උතුසමුට්ඨානං එකං මහාභූතං තිණ්ණනහං මහාභූතානං සහජාත, නිසසය, අත්ථී, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, තයො මහාභූතා එකසස මහාභූතසස සහජාත, නිසසය, අත්ථී, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, අ ච මහාභූතා දවිනනං මහාභූතානං සහජාත, නිසසය, අත්ථී, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, මහාභූතා උපාදාරූපානං සහජාත, නිසසය, අත්ථී, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, (මේ පාඨයෙන් උතුජ මහාභූත- උතුජ මහාභූතයන්ටද; උතුජ උපාදාරූපයන්ටද ප්‍රත්‍ය වන ආකාරය දක්වන ලදී.)

අසඤ්ඤසත්තානං එකං මහාභූතං තිණ්ණනහං මහාභූතානං සහජාත, නිසසය, අත්ථී, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, තයො මහාභූතා එකසස මහාභූතසස සහජාත, නිසසය, අත්ථී, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, දෙව මහාභූතා දවිනනං මහාභූතානං සහජාත, නිසසය, අත්ථී, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො, මහාභූතා කටතතා රූපානං උපාදා රූපානං සහජාත, නිසසය, අත්ථී, අවිගත, පච්චයෙන පච්චයො - අනුචාද - (මේ පාඨයෙන් අසංඤ්ඤසත්ත ක්‍රමජ මහාභූත- අසංඤ්ඤසත්ත ක්‍රමජ මහාභූතයන්ටද; අසංඤ්ඤසත්ත ක්‍රමජ උපාදාරූපයන්ටද, ප්‍රචාතති ක්‍රමජ මහාභූත- ප්‍රචාතති ක්‍රමජ මහාභූතයන්ටද; ප්‍රචාතති ක්‍රමජ උපාදාරූපයන්ටද, ප්‍රත්‍ය වන ආකාරය දක්වන ලදී.)

සහජාත ප්‍රත්‍ය වේ නම් වීථියෙහි අව්‍යාකෘතය- පවත්ති, පටිසන්ධි, සුද්ධරූප වශයෙන් තෙවැදෑරුම් වේ. ඒ තුන අතුරෙන්;

පවත්ති කාලයෙහි කතීෂ්‍ය පාඨයෙන්: ඔවුනොවුන්ටද; ඔවුනොවුන්ට හා විත්තජ රූපයන්ටද ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ විපාක සිත් 36 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, චෛතසික 38 ය, යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: විපාක සිත් 36 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, චෛතසික 38 ය, යන අවයව නාමස්කන්ධ හා විත්තජරූප නම් වූ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සහජාත පච්චයෙන යන කරණ පාඨයෙන්: එකවර සුදුසු පරිදි ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ මහාසහජාත 4 ය, මධ්‍යම සහජාත 4 ය, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 8 අතුරෙන් සහජාත ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධි කාලයේ කතීෘ පාඨයෙන්: අන්‍යෝන්‍ය නාමස්කන්ධයන්ට හා කටත්තා රූපයන්ටද; ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ ප්‍රතිසන්ධි සිත් 19 ය, චෛතසික 35 ය, යන අවයව වූද - සමූහ වූද නාමස්කන්ධ හා හෘදය වස්තුව යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: ප්‍රතිසන්ධි සිත් 19 ය, චෛතසික 35 ය, යන අවයව වූද අවයව හා සමූහවූද නාමස්කන්ධ සහ කටත්තාරූප නම් වූ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර සුදුසු පරිදි ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ මහාසහජාත 4 ය, මධ්‍යම සහජාත 4 ය, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 8 අතුරෙන් සහජාත ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

සුද්ධ රූපයෙහි කතීෘ පාඨයෙන්: ඔවුනොවුන්ටද; උපාදා රූපයන්ටද; ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ චිත්තජ මහාභූතයෝය, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ, බාහිර, ආහාරජ, උතුජ, අසංඥෙසතත්ව කර්මජ, ප්‍රචාත්ති කර්මජ, මහාභූතයෝය, යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: භූත රූප සමග චිත්තජ උපාදා රූපයෝය, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ, බාහිර, ආහාරජ, උතුජ, අසංඥෙසත්ත්ව කර්මජ, උපාදා රූපයෝය, යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන් - එකවර සුදුසු පරිදි ලැබෙන්නා වූ මහාසහජාත 4 ය, අඤ්ඤමඤ්ඤය, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 5 අතුරෙන් සහජාත ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

(නිස්සය, අත්ථි, අවිගතයන්හි ස්වරූප සහජාතයට අනුව කියනු.)

අව්‍යාකතපද අව්‍යාකත පදාවසාන

අව්‍යාකෘත ස්කන්ධයන්, අව්‍යාකෘත ස්කන්ධයන්ටද, අව්‍යාකෘත ස්කන්ධයන්ට හා අව්‍යාකෘත විත්තජ රූපයන්ටද, ප්‍රත්‍ය වන ආකාරය;

අකද්කදමකද්කද ප්‍රත්‍යය

අව්‍යාකතො ධමමො අව්‍යාකතස්ස ධමමස්ස අකද්කදමකද්කද පව්වයෙන පව්වයො -වීථි-

විපාකව්‍යාකතො කිරියාව්‍යාකතො එකො ඛජො තිණ්ණන්තං ඛජානං අකද්කදමකද්කද පව්වයෙන පව්වයො, තයො ඛජා එකස්ස ඛජස්ස අකද්කදමකද්කද පව්වයෙන පව්වයො, දෙව ඛජා දවින්තං ඛජානං අකද්කදමකද්කද පව්වයෙන පව්වයො,

පටිසන්ධිකඛණේ විපාකව්‍යාකතො එකො ඛජො තිණ්ණන්තං ඛජානං වජ්ජස්ස ච අකද්කදමකද්කද පව්වයෙන පව්වයො, තයො ඛජා එකස්ස ඛජස්ස වජ්ජස්ස ච අකද්කදමකද්කද පව්වයෙන පව්වයො, දෙව ඛජා දවින්තං ඛජානං වජ්ජස්ස ච අකද්කදමකද්කද පව්වයෙන පව්වයො, ඛජා වජ්ජස්ස ච අකද්කදමකද්කද පව්වයෙන පව්වයො, වජ්ජං ඛජානං අකද්කදමකද්කද පව්වයෙන පව්වයො,

එකං මහාභුතං තිණ්ණන්තං මහාභුතානං අකද්කදමකද්කද පව්වයෙන පව්වයො, තයො මහාභුතා එකස්ස මහාභුතස්ස අකද්කදමකද්කද පව්වයෙන පව්වයො, දෙව මහාභුතා දවින්තං මහාභුතානං අකද්කදමකද්කද පව්වයෙන පව්වයො,

බාහිරං -පෙ- ආහාරසමුධානං -පෙ- උතුසමුධානං -පෙ- අසකද්කදසන්තානං එකං මහාභුතං තිණ්ණන්තං මහාභුතානං අකද්කදමකද්කද පව්වයෙන පව්වයො, තයො මහාභුතා එකස්ස මහාභුතස්ස අකද්කදමකද්කද පව්වයෙන පව්වයො, දෙව මහාභුතා දවින්තං මහාභුතානං අකද්කදමකද්කද පව්වයෙන පව්වයො, -අනුචාද -

වීථියෙහි අව්‍යාකෘතය ප්‍රචාත්ති, ප්‍රතිසන්ධි, සුද්ධරූප වශයෙන් තෙවැදෑරුම් වේ. ඒ තුන් අතුරෙන්;

ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි කතෘ පාඨයෙන්: ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ විපාක සිත් 36 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, වෛතසික 38 ය, යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: ඔවුනොවුන්ගෙන් උපකාර ලබන්නාවූ විපාක සිත් 36 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, වෛතසික 38 ය, යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර සුදුසු පරිදි ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ මහා සහජාත 4 ය, අඤ්ඤමඤ්ඤය, විපාකය, සම්පයුත්තය, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 7 අතුරෙන් අඤ්ඤමඤ්ඤ ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධි කාලයේ කතෘ පාඨයෙන්: ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ ප්‍රතිසන්ධි සිත් 19 ය, වෛතසික 35 ය, යන අවයව වූද - සමූහ වූද නාමස්කන්ධ සහ හෘදය රූපය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: ඔවුනොවුන්ගෙන් උපකාර ලබන්නා වූ ප්‍රතිසන්ධි සිත් 19 ය, වෛතසික 35 ය, යන අවයව වූද සමූහ වූද නාමස්කන්ධ සහ හෘදයවස්තුවය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: සුදුසු පරිදි එකවර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ මහා සහජාත 4 ය, මධ්‍යම සහජාත 4 ය, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 8 අතුරෙන් අඤ්ඤමඤ්ඤ ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

සුද්ධ රූපයෙහි කතෘ පාඨයෙන්: ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ විත්තජ මහාභූත, ප්‍රතිසන්ධි කර්මජ, බාහිර, ආහාරජ, උතුජ, අසංඥසතඤ්ඤ කර්මජ, ප්‍රවෘත්ති කර්මජ, මහාභූත, යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: ඔවුනොවුන්ගෙන් ප්‍රත්‍ය ලබන්නා වූ මහාභූතයෝ, යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ මහාසහජාත 4 ය, අඤ්ඤමඤ්ඤය, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 5 අතුරෙන් අඤ්ඤමඤ්ඤ ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

විපාක ප්‍රත්‍යය

අඛ්‍යාතනො ධමමො අඛ්‍යාතනස්ස ධමමස්ස විපාක පච්චයෙන පච්චයො -වීථි- විපාකඛ්‍යාතනො එකො ඛ්‍යො තිණ්ණනනං ඛ්‍යානං විත්ත සමුධ්‍යානානඤ්ච රූපානං විපාක පච්චයෙන පච්චයො, තයො ඛ්‍යො එකස්ස ඛ්‍යස්ස විත්ත සමුධ්‍යානානඤ්ච රූපානං විපාක පච්චයෙන පච්චයො, ඤෙ ඛ්‍යො ද්විත්තං ඛ්‍යානං විත්ත සමුධ්‍යානානඤ්ච රූපානං විපාක පච්චයෙන පච්චයො,

පටිසන්ධිකඛණේ විපාකඛ්‍යාතනො එකො ඛ්‍යො තිණ්ණනනං ඛ්‍යානං කට්ඨානා ච රූපානං විපාක පච්චයෙන පච්චයො, තයො ඛ්‍යො එකස්ස ඛ්‍යස්ස කට්ඨානා ච රූපානං විපාක පච්චයෙන පච්චයො, දච ඛ්‍යො ද්විත්තං ඛ්‍යානං කට්ඨානා ච රූපානං විපාක පච්චයෙන පච්චයො, -අනුචාද-

වීථියෙහි අව්‍යාකෘතය- ප්‍රචාත්ති, ප්‍රතිසන්ධි, චගයෙන් දෙකක් වේ. ඒ දෙක අතුරෙන්;

ප්‍රචාත්ති කාලයෙහි කතීෂ්‍ය පාඨයෙන්: අන්‍යොන්‍ය නාම ස්කන්ධයන්ට ද, අන්‍යොන්‍ය නාමස්කන්ධ හා විත්තජ රූපයන්ට ද, ප්‍රත්‍ය චන්තා වූ විපාක සිත් 36 ය, චෛතසික 38 ය, යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: විපාක සිත් 36 ය, චෛතසික 38 ය, යන අවයව නාමස්කන්ධ සහ විත්තජ රූප යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකචර සුදුසු පරිදි ප්‍රත්‍ය චන්තා වූ මහා සහජාත 4 ය, මධ්‍යම සහජාත 4 ය, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 8 අතුරෙන් විපාක ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධි කාලයේ කතීෂ්‍ය පාඨයෙන්: අන්‍යොන්‍ය නාමස්කන්ධයන්ට ද, අන්‍යොන්‍ය නාමස්කන්ධයන්ට හා කට්ඨානා රූපයන්ට ද, ප්‍රත්‍ය චන්තා වූ ප්‍රතිසන්ධි සිත් 19 ය, චෛතසික 35 ය, යන අවයව වූද, සමූහ වූද, නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: ප්‍රතිසන්ධි සිත් 19 ය, වෛතසික 35 ය, යන අවයව නාමස්කන්ධ හා කටත්තා රූප යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: සහජාතයට අනුව කියනු.

සම්ප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය

අඛ්‍යාතනො ධමමො අඛ්‍යාතනස්ස ධමමස්ස සම්ප්‍රයුක්ත පච්චයෙන පච්චයො -වීථි - විපාකඛ්‍යාතනො කිරියාඛ්‍යාතනො එකො ඛ්‍යො තිණ්ණනනං ඛ්‍යානං සම්ප්‍රයුක්ත පච්චයෙන පච්චයො, තයො ඛ්‍යා එකස්ස ඛ්‍යස්ස සම්ප්‍රයුක්ත පච්චයෙන පච්චයො, ඥෙ ඛ්‍යා දවිනනං ඛ්‍යානං සම්ප්‍රයුක්ත පච්චයෙන පච්චයො,

පටිසන්ධිකඛ්‍යො විපාකඛ්‍යාතනො එකො ඛ්‍යො තිණ්ණනනං ඛ්‍යානං සම්ප්‍රයුක්ත පච්චයෙන පච්චයො, තයො ඛ්‍යා එකස්ස ඛ්‍යස්ස සම්ප්‍රයුක්ත පච්චයෙන පච්චයො, ඥෙ ඛ්‍යා දවිනනං ඛ්‍යානං සම්ප්‍රයුක්ත පච්චයෙන පච්චයො, - අනුවාද -

වීථියෙහි අව්‍යාකෘතය- ප්‍රචාත්ති, ප්‍රතිසන්ධි, වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. ඒ දෙක අතුරෙන්;

ප්‍රචාත්ති කාලයෙහි කතීෂ්‍ය පාඨයෙ අඤ්ඤමඤ්ඤයට කියන ලද ආකාරයෙන් කියනු.

ප්‍රතිසන්ධි කාලයේ කතීෂ්‍ය පාඨයෙන්: ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ ප්‍රතිසන්ධි සිත් 19 ය, වෛතසික 35 ය, යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: ඔවුනොවුන්ගෙන් උපකාර ලබන්නා වූ ප්‍රතිසන්ධි සිත් 19 ය, වෛතසික 35 ය, යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ මහා සහජාත 4 ය, අඤ්ඤමඤ්ඤ, විපාක, සම්පයුත්ත, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 7 අතුරෙන් සම්පයුත්ත, ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

විප්‍රයුක්ත ප්‍රත්‍යය

අඛ්‍යාකතො ධමමො අඛ්‍යාකතස්ස ධමමස්ස විප්‍රයුක්ත පච්චයෙන පච්චයො -විථි-

විපාකඛ්‍යාකතා කිරියාඛ්‍යාකතා ඛ්‍යා විත සමුට්ඨානානං රූපානං විප්‍රයුක්ත පච්චයෙන පච්චයො,

පටිසඤ්ඤාණේ විපාකාඛ්‍යාකතො ඛ්‍යා කටන්තා රූපානං විප්‍රයුක්ත පච්චයෙන පච්චයො, ඛ්‍යා වජ්ජස්ස විප්‍රයුක්ත පච්චයෙන පච්චයො, වජ්ජං ඛ්‍යානං විප්‍රයුක්ත පච්චයෙන පච්චයො, -අනුචාද-

විථියෙහි අව්‍යාකෘතය ප්‍රචාත්ති, ප්‍රතිසඤ්ඤා, වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. ඒ දෙක අතුරෙන්;

ප්‍රචාත්ති කාලයෙහි කතීෂ්‍ය පාඨයෙන්: චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ, පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අරූප විපාක 4 ය, හා දෙපස් විඤාන 10 ද, අරහන්ත චූතිය ද, හැර විපාක සිත් 22 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, වෛතසික 38 ය, යන අවයව සමූහ නාමස්කඤ්ඤා ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: විපාක ක්‍රියා, චිත්ත සමුට්ඨාන චිත්තජ රූප ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර සුදුසු පරිදි ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ මහා සහජාත 4 ය, විපාකය, විජ්ජයුත්තය, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 6 අතුරෙන් විප්‍රයුක්ත ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

ප්‍රතිසඤ්ඤා කාලයේ කතීෂ්‍ය පාඨයෙන්: කටන්තා රූපයන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසඤ්ඤා සිත් 15 ය, වෛතසික 35 ය, යන

අවයව සමූහ නාමස්කන්ධයෝය. ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි නාමස්කන්ධ හා වෛතසික35 ය, යන අවයව සමූහ නාමස්කන්ධ සහ හෘදය වස්තුවය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: පඤ්චවෝකාර ප්‍රතිසන්ධි 15 ය, වෛතසික 35 ය, යන අවයව නාමස්කන්ධ හා ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර සුදුසු පරිදි ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ මහා සහජාත 4 ය, අඤ්ඤමඤ්ඤ, විප්‍රයුක්තය, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 7 අතුරෙන් විප්‍රයුක්ත, ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

අඛ්‍යාතපද අඛ්‍යාත පදාවසාහ

අඛ්‍යාත හේතු ආදී ප්‍රත්‍යයන්, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා අඛ්‍යාත ස්කන්ධයන්ටද, අඛ්‍යාත ස්කන්ධයන්ට හා විකර්ෂණපාදීන්ටද ප්‍රත්‍ය වන ආකාරය;

අඛ්‍යාතනො ධමමො අඛ්‍යාතනසස ධමමසස හෙතු, අධිපති, කමම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ක්‍රියා, මග්‍ර පච්චයෙන පච්චයො - වීථි -

විපාකඛ්‍යාතතා කිරියාඛ්‍යාතතා හේතු විපාකඛ්‍යාතතා කිරියාඛ්‍යාතතාධිපති, විපාකඛ්‍යාතතා කිරියාඛ්‍යාතතා චෙතනා, විපාකඛ්‍යාතතා කිරියාඛ්‍යාතතා ආහාරා, විපාකඛ්‍යාතතා කිරියාඛ්‍යාතතා ඉන්ද්‍රියා, විපාකඛ්‍යාතතානි කිරියාඛ්‍යාතතානි ක්‍රියානංගානි, විපාකඛ්‍යාතතානි කිරියාඛ්‍යාතතානි මග්‍රංගානි, සම්ප්‍රයුක්තකානං ඛ්‍යාතං විකර්ෂණ සම්ප්‍රධානානඤ්ච රූපානං හේතු, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ක්‍රියා, මග්‍ර පච්චයෙන පච්චයො,

පටිසන්ධිකරණේ විපාකඛ්‍යාතතා හෙතු, විපාකඛ්‍යාතතා චෙතනා, විපාකඛ්‍යාතතා ආහාරා, විපාකඛ්‍යාතතා ඉන්ද්‍රියා, විපාකඛ්‍යාතතානි ක්‍රියානංගානි, විපාකඛ්‍යාතතානි මග්‍රංගානි සම්ප්‍රයුක්තකානං ඛ්‍යාතං කට්ඨා ව රූපානං හෙතු, කමම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ක්‍රියා, මග්‍ර පච්චයෙන පච්චයො, -අනුචාද- (ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි අධිපති නොකිය යුතුයි.)

හේතු ප්‍රත්‍ය වේ නම්, විච්ඡේදන අව්‍යාකෘතිය- ප්‍රවෘත්ති, ප්‍රතිසන්ධි, වශයෙන් දෙවැදෑරුම් වේ. ඒ දෙක අතුරෙන්; ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි කතීය පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ද, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා විත්තජ රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ සහේතුක විපාක සිත් 21 ය, සහේතුක ක්‍රියා 17 ය, චෛතසික 38 ය, ඒ ධර්මයන්ගේ එක එක විත්තකෂණයෙක්හි ඇත්තාවූ, ද්විභේතුක සිත්හි අලෝභ-අදෝස ද, ත්‍රිභේතුක සිත්හි අලෝභ-අදෝස-අමෝහ ද, යන මේ 2 - 3 බැගින් ඇති හේතු ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: සහේතුක විපාක සිත් 21 ය, සහේතුක ක්‍රියා 17 ය, චෛතසික 38 ය, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ සහ විත්තජ රූප යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: සුදුසු පරිදි එකවර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ 8 ය, හේතු, අධිපති, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 12 අතුරෙන් හේතු ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධි කාලයේ කතීය පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට හා කටත්තා රූපයන්ට ද ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි සිත් 17 ය, චෛතසික 35 ය, ඒ ධර්මයන්ගේ එක එක විත්තකෂණයෙක්හි ඇත්තා වූ, ද්විභේතුක සිත්හි අලෝභ-අදෝසද, ත්‍රිභේතුක සිත්හි අලෝභ-අදෝස-අමෝහ ද යන මේ 2 - 3 බැගින් ඇත්තා වූ හේතු ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි 17 ය, චෛතසික 35 ය, යන සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයෝය, කටත්තා රූපයෝය යන ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: සුදුසු පරිදි එකවර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ 8 ය, හේතු, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 11 අතුරෙන් හේතු ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

අධිපති ප්‍රත්‍ය වේ නම් විච්ඡේදන ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි කතීය පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ද, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ හා සාධිපති විත්තජ

රූපයන්ට ද, ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි වූ මහා ක්‍රියා සිත් 8 ය, නියමයෙන් අධිපති ලැබෙන මහද්ගත ක්‍රියා 9 ය, ඵල සිත් 4 ය, වෛතසික 38 ය, යන මේ ධර්මයන්ගේ එක එක විත්තක්‍ෂණයෙකිහි ඇත්තාවූ, අධිපති ධර්ම 3 - 4 අතුරෙන් එක එක ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: අධිපති ප්‍රත්‍ය ලැබෙන කල්හි වූ අධිපති ධර්ම හැර මහා ක්‍රියා සිත් 8 ය, නියමයෙන් ලැබෙන මහද්ගත ක්‍රියා 9 ය, ඵල සිත් 4 ය, වෛතසික 38 ය, යන සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ හා සාධිපති විත්තජ රූප යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: සුදුසු පරිදි එකවර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ 8 ය, හේතු, අධිපති, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, මග්ග යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 13 අතුරෙන් අධිපති ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

කර්ම ප්‍රත්‍ය වේ නම්, විචියෙහි ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි කතීෂ්‍ය පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ද, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධය හා විත්තජ රූපයන්ට ද, ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ විපාක සිත් 38 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, වෛතසික 38 ය, ඒ එක එක විත්තක්‍ෂණයෙකිහි ඇත්තාවූ, වේතනා නමැති ප්‍රත්‍ය ධර්මය ලැබේ.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: විපාක සිත් 36 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, වේතනා හැර වෛතසික 37 ය, යන සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ හා විත්තජ රූප යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: සුදුසු පරිදි එකවර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ 8 ය, කම්ම, ආහාර, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 10 අතුරෙන් කර්ම ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි කතීෂ්‍ය පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ද, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධය හා කටතනා රූපයන්ට ද, ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ ප්‍රතිසන්ධි සිත් 19 ය, වෛතසික 35 ය, ඒ එක එක විත්තක්‍ෂණයෙකිහි ඇත්තාවූ, වේතනා ප්‍රත්‍ය ධර්මය ලැබේ.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: ප්‍රතිසන්ධි සිත් 19 ය, වෛතනා හැර වෛතසික 34 ය, යන සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ හා කටත්තා රූප යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර සුදුසු පරිදි ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ 8 ය, කර්ම, ආහාර, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 10 අතුරෙන් කර්ම ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

ආහාර ප්‍රත්‍ය වේ නම්, විටියෙහි ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි කතීෂ පාඨයෙන් : සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ද, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධය හා චිත්තජ රූපයන්ට ද, ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ විපාක සිත් 36 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, වෛතසික 38 ය, ඒ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙකි ඇත්තාවූ, නාමාහාර ප්‍රත්‍ය ධර්ම 3 ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: විපාක සිත් 36 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, වෛතසික 38 ය, යන සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ හා චිත්තජ රූප යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: සුදුසු පරිදි එකවර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ 8 ය, අධිපති, කම්ම, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 12 අතුරෙන් ආහාර ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි කතීෂ පාඨයෙන් : සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ද, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධය හා කටත්තා රූපයන්ට ද, ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ ප්‍රතිසන්ධි සිත් 19 ය, වෛතසික 38 ය, යන ඒ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙකි ඇත්තාවූ, තුනක් වූ නාමාහාර ප්‍රත්‍ය ධර්මය ලැබේ.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: ප්‍රතිසන්ධි සිත් 39 ය, වෛතසික 35 ය, යන සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ හා කටත්තා රූප යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: සුදුසු පරිදි එකවර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ 8 ය, කම්මය, ආහාරය, ඉන්ද්‍රියය, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 11 අතුරෙන් ආහාර ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය වේ නම්, විච්චියෙහි ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි කතීෂා පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ද, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධය හා චිත්තජ රූපයන්ට ද, ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ විපාක සිත් 36 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, වෛතසික 38 ය, ඒ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තාවූ, අටක් වූ නාමෙන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබේ.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: ආහාරයට කී ලෙස කියනු.

කරණ පාඨයෙන්: සුදුසු පරිදි එකවර ලැබෙන්නා වූ 8 ය, හේතු, අධිපති, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ක්‍රියා, මග්ග, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 14 අතුරෙන් ඉන්ද්‍රිය ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි කතීෂා පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ද, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධය හා කටත්තා රූපයන්ට ද, ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ ප්‍රතිසන්ධි සිත් 19 ය, වෛතසික 35 ය, ඒ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තාවූ, අටක් වූ නාමෙන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: ආහාරය ලෙස කියනු.

කරණ පාඨයෙන්: සුදුසු පරිදි එකවර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ 8 ය, හේතු, ආහාර, ඉන්ද්‍රිය, ක්‍රියා, මග්ග, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 13 අතුරෙන් ඉන්ද්‍රිය ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

ධ්‍යාන ප්‍රත්‍ය වේ නම්, විච්චියෙහි ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි කතීෂා පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ද, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධය හා චිත්තජ රූපයන්ට ද, ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ දෙපස් විඤාන 10 හැර විපාක සිත් 26 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, වෛතසික 38 ය. ඒ එක එක චිත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තාවූ, ධ්‍යානාංග ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ 5 ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: දෙපස් විඤාන 10 ය, හැර විපාක සිත් 26 ය, ක්‍රියා සිත් 20 ය, වෛතසික 38 ය, යන සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ හා චිත්තජ රූප යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: සුදුසු පරිදි එකවර ලැබෙන්නා වූ 8 ය, ඉන්ද්‍රිය, ක්‍රියා, මග්ග, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 11 අතුරෙන් ධ්‍යාන ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

මාගී ප්‍රත්‍ය වේ නම්- විවිධයෙහි ප්‍රවෘත්ති කාලයෙහි කතීෂ පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ද, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධ හා විත්තජ රූපයන්ට ද, ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ සහේතුක විපාක සිත් 21 ය, සහේතුක ක්‍රියා සිත් 17 ය, චෛතසික 38 ය, ඒ එක එක විත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තාවූ, 8 ක් වූ, මාර්ගාංග ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨය ආහාරයට මෙන් කියනු.

කරණ පාඨයෙන්: සුදුසු පරිදි එකවර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ 8 ය, හේතු, අධිපති, ඉන්ද්‍රිය, ක්‍රියා, මග්ග, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 13 අතුරෙන් මාගී ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

ප්‍රතිසන්ධි කාලයෙහි කතීෂ පාඨයෙන්: සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධයන්ට ද, සම්ප්‍රයුක්ත ස්කන්ධය හා කටතතා රූපයන්ට ද, ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ සහේතුක ප්‍රතිසන්ධි 17 ය, චෛතසික 35 ය, ඒ එක එක විත්තක්‍ෂණයෙක්හි ඇත්තාවූ, පඤ්ඤා, විතක්ක, විරිය, සති, එකග්ගතා, නම් වූ පස් වැදෑරුම් මාර්ගාංග ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨය හේතුවට මෙන් කියනු.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර සුදුසු පරිදි ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ 8 ය, හේතු, ඉන්ද්‍රිය, ක්‍රියා, මග්ග, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 12 අතුරෙන් මාගී ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

(කුඩා සහජාතයෙහි කරණ පාඨයන්ගේ ස්වරූප ඉදිරිමේදී 8 යයි කී තැන මහා සහජාත 4 ය, මධ්‍යම සහජාත 4 ය, යන 8 කියන ලද බව දැන යුතුයි.)

කුසලාබ්‍යාකතපද කුසලපදාවසාන

අකුසල නාමස්කන්ධ හා හෘදයවස්තුව කුසල නාමස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍ය වන ආකාරය.

මේ පදයෙහි නිසසය, අත්ථී, අවිගත, යන ප්‍රත්‍ය තුන පමණක් වදාරා තිබේ. ඒ කෙසේද යත්:

කුසලොච අබ්‍යාකතොච ධම්මා කුසලස්ස ධම්මස්ස නිසසය, අත්ථී, අවිගත පච්චයෙන පච්චයො, -වීථී- කුසලො ඵකො ඛජො ච වස්සු ච තිණ්ණන්තං ඛජානං නිසසය, අත්ථී, අවිගත පච්චයෙන පච්චයො, තයො ඛජා ච වස්සු ච ඵකස්ස ඛජස්ස, නිසසය, අත්ථී, අවිගත පච්චයෙන පච්චයො, දො ඛජා ච වස්සු ච දවින්නං ඛජානං නිසසය, අත්ථී, අවිගත පච්චයෙන පච්චයො, -අනුචාද-

වීථීයෙහි කතී පාඨයෙන්: ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන අවයව නාමස්කන්ධයෝය, වොඤ්චන, මනෝද්වාරාවර්ජනය ආදිකොට ඇති පූර්ව පූර්ව වූ සිත හා සමඟ උපදනා වූ හෘදයවස්තුවය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන අවයව නාම ස්කන්ධ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ නිස්සය, අත්ථී, අවිගත, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 3 අතුරෙන් නිස්සය ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

(අත්ථී, අවිගතයන්හි ද නිස්සයෙහි මෙන් ස්වරූප කියනු.)

කුසලාබ්‍යාකත පද අබ්‍යාකත පදාචසාහ

කුසල නාමස්කන්ධ හා මහාභූතයන් කුසල චිත්තජ රූපයන්ටද, කුසල නාමස්කන්ධ හා චතුසමුධ්‍යානික ඕජා රූපය, තිජකාය, චතුජ කායයන්ටද;

කුසල නාමස්කන්ධ හා රූපජීවිතෙජ්ජිය කර්මජ කයටද ප්‍රත්‍ය වන ආකාරය හෘදයවස්තුව කුසල නාමස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍ය වන ආකාරය;

මේ පදයෙහි සහජාත, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත, යන ප්‍රත්‍ය සතරක්ම වදාරා තිබේ. ඒ සතර අතුරෙන් සහජාතය හා නිස්සය වදාල ක්‍රමය:

කුසලොච අබ්‍යාකතොච ධම්මා අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස සහජාත පච්චයෙන පච්චයො, නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, -වීථි- කුසලා ඛන්ධා ව මහාභූතා ව විතත සමුද්ධානානං රූපානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො, නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, -අනුචාද-

වීථියෙහි කතීෂ්‍ය පාඨයෙන්: විත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන අවයව සමූහ නාමස්කන්ධ හා අවයව සමූහ මහාභූතයෝය, යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: කුසල විත්තජරූප නම් වූ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ සහජාත, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 4 අතුරෙන් සහජාත ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

(නිස්සයයෙහි ස්වරූප සහජාතයෙහි මෙන් කියනු.)

අත්ථි, අවිගතයන්හි දේශනා හය

කුසලොච අබ්‍යාකතොච ධම්මා අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො, අවිගත පච්චයෙන පච්චයො, -වීථි-

සහජාතං, පච්ඡාජාතං, ආහාරං, ඉන්ද්‍රියං, සහජාතා කුසලා ඛන්ධාව මහාභූතා ව විතත සමුද්ධානානං රූපානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො, අවිගත පච්චයෙන පච්චයො, (මේ පාඨයෙන් සහජාතාත්ථිය හා සහජාතාවිගතය දක්වන ලදී.)

පච්ඡාජාතා කුසලා ඛන්ධාව කබලිකාරො ආහාරොච ඉමස්ස කායස්ස අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො, අවිගත පච්චයෙන පච්චයො, (මේ

පාඨයෙන් පවිෂාජාන ආහාර මිශ්‍රක අත්‍යය හා පවිෂාජාන ආහාර මිශ්‍රක අවිගතය දක්වන ලදී.)

පවිෂාජානා කුසලා බන්ධාව රූප ජීවිතින්ද්‍රියඤ්ඤා කටන්තා රූපානං අත්‍යී පච්චයෙන පච්චයො, අවිගත පච්චයෙන පච්චයො, (මේ පාඨයෙන් පවිෂාජාන ඉන්ද්‍රිය මිශ්‍රක අත්‍යය හා පවිෂාජාන ඉන්ද්‍රිය මිශ්‍රක අවිගතය දක්වන ලදී.)

වීථියෙහි අව්‍යාකෘතය (1) සහජාන, (2) පවිෂාජාන ආහාර මිශ්‍රකය, (3) පවිෂාජාන ඉන්ද්‍රිය මිශ්‍රකය, වශයෙන් තෙවැදෑරුම් වේ. ඒ තුන අතුරෙන් සජාතය වේ නම්: සහජාතයෙහි කියන ලදි අයුරින් කියනු.)

පවිෂාජාන ආහාර මිශ්‍රකය මේ නම් - වීථියෙහි කතීෘ පාඨයෙන්: වොඤ්ඤාසනසය, මනෝද්වාරාවර්ජනය ආදි කොට ඇත්තා වූ පූර්ව පූර්ව සිත හා සමග එකට ඉපද ස්ථිතියට පැමිණියා වූ තිජකාය, චතුජකායයන්ට සමාන කාලිකව එකවර ප්‍රත්‍ය වන්නාවූ පඤ්චවොකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ පසු පසුව උපදනා කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන අවයව සමූහ නාමස්කන්ධයෝ ද; වොඤ්ඤා මනෝද්වාරාවර්ජනය ආදිකොට ඇත්තා වූ පූර්ව පූර්ව වූ සිත හා සමග එකට ඉපද රූපස්ථිතියට පැමිණියාවූ චතුසමුට්ඨානික ඕජා රූපයද යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: වොඤ්ඤාසන, මනෝද්වාරාවර්ජන ආදි කොට ඇති පූර්ව පූර්ව වූ සිත හා සමග එකට ඉපද රූපස්ථිතියට පැමිණියාවූ තිජකාය, චතුජකාය යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ අත්‍යී, අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 2 අතුරෙන් අත්‍යී ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

පවිෂාජාන ඉන්ද්‍රිය මිශ්‍රකය මේ නම් - වීථියෙහි කතීෘ පාඨයෙන්: වොඤ්ඤාසනසය, මනෝද්වාරාවර්ජන ආදි කොට ඇත්තා වූ පූර්ව පූර්ව සිත හා සමග ඉපදී රූපස්ථිතියට පැමිණියා වූ කර්මජකායයට එක කාලයෙහි එකවරට ප්‍රත්‍ය වන්නාවූ පඤ්චවොකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ පසු පසු වූ කුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 38 ය, යන අවයව

සමූහ නාමස්කන්ධයේ ද; වොඝ්ඵන මනෝද්වාරාවර්ජනය ආදී කොට ඇත්තා වූ පූර්ව පූර්ව වූ සිත හා සමග එකට ඉපද රූපසථිතියට පැමිණියාවූ රූපජීවිතෙන්ද්‍රිය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: වොඝ්ඵන, මනෝද්වාරාවර්ජන ආදී කොට ඇති පූර්ව පූර්ව වූ සිත හා සමග එකට ඉපද රූපසථිතියට පැමිණියාවූ කම්පකාය, නම් වූ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ අඤ්ඤා, අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 2 අතුරෙන් අඤ්ඤා ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

අකුසලාබ්‍යාකත පද අකුසල පදාවසාන

අකුසල නාමස්කන්ධ හා හෘදයවස්තුව අකුසල නාමස්කන්ධයන්ට ප්‍රත්‍ය වන ආකාරය;

මේ පදයෙහි නිස්සය, අඤ්ඤා, අවිගත, යන ප්‍රත්‍ය තුනක්ම වදාරා ඇත. වදාරා ඇති පිළිවෙල:

අකුසලොච අබ්‍යාකතොච ධම්මා අකුසලස්ස ධම්මස්ස නිස්සය, අඤ්ඤා, අවිගත පච්චයෙන පච්චයො, -චීචී -

අකුසලො එකො ඛන්ධො ච වස්සු ද තිණ්ණන්නං ඛන්ධානං නිස්සය, අඤ්ඤා, අවිගත පච්චයෙන පච්චයො, තයො ඛන්ධා ච වස්සු ච එකස්ස ඛන්ධස්ස නිස්සය, අඤ්ඤා, අවිගත පච්චයෙන පච්චයො, ඥෙ ඛන්ධා ච වස්සු ච අභින්නං ඛන්ධානං නිස්සය, අඤ්ඤා, අවිගත පච්චයෙන පච්චයො, -අනුචාද-

චීචීයෙහි කතීෂ්ඨ පාඨයෙන්: ඔවුනොචුන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, යන අවයව නාමස්කන්ධයෝය, වොඝ්ඵනය, මනෝද්වාරාවර්ජනය ආදී කොට ඇති පූර්ව පූර්ව සිත හා සමග එකට උපදනා වූ හෘදයවස්තුවය, යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: අකුසල සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, යන අවයව නාමස්කන්ධ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ නිස්සය, අත්ථි, අවිගත, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 3 අතුරෙන් නිශ්‍රය ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

(අත්ථි, අවිගතයන්හි ද නිස්සයෙහි මෙන් කිය යුතුයි.)

අකුසලාබ්‍යාකතපද අබ්‍යාකත පදාවසාන

- (1) අකුසල නාමස්කන්ධ හා අකුසල චිත්තජ මහාභූත අකුසල චිත්තජ රූපයන්ට ද;
- (2) අකුසල නාමස්කන්ධ හා චතුසමුට්ඨානික ඕජාව තිජකාය, චතුජ කායයන්ට ද;
- (3) අකුසල නාමස්කන්ධ හා රූප ජීවිතෙඤ්ඤිය කර්මජ රූපයන්ටද ප්‍රත්‍ය වන ආකාරය;

මේ පදයෙහි සහජාත, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත, යන ප්‍රත්‍ය 4 වදාරා ඇත. එයින් සහජාතය හා නිස්සය වදාරා ඇති පිළිවෙල:

අකුසලොව අබ්‍යාකතොව ධම්මා අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස සහජාත පච්චයෙන පච්චයො, නිස්සය පච්චයෙන පච්චයො, -වීථි-

අකුසලා බන්ධා ව මහාභූතා ව චිත්ත සමුට්ඨානානං රූපානං සහජාත පච්චයෙන පච්චයො, නිස්සය, පච්චයෙන පච්චයො, -අනුචාද-

වීථියෙහි කතෘ පාඨයෙන් : චිත්තජ රූපයන්ට ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ පඤ්චවෝකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 38 ය, අවයව නාමස්කන්ධයෝය, අවයව සමූහ මහා භූතයෝය, යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: අකුසල චිත්තජ රූප නම් වූ ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර ප්‍රත්‍ය වන්නා වූ සහජාත, නිස්සය, අත්ථි, අවිගත, යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 4 අතුරෙන් සහජාත ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

(නිග්‍රයෙහි ද සහජාතයෙහි මෙන් කිය යුතුයි.)

අත්ථි, අවිගතයන්හි වදාරා ඇති පිළිවෙල

කුසලොච අබ්‍යාකතොච ධම්මා අබ්‍යාකතස්ස ධම්මස්ස අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො, අවිගත පච්චයෙන පච්චයො, -වීථි-

සහජාතං, පච්ඡාජාතං, ආහාරං, ඉන්ද්‍රියං, සහජාතා අකුසලා බ්‍රහ්මාච මහාභ්‍යාතා ච විතත සමුඨ්ඨානානං රූපානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො, අවිගත පච්චයෙන පච්චයො, (මේ පාඨයෙන් සහජාත හා සහජාතාවිගතය දක්වන ලදී.)

පච්ඡාජාතා අකුසලා බ්‍රහ්මාච කබලීකාරො ආහාරොච ඉමස්ස කායස්ස අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො, අවිගත පච්චයෙන පච්චයො, (මේ පාඨයෙන් පච්ඡාජාත ආහාර මිශ්‍රක අත්ථිය හා පච්ඡාජාත ආහාර මිශ්‍රක අවිගතය දක්වන ලදී.)

පච්ඡාජාතා අකුසලා බ්‍රහ්මා ච රූප ජීවිතින්ද්‍රියඤ්ච කට්ඨතා රූපානං අත්ථි පච්චයෙන පච්චයො, අවිගත පච්චයෙන පච්චයො, (මේ පාඨයෙන් පච්ඡාජාත ඉන්ද්‍රිය මිශ්‍රක අත්ථිය හා පච්ඡාජාත ඉන්ද්‍රිය මිශ්‍රක අවිගතය දක්වන ලදී.)

වීථියෙහි කුසලාඅව්‍යාකෘතය (1) සහජාත, (2) පච්ඡාජාත ආහාර මිශ්‍රකය, (3) පච්ඡාජාත ඉන්ද්‍රිය මිශ්‍රකය, කියා තෙවැදෑරුම් වේ. ඒ තුන අතුරෙන් සහජාතය වේ නම්: එහි ස්වරූප සහජාතයෙහි මෙන් කිය යුතුයි.)

පච්ඡාජාත ආහාර මිශ්‍රකය මේ නම් - වීථියෙහි කතීෂ පාඨයෙන්: චොසුපනය, මනොද්වාරාවර්ජනය ආදී කොට ඇත්තා වූ පූර්ව පූර්ව වූ සිත හා සමඟ ඉපද රූපස්ථිතියට පැමිණියා වූ තිජකාය,

චතුෂ්කායයන්ට එක කාලයෙහි එකවර ප්‍රත්‍ය වන්තාවූ පඤ්චවොකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ පසු පසු අකුසල් සිත් 21 ය, චෛතසික 27 ය, යන අවයව සමූහ නාමස්කන්ධයෝය; වොඤ්ඤා මනෝද්චාරාවර්ජන ආදිකොට ඇති පූර්ව පූර්ව සිත හා සමග ඉපද රූපස්ථිතියට පැමිණියාවූ චතුසමුට්ඨානික ඕෂා රූපය යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: වොඤ්ඤා, මනෝද්චාරාවර්ජන ආදි කොට ඇති පූර්ව පූර්ව සිත හා සමග එකට ඉපද රූපයාගේ ස්ථිතියට පැමිණියාවූ තිෂ්කාය, චතුෂ්කාය යන ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර ප්‍රත්‍ය වන්තාවූ අඤ්ඤා, අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 2 අතුරෙන් අඤ්ඤා ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

පච්ඡාජාත ඉන්ද්‍රිය මිශ්‍රකය මේ නම් - විචිතියෙහි කතීෂා පාඨයෙන්: වොඤ්ඤා, මනෝද්චාරාවර්ජන ආදි කොට ඇති වූ පූර්ව පූර්ව වූ සිත හා සමග ඉපද රූපයාගේ ස්ථිතියට පැමිණියාවූ කර්මජකායයට එක කාලයෙහි එකවරට ප්‍රත්‍ය වන්තාවූ පඤ්චවොකාර භූමියෙහි උපදනා කල්හි වූ පසු පසු වෙහි වූ අකුසල් සිත් 12 ය, චෛතසික 27 ය, යන අවයව සමූහ නාමස්කන්ධයෝ ද; වොඤ්ඤා මනෝද්චාරාවර්ජන ආදිකොට ඇති සිත සමග එකට ඉපද රූපයාගේ ස්ථිතියට පැමිණියාවූ රූපස්ථිතියෙහි යන ප්‍රත්‍ය ධර්මයෝ ලැබෙත්.

සම්ප්‍රදාන පාඨයෙන්: වොඤ්ඤා, මනෝද්චාරාවර්ජන ආදි කොට ඇති පූර්ව පූර්ව වූ සිත හා සමග එකට ඉපද රූපස්ථිතියට පැමිණියාවූ කර්මජකාය, නම් වූ ප්‍රත්‍යෝත්පන්න ධර්මයෝ ලැබෙත්.

කරණ පාඨයෙන්: එකවර ප්‍රත්‍ය වන්තාවූ අඤ්ඤා, අවිගත යන මේ ප්‍රත්‍ය ශක්ති 2 අතුරෙන් අඤ්ඤා ශක්තිය නම් වූ ශක්ති විශේෂය ලැබේ.

(අවිගතයෙහිද අඤ්ඤායෙහි මෙන් කිය යුතුය.)

පඤ්ඤාචාර සංකෂ්ප ස්වරූප නිමි

සංකෂ්ප පටිඨාන නය ග්‍රන්ථය නිමි.

උපග්‍රන්ථය

- 1- සුවිසි පරිධානය පිළිබඳ ප්‍රත්‍ය-ප්‍රත්‍යයෝත්පන්න දෙකොටස දවිරාශිය නම්වේ.
- 2- මහා සහජාත යනු සහජාත - නිසසය - අත්ථි - අවිගත යන ප්‍රත්‍ය ශකති 4ය.
- 3- අඤ්ඤමඤ්ඤ - විපාක - සමප්‍රයුක්ත - විප්‍රයුක්ත යන සතර මධ්‍යම සහජාත නම් වෙති.
- 4- කුසලෙන කුසලපද, කුසලෙන අබ්‍යාකත පද, කුසලෙන කුසලාබ්‍යාකතපද, අකුසලෙන අකුසලපද, අකුසලෙන අබ්‍යාකතපද, අකුසලෙන අකුසලාබ්‍යාකතපද, අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකත පද, කුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකත පද, අකුසලාබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකත පද, මේ වනාහි "සහජාත නිසසය අත්ථි අවිගතනති නව" යන පාඨයේ ලැබෙන පදවාර ගණනයි.
- 5- "සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසසය අත්ථි අවිගතනති තීණ" යන තැන තීණි යනු- කුසලෙන කුසලපද, අකුසලෙන අකුසලපද, අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකත පද, යන මොවුහු වෙති.
- 6- "සහජාත අඤ්ඤමඤ්ඤ නිසසය විපප්‍රයුක්ත අත්ථි අවිගතනති ඒකං" මෙහි ඒකං යන්නට ලැබෙනුයේ අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකත පද වාරයයි.
- 7- මහා සහජාත 4 හා විපාක යන 5 ලැබෙත්.
- 8- මහා සහජාත 4 ය.
- 9- හේතු - අධිපති, - කමම - අහාර - ඉඤ්ජිය - ක්‍රියා - මග්ග- මේ ප්‍රත්‍ය ශකති 7 කුඩා සහජාත නම් වෙති.
- 10- "හේතු - සහජාත - නිසසය - අත්ථි - අවිගතනති - සතත" යන තැන, කුසලෙන කුසලපද, කුසලෙන අබ්‍යාකතපද, අකුසලෙන

අකුසලපද, අකුසලෙන අබ්‍යාකතපද, කුසලෙන කුසලඅබ්‍යාකතපද, අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතපද, මේ වාර 7 ලැබෙත්.

- 11- 'අධිපති - හේතු - සහජාත - නිසසය - ඉන්ද්‍රිය - මගග - අත්ථි අවිගතනති - වතතාරි" යනු කුසලෙන කුසලපද, කුසලෙන අබ්‍යාකතපද, කුසලෙන කුසලඅබ්‍යාකතපද, අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතපද, මේ වාර 4 ය.
- 12- නිෂ්ඵන්ත රූප අටලොස - භුතරූප 4 ය, ප්‍රසාදරූප 5 ය, විෂයරූප 4 ය, භාවරූප 2 ය, හදයරූප 1 ය, ජීවිතරූප 1 ය, ආහාර රූප 1 ය, මොවුහු වෙති.
- 13- කුසලෙන කුසලපද, කුසලෙන අකුසලපද, කුසලෙන අබ්‍යාකතපද, අකුසලෙන අකුසලපද, අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතපද, අබ්‍යාකතෙන කුසලපද, අබ්‍යාකතෙන අකුසලපද, වාර 7 යි.
- 14- අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතපද, අබ්‍යාකතෙන කුසලපද, වාර 3 යි.
- 15- අබ්‍යාකතෙන අකුසලපද, වාර 1 ය.
- 16- අකුසල ජවන 12, ලොකික කුශල ජවන 17 යි, ක්‍රියාජවන 18, යනු ඒ 47 ය.
- 17- කුසලෙන කුසලපද, කුසලෙන අබ්‍යාකතපද, අකුසලෙන අකුසලපද, අකුසලෙන අබ්‍යාකතපද, අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතපද, අබ්‍යාකතෙන කුසලපද, අබ්‍යාකතෙන අකුසලපද, වාර 7 යි.
- 18- අකුසලෙන අබ්‍යාකතපද වාර 1 ය.
- 19- ප්‍රශාද රූප 5 හා හදයරූප යන 6 ය.
- 20- ඒකජ කාය යනු කමීජ රූපයෝය, දවිජ කාය යනු කමී ජ - සාතුජ රූපයෝය, තිජ කාය යන කමීජ, සාතුජ, විතතජ, රූපයෝය.
- 21- කුසලෙන අබ්‍යාකතපද, අකුසලෙන අබ්‍යාකතපද, අබ්‍යාකතෙන අබ්‍යාකතපද, වාර 3 යි.

- 22- කුසලෙන් අඛ්‍යාකතපද, අකුසලෙන් අඛ්‍යාකතපද, වාර 2 යි.
23-'වොදානනි ඉදං පන සකදාගාමි අනාගාමිනො සජ්ඣාය
චුත්තං තෙසඤ්ඤි චිත්තං
වොදානං නාම හොති" යනු අටුවායි. වොදානං යන මෙය වනාහි
සකදාගාමි- අනාගාමින් සඳහා කියන ලදී. ඒ ආයතීයන් ගේ වනාහි
සිත වොදාන නම් වේ.
- 24- වුට්ඨාන යනු තදාරමමණ හා භවංගයෝය.
- 25- "සෙකඛා ගොත්‍රභුනති සොතාපනනං සජ්ඣාය චුත්තං, සොහි
ගොත්‍රභුං පචචචෙකඛති" යනු අටුවායි, - සෙකඛා ගොත්‍රභුං යන
පදය සොතාපනන ආයතී තුමා සඳහා කියන ලදී. හෙතෙමේ
වනාහි ගොත්‍රභු සිත ප්‍රත්‍යවෙක්‍ෂා කරයි.
- 26- අගගමග්ග ඵලුජ්ඣධිතෙ පඤ්ච යනු රහත් මග ඵල සිත් දෙක හැර
ඉතිරි සියළු ධර්මයන් අරමුණු කරන මහා කුශල ඥානසමප්‍රයුක්ත
සිත් 4 හා කුශලාහිඤා සිතය යන 5 ය.
- 27- සබ්බසු ඡචෙච'ති යනු සකල ධර්මයන් අරමුණු කරන මහා ක්‍රියා
ඥානසමප්‍රයුක්ත සිත් 4 ය, ක්‍රියාහිඤා සිතය, මනොද්වාරාවර්ජනය
යන 6 වෙති.
- 28- තදාරමමණ 11 හා හසිතෝත්පාදය යන 12 වෙත්.
- 29- අකුශල සිත් 12 ය, ඥානවිප්‍රයුක්ත මහා කුශල් සිත් 4 ය, ඥාන
විප්‍රයුක්ත මහාක්‍රියා සිත් 4 ය, යන මේ 20 වෙත්.
- 30- ඥානසමප්‍රයුක්ත මහා කුශල් සිත් 4 හා කුශලාහිඤා සිතය, යන 5
ය.
- 31- මහාක්‍රියා ඥානසමප්‍රයුක්ත සිත් 4 ය, ක්‍රියාහිඤා සිතය,
මනොද්වාරාවර්ජනය යන 6 වෙති.
- 32- පඤ්ච වීස යනු කාම විපාක සිත් 23 ය, හසිතෝත්පාදය සහ
පඤ්චද්වාරාවර්ජනය යන 25 ය.

- 33- අටඨ යනු ලෝකෝත්තර සිත් 8 ය.
- 34- කුසලෙන කුසලපද, කුසලෙන අකුසලපද, කුසලෙන අඛ්‍යාකතපද, අකුසලෙන අකුසලපද, අකුසලෙන කුසලපද, අකුසලෙන අඛ්‍යාකතපද, අඛ්‍යාකතෙන අඛ්‍යාකතපද, අඛ්‍යාකතෙන කුසලපද, අඛ්‍යාකතෙන අකුසලපද, වාර 9 යි.
- 35- මහා සහජාත 4 ය, අඤ්ඤමඤ්ඤ හා සමප්‍රයුක්ත යන 6 යි.
- 36- මහා සහජාත 4 ය.
- 37- මහා සහජාත 4 හා විප්‍රයුක්තය යන 6 යි.

ශ්‍රී ලංකාවේ ගතිමිඛය විභාරවාසී
තිස්සදත්ත නම් මහතෙරුන් වහන්සේ
බුද්ධගයාවේ ශ්‍රී මහා බෝධි වන්දනාව පිණිස
මහ සයුරේ නැවකින් වසින ගමනේ දී
නැවේදීම අර්හත්වයට පත් වී වළාලේ අනන්ත
නය සමන්ත පරිධාන මහා ප්‍රකරණයෙහි නය
ක්‍රමය මෙනෙහි කිරීමෙනි. ත්‍රිපිටික ධර්මයෙහි
ගැඹුරුම කොටස අභිධර්ම පිටකයයි. එයින්
අතිශයින් ගාමිහිරතම කොටස සුවිසි පරිධාන
නය ක්‍රමයයි. එම ගාමිහිරතම සුවිසි පරිධාන
නය ක්‍රමය චූච්ච භාවිතා කිරීම නිවනට පත්
කෙරෙන භාවනා මාර්ගයක් වශ මෙයින්
පැහැදිලි වෙයි.